This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

SYLVIU

De Simpl

Medic

615.
1
Syl5j

615.1
Syl 5

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV, PRÆPARATIONIBVS, MISTIONIS MODO LIBRI tres, *Iacobo Syluio medico autore.*

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
DE LA FAC. DE MEDIC.

PARISIIS,

Apud AEgidium Gorbinum, ſub inſigne Spei, prope collegium Cameracenſe.

1562.

HVnc laborem meum reipublicę imprimis vtilem, & mirum ni etiam neceſſarium dedo ac dedico ampliſsimæ Parrhiſiorum politiæ adminiſtratoribus maximis ſimul & optimis Stephano à Monte Mirabili, in ſummo Parrhiſiorũ Senatu Conſuli ęquiſsimo, mercatoribuſque Pręfecto, & Quatuor viris (Scabinos vocat Gallia) Thomæ Brageronio Conſuli Caſtellano, Guichardo Curtino vrbis (vt vocãt) Quartanario, Gulielmo Craſſo, & Nicolao Perotto mercatoribus iuſtiſsimis & opulentiſsimis: quorum vt reipublicæ noſtræ incrementis ac ornamentis felicia omnia ac ſumma comprecor pro ſua in me non vulgari benignitate. Quam propterea quòd ęquare non potui, geometricis aliquot machinis huic vrbi maximè vtilibus, quod gratiæ defuit, hoc munuſculo ſufficere tentaui: quod vt manu grata ſuſcipiant, vehementer obſec

Soy de la Libreria
del Colegio
de la Concepcion
de Alcala.

AD LECTOREM.

VT rectè eſt veterum ſermone celebrata ſententia, Quam quiſque nouit artem, hanc exerceat vnam atque excolat, & totus in ea verſetur: ſic rectè nunc pronunciari poſſe mihi perſuadeo, quam quiſque exercere artem conſtituit, hanc accuratè prius pernoſcat. Id quod ſi hodie diligentius obſeruarent homines, non tam multi repente fierent medici, nulladum medicinæ parte illis probe peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obſeruata. Cum tamen eſſet è re ipſorum: ſed magis etiam ægrorum, ſi nullum omnino affectum ſuſciperent curandum, quem non antè obſeruaſſent à præceptoribus curatum. Quam rectè cum ægris ageretur, ſi hac ætate qui medicinam factitant, ſic eſſent antè ſub præceptoribus inſtituti affectus cognoſcere, illis occurrere, futura prænunciare. Non mediusfidius per hominũ mortes, experimenta ſic agerent imperiti adhuc & rerũ omniũ ſuarũ rudes medici tã quæſt⁹ auidi, vt quid eos deceat ignorent, quid famam perſtringat neſciant, vt interim animæ detrimentũ taceã. Vbi enim medicas neſcio quas præceptiunculas memoria didicerint, ac medicamentorum certas quaſdã ſcripturas, ſe medicos profitentur. Illis eſt ſatis ſcire antidotum, catholicum verbi gratia, humorum omnium redundantiam vacuare, cũ ignorent, quibus, & quanta ſingulorum menſura conſtet, quæ ſingulorum ſit facultas, quæ horum cum illis ſic miſtorum: eadémque in cæteris medicamentis compoſitis vtuntur, ignorantiæ impoſtura. Quid per deum immortalem hoc hominis portento, ſe medicum mentiente, eſt reipublicæ peſtilentius: quod nota cenſoria dignum magis eſt facinus. Cur leges ceſſatis in hos carnifices, vt meriti ſunt animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inſcitiam puniant, & nouo vindictæ exemplo coerceant? aut ſi hac peccandi licentia impune permittitur, cur non modo ex typographorum prælis, ſed omni omnium hominum ordine in medicinam non conuolatur? Sed deus optime maxime nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ ſuæ conſcientiam oppone, vt facinorum tam indignorum pœnitentia confuſi in ordinem ſuum redigantur. Iam ab hac arena exploſis circulatoribus iſtis, rem medicam ſincere tractaturo non ſoli pharmacopœo ne-

ceſſariam eſſe hanc medicinæ partem quæ ſimplicia deligit, ad compoſitionem præparat, & denique feliciter commiſcet, docere aggredior. ſi enim pharmacopœi fides tibi ſuſpecta eſt, veluq; ob id ipſi ſimplicia deligenti, præparanti, miſcenti, adeſſe, quid ex hoc ſtudio emolumenti conſequere, niſi hæc tu vt ille pernoſcas? imò quam tibi infamiæ notã imprudens inuris, dum ignarus horum ſimplicium medicamentorum, tanquam aſinus quidam ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quod tibi ſæpe etiam volens pharmacopœus illudit, & mea ſententia iuſtiſsimè, dum coryli nucamentum pro pipere longo oſtentat, dum centaurij magni radicem pro rha pontico, dum acorum paluſtrem noſtrum pro Indico & vero porrigit, ſed vitia hæc tolerabilia ſunt. Pro ellεboro autem nigro, Arabum napellum, aconiti genus quibuſdam, hodie prope ab omnibus pharmacopœis ſubſtitui quis ferat? an non communis eſt vtrique medicorum & aromatariorum ordini ignorantia & culpa? Venia dignior eſt impoſtura, cum ariſtolochiam clematitim nobis frequẽtem pro duabus aliis rarioribus ſupponunt: indignior, cum ſcammonium crudum pro cocto miſcent, aut largius quàm ſcriptura medicamenti poſtulet, medicamentis immiſcent, aut etiam cum alicuius ex tithymallis lac miſcent pro ſcammonio. Quæ errata cateráque omnia in medicamentorum miſtione committi ſolita ſi vellem perſequi, lõgior Iliade noſtra procederet oratio. At vt donemus medico ad componendum nihil opus eſſe diligenti iſta in ſimplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miſcendis exercitatione, iam pharmacopœo commiſſa: ad pernoſcendum autem compoſiti vires, omnia hæc illi ad vnguem ſunt pernoſcenda. ſi enim vnius ſimplicis improbitas totam ſæpe compoſitionem viciat, vt abundè in methodo medicamenta componendi docuimus, an parui eſſe tibi debet ſingulorum ſimplicium delectus, ſi item præparationis ratio ſimplicium vires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, vt libro ſecundo explicamus: quam tu horum ignarus facultatem toti medicamento tribues? Si denique miſtionis modus ex eadem materia vnguentum, ceratum, emplaſtrum efficiat, an tibi eſt negligendus? Crede mihi abſurdiſsimus eſt, ac ſæpe ridiculus, qui medicinam facit harum rerum ignarus, non dico quoties medici imperiti enumerata ſimplicium turba ſubſcribant, fiat emplaſtrum, vel aliud, cum tamen ad hanc medicamenti formam ſcripta illa ſimplicia nunquam veniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorantiæ ſuſpectum merito reddit. Præterea multos me vidiſſe tam harum rerum imperitos, vt cum in officinas diuertiſſent pharmacopœorũ, non modo ſimplicia vſu ipſis quotidiano celebrata non agnouiſſe, ſed neque compoſita medica-

menta illis prope continenter in ore & calamo verſata nouiſſe mollia ne eſſent an ſolida. an non id eſt ignorantia rerum maxime neceſſariarum craſſiſſima? Quam ne exuant plerique, à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquandiu ſedere, quæ componuntur obſeruare: quæ conſuetudo, vt in Gallia Narbonenſi eſt antiquiſſima, vtinam hic ſaltem nunc inciperet ac procederet, ſpectarent medici quàm fœde frequenter labuntur ob compoſitorum iniquitatem, & fortaſſe ſua dignitate, ſi ſcientia id minime poſſent ſua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à praua compoſitione deterrerent. Hæc prolixius à me ſcripta quàm rei natura poſtulet, fortaſſe ineptus aliquis calumniabitur: cum tamen res ipſa longiſſimam efflagitet orationem, quæ profligata multorum ignorantia omnes medici nomine dignandos in id ſtudiũ impellere poſſet, ne poſthac eſſet accuſationi locus. Faxit deus, vt quiſque quam exercet artem pernoſcat, & medicus nihil eorum ignoret quæ ad morbos cito & tuto curandos vtilia, vel neceſſaria eſſe conſueuerunt. Porrò medicum omnia hæc intilligere oportet, non vt in opus pharmacopæorum euadat (niſi ſiquãdo horum deſiderio cogatur aliquid huius artis moliri) ſed vt componenti pharmacopœo poſſit non modò adeſſe, ſed etiã præeſſe. nec huius diſciplinæ ignarus quotidie deſcribat ſimplicia quæ in emplaſtrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplaſtrum perfici queat, quomodo cum amphora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit?

Viue, vale lector, ſiquid ſcis rectius iſtis
Candidus imperti: ſi non, his vtere gratus.

DE PHARMACOPOEI officio.

QVanquam plurima cum medico habet cōmunia pharmacopœus, prudentiam natura inſitam, medicamentorum abſolutā cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ ſuarum ſunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipſi propemodum propria videntur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerūt cum ipſi medicamenta parabant, id quod Galenum feciſſe paßim ſcripta ipſius loquuntur. Eius generis ſunt medicamentorum delectus, ratione & experientia ſumma quæſitus: deinde ſeruādi hæc modus, & tempus quo vigent, aut iam viribus effœta ſunt ac exanimata. Itē qua ratione vnumquodque ſit vtēdum, ſiue illud ipſum per ſe, ſiue cum aliis coquendo & terendo, vel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, vt compoſitiones veterum, & ſcripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus ſiquid interdum hi ſcripſerint largius aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic competere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artem omnem medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinoſum, non ebrioſum, non contentioſum. Quæ iterum illi cū medico ſunt communia, vt Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus ſi præditus erit pharmacopœus, nihil inconſulto medico perito, cuiquam propinabit, præſertim magnarū virium, ſed neque quantumuis paruarum, cum horum

vires neſciat: & plerunque auxilia, hæc quanuis, vt videtur, imbecilla, tamen quãtitate, qualitate, tempore inſalubria, magnorum ſæpe morborum ſunt occaſio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum ſub his curatum corpus remedia iam maiora, ſed idonea nõ feret. Nihil etiã vel amore vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit. neque venena, abortum facientia, exoleta, adulterina, aut ſuppoſititia vnquam exhibebit: ſed medicum doctum conſulet quodnam ſimplex, aut cõpoſitum illius pœnuria volet ſubſtitui. Non augebit medicamenti alicuius valentis quantitatem, vt vacuatione hinc largiore ſequuta dicatur medicamenta habere præſtantiora. Quam vellem huius ætatis pharmacopœos ad hunc ſe velut canonem conformare, & medicos ad ſuum. Non eſſet cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum ſupplex oro, & obteſtor, vt aliquãdo id ſtudium in mentes medicorũ & pharmacopœorum immittat, vt eſſe quiſque quàm videri aut dici malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quòd ſi diuinam illam gratiam neglexerint, faxit deus vt regia cenſura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint hominum corpori tam ſalubrem cum recte obitur, tam inſalubrem & pernicioſam, cum inſcienter tractatur.

UNIVERSIDAD CENTRAL BIBLIOTECA DE LA FAC. DE MEDICINA

IACOBI SYLVII MEDICI

DE MEDICAMENTORVM SIMplicium delectu rite faciendo,

LIBER PRIMVS.

QVOS tres libros his menſibus proximis ſum pollicitus ad modum rectè medicamenta componendi pertinentes, præſtare aggredior. Primũ ſcilicet, de accurato medicamentorum ſimplicium delectu: Alterum de legitima ipſorum præparatione: Poſtremum, de modo miſcendi medicamenta componi idonea. Quod verò ad primum laborem mihi propoſitum attinet, quanquam recte à Meſue tradita eſt methodus medicamenta purgantia deligendi, & quam facile ad alia quoque medicamenta deligenda transferre poſſit lector non indoctus: tamẽ paucis viſum mihi eſt eam methodum illuſtrare, & planiorẽ reddere locis aliquot communibus, à Meſue poſt Dioſcoridem & Galenum obſeruatis, noſtro autem commentario latius effuſis: quanquam & à me nõ pauca in hanc rem ſunt dicta initio methodi medicamenta componendi: ſed tamen quę nunc trademus, neque bis dicta, neque ocioſa facilè intelliges, ſi ea legeris attentius. Delectus itaque medicamentorum ſimplicium, vt aliarum rerum plurimarum præcipue ſumitur ab ipſorum ſubſtãtia, quantitate, qualitate, actione, ſitu, & tempore. Quædam enim ipſorum præſtantiora ſunt ſi craſſæ ſint ſubſtantiæ, alia tenuis, nõnulla denſæ, alia rarę. Sunt quæ magis leuitas commendet, quædam grauitas. Nec deſunt quæ friabilia magis probamus, alia fractu & pulueratu contumacia. Adhæc glutinoſa quædam, alia fluxilia. Aſpera item nonnulla præponimus, alia læuia. Poſtremo hæc mollia aliis præ-

ſtantiora, illa verò dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatum tactilium nomina ſubſtantiæ per ſe incomprehenſibili & indicibili tribuuntur: quòd eius craſſamentum & ex elementis miſtionem primæ ſequuntur, & omnium poſt ſapores (qui etiam ad has referri poſſunt, cum guſtatus quoque Ariſtoteli & Galeno quidam tactus ſit) maxime demonſtrant. Ad eandem plenius declarandam non leuiter conferunt ſinceritas, impuritas, hepatis, ferri, aliarumque rerum nobis notarum, in ſubſtantia ſimilitudo. Præterea ſubſtantiæ triplicis in vnoquoque, ſi obſeruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autẽ hæc nomina qualitatum tactricum medico ſignificent, licet abunde ſit explicatum libro ſecundo noſtræ methodi medicamenta componendi, hoc loco tamen paucis perſtringere non fuerit alienum.

Craſſum ſeu παχυμερὲς quod egrè in tenues partes cõminui poteſt.

Tenue ſeu λεπτομερὲς quod facilè in partes tenues cõminui poteſt, quod in ſiccis ſignificat in puluerem tenuiſsimũ: in liquidis verò, quod prompte latius ſe ſpargit, & corpus quaquauerſum cito imbuit, ipſumque velut vaneſcit, vt aqua vitæ, oleum terebinthinæ, & oleum ipſum aquæ collatum. *Lib. 10. ſimpl. c. 3.*

Dẽſum proprie quod poros, id eſt, meatus paruos per ſe totum habet. *Lib. 2. ſanit. tuendæ.*

Rarũ proprie quod poros per ſe totũ habet magnos.

Denſum per metaphoram & abuſiue eſt coactum in ſe, vt aqua, terra. Rarũ verò eſt laxum, vt ignis, aer: quanquam hæc elementa ſint vnita, & ex ſimilaribus natura partibus conſteut, nec vllos tales poros habeant.

Graue quod mole exigua pondus magnũ exhibet nobis vel ſtateris, qualia ſunt aquea, terrea pręſertim denſa.

Leue quod mole etiam magna pondus exiguum pręſtat nobis, vel ſtateris, vt igneum & aereum corpus, præſertim rarum. Aqua autem quę cito calefit aut refrigeratur, Hippocrati leuiſsima dicitur: non tantum proprie vt definiuimus, ſed etiam per abuſum, quod hippochondriis non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentiæ ſuæ tenuitatem: quæ facit vt cito alteretur, prompte in corpus diſtribuatur. *Lib. 11. Meth.*

γλίσχρον, id eſt, lentum & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinante multo, & tentioni cedente, vt in ſparto, ſalice, coriis, tẽdonibus, ligamẽtis, quę tuſa lateſcunt magis.

Lib.7. Meth. in melle. Friabile quod prompte friatur, & in puluerem abit, etiam digitorũ compreſſu, vt amylum, ceruſſa, caphura.

Lentum autem in humidis eſt quicquid ægrè diſſolubile adhæret, ſeu quod dum trahitur, aut digito vel alio tollitur, continuitatem longiſsimè ſeruat: & non interciſum nec abruptum, vt oleum, mel, adipes, pituita.

Lib.11. Meth. ῥυπτικὸν, id eſt, detergens, quod tantum abeſt vt adhæreat, vt etiam quæ adhærent detergeat.

Alibi autem in Methodo, ipſi glutinoſo in humidis opponit Galenus fluxile & liquidum. Aſperum non ſolum tactu inæquale, ſed etiam guſtatu partes inęqualiter ſiccans, contrahens, humore terreo integens, quale acerbum auſterum lene lubricum & æquale. in humidis verò quod linguæ, faucium, aſperæ arteriæ, dentium inæqualitatem corrigit, vel replendo, vel modice tergendo, & laxando, quale dulce & vnctuoſum.

Molle quod cedit noſtræ carni: Durũ cui cedit noſtra caro. De vtroque plura li.2. ſanit. tuẽdæ, & li.5 ſimp. ca.4.

Ad craſſum reducitur terreum, lapidoſum, arenoſum, aſtringens, opacum, crudum.

Ad tenue, aereum, igneum, coctum, vſtum, amarum, acre, perlucidum.

Ad denſum, ſolidum, coactum, compactum, vnitum.

Ad rarum, laxum, fungoſum, ſolutum.

Ad graue, plenum, diſtentum, & ſi vis denſum ſucculentum, bene habitum, probe nutritum.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungoſum, rugoſum, & ſi vis rarum, exuccum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinoſum, pingue, gummoſum, reſinoſum, mucoſum, tenax, ſibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis, ex pers.

Ad læue ſeu lene & politum, vel foris tantum enode, ſpinis carens, depile. vel etiam intus, ęquale, ſibi vbique ſimile, homœomeres, ac ſimilare.

Ad aſperum foris, ſpinis armatum, & his longis, breuibus, rectis, hamatis, hirſutum, lanuginoſum, muſcoſum,

capillatum. Vel etiã intus, inæquale ſibi, partibus quibuſdã diſsimile anomœomeres ac diſsimilare, grumoſum.

Ad molle, tenerum, carnoſum, ſuccoſum, fungoſum, muccoſum, pingue, lentum, & vitilium coriique modo flexile, humidum

Ad durum, firmũ, oſſeum, lapidoſum lignoſum, exuccum, ſolidum, aridum, friabile, rigidum, inflexile, fractu contumax, vegetum, adamantinum refertur.

Secundo loco cum quantitas ſit duplex multitudo & magnitudo, ab vtraque notæ etiam ſumuntur: quibus intenti, hoc eligimus, illud reiicimus. Numerus enim ſingularis dualis, multiplex, vel aliter pluralis, radices, ſtipites, ramos, folia, flores, fructus, ſemina, cortices, & reliquas plantarum partes, atque adeo plantas totas, vel optatiores reddit, vel contemptiores ac minus ſalubres. quod in colocynthide planta & fructu, & aliis quibuſdã recte Meſues commemorauit, & in multorum aliorum delectu clarè apparet, tum & ex noſtris ſimplicibus, tum ex hoc lib. I. Pharmacopœciæ.

Magnitudo autem latius patet, non modò quia magis ad deligendum pertinet, ſed quia eius nomine interdum ſola longitudo venit: vt Aph. vlt. lib. 2. Poteſt etiam latitudo ſola intelligi, vel etiam ſola profunditas: nonnunquam longitudo ſimul & latitudo, vel lõgitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas, vel tria ſimul: quo ſignificatu ferè accipimus. Huc pertinet quod in horum ſingulis contrarietas eſt, ratióque maioris & minoris in infinitum extẽditur, & longum, breue, latum, anguſtum, profundum, elatum, ſymmetrio ſui generis collatum, aliud magis & minus alio dicitur, idque paulo vel multo magis vel minus. Et inter hæc contraria, præter dicta, eſt mediocritas quædam indiuiſibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci cõmunis vaſtitatẽ pertinẽt nomina menſurarũ nobis notarũ, digiti, & eius parui, maximi, medij, pollicis, palmi, dodrãtis, pedis, cubiti, & aliorũ plurimorũ. Hinc dicimus deligendum hoc illud vel fugiendum, quod magnũeſt, enorme, procerũ, vaſtũ, corpulentũ, bene habitum, exiguũ, gracile, ſtrigoſum, rugoſum, marcidũ, (nã hæc etiã quantitatẽ conſignificãt) & itẽ ꝙ eſt præditũ

magnitudine digiti, pollicis humani, magnus, palmi, dodrantis, pedis, ſemipedis, dimidij cubiti vnius, duorum, trium, quatuor, quinque, ſeu digitali, pollicari, dodrantali, pedali, ſemipedali, bipedali, tripedali, cubitali, bicubitali, tricubitali. In quo ſermonis genere magnitudo longitudinem potius declarat, quanquam & craſsitiem & profunditatem conſignificare poſsit: quarum alterutra dum nobis apertius ſignificanda eſt, exprimitur, vt humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi vnius, duorum, &c. vel digitali, pollicari, cubitali, &c. craſsitie vel longitudine. Id quod in profunditate ſimiliter facimus frequenter, vtramque dimenſionem craſsitiei nomine comprehendimus, dicentes hoc tunc eſſe vſui, quando eſt craſsitie digiti, pollicis, cubiti, baculi. Eſt quando altitudo quoque exprimitur, vt protenſorum vtrinque hominis brachiorum altitudine eſt ſolanũ Dioſ. & phœnix herba ſedigitalis ſeu ſenum digitorum.

Eodem modo in contrariis, paruitate, breuitate, anguſtia & gracilitate, maioris & minoris ratio exercenda eſt. Ex loco enim fertili plantæ & animalia auctiora & pulchriora euadunt, eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda. Scillam nanque enormem (qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat, improbat & ſtrigoſam flaccidamque: bene habitam verò & magnitudine mediocrem commendat.

Qui autem locus communis in qualitate eſt, notarum ad deligenda medicamenta neceſſariarũ eſt fœcundiſsimus. Hinc probamus aut improbamus medicamentum hoc illud calidum, frigidum, humidum, ſiccum, principio medio fine, ordinis primi, ſecundi, tertij, quarti. Ad hæc hac vel illa præditum facultate, ſecunda, tertia, & ſapore, odore, colore, has qualitates primas conſequentibus.

Sapore quidem vel nullo apparente, ſeu aqueo & fatuo, vel guſtum aſtringente, ſeu acerbo auſteróve vel acido vel dulci, vel vnctuoſo, vel nitroſo, ſeu ſalſo, vel amaro vel acri (ad quem feruidus, linguam erodens, cauſticus, id eſt, vrens reducitur, vt ad dulcem melleus, ſuauis, iucundus) vel ex horum quibuſdam miſto vt vinoſo, medicato, vel rei alicuius notæ vnicum ſaporem, &

ob id inſignem,ſed fere inexplicabilem nactæ,vt ſapore aloes, piperis : hoc illud eſt præſtãtius,vel deterius. Sed dum ſapore medicamenta exploras,prçſertim acria,aromatica,amara, ſalſa, ne guſta eodem tempore multa, vt non tibi imponat guſtatoria qualitas linguç ab his tradita:quam tamen aqua pura gargarizata,aut papyrus mãſa delere putatur.

Odore vero,iucundo,ſuaui,bono,ingrato,fœdo,tetro, acerbo,auſtero,acido(tot enim ſunt differentiæ odorum *Gal.lib.* quot ſaporum,ſed nominibus non deſignatæ) odore itẽ *de nat.ho-* croci,bituminis,cucumeris,vel alterius cogniti, & odo- *minum.* re eximio præditi,ſed indicibili,& qui in nullam prædictarum differentiarum rectè conferri poſsit. Sic odore vinoſo aromatico medicato,illud hos commendante,iucundo.Hoc illud eſſe debet : non debet hoc grauiter odoratum, alitu terram , hircum, picem , reſinam pineam bitumen,olente, viroſo,aſpero,eſt melius vel peius.

Colore denique nullo inſigni, vel albo pallido, rufo, flauo,rubro, viridi,liuido,nigro,vel horum medio vnde hoc illud ὑπολευκὸν ὑπώχρον ὑπόπυῤῥον ὑπόξανθον & ſimilia Grçcis dicũtur,vt latinis ſubalbum,ſuppallidum, ſubrufum, ſubflauum vel albicans,palleſcens, rufeſcens,flaueſcens: vel in album pallidum, rufum, flauum inclinans)vel ex horum quibuſdam miſto,vnde λευκώχρον ὠχρόπυῤῥον,ὠχρόξανθον,πυῤῥόξανθον & ſimilia Grçcis ſæpe dicuntur:nobis ex al- *Colorum* bo pallidum,ex pallido rufum, vel in pallido flauum, ex *differẽtiæ* rufo pallidum,vel pallidum in rufum inclinans,vel cum *& in his* rubore albeſcens cinereus ad ceruleum vergens & ſimi- *ordo Ga.* lia . Sed id illuſtrius apparet in ſemotis coloribus quam *libro 1.* natura propinquis . hanc verò naturæ in coloribus pro- *Criſeon.* pinquitatem ordo nobis Galenum lib. 1. criſ. ſequutis ſeruatus oſtendit. Albo enim pallidus vt ſitu hic eſt proximus,ſic natura,& alij ſimiliter.

Ad album verò reducitur color lacteus,niueus,fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidum cinereus,plumbeus,buxeus,

Ad rufum melinus.i. mali cydonij , fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum aureus , luteus , croceus diluti aqua croci color.

Ad rubrum, roſeus, ſanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidum cæruleus, glaucus, cæſius nõnullis dictus, ferrugineus. & interdum cinereus, plumbeus, buxeus. hæc enim ambigunt vt in ſuis in artem medicam Galeni cõmentariis apertè demonſtrat Martinus Acacia, medicus longe doctiſsimus.

Ad nigrum tenebroſus, opacus, terreus, bituminoſus, fuliginoſus.

A figura quoque non leuis eſt ad medicamenti delectum coniectura, quod hæc ſint vtenda vel vitanda qua figura ſunt eleganti, ſpecioſa, circinata ſeu rotunda & circulari, trigonia ſeu triquetra & triangula, quadrata, quadrangula, multãgula, mucronata ſeu acuta, obtuſa, recta, obliqua, tranſuerſa, ſolida, fiſtuloſa, ſpongioſa, multifida. Alia item figura, forma, ſpecie, aſpectu, effigie, imagine, modo, ritu oculi, oculi bubuli, capitis taurini, cornu caprini, caudæ ſcorpionis, pulicis, ricini animalis, vitulinæ naris, cyrrorum polypi piſcis, teſticulorum canis, vel alterius, capillorum, ligulæ, ligulæ bubulæ, aurium muris, delphini: pennarum auis, geniculata raro, crebro fruticoſa, iuncea, tuberoſa, bulboſa, fibroſa, cæpacea, pomi, pyri, cotonei, glandis, oliuæ.

Horum autem vel omnium vel plurimorum exempla poſtea leges frequentiſsima in particularium delectu, & in notis à ſimilitudine ſumendis.

Probantur præterea aut reprobantur nunc ſimilia, nũc diſsimilia, vel inter ſe, & in aliqua plantarum ſpecie, vt abſinthium ponticum ſit ſimile ſantonico: abrotonum mas, diſsimile fœminæ.

Vel in aliquo genere ſuperiore propinquo ſumitur ſimilitudo aut diſsimilitudo qualitatum quarundã prædictarum, atque adeo ſubſtantiæ & quantitatis, & actionis: vt in herbarum genere, abſinthium ſeriphium eſt deligendum ſimile abrotano, ſapore amaro, & foliorum habitu: vel in toto plantarum genere, vt chamædrys, chamepitys herbæ ſunt ſimiles quercui pinui arboribus. Vel in genere diuerſo, vt aloe optima ſit ſimilis hepati: aſcyri folium cibri modo foraminulentum, ambitu ſer-

ratum vrticę folium, illud in arcum flectitur. Vel ancoræ modo eſt, vel creſcentis lunæ ritu incuruum, venoſum, gibboſum, dorſo elato, galeri, petaſi, pileoli, lanceę, lanceæ cuſpidis, cultelli, ſecuris, acetabuli, vaſculi, calathi, diſci, clypeoli, fuſi, pali, clauæ, piſtilli, iunci, feſtucarum, fœni, vitilium modo formatum. inflexile, virgarum, velut lineis interſectum. alarum cauis binis, pluribus, virgis arboreſcentibus ſpecie capituli rotundi, verticillorum, pedum lecti, ſtellarum, tomentoſa lanoſaque pube obducitur dictamnus. bullæ in dipſaco ſpinoſæ. flos comicis perſonis hiantibus ſimilis. radice hoc eſſe debet crebro geniculata vel geniculis duobus tribus crebris diſſecta, tubarum modo in ſe inuicem infarctis radicibus, ſtipitibus condylorum modo tuberculis quibuſdam excreſcentibus.

Horum nihil negligendum eſt ei qui probe volet medicamenta ſimplicia deligere, quibus ſingulis aliqua ex dictis inſunt accommodatiſsima ad ipſa cognoſcenda & deligenda non mediocriter pertinentia; quod exemplis quàm verbis pluribus probare maius erit operæpretium.

Quarto plantarum & aliorum ſimplicium medicamētorum delectus ſumendus eſt à ſitu & loco, non modo generali & regione, vt caſtorium ſit ponticum, cuminum Aethiopicum, glycyrrhiza cretica: ſed etiam à particulari, in ſingulis regionibus, loco nempe calido], frigido, humido, ſicco, horum medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis valentiores euadunt: præhumidæ locis ſiccioribus caſtigantur. Quæ ratio in animalibus quoque recipienda eſt. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricum, æſtiuum, inter tropicos aut proxime ipſos, inſolatum. qui in meridiem ſit apertus auſtro perfletur, montes habeat ſeptentrionibus obiectos, vt Galenus docet in ſeceſſu Tabiarum.

Ad frigidum vmbroſus, nemoroſus, arboribus ſepibus & aliis ſtirpibus confertus, quercetis, frutetis, dumetis defenſus, muſcoſus, ſaxoſus, montoſus, opacus: parietibus, arboribus vel aliis: & item polo alterutri proximus, in parte Alpium aut Pyrenei Septentrionem ſpe-

ctáte ſitus, niuoſus, glacialis, aquis niuoſis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, ſoli auerſus obiectu montium.

Ad humidum, quod in aquis viuit aut verſatur, & ipſis dulcibus, ſalſis, fluentibus, torrentibus, pigris, rapidis, ſtagnantibus, paludoſis, paludibus æſtate ſiccatis, lacubus, radicans, ſine radice innatans, aut prope aquas eaſdem & ſcatebras, fontes, canales, fluuiorum oſtia, alueos in conualle aquoſa, loco vliginoſo, pratis, puteorum parietibus & muris aliis humentibus, ſaxis roſidis, ſtillicidiis, foſsis vrbium. Hinc fluuiales, maritimæ, pratenſes, aquaticæ plantæ aliis ſui generis alio loco educatis præſtantiores ſunt vel deteriores pro varia ipſarum natura, & expetita nobis earundem facultate.

Ad ſiccum, editus, montoſus, tumuloſus, cliuoſus, ſaxoſus, petroſus, ſcrupuloſus, tophaceus, pumicoſus, ſalebroſus, ſabuloſus, arenoſus argillaceus, præruptus, ſcopuloſus, promontoriis altus, aſper, tenuis, ſterilis, perflatilis, in ſemitis, viis, itineribus, in aggeribus viarum & murorum, in ruderibus, & ruinis aut circa ruinarum rudera, domos in parietibus, muris, murorum crenis & minis, in tectis recẽtibus, vetuſtis. Quanquam horum quædam aliquando humectata eſſe poſſunt, vt petræ litorales, teſtæ piſcium, quibus muſcus marinus innaſcitur.

Ad medium horum ſeu temperatum reducitur locus regionum temperatarum, vernus, & magna ex parte cãpeſtris, planus, pinguis, fœcundus, cultus, aruum, in ſegetibus, tritico, hordeo, leguminibus, vinetis, hortis.

Ad locum item & ſitum cõnexio reducitur & vicinia. Plantæ enim maleficæ & ipſarum fructus ſunt innocentiores ſi multæ ſimul ex eodem loco venenoſam, ſed ſibi familiarem ſubſtantiam trahant, & multi fructus malefici ex vna planta. Ob id thymelæam, colocynthidem, ſcillam in loco aliquo ſolam recte damnat Meſues, præfert quæ multas congeneres ſimul nutritas habet. & colocynthidis fructum ſi vnicus erit aut paucus improbat, numeroſum præfert. Rationabile enim eſt vt plantas benignas ſi paucæ ſint vberiorem ſuccum benignum trahere, & ob id ſalubriores eſſe: ſic maleficas venenoſam loci malitiam exhaurire, & in ſe transferre: quem & largiorem

giorem & vehementiorem paucę quàm multæ in ſe trahant neceſſe eſt. Sublimis quoque ſitus, infernus, dexter, ſiniſter, anticus, poſticus quidam eſt, ſic miſy chalcitis ſoli ſitu diuerſa metallica ſubſtantiam indicant & facultatem diuerſam, & tartarum in ſummo vaſe vinario melius quam in lateribus, & cadmia botryitis melior aliis, & pompholyx ſpodio præſtantior: ſic denſi fructus quia conferti & compreſsi male nutriuntur, male coquuntur, male difflantur: contrarij contrà laxi enim & rari partus plantarum, & animalium. vberius alimentum trahunt. ob id meliores ſunt ſi nobis ſalubre eſt id alimentum: peiores ſi inſalubre, vt in colocynthide Meſues probè docuit. Et plantarum partes humi repentes rectis aliis meliores, vel contrà: & in orbē circumacta radix, vel altera alteri inſidens, vel ſibi inuicem implexæ radices, & partes mutuo cōtactu inhærentes, diſsitæ, ſuperficiariæ, profundæ. Cum verò temperamentum medicamenti vt aliorum ſit cauſa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipſius. vt docet Gal. lib. de facul. natu. & lib. de vſu partium, quæ ex naturali cuiuſque potentia, deligendi ratio ſumi poteſt, ea nobis ab actione tāquam ſenſu notiore ſumitur. Ab actione igitur facultates, primas, ſecundas, tertias, quartas conſequente delectus medicamentorum ſumitur, eſtque hæc nota maximarum virium. Quoniam tamen de omni genere harum facultatum nobis abundè eſt dictum initio lib. 2. noſtræ methodi medicamenta componendi, neceſſe non putaui huc aſcribere. Harum autem differentiarum & notarum, vel plurimarum, vel omnium, vel ſaltem quarundam, in ſingulis ſimplicibus medicamentis exempla plurima tibi Dioſcorides ſuppeditabit, non pauca Galenus, & qui poſt eum de materia medica ſcripſerunt.

Adde quòd vt tota ſubſtantia nobis alimentum eſt familiare, ſic plantis ſuum. quò fit vt non omnis ferat omnia tellus, non ſolum quia calidior, frigidior, humidior, ſiccior, aut per coniugationem quam ipſius plantæ vel animalis naturę conueniat: ſed quia in ea alimentum plātæ & animali cognatum deſideratur.

Nec tantum hæc in plantis totis, ſed ipſarum partibus ſingulis ſunt explorāda, (vt idē de animalibus, & ipſorū

partibus, & terreis corporibus tibi perſuadeas) quales ſunt radices,trūci,caules,culmi,feſtucæ,rami,virgæ,ſurculi,germina,ſarmenta, viticulæ adnata, capreoli,ſpinæ cirri,pediculi,folia,flores,fructus ſemina,ſiliquę,vaſcula,capitula,calyces,vmbellæ,corymbi,comæ,ſpicæ,pappi,ligna,cortices, ſucci,liquores, lachrymæ gummoſæ, & reſinoſæ,& ſi quæ ſunt eiuſmodi.

Quintò & vltimò tempus in deligendo medicamento multiplex obſeruandum eſt, ætas ſcilicet, pars anni qua collecta ſunt & repoſita,aeris cōſtitutio ſerena,pluuia, ventoſa,his viuentibus aut repoſitis, pars diei varia duratio,& ſeruatio longa, breuis. Quæ alia tempus indicet diximus lib.2.noſtræ methodi.

Virtus enim alia vt & temperatura eſt neophytis & teneris,alia adultis & ſeneſcentibus.vis item alia euphorbio recens collecto, atque alia veterato.Plantæ item calidæ, ſiccæ, aer ſit calidus,ſiccus, ſunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus,ſi aere non fuerint pluuio educatæ. In ſingulis tamen partes deligendæ ſunt, omniū præſtantiſsimæ & maximè medicamentoſæ,ſi his viribus egetur.Eſt enim quādo ignobilioribus& imbecillioribus eſt opus,ob affectus ægri,aeris naturā.Præſtātiſsimę verò tū ex prędictis cōditionibus,tū ex his quæ in ſingulis particulatim dicendæ ſunt cōiectantur, ratione eadem quæ in plantis dicta eſt, in animalibus quoque & corporibus terreis ſeruata.De tempore verò collectionis Dioſcoridis verba hæc ſunt,Imprimis curandum eſt,vt quæ in vſum reponenda ſunt medicamenta, ſuis temporibus ſingula demetantur. Ex hoc enim fit, vt quædam viribus magis valeant,alia ſint inefficacia. Primum itaque cælo ſereno plantæ legantur. Magni enim refert inter colligendum ſi vel ſqualores & ſiccitates vel imbres infeſtēt,quemadmodum ſi loca quibus hæc prodeūt ſint montana,excelſa,perflata,frigida,ſicca.In his enim locis vires haben tlōgè valentiores:contrà verò quæ in cāpeſtribus,riguis,opacis,cæteriſque locis à vento ſilentibus,plerunque degenerant,& minus valent viribus, præſertim ſi non ſuo tempore legantur, vel vitiata, & præ imbecillitate languentia. Ignorandum nanque non eſt, multa pro ſoli &

cæli natura ac temperie citius aut tardius adoleſcere, nonnulla vi propria, etiam hyeme frondere & florere. Sciendum præterea eſt, quædam in herbaceis medicamentis, vt veratrum vtrunque multis edurare, annis, alia poſt trimatum inutilia. Quæ verò herbæ ſunt fruticoſæ vt ſtœchas, trixago, polium, abrotanum, ſeriphium, abſinthium, hyſſopum, & alia id genus dum ſemine prægnantia ſunt, demetenda. Flores verò, antequam ſponte ſua decidant. Fructus autem dum maturi ſunt, vt ſemina dum ſiccari cœperunt, priuſquam defluant, herbarum & foliorum ſuccos elicies, cum primum cauliculi germinant. Lac & lachrimæ excipiuntur caule inciſo per ſummum adoleſcentiæ vigorem. radices & liquamenta corticeſque ad recondendum eximantur, cum primum herbæ ſuis foliis exuuntur. Si puræ ſunt & nitidæ, ſiccentur & reponantur loco non vliginoſo: quæ autem terreno aut luto ſunt ſordidæ, aqua prius abluantur. Flores, & omnia iucundum odorem reddentia, arculis tiliaceis ædium parte ſiccißima reponantur. Eſt quando chartarum inuolucris & folliculis ſuis ſemina vtilius & innocentius ſeruantur. Liquidis medicamentis denſior materia, argentea, vitrea, cornea conuenit, fictilis etiam modo rara non ſit: & lignea, præſertim è buxo: ænea verò vaſa ocularíis medicamentis, & liquidis, & his omnibus quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas ſtanneis vaſis, ſeu plumbo albo recondi conuenit. Hæc Dioſcorides.

Finem labori propoſito imponemus, vbi locum Meſue, quo quædam medicamenta purgantia cælo & ſolo ſimili meliora euadere ſcribit, ſed ſine exemplis explicauerimus: ſumpta ab animalibus analogia. Nam vt animalium naturæ, hoc eſt temperaturæ, & ætates, & morbi calidiores ad hyemem, regionem frigidam victus rationem refrigerantem tanquam contrario exceſſu frigido, illorum caliditatem immodicam corrigentia præſidia bene ſe habent, ad æſtatem verò regionem calidam victum calefacientem ceu intemperaturam augentes cauſas, male: & contrà naturæ ætates, morbi

frigidiores ad æſtatem calidam regionem victum calefacientem benè ſe habent, quod ab his contrariis illorum à temperato receſſus corrigatur, male verò ad hyemem regionem frigidam victum refrigerantem tanquam affectus illos propter ſimilitudinem aucturas cauſas, & ſimili ratione humidiora hęc ad cauſas ſiccantes, & ſicciora ad humectantes melius habent: ſic planè in plantis apparet, quibus vt animalibus inſitum eſt alimento familiari nutriri, quibúſque vt animalibus conſueta victus ratio naturam ſeruat, ſi eſt victus illarum naturæ ſimilis, aut nouam facit ſi diſsimilis. Ob id plantæ intemperatiores, id eſt, calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores, ſolo & cælo & alimento ipſis contrario emendantur, & ad temperaturam mediam, quoad fieri poteſt, inclinant: niſi quas multum calidas frigidas humidas ſiccas expetimus. tales enim ſolum & cælum & alimentum ſimile conſeruant: mirum ni etiam intendant. Quæ verò animalium temperatura eſt omnium extremorum media, iniuriiſque omnibus omnium maxime reſiſtit, illa ſimilibus temperatis ſeruatur, quòd Galenus dilucide lib. prioribus ſanitatis tuendæ demonſtrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & ſolo temperato conſeruatæ, meliores euadunt: niſi ad effecta alia has calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores requiris. Tunc enim ſolo & cælo diſsimili, & à ſua natura temperata diuerſo, hoc eſt, calidiore ſi calidiores vis: frigidiore, ſi frigidiores: humidiore, ſi humidiores: ſicciore, ſi ſicciores expetis, emendãtur: & calidæ ſiccæ calido ſicco ſolo & cælo. Ob id Creticas plantas plurimas ad thiriacã, & alia medicamenta, & Italicas ſi ſolum & cælum ſicca fuerint, præponit Galenus. tamen in his eſt quadã prodire tenus, ſed non datur vltra. Nã eædẽ ex India aut AEthiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plantas quaſdã habeant eximias, vt Aethiopia cuminũ, Troglodita myrrham, India nardum & malabathrum, & alia plurima, quæ inde largo prouentu Luſitani nauigationibus ad nos conuehunt. Quæ igitur ad methodum ſimplicia deligendi pertinẽt, vbi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandem in particularibus ipſis exercere oportet, ordine illo quem in ſimplicibus ſeruauimus. De radicum itaque delectu

primum dicamus, in quibus vt aliis plantarum partibus, propterea quod noſtrates communem quandam deligendi rationem ſuſtinent, de his etiam communiter ſcribemus: de exoticis verò ſingulatim, tum quòd hæ ſunt cariores, & ob id ab exteris adulterari ſolitæ: tum quòd hæ quia infrequentes magis, etiam exercitatos fallunt.

Tempus colligēdi.

Radices autem omnes incipiente foliorum defluuio legendas, & cælo ſereno, cenſuit Dioſcorides, cui in quibuſdam Galenus & Auicenna & Meſues conſentiunt, in aliis diuerſo ſentiunt, vt poſt leges. Sunt contra quibus placet magis, radices eſſe legendas priuſquam in caulem, folia, florem, fructum, ſemen, vis plantæ propè tota erumpat. Defluentibus autem foliis eas eſſe fœtis animalibus ſimiles, hoc eſt, velut ſemianimes ac multem imbecillas, niſi ſi quæ tantum habebāt virium, vt etiam earum ſatis retineant arefacto caule, vt ſcilla. quomodo valida animalia etiam fœta adhuc robuſta permanent: niſi dicas etiam in illis quæ viua & veteri radice repullulāt, ſaliuam vitalem plantæ velut ſanguinem per caulem priuſquam areſcat in radices, licet non totum, refluere, vt in arboribus fit, alio quouis tempore colligi poſſunt, quæ hominum cultu & ſatione crebra in omnem anni partem vegetæ incidunt. quales ferè ſunt hortenſes, alimentoſæ, vt apij vulgaris, bugloſsi vtriuſque, betæ, lactucæ, intybi, oxalidis, rhaphani, napi, paſtinacæ, ſiſari, cari, panacis, cæpe, porri, alij: & pręter has erraticæ, dauci, gingidij, caucalidis, ari, dracunculi, cyclamini, periclumeni, cotyledonis: nam hæ quinque, vt bulboſæ quędam aliæ etiam æſtate ſiccatis foliis, plenæ ſunt, & frequenter autumno regerminant, alimenti pinguis & craſsi copia. Quæ verò ſolius naturæ ſpontæ creſcunt, aut ſemel à nobis tempeſtiue ſeruntur aut plantantur, fere ſunt optimæ, ſolo aut vere aut (vt dixi) autumno, paucisſimæ æſtate, aut hyeme. Quin & hæ quas multis anni partibus communes diximus, ſunt præſtantiores cum tempeſtiue ſatæ adoleuerunt, & vigent: aliis verò temporibus ignauiores, quando vt quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adoleſcere, ſub cælo ſibi parum propitio: quale æſtiuum eſt, ac autumnale, & hyemale.

Sic vere ipſo, quando primum germinare incipiunt, nobis leguntur in annum, enula, althæa, iris, acorus, ſymphytum, ruſcus, aſparagus, petroſelinum, apium, fœniculum, bryonia, cyperus, rubia, ſaxifraga, valeriana, eryngium, tormentilla, pœonia vtraque, polypodium, gramen, lilium: niſi recentibus aliquando ſit opus, ſed quæ omnino erunt imbecilliores, quam ſi quo tempore recentes colligi debent in vſum veniſſent. Omnes tamen integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendæ, & vnaquęque in ſolo & cælo ſuæ naturæ familiari, quod experientia confirmat. Nam tunc bene habitæ ſunt, nec enormes ob alimenti copiam: nec ſtrigoſæ, & marcidæ, & tenues & rugoſæ ob eiuſdem inopiam. Mox aqua lauandæ ſunt, & radiculæ purgandæ, multæ etiam elignandæ: quædam verò craſſæ & magnæ etiam in taleolam ſecandæ, poſthæc ſiccandæ in ſole, vento, interdum igni, vt in ſiccatione lib. 2. dicemus, niſi recentes ſint vtendæ. Igni autem præcipuæ ſiccantur, quando cælum eſt nubilum, aut hyems, aut quando mox ſiccatis opus eſt. Adde, quòd in his & aliis plantarum partibus non ſolum tempus colligendi legitimum eſt obſeruandum, quale multis radicibus eſt plenilunium natura humidiſsimum, ſed etiam repoſitio commoda & duratio. Non enim ſunt reponendæ niſi exquiſitè ſiccatæ, ne putreſcant: nec loco humido, puluerulento, non perflato reponendæ.

Radices ſupra tres annos non ſeruantur Auicennæ. Quę enim craſſæ & denſæ ſubſtantiæ ſunt tandiu ſeruari poſſunt, vt radix bryoniæ, rha pontici, peucedani, mei, ariſtolochiæ. Quæ verò tenui & rara conſtant ſubſtantia, vt aſari, apij, petroſelini, ſaxifragiæ, dictamni, tormentillæ, quotannis ſunt mutandæ. Radices autem legendas cum folia cadunt, etiam cenſet Auic. canone. 2. & Platearius in Ariſtolochia. Quædam tamen aliis temporibus ſaladino leguntur, vt veris fine, aut æſtatis initio, acorus, gentiana: aut menſe auguſto quando etiam ſpina alba vulgo, bedegar, ruſcus, bryonia, cyperus, iris, enula campana, dictamnus vulgaris, pœonia, glycyrrhiza, vt ſeptẽbri peucedanum.

Octobri cyclaminus, recens & ſiccus efficax.

Decembri eryngium iiſdem leguntur.

Efficaces autem illi quoque ſeruantur annum vnum, pæonia vtraque, peucedanum.
Duos, meum, iris, cyperus, maior & minor dictamnus.
Tres, acorus, chelidonium, enula, ſaxifragia, valeriana, pyrethrum.
Decem coſtus, œnanthæ, rhaponticum.
Daucus autem aſarum, & aliæ radices multæ recentes ſunt meliores: recondita autem prope omnia quia ſunt eſſentiæ tenuis parum diu ſeruantur efficacia, præſertim puluerata.
Aſari radix ampla, ſpiſſa, odore tenui, ſapore acri, & parum aſtringente. *Meſues in ſimpl.*
Eryngij radix eligenda ampla alba tenera, quæ condiatur. *idē initio Anti.*
Radix ſatyrij plena & recens, non flaccida & emortua ad diaſatyrion. *Ibidem.*
Dioſc.

EXOTICAE verò radices ſic deligantur.

Acori radix ſimilis ireos radici. i. complicata in obliquū, geniculis intercepta, candida, guſtu acri, & modice amaro, odore iucundo, calida. ſicca ordine tertio, denſa, plena, carie non exeſa, qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibuſdam galanga maior vocatur, quod ſit vtraque crebro geniculata & odore aromatico: ſed hæc iridis magnitudine, illa cyperi.
Vulgaris acorus huic diuerſiſsimus tota ſua natura, non vſurpandus, niſi medicus ad refrigerandum & ſiccandū imperauerit. Quod ſiqua huius generis in locis ſiccioribus educata, & calidioribus naturam acori prædictam aliquid induerit, vtraque acorus eſto, ille indicus, hic noſtras imbecillior.
Agaricus fœmininus rectis intus venarum diſcurſibus conſtans, ſapore initio dulci, mox amaro, tandem etiam ſubacri & ſubaſtringente, leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, ſplendidior quam mas, in fracturis ſuis, filoſus neruorum modo. i. grauis, denſus, durus, niger, lignoſus, longus, interdum rotundus, ſed vbique compactior & obſcurior, ſuperficie non denſa, ſed rara. tota fœmininus præterea, ſede vero & radice ſemiuliginoſa & ſemiputri gignitur in Agaria Sarmatiæ regione, & inde appellatur: hodie ex alpibus metitur. *Dioſc. Gal. Meſues*

Hæc autem ἐπιφάνεια, id eſt, ſuperficies ſeu facies ſumma, ſeu cum Meſue pars ſuperior, quanuis tota vndique ſuperficies intelligi poſsit, tamen quæ pro ſitu in arbore vario eſt agarici pars ſuperior, vti à Meſue rectiſsimè dicitur, ea potior videtur, quia magis aerea, & ob id leuior rarior, &c. cum aereum ob inſitam leuitatem ſurſum feratur, vt in eodem terrenum & aqueum deorſum: ſiue autem ea pars ſuperior ſola, ſiue etiam tota eius ſuperficies optima eſt, non eſt nobis purgantibus agaricum excidenda & abiicienda quorundam more. Nec ita ſuperficiem ad viuum intellige, vt ſola velut cuticula ſit vtilis, ſed illæ partes quæ ſubſunt quo ipſi optimæ ſunt propiores, eo meliores.

Ariſtolochiæ clematidis longa radix nobis eſt perfrequens, longa, rara, rotundæ vero in agro Nemauſenſi plurima, etiam hic crebreſcit. Effodienda eſt meſsibus & deſquamato terreno ſeruanda. Legendam vtranque plenilunio, vt alias propè omnes quidam contendunt: ſic enim pleniores cum ſint, ſiccando minus flacceſcunt, alio tempore lectis magna ſui parte ſiccando vaporantibus, & marceſcentibus. Eligenda vtraque bene habita, & ſi eſt ſicca, minus alte rugis ſtriata, carne multa, firma, odore & ſapore vegeto, ſed ſuo, non pulluerulenta dum frangitur, nec ſitu obruta, nec carie aut teredinibus exeſa. Quæ bonitatis notæ reliquis propè plantarum partibus ſunt communes. Pontica autem & Cretica eſt præſtantior. Behen accipiantur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius quàm alba: quæ verò hodie in Italia & Prouincia inodorę reperiuntur radices, & pro behen ſupponuntur, vel aliæ ſunt ab Armeniis, vel ſaltem his minus efficaces. Harum loco placerent magis radices eryngij, Behen rubrum folio lapathi rotundi prope Burdegalam locis aquoſis plurimum, ac inde in alias Gallię partes tranſportatur: album in Prouincia crebrius.

Serapio Manardus.

Bryoniæ radix foris cineritia, intus albicans, ampla, conſummata, colligatur veris initio.

Dioſ. Gal.

Calamus aromaticus, calidus ſiccus, ordine ſecundo, partium nonnihil tenuium, fuluus, intus albicans, odore fragrantiſsimo, denſe geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo, confractus au-

tem in aſſulas diſsilit, non totum raphani modo rumpi-
tur, fiſtula intus plena araneorum, caſiæ guſtu, leuiter a-
ſtringens, & cum quadam, ſed minima acrimonia ama-
rus, in mandendo glutinoſus, ex India defertur, teredi-
nibus facile tentatur. Qui verò in officinis, eſt non cala- *Hor. Manardi.*
mus, ſed radix eſt, neque ea calami, ſed plantæ alterius:
neque ex India videtur afferri, quia vili venditur, & ſæ-
pè recens multum cernitur. Ob id inter radices eum re-
cenſui, iuſtius inter ligna locandum: ſi verus habeatur,
triennio ſeruatur.

Centaurij magni radix, acris, aſtringens, ſubdulcis, ſub *Dioſ.*
amara, rubeſcens, craſſa, grauis, ſolida, tripedalis (ſi inte- *Gal.*
gra eſt) ſucco prægnans dum recens eſt ex ſolo pingui &
aprico Lyciæ, Peloponeſi, & aliarum multarum regio-
num, annos decem ſeruatur. Radix autem centaurij par-
ui, medicamentis eſt inefficax.

Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & cali- *Ibid.*
dus vt vlceret, candidus, leuis, eximia odoris gratia, re-
cens, abunde plenus, denſus, ſiccus, à teredinibus nõ ex-
eſus, Arabicus. Poſt hunc indicus, tertius in bonitate Sy-
riacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. hodie Lug-
duni frequens eſt Arabicus, non tamen quẽ Arabici ſcri-
ptores dulcem & amarum ſoli inuexerunt. Coſti nigri
mentio fit Dioſ. in rha pontico.

Dracunculi radix legenda vere, aut æſtatis initio, am- *Meſ.*
pla, completa ex loco libero, hæc etiam noſtras eſt, rarò
externa huc conuehitur.

Dictamni radix Dioſcoridi calefacit, aliis folia magis
celebrantur calida, odorata, rotunda, parua, denſa, lanugi
ne vtrimque intecta. Cretica metitur æſtate & autumno.
Quæ verò radix dictamni ab officinis ſupponitur alba,
tenuis, elignata, propè inodora, minimum amara, nullo
exiguove caloris ſenſu pſeudodictamni fuerit potius
aut herbæ neſcio cuius qua abiecta, potius pulegio vtẽ-
dum eſt.

Doronicum, radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dul *Serapio.*
cis, calamo aromatico ſimilis colore & figura.

Elleborus albus radicibus nititur multis, tenuibus, ab *Dioſ.*
oblongo & exiguo capite exeuntibus, cæparum modo
fibratis. optimæ ſunt candidæ, friabiles, carnoſæ, medio-

criter extentæ, nec iunci modo mucronatæ, nec in frangendo puluerem emittentes: ſuntque medulla tenui, guſtu feruente, nec tamen id vehementer, nec ſaliuam ſubinde ciens. Quæ enim confertim eam contrahunt, ſtrangulant. Laudantur ex montibus & aſperis, Cyrenaicæ, Galaticæ verò & Cappadocicę & Italæ ſunt periculoſiores. Omnis albus eſt periculoſus Meſuæ, non item Græcis authoribus. Eidem minus acer & mordax, nec ſtatim initio albus quam niger, ſed amarior eſt ac diutius ſeruari poteſt quam niger, cætera nigro ſimilis.

Meſues. Cortex radicum fibroſarum, aſari colore, fractu facilis medius craſsi tenuis, antiqui recentis grauis & leuis, aut potius leuior quam grauior, legitur vere & æſtate Meſ.

Dioſ. Elleborus niger radicibus cohæret nigris tenuibus à capitulo cæpæ ſimili, confibratis, vt albus, quarum eſt vſus. Optimæ ſunt corpulentæ, plenæ, in quibus ſit tenuis medulla, acres guſtu & feruentes in collibus, aſperis & ſiticulibus locis, vt Anticyra, Helicone, Parnaſo, Aetolia. Addit Meſues fragiles, lęnes, aſperitatiſque expertes, leuiores quam grauiores, tenuium & craſſarum, recentium & vetularum medias. Salubrior eſt albo, colligitur vere & æſtate.

Meſues. Eſulæ minoris radicis cortex eligendus, tenuis, leuis, fractu facilis, rubeſcens caſsie fiſtulæ modo poſt ſex à collectu menſes, ex loco libero collecta initio veris. In fine veris, autem lac eius colligendum eſt.

Galanga eſt radix ſubrubra, vel rufa, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo, linguam admodum vellicante, calida ſicca gradu tertio, odore & figura quadam cyperi. Vnde quibuſdam cyperus Babylonicus dicitur, indicta priſcis, alba, odoris & ſaporis gratia carens, puluerabilis multum abiicienda.

Actuarius Serapio. Gentiana notis tantum communibus nititur, ex Iura monte in Gallias totas diſtribuitur, colore foris buxeo, intus crocante, amariſsima (ob id aloe Gallica dicitur) dura, parum rugoſa, frangi contumax. In hortos Parrhiſienſes tranſlata, minus efficax adoleſcit.

Dioſc. Glycyrrhiza quanuis in Galliis paſsim luxuriet, laudatur tamen Galeno magis Cretica, aut ſaltem Hiſpanica,

vel ex locis aliis minus humidis:colore eſt foris buxeo, ligno lento & fractu contumaci, intus multum croceo, ſitimque manſa extinguente, ſapore ſubacerbo, dulci. quibuſdam melior eſt nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Improbatur intus alba vel nigra, exucca, vetus, fragilis rhaphani modo, & inter frangendum puluerem edens: quæ nota in omni parte plantæ, ſi præter naturam adeſt, vetuſtatem prodit.

Hermodactylus Meſuæ probatur radice rotunda, ampla, foris & intus multum alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & ſicca initio gradus ſecundi: laxa verò, rara, leuis, eſt imbecilla: rubra & nigra, mala. Quæ in officinis eſt, affirmatur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonenſi & Prouincia, eſſe folio nigro, porraceo, flore per autumnum croci ſine croco tamen, foris nigra radice: quæ res declarat eſſe colchicum innoxium, tamen aut ſaltem innocentius experimur forte: quia ſiccatum eſt, niſi recens nobis vſurpatur.

Iris illyrica veteribus propè ſola laudatur. parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa, intus albior, amara, ſternutamenta dum tunditur ciens, odorata. Florentina tamen ſola nobis hodie inculcatur, cum Gallica alba purgata laudetur Galeno lib. 8. c.ph. part. Ex locis apricis & ſiccioribus Illyridis lecta ad me miſſa Venetiis à Martino Gregorio medico præſtantiſsimo, in horti mei partem editam, & ſoli meridiano apertam tranſlata, iam pulchrè repullulat. Meſuæ verò laudatur radix ampla, dura, denſa, velut in nodos breues collecta, ex albo rubeſcens, odore violæ nigræ, aromatico ſapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quàm albo, veris initio collecta.

Nardi ſpica cum radice dodrantali, digiti parui craſsitudine, aſtringente, ſubacri & leuiter amara, odorata, calida primo exceſſu, ſicca ſecundo. Mihi Lugduno delata eſt à Ioanne Horneo Pariſiis Pharmacopœo longe peritiſsimo, & fidiſsimo, latinè doctiſsimo, Græcè & Hebrai. mediocriter inſtituto, cũ coſto, acoro, & aliis nõ paucis.

Pyrethrum radice eſt longa, pollicari craſsitudine, guſtu feruidiſsimo & igneo, à quo nomen habet, quæ manſa pituitam largam elicit. *Dioſc.*

Polypodium radice dulci, auſtera, digiti parui magni-

Dioſc. *Gal.* *Meſues.* tudine multũ ſiccante,ſed ſine morſu, ꝓbatur ſubdulce, ſubauſterũ, guſtatu ad poſtremũ ſubamaro, & nonnihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenum, ex rubro nigreſcens,colore intus herbaceo piſtacij modo. recens quercuum & arborum aliarum glandiferarum truncis innatum:aliis murale & ſaxoſum magis probatur,niſi loca ſint vliginoſa & vmbroſa.

Dioſc. Rha ponticum radix nigra,coſto nigro foris, centaureo magno intus ſimilis, ſed minor, ruffior, fungoſa & laxa,aliquantum leuis, ſine odore, quæ manſa colorem reddit pallidum,ad crocum inclinantem,teredinibus nõ exeſa.Dioſc. In quo præter hæc legit Serapio,adſtringẽs, ſi pluſculum mandatur, ſubacris,&c.

Rauel. ſceni Meſue dicitur *Gal.anti. lib. 1.* Rha indicum & proximum ipſi rha barbarum, laudatur ſubnigrum in rubrum inclinans, graue pro raritate ſua:confractum,ex rufo & glauco alternat,& croci modo tingit,recens,non adulteratum,aſtringens, amarum, cholagigum calidum ſiccum ordine ſecundo. ſeruatur annis tribus, quatuor in pſyllio milio, vel oblitum cera ſola, vel ea cum terebinthina.

Scilla ſit bonæ magnitudinis (non tamen admodum magna & enormis)benè habita & nutrita,alba,recens ex terra ſumpta, cum folia eius & caulis exactæ aruerint, ſeu quando triticum metunt, quia tunc potiſsimum viget.Huic pancratium ſimile guſtu & viribus, ſed imbecillius. *Gal lib. 8. ſimpl.* Meſuæ præfertur,quæ ſapore eſt dulci,acri,amaro,ſquammis delibrata, ſplendens ex loco libero prope alias educata.

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gummoſus lactis craſsitie, vacuus, arundinaceus, fractu facilis, recens, foris autem cineritius & planus, ex locis ſicciori bus.

Meſues Zingiberis radix ſit candida,odorata,piperis ſapore & viribus,niſi quod tardius calefacit : ſed diutius, vti longum piper.Damnatur teredinibus exeſum,puluerulentum, tectorio quouis circunlitum ad pondus & magis ad exeſionem tegendam. Terram meritam & columbinũ quod vocant male zingiberis loco ſupponunt, quoties puluere eius eſt opus,licet pondere,colore, & reliqua natura radices ſint diuerſæ.

Zedoaria radix ariſtolochiæ rotundæ æmula ſapore,& colore zingiberis,calida ſicca gradu ſecundo,eadem Serapioni dicitur zurumbeth : ſed zurumbet ſine, h, radix eſt diuerſa.

HERBARVM DELECTVS.

HErbæ propè omnes ſunt noſtrates,quãquam harum quædam ex aliis regionibus ſunt meliores, vt abſinthium ponticum,chamædrys, chamæpitys, ſcordiũ, Cretica chamędrys,campeſtris potius q̃ ſuburbana , calaminthe mõtana melior quàm domeſtica:tamen ſi noſtrum hoc ſolum & cælum habeant perſimile externo , vires quoque non ita diſsimiles ſortiantur,qua ratione plantas Italas Creticis non multum cedere ſcribit Gal. ſi pluuium nõ fuerit cælum, & herbæ acres digerentéſque, quæ humores prauos afflictis partibus infixos vehementer digererent, ex ſiccis & maritimis locis eligantur , in ampl. διὰβοτάνων initio lib.6.c.pſius.

Porrò ex herbis plurimæ ſolum virides in vſum recipiuntur,dum hę vel harum ſucci in ſyrupos coquuntur, & in apozemata, clyſteras,fotus, cataplaſmata, & alia id genus in quos vſus poſtremos quouis tempore leguntur:in ſyrupos autem, vel formam aliam toto anno ſeruandam ſunt legendæ, quando ſunt efficaciſsimæ , cum ſcilicet florent aut etiam ſemine iam plenę ſunt vt fumaria,calaminthe,& aliæ ex ſequentibus,in ſyrupos, vel alia compoſita diu ſeruanda recipi ſolitę.Nam fumariam florentem veris initio , ſemine autem plenam veris fine legit Meſues.

Quod ſi herbæ nec caulem, nec florem , nec ſemen edant,vt adiantum omne,aſplenium,legendæ in foliorũ vigore:quando ſcilicet maxima & viretiſsima ſunt.quędam verò dum florent , aut ſementeſcunt, quia lignoſæ ſunt,& exuccæ:ante id tempus in vſum trahuntur,vt beta,braſſica,cichorium,chondrilla,eupatorium,lappatha, plantagines ,verbaſcum,verbenacã. In quo viriũ vigore etiam ſunt colligendæ,quæ ſiccantur,& in vſus medico-

rum varios anno etiam toto ſeruantur, vt abſinthium omne, adiantum omne nobis (quibus enim abundat virens & vigens vſurpatur) anethi coma, betonica, carduus benedictus, cichorium, centaurium paruum, calaminthe, mentha, chamædrys, chamæpitys, eupatorium, eufragia, fumaria, hyſſopi coma, marrubium, maiorana, origanum, polium, pulegium, ruta, roſmaris, ſaluia (licet hæ duæ etiam ſine floribus ſint efficaces) ſcordium, ſplenium, thymum, thymbra, verbaſcum: aut ſaltem cum vigent folia magnitudine, odore, colore, præſertim quæ cacumini ſunt propiora. Abſinthium autem vere legit Meſues, ad ſuccum & aquam inde ſtillandam. flores eiuſdem æſtatis initio, hic autem æſtatis fine, vel etiam autumno. Eupatorium quoque legitur, & ex eo ſuccus exprimitur in fine veris Meſuæ. Siccantur autem in vmbra magis, niſi quæ ſunt caule craſsiore, aut folio humidiore, & ob id apto putreſcere. Vbi probæ ſunt ſiccatæ, reponuntur, vt radices, ſed minus diu ſeruari poſſunt, ob id quotannis mutandæ.

Anethi & hyſſopi coma florulēta eſt.

Adiantum omne eligit Meſues bene habitum, virentibus foliis: quod autem gracile eſt immodice, & folio flaueſcente exanimatum eſt.

FLORVM DELECTVS.

FLores vt plantarum partes reliquæ legantur cum maximè vigent, cęlo ſereno, non autem vt Bulcaſis & indocti alij ſcribunt hoc vel illo menſe. nam quibuſdam regionibus & cæli conſtitutionibus celerius aut tardius plantarũ partes perficiuntur, vt capparis in gemma, roſa expandi cœpta legatur, reliqui ferè aperti: ſed haud ita pridem, & ex quibus vis nondum exhalauit, nec folia tenuentur, & ſint decidua. Siccantur ſole vel aere calido, magis, minus, pro varia ipſorum natura. Quidam ſiccandos volunt, donec ex ponderibus decem vnicum ſuperſit, minus autem ex montanis floribus quam ex campeſtribus minuitur. Reponũtur vt alia, quotannis mutantur, quanuis ſphœnanthum etiam decennium ſeruari poſsit: chamæmelum item diu

vegetum eſt,ob fortem partiũ ſuarum miſtionẽ. Quam virium conſtantiam etiam tum validus odor demõſtrat. Flores abſinthij,chamedryos,chamæpityos,hyſſopi,anethi,eufragiæ,fumariæ,maioranæ, origani, roriſmarini, ſaluiæ,thymi,verbaſci in herbis ipſis cõmemorati ſunt, reliqui nunc dicentur.

Balauſtium flos ſylueſtris punicæ, cytino flore ſatiuæ punicæ eſt aſtringentior,præſertim quod ex acerbis punicis eſt. Vterque hic flos punicæ, eſt ab arbore auellendus quo loco tunc granatum nullum gignetur. Nam qui cecidit,ſæpè id illi ob alimenti inopiam,augeſcente & protrudente fructu contingit,aut ob vermiculum,aut aliam cauſam: ob id infirmior eſt,qualis agnoſcitur facile: quia vna parte nigricat,foliolumque capillamentorũ ipſis non hæret,vt in eo quem auulſeris,qui præterea in vmbilico ipſo,vt foris rubet.Hiſpana,roſę modo lata,& breuia præſtantiora ſunt Narbonenſibus lõgis anguſtis.

Caryophyllum laudatur,frangi contumax,odoratum, ex plano tumidulum,recens,quod vnguibus cõpreſſum humorem quendam remittit, acre, & aromaticum, calidum ſiccum gradu ſecũdo,aut etiam tertio. Annos quinque ſeruari poteſt,loco temperato:nã in humidiore putreſcit,ſicciore areſcit,& rugoſius euadit ac imbecillius, vt quod in eo eſt enormius, quod barbari antophyllum vocant,interpretanturque antefolium natum, vt vox ſit illis compoſita ex latina præpoſitione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Dioſcoridi optimus ad medicamenta, Corycius,recens,oblongus,integer,plenus, non fragilis, flauiſsimus,& qui cum humore tritus, ſuo colore manus ſaturet,nec ſitum nec cariem redolens,ſubacer. Galeno autem Corycius,à Coryco antro in quo naſcitur,licet aliis ſit procerior,non tamen aliis robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior.Eligendus verò eſt non procerior,ſed odoratiſsimus & flauiſsimus,& longo tempore in vigore ſuo perſiſtens. Præſtantiſsimũ igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repoſitum obſerua ſæpè,vt pernoſcas. Nam id colorem odoremque priſtinum diu ſeruabit:adulterati verò odor & color cito vaneſcit.Hæc Galenus. *Lib. 1. Antid.*

Centaurij parui flores ex pallido flauos initio æſtatis legit Meſues. Noſtrates autem ſunt purpuraſcentes.

Epithymum Arabum ſeu thymi caſſutha amplexi caulis, cùm ramulis thymi lecta minus citò marceſsit, & à thymo eſſe non herbis aliis congeneribus cernitur. Sic flores cæteros & fructus cum ramis legendos Galenus docuit. Ex thymo autem montano, eſt præſtantius quàm ex hortenſi. Cretenſe ruſum præfertur à Meſue.

Epithymum Græcorum quid reuera ſit, nondum planè compertum habemus, niſi ſit flos ſatureiæ, Picardæ vulgo dictæ, perpetuò virentis.

Hyſſopus colligenda Meſſuæ quando incipit florere.

Nymphææ flos tam albus ex ſtagnis, quam luteus ex fluuiis, vere legitur, cum apertus eſt: ſiccaturque luteus ob paruitatem, integer, albus, conſpurcatis aliquot externis foliis purgatus, & cauliculo capillamentisque crocatis. Luteus verò fere hic in aquam etiam cum albo diſtillatur, rarò ſiccatus ſeruatur. Narbonenſes alba ſola vtuntur.

Roſæ ſunt præſtantiſsimæ quæ longè omnium ſuauiſſimæ ſunt, & aliis rubicundiores, quales ex montanis non autem conuallibus leguntur, ſiccandæ loco ſublimi meridiano, quo ſolis radij penetrent, roſas tamen non tangant. Nam albæ, incarnatæ, moſchatæ, quanuis recentes odoratiſsimæ ſint, tamen ſiccatæ ſunt inodoræ: rubræ contrà recentes parum odoris reddunt, ſiccatæ iucundiſſimum & diuturniſsimum iaculantur. Ex agro montoſo petroſo Pruini vrbis, vnius diei itinere à Parrhiſiis diſſitæ, in vniuerſam propè Galliam omnium præſtantiſsimæ conuehuntur, in territorio tamen Parrhiſino non inſuaues præſertim vico cui fons Naiadum nomẽ etiam vulgo eſt, larga manu luxuriant ſabuloſis vinetis, quæ Vrbi toti ſatis eſſe poſsint, vt Peſtanas & alias priſcis celebratas roſas non deſideremus. Rubras admodum foliis paucis & planis præditas præfert Meſues. Roſæ tardius collectæ parum diu ſeruantur, & cito nigreſcunt: tempeſtiue lectæ biennio ſeruantur. cum igitur mediocriter ſunt apertæ, mox integrę inſolentur ſæpe mouendæ, deinde folia auulſa vaſe terreo claudantur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt lectæ ſol non luceat, raræ diſ-

ræ diſponantur, ne ſe corrumpant denſatæ. Similiter alij flores ſiccentur.

Schœnanthum ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſsime huc ad nos transfertur ſed eius iunci tantum calami, ſi deferantur flores, ſolo, odoratus vigore deligantur. Nam odoris illius gratia cito vaneſcit. Gal. lib. 1. antidotorum

Stœchas etiam exotica eſt. ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, multa tamen nobis domeſtica ex inſulis ſtœchadibus Maſsiliæ aſsidentibus, à quibus & nomen ipſa eſt ſortita. Prouenit etiam multa in Arabia vnde Arabica cognominatur, & à Meſue præfertur, flore præſertim, pòſt foliis ſit amara modicè aſtringens: ſpîca ex purpureo cærulea, odorata.

Stœchas verò citrea ſeu flaua dioſcoridis heliochryſum, & Galeni amaranthus coma floris aurea, denſa: in Gallia Narbonenſi & Aquitania, agro Burdegalenſi plurima & præſtantiſsima gignitur, odore abrotani maris, & etiam ſapore, ſed minus amaro. *Meſ.*

Viola nigra vulgo martia & quadrageſimalis, à Meſue laudatur quæ prima floruit, neque vim ſuam calore ſolis reſolutam perdidit, nec pluuia obtudit vel diluit & diſsipauit. Quæ iam diu aperta eſt, aut pluuiam ſenſit, aut in ſylueſtribꝰ naſcitur, odoris gratia caret, ac viribus.

Flores vix annum ſeruari poſſunt efficaces, præter chamæmelum, ſtœchadem, crocum, & alios paucos, qui annis poſt duobus aut tribus coloris & odoris gratiam retinent.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu quantum differat, abunde in noſtræ methodi lib. I. docuimus. Semina verò deligantur matura omnia, bene habita, plena, & corpulenta, & quæ naturæ ſuæ vires proprias habeant efficaciſſimas, & odorem, ſaporem, colorem ſui generis perfectiſsimum, ſi odoris, ſaporis eſt particeps. Multa enim ſunt inodora & inſipida non modo ſeminum ſed aliarum quoque partium genera. Sint præ-

terea, ſi fieri poteſt, delata ex regionibus, in quibus celebratiſsima creſcunt maiorũ noſtrorum teſtimonio. Sintque recẽtia, aut his proxima. Quæ enim diutiſsime fuerunt repoſita ſemina, & alia, vires habent imbecilliores. Vbi autem puluis ab ipſis diuidendo excidit, terminum exceſſerunt. lib. 1. alimentorum.

Amomum candidum vel fuluum, ſimplici tamen colore non vario, laxius in vua parua ſeminis tamen plena, diffuſum, non aſtrictius cohærens. ſit præterea odoratum, nares vulnerans, acre, mordax recens, nõ carioſum. Amomum Scythycum laudatur lib. 8. com. phi.

Ami Illyricum vel Aegyptium.

Aniſum Creticum.

Cuminum AEthiopicum, deinde Aegyptium.

Liguſticum ex Liguſticis alpibus vnde illi nomen.

Seſeli Maſsiliẽſe, alterum Eethiopicum, tertium Creticum Dioſcoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaſpi Cappadocicũ vel Creticum, ſed maius & minus rotundum eſt præſtantius Galeno. Vtrunque nobis eſt à Burſa paſtoris herba frigida aſtringente, diuerſum,

Dioſc. Cardamomum eligi debet frangenti contumax, occluſum, plenum, farctumque, guſtu acre amarumque, odore caput tentans, excalfaciens. quod tale non eſt, excletum iudicatur. Hæc Dioſc. Nigrum paſsim cognominatur Galeno Naſturcio minus calidum, ſed ſuauius & fragrãtius eidem dicitur. An verò ſemen quod hodie noſter Ioannes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradiſi, colore & ſapore propè eodem, in ſiliqua breui triquetráque largiſsimum, ſit verum cardamomum, affirmare non auſim ob hiſtoriæ ipſius obſcuram breuitatem: tamen tum ipſum tum granum paradiſi & quod cardamomum minus vocant & proferunt officinæ, ſemina ſunt non indigna recipi in antidota, ob virium in ipſis aromaticarum excellentiam.

Cenici ſemen ſit amplum, plenum, medulla pingui, album, anguloſum, læue Meſ.

Pſyllium eligit Meſues abſolutum, amplum, tam graue vt aqua mergatur.

FRVCTVVM DELECTVS

EX fructibus quanquam nõ pauci noſtrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidam præſtantiores habētur, ipſorum quoque bonitatis notas paucis attingere fuerit operæprecium.

Amygdalę tam dulces quam amarę probantur flauiſsimæ, plenæ, integræ, non cõfractæ, nec eroſæ, tamen leues, duræ & ſiccæ quantum illis datum eſt, ob id fragiles, intus albiſsimæ. Ex his dulces, ſapore delicatę, prope indicibili in caſtaneam toſtam & panis puriſsimi bene cocti qualitatem inclinantes: odore eante eſum nullo aut perquam exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albeſcentes, nigreſcentes, rugoſæ molles, tortiles, fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem receſſerũt, aut nigrorem, oleoſæ, natura aut vetuſtate odore rancido, ſapore ingrato aut oleagino: quem omnibus vetuſtas affert. Ex quibus tritis etiamſi plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini probatiſsimis dotes non aſſequitur, quod ex prioribus extrahatur excorticatis cultello potius quam aqua calida, vt in oleis dicemus.

Anacardus, ſeu cum Paulo & Actuario anacardion, ſit plenior & habilior, fuſcus, reſina in cortice multa, acri, nigra nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinum. Hoc etiam tuſo poteſt oleum exprimi, ſed longè diuerſum ab eo quod coctis in aqua corticibus ſupernatat & conchis colligitur ad confectionem anacardinam.

Myrobalani citrinæ ſint, flauæ, multum in viride inclinantes, denſę, graues, in fracturis gummoſæ, amplæ, cortice craſſo, denſo, os paruum complectente. *Meſ.*

Cæpulæ amplæ ſint, & quo maiores eo meliores, ſubnigræ, in rubrum inclinantes, graues, ob id in aquam promptæ mergi, cortice craſſo.

Indæ, ſint nigræ, magnæ, graues, ſubſtantia denſa, ſine oſsibus. A quibus conditionibus quanto longius

Ibidem. abſcedunt, tanto ſunt deteriores.

Emblicæ, magnæ, graues, carne multa, denſa, oſsibus exiguis. Rara verò carne quæ ſunt, ſpiritu & vigore carent.

Ibidem. Bellericæ, magnę, graues, carne multa & denſa.

Notæ igitur in his communes aliorum fructuum & præcipuæ ſunt, vt ſint bene habitæ, & corpulentæ, carne multa & firma ac denſa, & ob id oſſe exiguo, quibus os datum eſt. Nam Indæ ſunt exoſſes. Quæ verò notæ aliæ à colore ducuntur, & oſsis figura, minoris ſunt momenti.

Balanus myrepſica ſit ampla, vetus, cortice læui, tenui, pleno medulla, leui pingui. Parua verò ex albo nigricans, vetus, plena medulla alba, læui, pingui, eſt innocentior.

Conij ſeu ſtrobyli vulgo pineoli, pleni, recentes, albi, ſicci, quatenus illis datum eſt. Vitentur flaui aut etiam pallidi, oleoſi, rancidi. Id quod his citò, vt fere ſexto menſe accidit, niſi prius ſaccharo intecti hoc vitiũ effugiãt: præſertim ſi prius ex furfure frigantur, & ſic probe ſiccentur: deinde cribro purgentur. quod remedium eſt, aliis quoque ſeminibus condiendis, ne aut citra condituram, aut etiam condita, rанceſcant.

Cupreſsi pilulæ, vulgò nuces, ſint perfectæ, recentes, ob id molles, ſeminis plenæ, etiam in ipſis hiatibus.

Cydonia ſeu cotonea ſint bene habita, flaueſcentia, odorata, matura cum minus aſtringẽdum & refrigerandum eſt: cum verò magis, ante maturitatem colligantur.

Eadem ratio eſt ſtruthiorum, quæ nos cydonia fœminina vocamus, aliis maiora, minus acerba, carnoſiora.

Citrium & arãcium malum, & quem vulgus limonem vocat, ſint magnitudine quódque in ſuo genere mediocri, odore valido & iucundo, cuique ſuo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo, in arantio rubeſcente: quãuis arantia viridia etiã per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & ſucco odorato, acido, interdum dulci, eſt quando ex vtriſque miſto.

Gal. Colocynthidis medulla cortice ablato ſit pilæ mediocris in ſpeciem conglomerata, vehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quanto leuior, tanto me-

lior: alba admodum lenis, eadem fœmina autumno legenda cum flaueſcit abeunte iam virore. Meſ.

Cucumeris agreſtis fructus præfertur abſolutus & maturus & virore depoſito, flauus, amarus. Ex quo ſuccus albus, ſuppinguis, Elaterium dictum, quo modo ſine valenti compreſsione extrahatur, docet Dioſc. Meſ.

Carpobalſamum ſit flauum, plenum, grande, graue, mordax guſtu, & feruens in ore, modice opobalſamum redolens. Dioſc.

Caſsia fiſtula, ſeu nigra, ſeu cathartica, id eſt, purgatrix eligatur foris & intus nigra, ampla, collucens, grauis, plenior, & quę concuſſa clauſis intus granis non ſtrepat: pulpa intus pingui, ſplendente, ſucculenta, non ſitulenta nec putri, ſapore prunorum delicato, calida, humida primo gradu. Vtendi tantum tempore extrahenda: nam extra cannas, vt ſemen, ſanguis, lac, extra propria conceptacula, promptè corrumpitur, & in vaſis ſeruata peior euadit. Meſ. Act.

Cubebæ ſint corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, ſubamarę, admodum aromaticę, ſubdulces, annis decem ſeruantur.

Coccum gnidium ex thymelæa eligendum, cui folia magna tenuia ſint, quæ in locis liberis creſcit prope alias multas thymeleas. foliorum vſum celebrat Meſues non granorum.

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicuntur, fructus, palmæ, à digiti figura. Probantur magni, flaui, parum rugoſi, molles, pleni tamen, & carne intus multa, ſubdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubeſcente, non pertuſi, non vermiculoſi, & qui concuſſu nihil aut minimum ſonent, ſapore vinoſo. Deteriores ſunt graciles, flaccidi, duri, quia excarues, excuſſo pediculo pertuſi: iidem ferè vermiculis ſcatentes.

Ficus paſſæ ſeu caricæ habentur præſtantiſsimæ, quæ in calatho ſpartaceo digitis, aut pugnis vtrinque preſſæ, ſic illis mollitie ſua cedunt, vt mutuos partium dictarum motus ſibi propè occurentes ſentias, odore ſunt iucundo, non calorem putredinoſum aut vermiculoſum deferente.

Hæ verò ſi particulatim explorentur, pediculo ſunt

breuiſsimo, colore in candidum vergente, molles, tractanti facile cedentes, cute tenui, molli, ſucco intus & ſemine flauo, & plane melleo ſapore, odore ante eſum & inter edendum iucundo, graues, paruæ. Si Maſsiliotides (quæ etiam ſaporis gratia cæteras longe antecellunt ſiue albicantes tantum ſint, ſiue intus & foris albæ, ſed flauo ſemine) maximæ: ſi externæ ſint quales Hiſpania mittit muſto merſas, vt dulciores ſint, poſt ne cohæreant farina aſperſas.

Vitioſæ ſunt duræ, tum in maſſa, tum per ſe ſingulæ, vermiculoſæ, graueolentes, foris nigræ, intus rubentes, vel alio præter naturam colore præditæ, cortice craſſo, duro, ſicco, intus alieno colore, odore, ſapore. Quædam tamen ſunt nigræ Prouincialibus & Narbonenſibus dictæ, foliis nigrantes, intus, ruberrimæ, omnium delicatiſsimæ dum recentes ſunt: nam ſiccatæ liqueſcunt. aliæ iiſdem cineritię, aquoſiores quàm vt ſiccari poſsint: hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis, id eſt immatura, laudatur parua, ſeu magnitudine mediocri, nodoſa, grauis, ſolida, non perforata: minus vtilis magna, rotundiſsima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut ſaltem rufa. Gallia Narbonenſis & Lugdunenſis præfert roſmarinas vulgo dictas, omnium minimas, graues, ſolidas, aſperas, pretioſiſsimas

Iuiubæ zizipha vel zinzipha Græcis dictæ laudantur recentes, amplæ, oblongæ, paſſæ tamen tenſæ, carne intus multa, ſucculenta, laxa, dulci, vinoſa: plenæ, graues: ſapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac verius rubentes, intus pallidæ aut albeſcentes, (Nam foris albæ nobis nondum viſæ) oſſe prunorum, rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetuſtate nigricantes, leues, ſiccæ, pulueruleutæ, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria vulgò ſebeſten, à muccoſo lentore, quo abundant dictæ, prædictis affines, ſed dimidio minores, acuminatæ, parum rugoſæ, graues, nigræ, carne multa ex rubro nigricante, firmiore, glutinoſa, dulci & ſubacida, oſſe prunorum Damaſcenorum inæquali, nucleo intus exiguo dulci.

Malum punicum cortice ſeu corio integro,rufo , duro , & denſo , graue , maturum , granis intus rubris vel roſeis,ſucco prægnantibus vinoſo pleniſsimum.

Myrti baccæ recentes,plenæ,ſucculētæ,odoratæ grandes, & bene nutritæ.

Nuces auellanæ præferuntur ligno ſolido non pertuſo,rubente,rotundo:corpulentæ,graues,nucleo intus ſi concutiantur ſonante : ſi fracta nuce guſtetur , gratiſsimo, & ſapore caſtaneam referente:foris flauo, intus albicante,pleno,duro.

His proximæ ſunt francæ vulgo dictæ, hoc eſt legitimæ,oblongæ,ligno ſimili,cute intus nucleum veſtiente, rubentiſsima, carne dura & firma rubente : Infimæ ſunt ſylueſtres, ligno & nucleo candicante.Improbantur leues perforatæ,quia vermiculoſæ vetuſtate oleaginæ,rugoſo nucleo & exucco.

Nux moſchata ſit grauis,oleoſa,odorata.

Nux Indica aquam intus dulcem habet , ſi recens eſt. Quæ quidem vtenda non cortex.

Oliuæ halmades , ſeu colymbades , quæ in ſua muria conditæ innatant, præſtantiores ſunt, magnæ, ouales figura , pallidæ aut ruſæ,plenæ, ſolidæ,carne multa,denſa , ſubamara & ſubdulci : oſſe intus paruo, longo , nucleum delicatiſsimum complexo . Quæ verò enormes aduehuntur , acuminatæ , carne multo largiore , ſapore ſunt minus delicato,vt,armeniaca.Inſita non inſitis corpulentiora multo ſunt , ſed ſaporis iucunditate multo inferiora.

Opianthes & rha, & ribes vua legenda matura, plenior , acinis paucis , bene nutritis potius quàm denſis , & paruis & ſtrigoſis.

Piper longum ſit,corpulentum,integrum,recens,linguam tarde, ſed diu commordens . improbatur perforatum,vel adulteratum.

Piper album ex hoc productum acrius longo & nigro , maximum , pleniſsimum , graue non rugoſum.

Piper nigrum alio maius cortice tenuiore, & minus rugoſo,graue admodum.

Piſtacia ſint recentia nucleo, intus herbaceo, ſapore iucundo.

Thamar indi præferuntur ſubnigri, ſeu fuſci, lucidi, molles, recentes, pingues ceu villis quibuſdam, & radiculis intertexti, dulcacidi, ſeu ex dulcibus acidi, & vinoſo ſapore. Improbantur ſicci, carne prunorum adulterati, in quibus nigredo eſt obſcura, & prunorum odor & ſapor.

Pruna paſſa, vel acida ſunt vel dulcia, vtraque ſint ampla, & plena: carne intus multa, ſucculenta, firma: oſſe exiguo, foris vel melle aerio incruſtata, vel nigra, ſed citra ablutionem: non rancida, nec ſitulenta, nec puluerulenta.

Damaſcena & armenia magis ad aluum ſubducendam, & dulcia alia humidáque ſunt eligenda Meſuæ quàm acida, vel horum media.

Senna foliculo (cuius pręcipuus eſt vſus) ſit ſubnigro, in viride inclinante, modice amaro & aſtringente, à natura completo, recenti, ſemine intus amplo compreſſoque. Deterior eſt ſubalbus, nondum iuſtę magnitudinis, aut maturitatis. Folia ſecundum tenent locum ſi viridia ſint, & plena, non ſubalba, aut tenuia: ſurculi inutiles purgationi, ob id abiiciendi. Mirum eſt hodie tam oblitos ſui & Meſuæ pharmacopolas, vt folia pluris & faciant & vendant quàm folliculos. Noſtras verò hortenſis ſenna inefficacior eſt orientali, vt vocant, tamen non inutilis vſu quotidiano exploratur. *Meſ.*

Vuæ paſſæ, pingues, carnoſæ, cortice tenui ſunt præſtantiores lib. 2. alimentorum. nobis ſunt Damaſcenæ. Corinthiæ, vulgares.

Damaſcenæ ſunt deligendę amplæ, fuluæ, tranſparentes, carnoſæ, ſeminibus paucis, paruis, ſapore vinoſo.

Corinthiæ omnium minimæ ſine ſeminibus colore purpuraſcente, ſapore delicatiſsimo, rarę, & pretioſiſſimæ.

Vulgares huc afferuntur, vel ex Prouincia capſulis abietinis, vel ex Hiſpania calathis ſpartaceis. Prouinciales omnium poſt dicta duo genera Damaſcenas intelligo & Corinthias præſtantiſsimæ, præſertim quæ Prunellatæ vulgo indigenis vocantur, opinor quod acino

ſint pruni æmulo, hoc eſt nigro, ſed quem ros cæruleus intexit. Non incelebres fuluæ, Picardatæ iiſdem dictæ, Damaſcenis toto habitu proximę,niſi minores eſſent,& carne parciore,minusque ſolida. Ambæ in palmite ſiccantur in torto pediculo.hæ ſi pingueſcant immodicè & ob id digitis hæreant,farina aſperſa vitium indigenę tegunt. Qui dolus eſt frequentiſsimus in Hiſpanis omnium ignobiliſsimis. Quas enim habet Hiſpania optimas,ſibi ſeruat:viles in alias ſeptẽtrionis regiones tranſmittit.

BIBLIOT

DELECTVS LIGNORVM.

AGallochum lignum ſit maculatum,odoratum, guſtu aſtringens, & ſubamarum, cute verius quàm cortice aliquantum verſicolore,halitum manſu commendās, ſuffimentis expetitum thuris vice, eiusque modo in igne liqueſcens, ſed tardius,& aquæ iniectum mox ſubſideat, & bullulas edat. Xylaloe dicitur Aetio & Actuario.i.lignum aloes arboris,non herbæ,cuius tamen ſuccum nigredine & amaritudine pauca, & ſucco intus gummoſo nonnihil repræſentat: vnde opinor illi nomen hoc acceſsit. Crudam vbique Meſues requirit. quod enim à quibuſdam coctũ eſt excipiendi odoris gratia, vim amiſit. Quod verò oſtendunt officinæ, verius eſt aſpalathum: quod ſi optimum ſit,graue & detracto cortice rubens aut purpuraſcẽs, denſum,odoratum, guſtatu amarum:alterum deterius candidum, lignoſum, inodorum. Sunt tamen qui eius loco oliuæ arboris matricem ſubſtituant.

Dioſc. *Dioſc.*

Lignum Gaiaci,ſiue ebeni ſpecies eſt,vt mihi videtur, quia ebenum toto habitu & viribus à Galeno ſcriptis refert,ſiue aliud lignum ſit,eligatur colore fuſcum & flauum,cortice ipſi ligno firmiter hærente,denſum,graue, bene habitum, ex arbore ætatis mediæ, ſi potes recentiſsimum (quo enim recentius eo eſt ſucculentius & vegetius) aut alioqui gummoſum, ac in eo non excorticato rami mediocres præferuntur. ſi vero vetuſtus eſt trũcus(modo nõ ſit putris aut carioſus, vel aliter vi-

tiatus, vt ſæpe videmus) quia ob craſsitiem & duritiem diſſolutioni ſui magis reſiſtit, pinguior manet quam rami, cortex verò ſiccatior. Contrà verò recentis cortex internus pinguior, & ſucculentus magis, quia alimenti plantæ vehiculum ferè fuit. Eligatur item ſapore dulci, amaro, acri ex inſula meridiana ſancti Ioannis, temperata, irrigua, reſinoſius: ex inſula autem ſancti Dominici in zona torrida aridius.

Palus ſanctus quibuſdam videtur ramus gaiaci, cui lignoſarum fibrarum implexu vario, matrice nigra hodie in ebeni locum ſubſtitui ſolita, viribus denique proximis eſt, ſed valentior ſi recens eſt: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exſiccatus ſi vetus, vt in aliarum plantarum ramis, & præcipuè ſurculis. Aliis diuerſus videtur quòd albeſcat magis ſuo cortice, & aliis quibuſdam de cauſis. Iudicium his permitto, qui arbores ipſas cædunt, viribus certè ambo ſunt proxima.

Santalum citrinum, optimum, & maxime aromaticum, ſed inuentu rarum etiam Plateario.

Album peſsimum, rubrum medium bonitate eſt: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecundo. Quæ tamen ſunt in officinis acri ſapore linguam mordent, præſertim citrinum ob id non vtenda.

Dioſ. Xylobalſamum probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, opobalſamum nonnihil ſpirans.

Calamus aromaticus, quem officinæ oſtendunt, radix videtur & rei alterius quàm calami, tamen viribus proximis pollere odor & ſapor indicant, ſubalbus, odore & ſapore aromatico, non puluerulentus inter frangendũ, triennio ſeruatur.

CORTICVM DELECTVS.

Galenus locis variis. Cinamomum deligatur tenuium partium, odoratiſsimum, ſeu indicibili quadam ſuauiſsimi odoris gratia ſuper alia omnia præditum, guſtatu acre, & valde mordax, admodumque calidum, non tamen adeò vt moleſtè rodat, manſum verò rutam olere vi-

detur, color illi eſt lacteus, cum gilno & cyaneo mixtus, ſeu cineritius, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confringi facile. Lepto cinamomum.i.tenue cinamomum pro optimo vocatur Actuario. Quod verò cannellam vocamus, vel caſia eſt, vel pſeudocinamomum, quanquam principum cinamomorum ſex ipſi ſint differentiæ generales. annos triginta ſeruatum ſit imbecillius, nec putes diutius ſeruari poſſe integris viribus toto habitu corticiſque tenuitate.

Caſia quò cinamomo eſt ſimilior, ac odore & guſtu propior, eò eſt præſtantior. Eſt autem rufa, roſam expirans, & vinum olens, guſtum dulcem præferens.i. fiſtuloſa & aromatum modo, vehementer odora, vnde caſia ſyrinx, & caſiæ ſyrinx fiſtula ſæpe apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuerſa, vt prius in fructibus admonui. illa corticem exteriorem, quem & fiſtulam dicunt, odoratu & guſtatu valētem habet: quod autem intus eſt maximè imbecillum, ob id inutile.

Macis ſit rufum aut flauum, aromaticum, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimum amaro, quoque recentius & ſucculentius eò melius ne putes cum quibuſdam annos decem efficax ſeruari. Succus ex hoc expreſſus gummi hædere figura, quàm ipſum macis eſt valentius. Macer hodie deſideratur.

Tamaricis cortex ſit verus ex Gallia Narbonenſi potius quàm ex fonte bellæ aquæ paradiſo regia propè Melodunum. Hic cum ſit noſtras & paſsim luxuriet, vel lippis & tonſoribus notus eſt, vt cortex radicis capparis.

Thuris cortex ſit craſſus, pinguis, odoratus, recens, læuis, non ſcaber ſine membranis, adulteratur miſto cortice pini aut nucis pineæ, ſed hi ſine odore fumant non incenduntur, ſed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrantia vaporem iaculatur, fere in glebis thuris miſtus inuenitur. *Dioſ.*

SVCCORVM DELECTVS.

OLeum ex oliuis maturis expreſſum, colore rufo, purum, perlucidum, tenue, odore exiguo ſed grato, ſapore dulci, ſubacri, & indicibili, recens, aut non ita vetuſtum, niſi vetuſto egeatur. In quo trigenarium trimo, & quadragenarium quadrimo eſt plurimo valẽtius, vbiq; craſsius, graueolẽtius, calidius, acrius.

Dioſ. Oleum virgo quod vocatur, eſt pręſtantiſsimum: paucum fit, ob id pretioſum.

Oleum omphacinum ex immaturis vuis expreſſum ad viride inclinat, recens ſit, odoratum, morſus expers, ſapore acerbum. Huius penuria ablutum capiendum eſt.

Vinum deligitur varium pro ſcopis medicorum variis. Colore autem, odore, ſapore, conſiſtentia ferè probatur.

Mel ſit vernum aut æſtiuũ non hybernum Auic. Acetum album tenuius ob id valentius nigro & medio, præſertim ſi æque ſit acre & vetuſtum. Mel optimũ ſit purum adeò, vt totum perluceat, odorum, flauum, acerrimum, dulciſsimumque guſtanti & iucundiſsimum: conſiſtentia nec craſſa nec liquida, ſed tam ſibi cohęrens, vt continuitatem ſuam quaſi linea longiſsima non interciſum ſeruet, ſi digito attollitur. Idem coquendo paucam ſpumam emittit, nec thymum immodice olet.

Album etiam colore ſi fuerit, modo notarum bonitatis aliarum nulla deſit, nihilo deterius fuerit. Quin Hiſpani & Narbonenſes mittunt albiſsimum, & longe pręſtantiſsimum, idemque prædurum, quale etiam flauum hic præferunt liquido: quippe quod humore aliquo eſt vitiatum.

Meſues. Aeromeli autem .i. mel aerium ſeu manna Arabibus dicta, ſiue liquida ſit, ſiue granuloſa, eligatur alba, recẽs, dulcis, pura, & excrementorum, quoad licet expers, ex plantis odoratis & homini ſalubribus collecta, qualis laricea hodię probatur, anno ſeruatur. Sola propè granuloſa in vſu eſt, liquida, inuentu rara. quæ in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: peſsima fuſca, cœnoſa, antiqua, ſaccharo & folliculis ſannę adulterata: ſed

hæc tempore molleſcit, & liqueſcit, dolumque prodit.

Cera ſit flauiſsima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia carens. Maurica tingendis flauo colore aliis quanquam nigricat expetitur alba, vel natura: vel ablutione: fit viridis miſta ærugine: rubea immiſſa anchuſæ radice, cennabrio tamen ſæpe tingitur.

Saccharum eſt præſtantiſsimum, quod durum, ſolidũ, & mutuo metarum alliſu ſonorum eſt, ligni ſicci & ſolidi modo, tamen ob ſiccitatem & imperceptam raritatem leue, dulciſsimum, candidiſsimum, & niuis in morem ſcintillans, cohærens, quale Valentinum in metas pyramidum æmulas (panes vocant) coactum, paruas, ponderis libræ vnius & dimidiæ, vel circiter, cariſsimum, & confecturis ſiccis aptiſsimum, penidiis ob ſiccitatem nimis friabilem, ineptum.

Illi dotibus iſtis & precio eſt proximum quod Madere appellant, ſed in metas ponderis librarum 6.7.8.9. decem formatur, confecturis expetitum, quia minus precioſum, non multo tamen imperfectius.

Tertium ſtatuitur lentile, album quidem ſed pinguius, ob id vilius neque confecturis ſiccis aptum, ſed penidiis idoneum.

Quartum ex Canariis nunc dictis inſulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiam intus albicans, bonitate inferius prædictis, præſtantius ſequenti, metis conſtat maximis, pondere lib. 10. 12.

Quintum ignobiliſsimum ſancti Audomari dictum, foris albidum, intus ſubrubrum, tanquam alio fartum, & foris dolo tectum, metis æqualibus, omnium glutinoſiſsimum, condituris ſiccis ineptiſsimum, liquidis ſeruit & ſyrupis, opiatis, conſeruis, & ſimilibus, quia viliſſimum, & vilitatem tegit aliorũ miſtura. Id ſi mare ſentit (nam eo naues ob grauitatem ſaburrant) rubrum vulgo dictum fit, quanquam ſunt qui rubrum ſpumam & ſpurcitiam omnis, ſacchari ſe coquendo purgantis exiſtimant. Ex micis horum colliſu eliſis etiam metas hic quidam cogunt, quę ſimplicium naturam ſequuntur. Ex his quod generoſiſsimum minimam coctionem ſuſtinet ne pulueruſcat: ignobiliſsimum contra: cætera pro acceſſu, aut receſſu variant.

Acacia noſtras modo non putruerit,aut ſitulenta euaſerit, bona adhuc fuerit vetuſta, niſi recentem medicus exigat ob ſcopum aliquem.

Dioſ. Meſ. Aloe optima ſit pinguis,glutinoſa,friabilis digitis,facilè liqueſcens,ex rubro ruffa, hepatis modo, coacta & intus foueata,proinde minus grauis, bono odore, myrrham æmulante,licet planta tota odore ſit tetro eximiæ amaritudinis,ſincera,nitida, tranſparens, arenularum & calculorum expers,qualis eſt indica. Adulteratur Meſue & aliis,& notas iſtas non habet.

Elaterium,& Glaucium & Lycium ſi habebuntur,notas ex Dioſcoride require,

Glycyrrhizæ ſuccus ex Creta optimus,hoc eſt,dulciſsimus,mollis,recens,purus,tenax,& qui confractus ſplendeſcat,nigerrimus, & qui linguæ ſubditus tandem totus eliqueſcat.

Hypociſthis licet quædam flaua,alia virens,alia candida Dioſcoridi dicatur, ante præparationem intelligitur. In offas enim conformata eſt nigra, lenta, ſapore aſtringente,odore non ingrato.

Dioſ. Ladanum probatur odoratum,ſubuiride,facile molleſcens,pingue,reſinoſum, quod arenas non collegit, nec ſqualore obſitum eſt,quale Cyprium, ſed Arabicum & Libycum eſt vilius.

LIQVORVM DELECTVS.

Opos eſt liquor ex planta vulnerata, terebrata,ſcarificata,caſtrata,ſponte defluens,ſed ſuaui guſtu.

Opus Cyrenaicus ſit acer, mordax, modice rufus,non porraceus colore, tranſlucens,myrrhæ æmulus, odoratus,& qui dilutus cito albeſcat. Ex Taprobana inſula in mari Indico maxima hodie à Luſitanis conuehitur belzoe´ indigenis dictus, & nobis inde belzoin. (Nam Indicus etiam Meſuæ laudatur) corruptius bencoin. Aſſa aromatica & odorata, quibus correpte etiam dicitur nomine à laſere herba detorto à qua planta hic liquor defluit, vt etiam aſſa fœtida à laſere Par

thico & Perſico, & cum Meſue à Medico & Syriaco, cuius liquor virus & putrilaginem olet Dioſcoridi.

Opium dictum, quod nigri μηκωνος. i. papaueris, fit opos. i. liquor, vt meconium eiuſdem ſuccus. laudabatur olim Thebaicum & Hiſpanum, nunc Apulum in vſu eſſe frequentiore audio. Opium habetur optimum, graue, denſum, guſtu amarum, odoratu ſoporiferum, quod facile aqua diluitur, læue, candidum, neque aſperum, neque grumoſum, quodque inter colandum non vt cetera coeat, & in ſole diffundatur, deinde admotum lucernis non atra luceat flamma, extinctum denique odoris vim ſeruet. Dioſc.

Opobalſamum probatur recens, validi odoris, ſincerũ, non ad acorẽ vergens, dilui facile, læue, aſtringens, mordens guſtu modice, in laneam veſtem effuſum, nec maculam facit, nec ſi eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrime liquatur, & colore lacteſcit. Idem ſeneſcens craſſeſcit, deteriúſque habetur Dioſ. Dioſc. Meſues

Opopanax i. panacis heraclij radicis inciſæ, vel caulis liquor candidus dum recens eſt, dum aruit colore foris croceo, aut ſubflauo intus cãdido, odore graui, ſeu cum Meſue odore bono, ſed ſuo, amariſsimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua liqueſcens.

Damnatur niger admodum & mollis.

Euphorbium fit lacteum, cauſticum, & vrens, tenuium partium vel orobi magnitudine, ſarcocollæ modo emicans, vel in ouillis aut hedinis ventriculis exceptum & concretum, vitreum, tranſlucens, acre, recens, albiſsimum vbi calore multo & igneo egetur: vbi modico, luteum & vetus. Recens enim albius eſt, & calidius, & leui guſtatu os accenſum diutius ſic tenet, vt cætera guſtata euphorbium reſipiant. Calor autem hic caducus eſt, & citò euanidus, fitque vetuſtate cineritium, pallidius, aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre viribus eſt, & interdum quadrimum: quinto autem aut ſexto anno exoluitur, procedenteque tempore totum elangueſcit, ne putes cum vulgo annis decem poſſe integrum ſeruari, etiam cum milio, lentibus, fabis. Recens verò quia viri- Dioſc. Gal.

bus eſt violentis,non vtendum niſi medici optimi conſilio, præſertim ſumendo remedio. Meſuæ vero optimum eſt leue,fragile,pallidum,clarum,acerrimum,odore mordax,annotinum,nam recentius igneum eſt & venenoſum.

Galbanum laudatur ligno purum,aliquid tamen ſeminis miſtũ habens,odore graui,ſapore abominabili, pingue, in hammoniaci aut thuris ſimilitudinem cartilaginoſum,humidi & aridi medium.

Hammoniacum probatur purum ligno,arenis, terra, ſordibus,bene coloratum,odore caſtorij, ſapore amaro prædenſum,& in thuris maſculi ſimilitudinem minutis glebis cartilaginoſum.

Gal.li.1. Antid. Sagapenum laudatur perlucidum, foris rufum, intus candidum,acre, odore porri, ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum,quibus adulteratur.galbano albiori eſt ſimile. Nam ſpumoſa, cohærens, albior leuiſque pars galbani in ſagapenum degenerat. Altera denſior, & multo quàm aliud galbanum conſtrictior, fit galbanum optimum,ſagapenum reſipiens,eáque tanquam preſtan-*Ibidem.* tiſsima vtendum ſi verum eſt.vino aut aqua ſtatim ſoluitur,adulteratum non liqueſcit.Meſuæ vero optimum ſagapenum cenſetur ex albido rubeſcens,odore porri, nõ omnino laſeris,nec galbani,quibusadulteratur,ſpiſſum, ſed tamen leue,facile in aqua reſolubile.

Dioſ. Meſues. Scammonia vel ſcammonium ex Myſia Aſiatica defertur laudatiſsimum, hoc eſt,nitidum,rarum,fiſtulis tenuibus,fungoſum,leue,taurino glutini, vel gummi colore ſimillimum, & clarum linguam parum vehementer vrens, linguæ ſaliuoſæ tactu vel humoris alicuius albeſcens in fragmentis,& lacteſcens,tenerum fractu ac pulueratu facillimum,odore bono ſed ſuo, non autem fœdo. Syriacum & Iudaicum graue & denſum improbantur:tamẽ Antiochenũ Meſues commẽdat. ſi verò linguã vehementer exurat, tithymali ſucco vitiatum indicatur.

Ladanum maxime probatur,odoratum,ſubuiride, facile molleſcens, pingue,reſinoſum, arenis non miſtum, nec ſqualore obſitum,quale Cyprium eſt. Arabicum verò & Libycum vilius.

Reſinarum

RESINARVM DELECTVS

MAſtiche laudatiſsima fulgore quodam ignis ſplendida, candore ceræ Tyrrhenicę, ampla, retorrida, friabilis, ſtridens friando, odorata, minimum acris, Chia. i. ex Chio inſula, calida ſicca ordine ſecundo, parum aſtringens. *Dioſc. Gal.*

Deterior eſt viridis & nigra, Aegyptia dicta aut pōtica, bitumini nigredine ſimilis. Eſt autē lētiſci arboris reſina.

Terebinthina reſina ex terebintho arbore defluens, optima eſt alba, vel cærulea, vel colore vitri, perlucida, odorata, terebinthum olens, ſubamara, chia, aſperæ arterię & ori mordax, liquida. Huic primatum inter reſinas dat Dioſc. ſecundas tribuit maſtichæ. contrà Galenus, ob id eam ſtatuimus primam.

Hodie ex Cypro inſula & liquida & per ſiccationem coactior non cōtēnenda. Huic ꝓxima eſt larix dicta ſeu laricea ex larice arbore, in qua mannam fere colligunt. Larici bonitate & tota natura eſt affinis, abietina, quæ hodie prope ſola pro terebinthina ab omnibus officinis ſupponitur magno errrore, cum ſit multo inferior terebinthina. Quod ſi Galenus nō modo terebinthinā exigebat, ſed Chiā tāquā omniū præſtantiſsimā requirebat, qua nō dico ignominia ſed pœna mulctādi ſunt rhopopolæ, qui ſcientes abietinā pro terebinthina vendūt, vſurpantq; non ſine medicorū id permittentiū infamia & culpa.

Præter has picea, pinea, ſtrobilina, cypariſsina, Dioſcoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu & picea, quæ quod olim à Colophone vrbe Aſiæ minoris petebatur, colophonia vocabatur: nunc neſcio, qua ratione fecem terebinthinæ deſtillatæ ſolā vocent Colophoniā.

GVMMIVM DELECTVS

GVmmi ex acacia Aegypti ſpina, Arabicum vulgo dictum, & gummi abſolute, laudatur vermiculorum in ſpeciem contractum, vitri modo perlucidum, purum. refrigerat, denſat.

Cancamum Arabicæ arboris lachryma, vulgo gummi lacha, præſtantius eſt ex Dioſc. legendum.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachryma, ſolis Arabibus & Græcis recentioribus cognita, eligatur quæ igni vel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt. Ea enim eſt melior & tenuior & durãtior, eadem pani calido impoſita madeſcit ſi ſincera eſt: areſcit vero, ſi ſpuria.

Deterior eſt craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata, vaſe eburneo cũ ſemine pſyllij aut lini, annos quadraginta ſeruari poſſe quidam affirmant.

Gummi oleæ Aetiopicæ corruptè elemnij dictum, melius eſt ſcammonio ſimile, fuluum, ſtillis exilibus conſtans mordax.

Damnatur Hammoniaco vel gummi Arabico ſimile colore, nigricans, morſus expers. Quod proferunt officinæ eſt reſinæ piceæ aut pinus, quam Burgundicam vocamus, colore & conſiſtentia & odore, primo deinde tamen valentiſsimo & multis graui.

Gummi iuniperi vulgo Vernix, quia verno tempore exudat & legitur, bonum eſt recens, perlucidum, pallidũ. dum veterauit, flaueſcit, & fit friabile maſtyches modo: quam toto habitu multum mentitur. In vſu frequentiori tamen eſt ſcriptoribus & pictoribus quam medicis, præterquam in ſuffitibus, qua autem ratione non video, cum ipſum vt & thus caput grauet, & vapore craſſo & calido repleat.

Myrrha arboris Arabicæ lachryma eligenda, recens, ſqualore & ſitu obducta, leuis tota concolor, & quæ cõfractas vnguium modo & læues venas oſtendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, viridis, perlucida, mordax, odoris gratiſsimi, nullo vitiata liquore. Poſt hanc ſecunda eſt tenuis, bdellij modo facilè ſub digito molleſcens, odore grauiuſcula, apricis naſcens. Mala nigra aut colore picis, grauis, retorrida, maturitate maximè exoleta.

Omnium peſsima, pingui carens, cano ſitu obducta, acris, ad gummi imaginem vergens, & viribus eius proxima. Ob id adulteratur gummi macerato aqua, in qua myrrha maduit. Vera enim eſt rara inuentu, prçcipue ſincera. Nam in optima myrrha opocalpaſon inuenitur ab

optima myrrha diuerſum, vt in noſtris ſimplicibus abunde docuimus: propter quod & alia myrrhæ in ſumendis parum tutus eſt vſus.

Myrrha ſtacte, id eſt, ex myrrha recēte, pingui, & ſolo lætiore nata exudās & ſtillans, cū ex aqua pauca tuſa, deinde machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſsima, pretioſiſsima minima portione efficaciſsima, multo rarior ipſa myrrha. Nā quæ ſtyrax liquida vulgo dicitur, ſi verax eſſet, myrrha fuerit ſtacte: ſed cū odore ſit teterrimo, à myrrha alieniſsima, res eſt.

Quod ſtillis illis expreſsis magma myrrhæ ſupereſt, vulgo quoque ſtyrax rubra dicitur.

Bdelliū lachryma arboris Sarracenicæ vel Sembrachenicæ cum Hermolao, optimum eſt carēs cortice, ligno, ſordibus, vt taurinum gluten, tranſlucens & clarū odore vnguis marini incenſum, guſtu amaro, intus, pingue & ſi tactu ſubigitur molleſcit.

Scythicum eſt atrius, reſinoſius, molliēs magis. Arabicum reſinoſum, liueſcens, lucidum, magis ſiccans, niſi recens ſit & humidū, & tūdendo facilè molleſcēs. Indicum ſordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gummi, ſed id minus eſt amarum, & minus ſuffitu odoratum.

Styrax lachryma arboris ſyriacæ, probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcens, albicantibus grumis, acer admodum & amarus, quamplurimū in ſua odoris fragrantia permanens, & qui ſubactus melleum reddat liquorē. Deterior, niger, furfuroſus, friabilis, cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi, ſed dolus his notis deprehenditur. Pretioſiſsimus erat & pauciſsimus Galeni ætate, qui ex Pamphylia in calamis & arundinibus afferebatur. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod calidiſsimum, & odore & guſtu valentiſsimum eſt.

De ſtyracis duobus aliis generib⁹ ſuppoſititiis in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Perſicæ lachrima, pollini thuris ſimilis, rufa, emplaſtica, ſubarmara ſine morſu ſiccās Meſue. Itē valētior eſt flaua quā alba, & quo amarior, eo melior.

Adulteratur gũmi miſto, puluerata etiã ſuſpecta eſt adulterij. Vera enim rara eſt inuentu. Succinum vel Electrũ eſt lachryma ex pinei generis arboribus exudãs autumno, ex Germania ſeptentrionali & inſulis maris Germanici, larga mitti ſolita, incẽſa pineam aperte olet, charabe vulgo & ambra dicitur: medicis in vſu raro.

Ambar vero ſeu ambra Arabibus & Gręcis recentioribus eſt odoramẽti genus cineritio colore. Arabica, ſubalba. Indica, rufa, pinguis, odorata, ſuccinum orientale dicta Hermolao. Nigra omnium peſsima.

Thus lachryma arboris Arabicę, pinguius, albius, emplaſticum, flauius, eſt ſiccius, & antiquatum magis. Quod fœmininum vocant reſinoſum magis eſt ac molle, cito ardens: quod maſculũ, primũ albicat, tandem etiã rufeſcit & flaueſcit. Perlucidũ eſt, ſi præſertim guttarũ formã retinet. Adulteratur reſina piceæ & gummi, ſed thus ardet, gummi non inflammatur, reſina in fumum abit.

Mannam ſeu malnam thuris Græci proprie vocant micas thuris, ex magnis faſciculis concuſſu eliſas cum fragmentis quibuſdam exiguis, corticis thuris arboris.

Tragacantha laudatur alba, perlucens, gracilis, læuis, ſincera, ſubdulcis. Saliua, in ore diu lenteſcit. Quæ verò eſt antiquata, magis palleſcit primum, deinde rufeſcit, tandem etiam flaueſcit: quod lachrymis prope omnibus commune eſt. fitque tragacantha hæc annis amara, ob idque calidior, dulcium cæterorum more. Ob id etiam vulgus tragacantha flauẽ antidoto aureæ Alexãdri, antidoto Hadriani & diacucurmæ maiori & aliis quibuſdam cõpoſitis miſcent, quæ calida ſunt præſertim vbi cocta ſunt, & vt dicunt fermẽtata, poſt annũ ſcilicet dimidiũ: aliis vero frigidis aut temperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERREORVM DELECT.

AVrum & argentum indice lapide explorantur & probãtur, colore ſcilicet flauo in lapide relicto. Igni quoque & aliis explorantur fabris aurariis.

Lithargyros auri omnium optima, pręcipue foliata, aureo colore. Liquatur vt cera ſed non mox, vt li. ſequente in liquatione audies. materiæ ſolius in emplaſtris rationẽ obtinet. ſerua

tur vaſe vitreo, plumbeo,ſtanneo,argenteo,ſiquidem aliam omnem materiam exedit,& defluere facit.Dioſc.

Lithargyros argēti & plūbi deterior.eſt autē horū metallorū ſe igni purgantiū vitiū ſeu feruefcētium ſpuma.

Arſenicum,id eſt auripigmentum optimum eſt,aureo colore,nulli materiæ permiſtum,cruſtoſum, & in ſquāmas tanquam bracteolas fiſsile.Alterū globoſum, glandis effigie, pallidum, & colore ſandarachan imitans: vtrunque cauſticum eſt.In eiſdem metallicis fodinis quibus ſandaracha gignitur in Ponto & Cappadocia.

Sandaracha arſenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arſenicum vſtione degenerat: ob id auripigmentum & arſenicum rubrum quibuſdam dicitur. probatur colore rufo,ſaturatior ſeu cinnabaris rubro, ſulfuris virus redolens, friabilis, aliena materia carens: cauſticum eſt.Ne ergo poſthac ſandarachæ nomine gummi iuniperi accipias in compoſitionibus Græcorum.

AEs vſtū probatur rubrum,& quod tritum colore cinnabarim imitatur,nigrum vero pluſquā decet exuſtū eſt.

Squamma æris laudatur craſſa, rufa præſertim ſi aceti reſperſu æruginem contrahat.

Flos æris ære fuſo & aqua affuſa exilit ſubito, milij effigie & numero,optimus eſt breuis,grauis ſplendens, cum teritur rufus, friabilis adulteratur æris ſquamma aut limatura,ſed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quaſi bis toſtū eſt perfecti æris velut fex ſubſidens & cohærens imæ fornacum parti, ablato ære viſitur,acre eſt vt æs vſtum, præfertur quod ſaporem æris & æruginis habet, aſtringens & vehementer ſiccans linguam, quod exuſta ochra ſibi non vendicat,quæ tamen diphrygis vice vēditur,adulteratur enim ochra vſta.

Scoria eſt meltallorum omnium velut ſtercus. ſcoria plumbi optima eſt,denſa fractu contumax,ceruſſam plane repræſentans. nihil plumboſum habens, ad luteum colorem accedens,vitri ſplendorem imitatur.

Aerugo eſt æris velut rubigo,acris eſt & mordax & cauſtica.Flos æris Guidoni & ſæpe idiotis aliis maledicitur.

Aerugo ſincera cōpreſſu digitorū diffunditur, dētium quoq; appreſſu cedit,læuis eſt ac æqualis & ſine aſperitate poſt foſcilē præfertur raſilis nobis hodie ſola in vſu.

Sori, chalcitis miſy & ex tranſmiſſa per hæc aqua & ſiccata calchantum, acria ſunt, & vrendo eſcharas inducunt.

Sori in fodina infimũ, craſsiſsimũ, lapidoſius, vehemẽtius cõpactum, in humore nõ liqueſcit, friando nigrius ceu melanteria apparet ac ſcintillat vt myſi, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu virus olet, ſubpingue aſtringens eſt. Miſy ſummum grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile, & friando auri colorẽ repræſentans, & ſtellæ modo ſplendens ægrè liqueſcit. Cyprium ad ocularia medicamenta optimum, ad cætera remedia Aegyptium efficacius. Dioſc.

Calcitis ſitu & natura horum media æri ſimilis, friabilis, non lapidoſa, nec inueterata intercurſantibus oblõgis venis ſplendentibuſque promptiſsime liqueſcit.

Chalcantum optimum eſt molle, concretum, graue, cæruleum, tranſlucens, quale eſt ſtillatitium concretitio & coctili, præſtantius. Melanteria præſtat ſulfuris colore, læuis, pura, æquabilis, aquæ contactu confeſtim nigreſcens, miſyos modo cauſtica. Dioſc.

Cadmia fornacaria melior eſt botrytis, id eſt, racemoſa, in ſummo fornacis ærariæ affixa, denſa, modicè grauis, in læuitatem magis inclinans, colore ſpodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginoſa eſt.

Cadmia lapis, calaminaris vulgo dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & augent etiam hodie fabri ærarij. Is alieno ſapore madenti eſt, & in farinam tritus, aceto ſubactus, in ſole ſiccatus coit in lapidem, in igne manet & fuliginem edit luteam vel æream, quæ lapidi cuidam in lapidũ fodinis inuento à nonnullis male pro cadmia ſuppoſito non cõueniunt. Dioſc. Id quod dum fit, pompholix ceu fuligo quædã alba, tenuis ſummæ fornacis cameræ adhærens parietibuſque ac tectis & ſpodos illis perſimilis, ſed grauior, in pauimentũ recidit. Vtriuſque magnam nobis copiam ſuppeditant fornaces ærariæ Parrhiſiis, in via diui Martini, propè Budęi, piè vita functi, ædes. Ceruſſa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior, leuior, tenuiorũ partiũ, ad emplaſtra alba maximè commendabatur. Sulfur viuum eſt optimum præſertim ſi viridulę ſeu fulguris modo ſplendeat & per-

luceat, nec ſit lapidoſum. vſtum verò eſt melius virens ac præpingue. Sulfur enim ignē expertum, quo virentius, oleoſius, pinguius, eo melius. Alumen ſciſsile nō in fila tantū, ſed digitis friabile, vulgo plumę, omniū ſubſtantia eſt tenuiſsimū & pretioſiſsimū, aquæ innatat, linguę, & cuti integræ mordaciſsimū, igni liquatur vt alia allumina: quibus notis tribus ab amātho lapide ꝑ ipſo ſupponi ſolito facile ſecernitur. Liquidū maximè craſſarū eſt partiū & viliſsimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facile, cruſtæ & lateris figura. Quia facile opinor liquatur, liquidū dicitur.

Rotundum & aſtragali figura in medio eſt amborum.

Gypſum vrendo ſeu vt vocāt coquēdo vt petra in calcem vrendo coquitur. fit emplaſticū: vſtū verò præterea vt quum in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatū vt vocāt, minus eſt emplaſticū. Spuma nitri aphronitrū, nitrū videri deſierat, nec probo ſalē petrę ipſorū loco medicamētis miſceri: mallē nitrū cādidū, quod mihi ex agro Nauarræ datum eſt minimum ſalſum.

Nitrū præſtātius eſt albū rubro permiſtū, lucidū in fracturis laminoſum, fragile, lęue ſpōgioſum, ſalſum mordax naturale. Sal foſsitius, vulgo ſal gēma, quibuſdā videtur, ſed Meſuę ſal naphthicus, omniū valētiſsim⁹, ſecūdo loco ſal gēma, tertio mineralis, infirmiſsimus eſt marinus. Sal Armeniacus, Hāmoniacus quoque Dioſc. & Galeno dici videtur, ſubacer eſt ac leuiſsimus. *Dioſc.*

Stimni vel ſtibiū vulgo antimoniū, optimū, ſplēdidiſſimū, & modo nitedularū emicās, confractu cruſtoſum, terræ & ſordiū expers, friabile. Chryſocolla laudatiſsima eſt armeniaca, colorem porri quàm ſimillimum reddens, pura, terræ & calculorum expers. *Dioſc.*

Cyanus in cuius fracturis velut ſtellæ quædam aureæ ſcintillant, vnde lapis ſtellatus Meſuæ dicitur, & vſtione fit cæruleus magis: probatur maximè ſaturatus colore nominis ſui Dio. Meſ. verò eſt colore viridior & cęruleus, maculis aureis interceptus, grauis, metallorū expers.

Armenius lapis præfertur læuis, perquam æquabilis, calculi expers, colore cæruleo, friabilis. Dioſco. colore ex viridi obſcurus, terreus, & indus maculis viridibus & nigris diſtinctus, attactu læuis & aſperitatis expers, non-

dum exactæ lapis,ſed friabilis & pulueratu facilis Meſ.

Ochra eligenda leuiſsima,& omnino lutea , friabilis, non lapidoſa,vritur & lauatur vt cadmia.Dioſc.

Lapidũ in medicamentis Græcorũ rariſsimus eſt vſus.

Iaſpidem viridem Galenus,omnem iaſpidem medicamentoſum tradit Dioſc.

Arabes quoque compoſitis quibuſdam cardiacis ſapphyros hyacinthos,granatos,ſardines, margaritas commendat. De his Albertus Magnus, Serapio & alij plærique multa prodiderunt,quàm vere æſtimato.

Dioſ. Hæmatites probatur friabilis,ſaturato colore , niger, durus,& ſuapte natura æqualis,nulla ſorde admiſta,nullóque zonarum diſcurſu.

Dioſ. Magnes ferrum prompte trahat , ſit colore ad cæruleũ vergente,denſus nec admodum grauis.

Lapis iudaicus metæ ſtriatæ forma , tener & friabilis.

Corallus lapis Actuario dicitur.aliis arbor lapidoſa,ruber & niger eſt Dioſc.Nobis etiam albus & aliter coloratus.Viſus mihi foris albus , intus ruber.

Sigillum Lemnium , in placentulas quaſdam exiguas formatum characteribus turcicis ſignatum,colore nunc pallido nunc rufo,ſapore parum aſtringente.

Bolus Armenia colore ochra , id eſt pallida vel lutea, promptiſsime in ſummum læuorem calcis modo ſoluitur piſtillo aut quouis liquore,arenoſa ſubſtantia caret. Tam callide hæc vt ſigillum Lemnium & alia plæraque adulterantur hodie,vt pro veris recipienda non ſint , niſi ab eo qui collegerit,fides ſinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS SVMPTARVM DELECTVS.

SAnguis hirci quadrimi , bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt fœniculo,ſeſeli, lauro,auguſto menſe iugulati,medius effluens eligatur:nam primus tenuior, poſtremus craſsior putatur . Vaſe vitreo receptus,linteo raro tectus,ſole ſiccetur.

Sanguis draconis veterum,hodie ignoratur. Qui verò

oſtenditur,factitius eſt ex hirci ſanguine, bolo armenia, & ſucco ſorborum vel aliis.

Lac vaccæ,capræ, aſinæ iuuenis, aliquandiu poſt partum exercitæ, & bene paſtæ præſertim idoneis ſibi paſcuis, vernum largius ſed humidius, autumnale parcius ſiccius, & butyro diu ſeruando aptius. ſit autem quatenus lacti datum eſt, dulciſsimum,albiſsimum,conſiſtentia mediocri,ſi vaccinum eſt:tenuiori,ſi aſininum vel caprinum.

Serum lactis capræ iuuenis nigræ, ſalubribus alimentis nutritæ,paulò antè fœtæ præfertur Meſuæ, ſecundas tenet ſerum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus,reponitur vel incuratus,lotus,ſiccatus in vmbra,vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni,in vaſe duplici. Alij toſto in veru animali cadentem excipiunt.

Medulla vt adeps ſumatur à fine æſtatis. ad hyemis initium,ex florenti animali:& reponatur loco ſicco & edito,& ſeptentrionem ſpectante: reponatur cum foliis lauri ſiccis, ne putreſcat, aut ſitum ducat. Recens etiam tenerorum animalium vſurpatur.

Cerebella paſſerum vere & autumno captorum reponuntur,cum vitello oui & melle, vel ſole aut cinere ſiccata legitimum.

Cornu Rhinocerotis eligatur.

Mumia Serapionis cum ſit Dioſcoridis piſſaſphalthũ, id eſt pix & bitumen, ex horum notis noſcitur. Quod verò nobis hodie eſt mumia, liquamen eſt hominum aloe, myrrha, & ſi datur balſamo in ſepulchro conditorum. Carnes enim cum humanis oſsibus retorridæ ad nos afferuntur.

Tunicam interiorem ventriculi gallinarum quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora.

Iecur lupi ſi potes florentis & bene habiti aut etiam teneri potius, & recens quam ſiccatum eſt præſtantius. Poteſt tamen ſiccatum in multos dies ſeruari, vt pulmo vulpis.

Renes ſcinicorum,qui crocodili ſunt terreſtres, ſiccati ſeruentur,corpulenti & non ſtrigoſi. *Dioſ.*

Caſtorium elige,id eſt caſtoris teſtes,qui ex vno prin-

Dioſc. cipio committuntur,& quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis,odore,graui,& virus olente,guſtu acri & mordaci,recens tamẽ melius veteri quibuſdam eſt. Nigrum autem fœtidum,rancidum, die vno necare ſumptum affirmat Auicenna de venenis.

Oeſypus, id eſt ſuccidarum lanarum pinguitudo ſeruetur purus,ex ouibus integris non ſcabioſis. Hyſſopus humida ineptè vulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præſtantiſsima tamen fuerit rara, læuis, habitu rha Barbari, ſed fuſca magis interdum & cineritia &alba, odoris gratia multum commendabilis, nigra autem reiicienda & quam vulpes deuorarint & vomuerint.

Moſchus melior eſt ſubflauus quam nigricans, & qui pelui humectatę immiſſus leuior euadat,quam qui grauior. Ex Catay tamen niger pręſtantiſsimus hodie affertur. Ferrugineus fere eſt noſter,non quem Auicẽna probat citrinus, Alexandrinum, vocans, eſt odore in opum Cyrenaicum inclinante ſed valentiore, præter ſummam aliam in eo fragantiã glebulis exiguis conſtat. ſeruatur *Dioſ.* melius pyxide plumbea cera obturata per ſe ſi autem odoris gratiam perdidit,repone vaſe vitreo aperto,& ſuſpende in cloaca. ſic enim recuperabit, ſi Plateario credimus.

Cantharides probantur in frumento inuentæ,verſicolores, & quæ luteas in aliis tranſuerſas habent lineas, corpore longo,craſſo,pręgingues. Sed inertes ac imbe*Meſues.* cillæ quæ vnius ſunt coloris. Capiantur vere, & phiala ſeruentur: necentur autem vt iubet Dioſc.

Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus,plurimum annoſus,ſed tamẽ adhuc ad motum, pugnam,coitum alacer,& in dimicando validus,macri & pinguis medius, hoc eſt bene carnoſus. præparatio autem eius ex Meſue repetenda.

Vnguis odoratus,Blattus Bizantis Actuario,blatta bizantia vulgo,conchylij,tegumentum eſt odore caſtorium referente, ad ſuffitus idoneum. ipſa enim teſta mox liquatur igni bituminis modo, quod etiã improbe ipſa olet, quidam albicantem odoratam magis commẽdant.

Vniones ſeu margaritæ ex quodam concharũ genere

auulſi,ſint corpulenti, integri, non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferant, quod per foramen excrementis ſint purgatæ. De viperarum delectu lib 4. noſtræ Methodi in theriaces compoſitione, quantum ſatis eſt diximus.

Ladanũ ſit nigrum, molle, glutinoſum, graue, odoratũ, friabile autem vetuſtate elanguit.

Ex prædictis aromata ſunt amomum, cinamomum, caſia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes balſami, crocus, folium, folium malabatri, ladanũ, aſpalathum, xylaloe, macer, & recentioribus Ambra, moſcus vnguis odoratus, caphura, cubebæ, doronicum, galanga, cariophillum, macis, nux moſcata, ſantalũ triplex, cornu monocerotis, zedoaria. In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere ſunt præſtantiora. Sapore autem ſi explorabis, permulta contineter ne guſta, ſed vel os interea ablue, vel papyrum mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis ſapor exoleuerit vt nõ prioris reliquiæ iudicium tibi falſum afferãt poſterioris aromatis. Hæc cũ ſint eſſentię tenuioris, celerius exanimãtur, pręſertim aere calido, parũ fideliter operculata & inuoluta, aut etiã iam cõminuta. Ob id vtenda cũ vigentiſsima ſunt nondũ verò carioſa, foraminulẽta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia ſunt agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus vterque, thithymali daphnoides, opopanax polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus, ſcammonium, euphorbium, caſsia fiſtula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha barbarum, Tamar indi, turbith, ſenna, & alia quædam Meſuæ & aliis tradita.

Quæ maiore cura & ſtudio ſunt deligenda reponenda & ſeruanda: & quæ vi malefica ſunt prædita, caſtiganda, vt libro ſequenti dicemus.

Adulteria, quòd imprimis ad delectum cõferant, ob id in hunc librum reieci, eaque ſimplicibus ipſis dolo mẽtitis adſcripſi, ne longius lectori diſquirenda eſſent: fuſius tamen hæc ipſa perſequi non placuit ob dictas à nobis cauſas. lib. 3. methodi medicamenta componendi. vnde in hunc librum ſi qua de adulteratorum notis deſiderabis, transferre potes.

Supereſt in hoc etiam primo deſcribere analoga quæ vocant & antiballomena, quòd hęc ambo non parum ad medicamentorum delectum commodare exiſtimem, vt libro ſequenti agamus tantum de multiplici præparatione medicamentorum ſimplicium ad compoſitionem vtili, vel etiam neceſſaria.

Cum nomen alicuius ſimplicis medicamenti commune multis ſcribitur ſine additione, quod ex illis intelligendum ſit quia inſignius vel rei propoſitæ aptius. vt ammi, aniſum, anethum, apium, cnicus, cuminum, gith, lybiſticum, naſturcium, pſylium, ſeſeli, ſtaphys agria, ſemine ſunt efficaciora. Ergo apium ammi, aniſum, anethum, id eſt ſemen. Adhæc, aniſum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloe optima qualis Galeno Indica, Meſuæ ſuccotrina.

Acetum, ex vino. Nam ex hydromelite, ceruiſia, & aliis fit, ſed inefficacius.

Agaricus, albus & fœminin⁹ & qui notas omnes optimi agarici à nobis pri⁹ ſcriptas habeat, & in cęteris ſimiliter.

Agnus, flos aut etiam ſemen.

Alumen, ſciſsile quia pręſtantiſsimum.

Ariſtolochia rotunda. In vnguentis vero clematitis.

Amomum ſcythicum, & cum notis ſcriptis.

Balſamum, opobalſamum.

Bryonia, alba potior quam nigra.

Bugloſſum vtrunque, id eſt, folia & flores.

Caſia vel caſsia in libris Græcorum noſtrum vulgare cinamomum. quæ in libris Arabum caſsia lignea dicitur.

Caſsia vero fiſtula ponitur quando medicamentum Arabum eſt purgatorium.

Cardamomum, maius.

Capparis, cortex radicis.

Coriandrum, Cuminum Aethiopicum, ſemen.

Centaurium, in purgantibus, minus: in aliis, maius.

Calaminthe, montana: quia efficacior domeſtica.

Coſtus cum reuera vnius ſit generis ambiguitatem non habet. Radix autem eligatur. Nam dulcis coſtus arabum ignoratur.

Cypreſſus, pilulæ eius ſeu nuces recentes.

Cinamomum, optimum & cum notis ante ſcriptis.

Daucus,agreſtis. Nam ſatiuus eſt paſtinaca, alimentũ potius quàm medicamentum.

Elleborus albus Galeno. Niger Meſuæ.

Eruca,ſylueſtris quia efficacior.

Epithymum Atticum Græcis. Arabicum Arabicis cõpoſitionibus vſurpandum.

Fœniculus,ſemẽ: ſed in colyriis, ſuccus foliorum aut radicum.

Galla, ſolida:quia efficacior, quam perforata.

Granatum,acidum.

Gummi, Arabicum. Id enim omnium perfectiſsimum.

Gluten,ichthiocolla his,aliis taurocolla, aliis maſtiche intelligitur.

Hyſſopus,montana hortenſi melior. Ciliciam Dioſc. Creticam alij laudant.

Hyoſcyamus,albus,ſeu album eius ſemen.

Iris,radix ireos Illyrycæ.Græcis,neotericis,florẽtinę.

Lupinus,amarus, Nam dulcis eſculentus eſt.

Laurus,folia.

Liguſticum,ſemen

Lactuca,ſemen:ſed in victus ratione,'folia.

Lapathum, oxylapathum efficacius rotundo.

Lithargyrus,auri, quod aliquando tamen exprimitur.

Maſtiche,Chia:aliis etiam Aegyptia.

Marrubium, album præſtantius nigro.

Mel apum.Alterum aeromeli,ſeu manna.

Margaritæ ſolidę,meliores pertuſis,niſi etiam ſint flauæ,obſcuræ: quia tunc ſolidis ſunt pares.

Medulla,ceruina in valenti medicamento: in mitiori, vitulina.

Nuclei pini:aliis,oliuæ, dactyli Auicennę.

Nux iuglans,vſualis vulgo & communis

Naſturcium,ſemen

Oleum, oliuum ex oliuis expreſſum

Ozimum, in arabibus Cariophyllatum.

Opum,Thebaicum. Tamen Apulum etiam hodie celebrari audio.

Petroſelinum,Macedonicum:& in hoc aſtreoticum, à

loco in Macedonia vbi creſcit optimum, in præruptis: & huius maxime ſemen.

Pruna, ſi aluus deiicienda eſt, dulcia: ſi aſtringenda, acerba vel auſtera.

Papauer, album ſemen.

Piper, album quia acrius.

Pix liquida in ſuppurantibus & tergentibus medicamentis: ſicca, in ſiccantibus epuloticis, glutinantibus.

Pæonia, mas ſeu ipſius radix, vel ſemen.

Polypodium, quernum, murale alij.

Polium, in antidotis, minus ſeu montanum quia acrius, amarius, ob id efficacius.

Quatuor emollientia malua, althæa, viola nigra, acāth⁹.

Quatuor ſemina frigida, maiora, melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli.

Quatuor ſemina frigida minora, lactucæ, portulacæ, intybi, cichorij.

Quatuor ſemina calida maiora, cumini, carj, aniſi, fœniculi.

Quatuor ſemina calida minora, apij, dauci, ameos, amomi.

Quinque radices vreticæ, id eſt vrinam mouentes, apij, petroſelini, aſparagi, graminis, ruſci ſeu apij veri & eleoſelini.

Reſina, Galeno maſtiche: Dioſcoridi, terebinthina.

Ruta, folia rutæ agreſtis, ſed fere à Græcis exprimitur, aut alio nomine vocatus ſcilicet moly beſaſa hermola.

Raphanus, ſylueſtris radix

Roſmarinus, flos aut folia.

Rhus, cortex fructus, ſumach dicti.

Stœchas, ſtœchados Arabicæ flos.

Styrax, calamites ſi habere poſsit, aut ſaltem calidiſsimus & vegetiſsimus.

Santalum, flauum, quia odoratius.

Spica, nardi Indicæ.

Sulfur, viuum, & igni non exuſtum.

Tragacantha, alba in frigidis compoſitionibus: ruſa, in calidis miſcetur.

Tres flores cordiales, violarum, bugloſsi vtriuſque.

Thymum, Atticum, aut ex locis editis & ſiccis.

Viola, nigra ſeu purpurea: vulgo martia & quadrageſimalis: & recens ſi haberi poteſt, & folia, ſi emolliendũ eſt: flos, ſi cor roborandum: ſemen, ſi purgandum.

Viſcum, quernum, ipſius baccæ recentis, aut recentis ſumma germina cum foliis & cortice.

Zizipha ſeu iuiubæ, recentia & bene matura, aut ſaltẽ integra, non putria aut vetuſtate exucca.

In ſumma, intelligantur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta inter quas etiam ratio regionis vbi medicamentum educatum eſt habebatur, Ob id

Alumen, Mileſium	Aniſum	Creticum
Agaricus, Ponticus	Thymum	
Caſtorium, Ponticum	Daucus	
Miſy, Cyprium	Amaracus	
Nitrum, Berenicium	Glycyrrhiza	
Sinon, Syriacus	Origanum	
Cuminũ, Hiſpanũ & Aethiopicũ	Dictãnus	

Meum, Hiſpanum & Macedonicum
Ariſtolochia, Pontica vel potius Cretica
Phu, Ponticum
Erugo, ceruſſa, ęs, ęris ſquãma, ex Puteolis vrbe Italię.
Lithargyros, optima Romana & Sicula.

Antiballomena ſeu medicamenta in locum alterius deſiderati ſuppoſititia, magis cõſẽtanea rationi ſunt, loco

Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura.
Acaciæ, ſuccus & caro prunellorum agreſtium.
Aſari, acorus vel carpeſium.
Abſinthij, Abrotanum.
Acanthæ, Arabicæ ſeu Aegyptiæ hærbæ (quæ ſucaha dicitur Serapioni) acãtha leuco noſtras, eidẽ dicta bedegar.
Alicacabi, ſemen ſolani. Aſphalthi, pix liquida Brutia,
Aethiopicæ oleæ lachrymæ. i. gummi elemnij, gummi acaciæ ſeu gummi Arabicum.
Anchuſæ, hyacinthus.
Amyli, ſicca farina.
Arſenici ſandaracha.
Amygdali amari, abſinthium.
Ariſtolochiæ cuiuſuis, vna ex tribus.
Adipis vulpini, vrſinus.
Adipis ceruini, anſerinus.

Aluminis, ſal foſsitius.

Balauſtij vice, malicorium.

Buccinorum, oſtreorum teſta vſta.

Balſami liquoris, myrrha ſtacte vel caphurelæon.

Cinamomi loco, caſiæ optimæ vel carpeſij vel amomi vel ſeminis cardamomi, ſabinæ duplum.

Caſiæ, ſeu caſiæ corticis, cinamomum etiam ignobile, niſi optima caſia requiratur quę cinamomo eſt proxima, vel nardus indica, vel malobathri folium.

Chamæmeli florum, duplum foliorum & radicum.

Coſti, pyrethri dimidium, vel baccæ cedri, vel radix helemi vel ireos.

Cimoliæ terræ, retrimentum ferri & molę.

Ceruſſæ, ſpodium, pompholyx.

Caphuræ rei incognitæ & ſapore ingratæ, ſantala alba & rubra.

Cardamomi maioris, minus: Calaminthe omnis, mẽtaſtrum, pulegium ſimilia ſunt facultatibus: ob id inuicem ſunt antiballomena

Croci, corcomagma.

Cyperi, iuniperus maior.

Cumini, ſemen rutæ vel agni.

Colocynthidis, ſemen ricini.

Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis vel ericæ,

Dictamni loco, ſaluia vel nepitha vel pulegium.

Doronici, caryophylli dimidium.

Dauci, paſtinaca.

Elaterij vice, ſuccus foliorum cucumeris agreſtis.

Ebeni, lignum gaiaci

Eupatorij Meſuę, aſari & abſinthij ana dimidium.

Folij loco, folium caryophylli vel nardus indica vel caſia vel macis.

Ferruginis, ſquamma ferri.

Fimi palumbis, fimus columbæ.

Fellis ſuilli, fel perdicis vel piſcium.

Gentianæ loco, aſari & radicis capparis ana dimidiũ.

Glycyrrhizæ ſucci, puluis radicis.

Gnidij cocci, ſemen lathyridis.

Galbani, ſagapenum.

Hammoniaci

Hammoniaci loco, propolis.
Hermodactyli, folium anchuſæ & dimidium bdellij foris admouetur dolentibus iuncturis.
Hederæ gummi, gummi perſici.
Iridis Illyricæ loco, helenium odoratum.
Lapidis aſsij, gagates.
Lapidis phrygij, magnes, pyrites.
Libyſtici ſeminis, ſemen dauci.
Lanariæ radicis, radix Veratri nigri
Lycij, ſuccus radicis centaurij magni.
Mellis loco ſaccharum.
Malabathri, caſia, nardus Indica.
Myrrhæ, ſmyrnium.
Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odoratus.
Marrubij, meliſſophyllum.
Meſpili tricoctiæ, id eſt, azaroli, meſpilũ noſtras quinque oſsibus præditum.
Naſturcij ſeminis loco folia eius ſicca.
Nucis moſchatæ, ſpica nardi.
Nardi ſyriacæ, iuncus odoratus ſeu ſchœnanthum.
Opopanacis loco hammoniacum, galbanum, ſagapenum, bdellium.
Opij, meconium.
Ozimi caryophyllati, meliſſa in affectibus cordis.
Olei laurini, oleum cedrinum vel cicinum.
Olei omphacini, ablutum oleum dulce.
Olei roſati, violatum, amygdalinum.
Olei cicini ſeu ricini, raphaninum
Opobalſami, apocarpaſon vel myrrha ſtacte,
Orizæ farina hordei.
Oeſypi, medulla cerui.
Omphacij, ſuccus rhois, id eſt ſumach vel vinum auſterum.
Piperis longi loco, album
Piperis albi nigrum optimum, id eſt grauiſsimum.
Petroſelini Macedonici in Thiriaca: alterius regionis petroſelinum.
Pompholygis, ſpodium & antiſpodium.
Rubiginis loco, ſcoria ferri.
Raphani ſeminis, ſuccus.

Roſarum, flos ipſarum.

Rhois coriarij, rhus obſoniorum.

Staphydis agriæ loco, pyrethrum.

Struthij in ſternutamentis, elleborus albus.

Spodij, antiſpodium aliquod, pompholyx.

Styracis, caſtorium, niſi odor quæritur.

Salis indi, ſaccharum candefactum.

Sagapeni, hammoniacum.

Spumæ nitri, nitrum, aphonitrum, modo nō ſit in corpus recipiendum.

Sulphuris viui, coctum & vſtum.

Satyrij, ſemen erucæ, ſcincus,

Sinapis cardamomum, vel cardamum.

Scammonij, ricinus.

Stibij contuſi, ſquamma æris, ſtannum vſtum.

Sepiæ oſsis, pumex.

Scillæ, pancratium.

Terebinthinæ loco, larix ſeu laricea reſina.

Thapſiæ ſucci, cardami vel erucæ ſemen foris adhibetur.

Veratri albi loco, nigrum.

Vini falerni, quoduis fuluum, tenue, perlucens, odorum vehementer.

Zingiberis loco, pyretrum foris adhibetur.

Qua autē ratione pro deſideratis iſtis, alia hic aſſcripta ſupponi poſſunt: ita & contrà ſi quod horum ſuppoſititiorum deſideretur & aliorū eſt poteſtas, in horum vicem ponentur. poteſt quiuis alia multo plura pro variis locis & affectibus & hominum proprietate facere antiballomena, ſed nolim pharmacopœo licere vel clementiſsimum mutare ſine docti medici conſilio, ne audaculus fiat etiam in aliis. Quomodo enim pluris eſt rex ipſe quam prorex: ſic maiorum eſt virium & compoſitioni propoſitæ aptius ſimplex quod à maioribus eſt aſcriptum, quàm quod illius pœnuria ſupponitur. Sit itaque religioſus & formidoloſus in his permutationibus tam medicus quàm pharmacopœus.

DE MEDICAMENTORVM SIMplicium Præparatione,

LIBER SECVNDVS.

HAEC pharmacopœetiæ pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna nemini debet videri, cum medicamẽtorum compoſitorum facultates propemodum totæ ab hac proficiſcantur. Quæ enim vis quis vſus ſimplicium medicamentorum citra trituram, coctionẽ, infuſionem, & alia pleraq; poſt dicenda, eſſe poſſit? Quę miſtio ad compoſitionem omnino neceſſaria ſine his præparationum modis fiat? Quàm aûtem facultates non ſimplicium modò, ſed etiam cõpoſitorum, varient, vel ſola præparandi ratione tam apertè poſtea cõdiſces, vt neque teſtibus neq; demõſtratione longa opus ſit. Quóque difficilius fuit rem à nemine hactenus tentatam ceu nouam excitare, & in hominum manus & animos ponere: eo mea ſententia erit & præclarius. Quanquam enim Hippocrates, Galenus, aliiq; celebres medici, vt interim empiricos taceam, leuiter ſimpliciũ medicamentorũ quorundã præparationẽ attigerunt, & nonnullos ſe priores medicos de præparandi ratione quędã ſcripſiſſe teſtetur Galenus: tamen nullus hodie extat quẽ ſciam, qui hac de re aliquid memoria dignũ abſoluerit: prçterquam quod pauca quædã, ſed tamen legi digniſſima, de quatuor præparãdi generibus, tritura, coctione, vſtione, infuſione, Meſues in ſua methodo deligẽdi medicamenta purgatoria & caſtigandi perſtrinxit. Nam quę ſeruitor neſcio quis partim ex Dioſcoride deprauauit, partim ex indoctis collegit quis ferat?

His nos rationibus cõmoti ex Hippocrate, Dioſcoride Galeno, aliisq; permultis quorundã ſimpliciũ prepara-

tiones paſsim diſperſas, in ordinē cōgeſsimus, multa ipſi & inuenimus & experti ſumus, & à doctiſsimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quæ dū à nobis ſtylo mediocri ſcripta legis candide lector, tecum reputa nos rudibus introducendis hæc ſcribere, quorum captui ſeruire malui res nudas docendo, quàm ſingulorum rationē prolixius afferre: quanuis & id ad rem propoſitam felicius abſoluendam, plurimum pertinere videatur. Porrò præparationem exequi ſtatui medicamentorum ſimplicium tantum, non aliarum etiam rerum per quas omnes præparationis ratio & virtus ſpargitur: vt nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio quouis modo moueatur citra præparationem: nihil artes tam mechanicę quàm aliæ omnes tentant non adhibita prius præparatione aliqua, per quam ars ſæpe naturam vincere videtur.

Medicamenta præparare eſt, ipſa per artem vſui vel compoſitioni commodiora reddere, hoc eſt vel mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel ſalubriora, vel magis miſcibilia, & vt paucis dicam meliora vel ad vtendum vel ad componendum. Quædam enim vbi à nobis ſunt præparata, etiam citra compoſitionem mox vſurpamus. Plurima autem præparata ante vſum ad compoſitionem veniunt. Ad prępar ationis quoq; vim (de qua paulò poſt dicam fuſius) reducendum putamus cum vnam medicamenti facultatem nobis in præſens noxiam tollimus, vel optatam detegimus, vel nouam acquirimus.

At verò medicamenta omnis generis metallica inquā plantas, animantia, vt ex iiſdem ſæpe alimenta, paramus interdum adhuc viuentia frequētius emortua. Terram enim Lemniam (quæ, dū adhuc in colle eſt ex quo effoditur, velut in matre viuere videtur) ſacerdos Dianæ dum ſumit ſparſo tritico & hordeo piamēta ritu patrio faciens præparare videtur, vt hinc magnam viriū ſuarū partē, niſi etiam vires ſuas omnes conſequi putetur. Nōne arſenicū in ſandarachā & ſori in chalcitin, & chalcitis in miſy prōptius in vena ipſa trāſibit ſi ſpecū ipſum ſoli meridiano aperueris? Ratione eadē vomica hydrargyri ſi in ſolē erūpat tenuior euaſerit, & ſulfur in veſuuio vel alio monte vſtū minus quidē oleoſum ſed tenuius euadit. An non longa & aſperrima hyeme, qua ventres ac

libr. 9. ſimpli.

viſcera terræ plus calidi habent, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus? Nam & mihi aureæ quædam velut arbores in duriſsimis quibuſdã lapidibus viſæ ſunt, & velut quædã arbores ex auro & argento rudimenta, vt nõ ambigã quod docte Augerellus in chryſopœia ſcripſit, metalla in momenta gigni, nutriri, augeri, perfici, etiã ſi puteus Hãnibalis & metalla Iluæ Tyrrheni maris inſulæ inexhauſta, & alia plæraq; huius rei teſtimonia dare fidemque facere poterant.

In foſſam ſuper collẽ in Cypro pluuia recepta per venã miſy os, chalciteos, ſoreos trãsfuſa in ſpecũ ſubditũ, quędam eſt chalchanthi præparatio aut verius generatio. *libr. 9. ſimpl.*

Viuentem raphanum inſertis in eius radicem fibris aliquot ellebori nigri, purgatricem facimus, & fructus arborum purgatorios ſcarificato ipſarum cortice quo tempore ſaliua conſcendit & immiſſo in plagas ſcammonio ceraque ſuper vulnus data & deligata. *Meſues in canonibus vniuerſalibus.*

Tempus præterea expectamus idoneum donec matura ſint vel vigentia vel ſicca quæ lecturi ſumus, & cælum, plantæ propitiũ, ſæpe etiã lunæ quadraturas ſpectamus, vt efficacior ſit planta tunc collecta. Dum arbores ablaqueamus, dum vites putamus, propagamus, ſarrimus decacuminamus, feſtucamus: harum plantarum fructus non modo vberiores, ſed etiam meliores reddimus.

Idonea victus ratione nutricis, lac præparamus. Vbi nutritius affectu aliquo laborat, quomodo & aſininum Galenus lib. 7. Meth. & vaccinum receſſu Tabiarum lib. Meth. quinto. Porcos, capros, arietes, tauros iuuenes caſtramus, vt eorum caro ſit ſuauior, plenioris alimenti, coctu facilior. *Lib. 3. aliũ.*

Glandulæ mammarum præſertim vaccinarum & ſuillarum dum lacte ſuo tumẽt, meliores quam exuccæ: vnde & ſumen porcæ recens fœtæ à ganeonibus laudatum legimus.

Coagulũ, in primo ventriculo animaliũ lacte nutritorũ ex lactis corruptione genitũ venatu animalis efficacius euadit, vt animaliũ prope omniũ, non ſolũ ferorũ caro. *Ibidem.*

Gallũ veterẽ venatu quoq; exercemus, & meliorẽ ad purgandũ clemẽter ſuo ſucco nitroſo reddimus. Vulpes ætate florentes, venatu multo fatigatas ſi bene habitas ſi

oleo incoquimus, multo digeretius oleum efficimus. Si vero eas vuis impinguatas poſt vindemias capimus, eſu ſunt iucundiores.

Porci ſegetibus nutriti firma fiunt carne, glādibus vero præſertim faginis, laxa & fluxili & prompte liquabili.

Hircum quadrimũ dum menſibus aliquot antequam iugulemus, herbis nutrimus calculũ frāgentibus & vino albo generoſo potamus, hoc modo ſanguinem eius ad calculos in renibus præſertim comminuendos efficaciſsimum paramus.

Cancros dum Aeſchrion capiebat & vrebat poſt canis ortum, ſole leonem ingreſſo, die verò lunæ eius decimo octauo, contra rabiem hac ratione efficaciores ſperabat, hocque modo præparabat.

Viperas non mox vbi latebris erepſerant, ſed iam exercitas, iam cõſueto ante hyemem alimento recreatas, iam ſuo exuuio inter lapidum coagmenta depoſito, velut rediuiuas Galenus vult capi, ſicq; præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarũ cum pane ſubactis nutriuit Matthæus Gradi, ad vſque deplumationẽ curaturus horum eſu elephanticos.

Lib. 3. aliũ Gallinaceus pane in lac acidum & ſeroſum merſo ſi ante nutrimus quam iugulemus, vt teſtes habeāt gratiſſimos & præſtātiſsimos, & ſi ante coitum ne virus ex ſemine oleant. Sic enim boni ſunt ſucci valide nutriunt, facile coquentur, Ibidem.

Hepar συκωτὸν, id eſt ficatum præſertim ſuum ficis ficcis multis nutritorum eſt præſtantiſsimum, ſic paſtum iecur anſeris albi ſeu iecur anſeris nutriti alimentis *Ibidem.* lacte imbutis ſuauius, coctu facilius, melioris ſucci.

Capra aut aliud animal ſcammonium aut thithymalos depaſtum, lac reddit phlegmagogum, & quod aluo pituitam deducat.

Ibidem. Stercus pueri ad anginam idoneis alimentis, ſtercus *Li. 3. aliũ.* canis ad alia eſu oſsium in viuis ipſis animalibus præpa- *libr. 2. ſimpl.* ramus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hanc rem hæc ſufficiant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis præparare. Cũ vero hæc præparandi ratio licet ſit efficacior, tamen haud ita crebro in vſum venit, vt fortaſſe quis etiam præparationis nomi-

ne non eſſe accipiendam contendere poſsit: ob id de altera, eius ſpecie agamus, quæ omnino latiſsime patet in ſingulis medicamentorũ ſimplicium generibus. Fit autẽ hæc generatim quidẽ additione & ablatione, nũc ſubſtãtiæ nunc facultatis, nunc vtriuſq;, particulatim vero tritura, coctione aſſatione, vſtione & cęteris poſt ſcribẽdis.

Ad ablationẽ vero reduci volo ſeparationẽ partium nunc ſimul manentium, vt in tritura, nunc à ſe inuicem abeuntium vt in deſpumatione, deſtillatione, ſuccorum & liquorum extractione.

In ſingulis autem differentiis quæ additio aut ablatio aut additio & ablatio vel ſubſtãtiæ vel qualitatis, & eius vel vnius vel multiplicis fiat, abunde poſtea docebimus.

Nunc hæ omnes præparandi differentiæ quam facultatem habeant, & quibus modis perficiantur, ſingulatim dicamus, primumque de tritura omnibus prope cõmuni non ſimplicibus ſolis ſed etiam aliis præparationibus, poſtea de his quę calore perficiũtur, deinde frigore, poſt hæc ſiccatione. Hinc humectatione & cæteris poſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM TRITVRA.

Medicamenta teruntur, hoc eſt comminuuntur, percuſſu vel friatu idoneo, vtſimul miſceri exactius poſsint. vel vt facultas ipſis noua cõquiratur, vel vt malefica tollatur. Quos tres terẽdi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terẽdi autem modus plurimum eſt varius. *Meſues in Canonibus.* Primùm quod plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo vel alia conſtante materia in mortario fere ſimili materia conflato teruntur: ſed piſtillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: iiſdẽ & lapideo & vitreo mortario etiam ligneus, ſed plumbeus plumbeo, vitreus vitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta ſuper lapidẽ durum, vt marmoreum porphyrium vulgo dictum: marinum, quem maris ſquammam vocant. Ducuntur autem ſimili lapide ſed paruo & manu concepto, quem

molulam vulgo vocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, vt lapis ſuppoſitus, magne.

Tertio teruntur medicamenta quædam molis truſatilibus vel verſatilibus, vt quædam etiam moletrinarum molis, qui modus Lugduni eſt frequens in terendis aromatibus, quibus conſtant puluis minutarum ſpecierum, & puluis ſelectus, quem finem vocant, & alij permulti ſuo cuique more commiſti. De hoc non ſum dicturus, ſed de primo præſertim, & pauca de ſecundo.

Nec omittẽdum mortarij operculum ſaltem ſimplex aut etiam duplex, quale, veteribus in vſu fuiſſe in noſtra componendi medicamenta methodo commemoraui-mus, præſertim pulverantibus. Nam humida hoc non indigere videntur. Ad trituram quę præparandi ſpecies reducendæ ſint ceu ipſi affines, poſterius audies: vt quod quędam rapaci ſerra comminuuntur, alia minutim conciduntur, vt promptius teri poſsint, vel humori cui incoquuntur vires ſuas tradere.

Non modo autem inſtrumentis variat terendi modus, ſed etiam ipſius percuſsionis vigore & tempore & rerum terendarum ſitu & connexione & futura conſiſtentia. Quædam enim per ſe omnino ſunt terenda, alia cum aliis quibuſdam ipſorum trituram ſæpe etiam facultatem iuuantibus: alia tum per ſe, tum cum quibuſuis teri poſſunt, & hac omnia tenuiſsime vel craſſius. Item quædam diu terenda ſunt, alia trituram breuẽ vti & decoctionem ſuſtinent. Item alia valenter tundenda, alia tantum clementer frianda ducto per mortarium molliter & nunc celeriter nunc ſegniter piſtillo, interdum & valenter.

Præterea attritu cuique moderato non autem vehementiore aut immodico ſunt verberanda. Violento enim ictu & nimis diuturno exanimantur, viribuſq; diſſolutis languent, magis tamen tenuia, rara, facultatem imbecillam aut ſuperficiariam ſortita, minus contraria.

De his autem omnibus agam ſingulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot ſingula medicamentorũ ſimplicium genera terantur initio à radicibus ſumpto.

Cõmunis tritura radicu. Radicis ſi craſſæ ſint nec adeo ſiccæ in particulas ſectæ, & aliis ſiccioribus particulatim adiectæ, multis ſcilicet

paucæ,pulᴜerantur cum ipſis:ſi autem ſicciores ſunt,aut per ſe aut ſimul pulᴜerari poſſunt, ſed ante vel cultello conciſæ,aut forpicibus aut manibus fractæ,niſi ſiquas ante ad ſiccandi neceſsitatem concideramus in taleolas.

Diutius autem terendæ ſunt quæ craſſæ,duræ,ſolidæ, denſæ,neruoſæ,membranoſæ,& fractu contumaces ſi in pulᴜerem mollißimum comminui cõſilium eſt. Interdum enim minus teri volumus, præſertim dum ad coctionem tantum eas apparamus. Tales fere ſunt radix acori vtriuſque,omnis ariſtolochiæ,althææ,bryoniæ,coſti,helenij,gentianæ,polypodij.

Parum diu vero terantur contrariæ, etiam ſi læuißimum pulᴜerem requiris: quales ſunt radix calami odorati officinarum,ellebori vtriuſque, hermodactylorum, pyrethri, vt mediocriter quæ in harum ſunt medio radices, vt apij,aſparagi turbith behen vtriuſq;.dictãni vulgaris,doronici,fœniculi,galãgæ,glycyrrhizæ, graminis, ireos,petroſilini,pœoniæ vtriuſque, rha barbari.

Herbæ item teruntur,nunc virides nunc ſiccæ, & ambæ vel crudæ vel coctæ,vel crudę ſemel,iterum poſt coctionem,idque in vſus varios. Nam virides fere teruntur in ſuccum vel cataplaſma crudum,coctæ vero teruntur vt vel in apozema exprimãtur, vel in cataplaſma cernãtur,pręſertim ſiquid durum aut lignoſum ſint ſortitæ. Ac ſiccæ teruntur nunc in coctionem ſed negligentius: nunc in pulᴜerem, diutius quidem craſſæ, duræ, denſæ, lignoſæ,lentæ, minus contrariæ. Quæ dum ad conſiſtẽtiam qua cerni poſsint cribro hoc illo pro ſcopis medicorum variis, peruenerint,teri deſinunt. *Herbarũ.*

Herbę tamen propemodum omnes ante vel ſecantur, vel manibus franguntur quàm terantur:teruntúrque ferè mediocriter,& cum foliis interdum,etiam cum floribus. Sed tunc paulo minus diu terendę vti & adiantha omnia,calaminthe,maiorana,origanum,roſmarinus, thymus,præſertim cum hæc poſtrema ſunt floruIenta.

Flores prope omnes ſiccati, parum diu terendi, quia cito pulᴜerantur, & facilè pulᴜerando exanimantur ac exhalant. *Florum.*

vt crocus	Nympheæ vtriuſque
Epithymum Græcorũ & Arabum	Periclymeni

Geniſtæ flos,
Leucoiorum omnium,
Meliloti,
Roriſmarini,
Roſarum omnium
Schœnuanthos
ſi ipſum haberi
poſsit.

Si verò cum herbis ipſis expetantur, flores paulò diutius propter herbas & harum ſurculos, quibus hærent adhuc, terēdi ſunt, quaſi ab his eſſent ſecreti, vt abſinthij coma, anethi coma, abrotani coma, chamædrys, chamæpitys, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco venit non modo quod in medio eſt, magna ex parte croci capillamentis ſimile, ſed etiam folia id ipſum ambientia, nunc alba, vt in chamæmelo, nymphæa alba, roſa alba & moſchata: nunc lutea, vt in nymphæa lutea, chryſanthemo: nunc rubra, vt in roſa rubra, in balauſtio: niſi quòd croci nomine tantum capillamenta (quod ea in vſu ſint ſola) intelliguntur: vti & Galenus ſæpe in Comp ph. p. florem roſarum appellat, non folia illa ampla, ſed in medio capillamenta.

Multum autem terenda ſunt chamæmelum, quāquam id eſſentiæ tenuis ſit, quia tamen denſum eſt, & odore vegeto ac diuturno: ac etiam ſtœchas Arabica vulgo dicta, vt etiam cum primis, vt Turbith, cœpta teri, ad poſtremum adhuc ſemitrita appareat. & item heliochryſos, ſtœchas citri vulgo appellata, & ſpica nardi in quācunque plantarum partem reponatur, etiam ſi prius minutiſsimè incidatur.

Balauſtium quoque, diu teri debet ob lignoſa ſua folia, quod autem intus eſt fibroſum ſi per ſe terendum ſit, promptius multo diſſoluitur.

Capparis flos ſiue adhuc gemma ſit, ſiue iam apertus, ſiue iam in fructum ſeminis plenum excreuit, fere muria conditus in vſum venit, & eius loco flos geniſtæ aceto & ſale conditus.

Si tamen ſiccatur, mediocriter diu teretur, & flos lupi ſalictarij folioſus, qualis etiam vlmo eſt.

Caryophylla craſſæ ſubſtantiæ ægre teruntur, ſiue flores ſint, ſiue aliud.

Roſæ igni vel ſole inter papyros ſiccatæ, forpicibus minutim conciſæ, per ſe aut cum aliis teruntur; cum a-

liis autem etiam citra ſiccationem illam, atque adeò recentes ſolum ſectæ. quomodo & quoſdam incidere non terere tamen, vt ſaccharum roſatum fiat, ſcribit Meſues. Cum vero ſpecimen edis, ne ſicca: ſed cum aliis tere, vt vites calumniam.

Fructuũ & ſeminum.

Semina prope vniuerſa medio inter radices & herbas modo puluerari deſiderant. Ob id cum omnia hæc ſimul terenda veniunt radicibus iam cœptis comminui, ſemina iniiciuntur, quibus etiam abunde iam comminutis, herbæ minutim conciſæ adiiciuntur, & omnia ſimul cõteruntur.

Talia ſunt

Agnus, Apium
Amomum
Aniſum
Anetum
Ammi
Baſilicum
Carum
Cardamomum
Coriandrum
Cuminum quando autem vreticum volumus multum teritur
Coccus baphica
Eruca
Eruum
Eryſimum
Fœnũ Grecum
Linum
Lithoſpermũ
Lupinus
Lens
Melanthium
Pſyllium
Papauer
Seſeli
Staphys agria
Sinapi
Thlaſpi
Vrtica

Et ex fructibus pilulæ cupreſsi, colocynthidis medulla ſiccata & minutim ſecta, Carpobalſamum, cubebæ, galla, nux moſchata, piper, & præter hos dactyli, iuniperi baccæ, ficus, zizipha, myxa, pruna paſſa, vuę paſſæ. quanquam fructus hi molles ſint, purgati tamen nucleo & inciſi cum aliis quo dixi ordine teruntur, ſi in compoſitionem veniant: & in puluerem abeunt, ſi pauci ſiccioribus multis miſcentur, aut triti cernuntur per cribrum manu, aut cochleari ad mollem medicamenti formam, vt dactyli in diaphœnico.

Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conteri iubet Meſues, quando earum ſubſtantiam in corpus rapi volumus, & viſcera ipſa aſtringere, & contrahendo velut obſtruere conſilium eſt. Eadem ratione rha barbarum,

Siccata diu in ſole ſemina cucumeris, cucurbitæ, melonum & ſimilia, quæ poſtea cultello concidi docebimus, per ſe in farinam puluerantur.

Ex ſeminibus autem coriandrum, cardamomum tam maius, id eſt, granum paradiſi, quam minus, lithoſpermum, & cuminum, vt ſit vreticum: & ex fructibus myrobalani Arabum omnes vt nuper dixi, ac folliculi ſennæ tam diu quàm radices ipſæ teri poſtulant: ob id cum ipſis iniicienda.

Quę verò ſeminum vel fructuum medullę ſunt oleoſæ, vel cultello ſuper papyrum identidem mutādam incidantur, vel cum ſaccharo puriſsimo & ſicciſsimo pauco ſeorſum terantur. Tales ſunt medulla ſeminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bombacis, cnici, ſtaphydos agriæ, & fructuum medullæ, amygdalarum, anacardorum, balani myrepſicæ, pineorum nucleorum, piſtatiorum, caſtaneæ, auellanæ.

Nux autem moſchata ferè poſtrema iniicitur, vt in puluerem minutarum ſpecierum. Nam ſi prima iniiciatur, reliqua puluerari prohibet, ſuo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi ſolita, ſi humidis miſcēda ſunt, per ſe teri poſſunt: ſi ſiccis, cum horum multa copia ſemina hæc pauca teri poſſunt, vt ſuccus glycyrrhizæ, bdellium. ſucci, liquores prius particulatim conciſi, poſſunt etiam (vt dixi) diu inſolati per ſe puluerari.

In diapruno quoque ſemina frigida maiora & ſimilia ſi addantur, cum ſaccharo multo hæc pauca teri poſſunt: ſic in diaphœnice amygdalæ poſſunt incidi, vel cum ſaccharo teri. Sic papaueris ſemen quidam per ſe parū prius in mortario quaſſant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, vt prædicta incidunt.

Hæ verò medullæ ſi compoſitis cardiacis ſint miſcendæ, vtendi tēpore incidantur & miſceantur potius quàm cum aliis terantur. Nam vix bene menſem vnum ſeruantur integræ, ſed ranceſcunt, & compoſitum vitiant, niſi parcum ſit compoſitum, & mox abſumendum.

Succorum & aliarū plātæ partium tritura.

Succi ſiccati, liquores, gummi, reſinæ ſi recentes ſunt, ob id humidi & molles, electariis mollibus, catapotiis, vnguentis, ceratis, emplaſtris per ſe miſceri poſſunt, vel cum aliis mollita & ſubacta, vel aliquo his remediis i-

doneo humore ſoluta.

Vbi verò iam paulo mediocribus ſicciores euaſerunt, vt iam comminui poſsint, in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando piſtilli, præſertim calfacti clementerque ducti per fundum & latera mortarij, quàm verberando tundantur. Nam ſub violento ictu lateſcunt, mortarioque contumaciter, hærent lentore omnibus communi, his tamen maiore quàm illis, ac exhalant, exanimanturque. Quòd ſi immodicè ſiccata ſint, quanquam tunc facilius pulucrantur, tamen velut exanimata, & viribus priuata reiiciuntur. De moderate ſiccis igitur aut paulò ſiccioribus nobis ſermo eſt futurus.

Scammonium igitur (eſt enim id aliquando ſuccus, vti etiam Meſues docuit, ſed multo inferius ſcammonio liquore) & ſiqui ſimiles ſucci ad conſiſtentiam tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortario teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſint copia, bonam ſui partem mortario affixam relinquunt: quod damnum in magna mole negligimus, tamen multo ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, præſertim vetuſtate oleaginas, quæ ſuo lentore liquido ſuccos adhærere prohibeant. Id quod piſtillus oleo intinctus, vel oleum paucum mortario infuſum & aliquandiu piſtillo ductum per mortarij fundum, & latera præſtabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarum dulcium, niſi ſuccus aſtringens omphacinum magis poſtularit. Id verò oleum ſuccos adhærere non modo prohibet, ſed virtutem ipſorum exhalare, & pollinem tenuiſsimum euolare non permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliorem reddit. Qualem vim Galenus opobalſamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen noſtras etiam ſiccior frangi contumax eſt, vt minutim ſit potius concidenda, & particulatim miſcenda pulucrandis aliis.

Aloe verò cum friando teratur, percutiendo autem hęreat mortario, verum eſt Meſuæ de ipſa dictum quod friabilis ſit ſimul & tenax ac glutinoſa, quod etiam digitis explorabis. His enim friabilis eſt, ac his hæret ante & poſt friationem.

Succus glycyrrhizæ, & hypociſtis, & lycium noſtras piſtillo calfacto ſiccatur & friatur, niſi admodum ſint recentia & præhumida, vel minutim ſecta: tunc additur, & cum aliis pulueriſatur, cum ea ſunt iam cerni apta, alioqui ſemitrita in compoſito apparent.

Ex liquoribus quoque qui ſunt ſicciores ac minus glutinoſi, per ſe friari poſſunt, vt opus Cyrenaicus, euphorbium, thapſia, & (vt dixi) ſcammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum aliis ſiccioribus particulatim iniectum comminuitur, vt cum humidioribus diſſoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenum, ſi pauca quantitate multis aliis ſiccioribus particulatim coniiciantur, cum his puluerantur, vt in hiera diacolocynthidos ſicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino diſſoluenda, & calfacta colantur, poſt percoquuntur ad competentem rei propoſitæ conſiſtentiam.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis piſtillo calido quibuſdam molliuntur ad fingenda catapotia, & emplaſtra: ſed hoc modo ferè impuram reddunt compoſitionem. Vel diſſoluuntur humore idoneo, & colantur per ſtamen. Sed tunc quantum excrementi colando ſit abiiciendum coniecta, & ob id largiora quàm ſtriptura poſtulabit diſſolue.

Lachrymæ denique tam reſinoſæ, vt maſtiche, terebinthina, pinea, laricea, abietina, ſtrobilina, colophonia: quã gummoſæ, vt gummi Arabicum, tragacãtha, cancamum, myrrha, bdellium, ſtyrax, ſarcocolla, thus, ſuccinum, gummi, amygdalorum amborum, ceraſi, pruni, hederæ, iuniperi, multũ ſiccatæ, friando per ſe, aut cum aliis excepta maſtiche & pinea, puluerãtur: vt caphura quoque, ſiue ea ſit gummi, ſiue ſuccus, ſiue factitium aliquid. Eædem verò lachrymæ recentes aliis liquidioribus, excepta maſtiche, miſtæ diſſoluuntur, vel medicamenta alia paulo ſicciora diſſoluunt.

Quod ſi lachrymarum aliquæ ſuo lentore mortario hæreant, oleo pauco ipſum prius illinendum eſt, vt ſi myrrham veram nec vetuſtate ita exuccam teris: nobis enim conſuetior myrrha, maximè eſt per ſe puluerabi-

lis. Adde quod maſtichæ ſicciori ne exhalet aut euolet, aquæ roſaceæ paululum affundi poteſt, & aliis horum ob ſiccitatem maxime friabilibus. In emplaſtra tamen ſatius eſt maſtichen & myrrham puluerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacantha, ſi prius piſtillum & mortarium calefeceris, multo promptius friando puluerantur. Citius adhuc ſi paucum aquæ vitæ immittas.

Thus teritur ſolum non reſoluitur quibuſdam, ſed aqua & aceto reſolui in emplaſtri conſiſtentiam & oleo, ſed tunc coaleſcere grumis non potuit.

Maſtiche teritur cum pauco oleo in catapotiis Hermetis ex trochiſcis colocynthidis.

Myrrha vera primo die craſsius teritur, poſtridie tenuiſsime pulueratur: ſic bdellium thus vtrũque ſiccius, ſarcocolla, ſtyrax, euphorbium, ladanum tempore aut piſtillo & mortario calido ſiccatum pulueratur, recens verò ſoluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRITVRA LIGNORVM ET CORTICVM.

Ligna vt agallochum, aſpalathum, gaiacum, ſantala, xylobalſamum, & lignorum cortices vt cinamomum, caſia, cortex radicis oxyacanthæ, tamaricis, capparis, quantum radices teri poſtulant: ſtipitum eadem ratio eſt & malicorij, quod eſt mali granati cortex lignoſus, ſed macis: moſchatæ nucis cortex mediocriter diu terendum eſt.

Corticis autem radicum apij, petroſelini, fœniculi, raphani, ſimilium herbarum tritura in herbis ipſis eſt declarata. Turbith mediocriter terendum Meſuæ eſt.

Ne mireris autem cinamomum omnium æque calidorum tenuiſsima ſubſtantia præditum, diu terendum. Id enim fit, quia interno cortice multum fibroſo & neruoſo eſt fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERREORVM TRITVRA.

Lib.3.C. ph.9.

Metallica omnia quia terreſtris ſunt ſubſtantiæ ob id craſſarum partium, in profundum, vt ad punctum, neruum penetrare non poſſunt. Quapropter illis tenuitatem comparamus, ſubigentes diu in ſole æſtiuo cum aceto vetuſtiſsimo, acerrimo, tenuiſsimo (quod fit ex vino non auſtero) vini qualitatem, nihil vel minimum guſtu referente: quæ quanto pluribus diebus teruntur, tanto ſunt tenuiora, ob id melius purgant, tenuant, ſiccant.

Ex vino autem ſimiliter trita, dein ſiccata ſole, vel ſi aliud eſt tempus, igni, ſunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur, non tunditur, nec plumbum eius ſi chryſitis eſt parcius, ſi argyritis largius lateſcat, quod cernendo per pannum rariſsimum remanet: ſcoria autem eius lotione ſeparatur, & ſic emplaſtra fiunt alba.

Lapis armenus ſi inuenitur, ad lotionem teratur in mortario lapideo, idque diu ſatis: ſed lapis cyanus ſeu ſtellatus longiorem ſuſtinet trituram Meſuæ. Teruntur in mortario marmoreo albo prius per ſe vniones, coralia, ne odorem, colorem, ſaporem alienum trahant. Lapidum precioſorum ſapphyri, hyacinthi, granati, ſmaragdi fragmenta poſtea ſuper lapidem porphyrium affuſa pauca aqua roſarum, vel borraginis vel bugloſsi tenuiſsime friantur. Sic enim fit vt promptè diſtribui poſſint, nec obſtruant, adhæc nullam mortarij partem terendo deradunt, quæ puluerem augeat. Qua de cauſa etiam Galenus ſimplicia ad theriacam in pila Aegyptia duriſſima cōteri iubet. Per ſe etiam teretur vnguis odoratus.

Tritura partium animalis.

Partes animalium, aut animalia tota ſi aſſatione, vel vſtione, vel aliter multum ſiccatæ ſint, puluerantur aliorū modo: ſi humidæ & molles ſunt, paucæ cum multis ſiccioribus teri poſſunt, aut ſine his teruntur, & per cribrū cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari poſſunt, vt adipes, medullæ oeſypus, deinde colari.

Stercus canum, luporum, infantum ſiccatum etiam pul

uerabile

uerabile eſt, & cantharides repoſitæ & caſtorium ſiccius, ſed inefficacius, & cancri fluuiatiles vſti, hirundines vſtę, lepus vſtus, renes ſciniorum ſicci, iecur lupi ſiccatũ, pulmo vulpis ſiccatus.

Fel autem ferè aliis ſiccioribus diſſoluendis miſcetur, raro ſiccatur.

De vnionibus qui ſunt velut concharum quarundam partes dictum prius eſt, & de vngue odorato. Sanguis hirci ſiccatus facilè pulueratur.

Dentes apri, lucij, elephantis limandi aut radendi, poſt terendi potius quàm vrendi, ſi vires eorum integriores poſtulas: ſic oſſa alia & cornua, vngulæ. Tamen hæc vrẽda interdum, vt in vſtione audies.

Ambra interdum minutim conciſa iniicitur in humorem calidum, vt in eo liquetur, vt in Anti. diacoccu baphices, interdum teritur, deinde diſſoluitur affuſa aqua roſarum, vt in Ant. alepto moſcata, & in aliis multis. interdum prius in mortario teruntur duæ tres amygdalæ. ſic moſchus caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui rhinocerotis, & ſimilia prius raſa, poſt conciſa minutim cum aliis teruntur, quædam etiam vſta promptè puluerantur,

¶ Nunc ad id quod initio propoſuimus reuertamur.

Terenda per ſe. Per ſe terenda ſunt primum metallica omnia & terrea, vt lithargyros, arrhenicõ, ſandaracha, æs vſtum, ſquãma ęris, ſcoria æris, ęrugo, chalcitis, ſori, miſy, melantheria, chalcanthum, cadmia, põpholyx, ſpodium, ſi hæc duo non ſunt ſatis læuia: plumbum vſtum, ceruſſa, ſulfur, alumen, nitrum, ſal quiuis, ſtimmi, chryſocolla, gypſum, pumex, cyanus lapis, armenus lapis, calx, lapis ſpongię, iudaicus, ſmiris ætites, magnes, hæmatites, ametiſtus, amianthus, gagates, iaſpis, ſaphyrus, hyacinthus, pyropus, cranus, ſigillum lemnium, terra Cimolia, Cretica, Armenia, corallium quoduis. Potes tamen ſimul metallica multa aut terrea, terere non autem cum partibus plantarum aut animalium. Hæc autem ferè teruntur ſuper marmoreum lapidem, aut porphyrium, aut marinum, aut alium ſimiliter durum.

Poſſunt tamen & in mortario teri partes plantarum

ſimiliter duræ, anacardi in confectione anacardina Meſ.

Aloe ſcammonium, ſaccharum & ſaccharata, penidia: nam alia reddit glutinoſa ſaccharum, & ea teri prohibet maſtiche.

Rha Barbarum.

Spodium Arabum. Caphura.

Gummi Arabicum & ſarcocolla.

Tragacantha, thus magis, ſed tragacantha inciſa etiam cum aliis teritur ne euolet.

Ambra, Moſchus, Schœnuanthos & feſtucago, crocus.

Semina puſilla, vt papaueris,

Hyoſcyami, maioranæ, portulacæ, amomi vulgaris. Hæc enim ſi cum aliis terantur, piſtillum, eludunt, præſertim quæ cum paruitate ſunt læuia, & propè integra manent. Illorum autem pars bona, ſi cum aliis durioribus & teri contumacibus terantur, euolant & exhalant, priuſquam ſint probe comminuta.

Animalium partes duræ vſtæ, vel raſæ vel limatæ, oſſa, dentes, cornua, vngulæ, ebur, ſpodium vulgi quod eſt ebur, vel os elephantis, vel alterius grandis animalis vſtum, ventriculus interior gallinarum res Galeno damnata, cerebella paſſerum ſiccata, iecur lupi ſiccatum, pulmo vulpis ſiccatus ſtercus canũ, & luporum & infantis, mumia piſſaſphalthum Dioſcoridis putata, ſanguis hirci ſiccatus ſanguis draconis dictus, cãtharides, ſericum vſtum, vel inciſum, moſchus, margaritę, teſtæ ouorum, oſtreorum, vſtæ vel limatæ perſe teruntur.

Cum aliis quibuſdam ſæpe ipſorum trituram, ſæpe etiam facultatem, colorem, odorem, ſaporem iuuantibus teruntur ſimplicia plurima & compoſita quædã, vt Moſchus, ambar, maſtiche ſiccior, & alia eiuſdem generis ob ſiccitatem friabilia, teruntur aqua roſacea pauca affuſa ne portio tenuior euolet. Sunt qui & maſtichæ oleum nucum affundunt, vt in catapotiis Hermetis apud Meſuen.

Gummi Arabicum & tragacantha citius teruntur aqua dulci, roſata, vini, ſeu vitæ pauca affuſa ſi affectus non repugnet: aut piſtillo & mortario calefactis ad promptiorem ſiccationem, hincque albiora euadunt.

Tragacantha etiam, vt os à corde cerui, raſura eboris,

cornu cerui & ſimilia minutim conciſa, etiam cum aliis ſiccioribus teri poteſt.

Tragacantha verò & penidia ſi mortario & piſtillo bene ſiccis cum aliis terentur, minus eorum perit & exilit.

Myrobalani ſiccæ quales ad nos ferè aduehũtur, affuſo pauco oleo meliores redduntur, non exalant, promptius teruntur: vuæ item paſſæ & mel cum ipſis tritum ne ventri hæreant & ipſum corrugent, impediunt

Scammoniũ cum oleo amygdalarum dulciũ friatur.

Colocynthidis medulla prius modice piſtillo fracta, vel potius minutim forpicibus inciſa teritur affuſo paulatim oleo pauco dulci, vel amygdalarum dulcium, vel roſato. Sunt qui ipſum piſtillo vel mortario allinunt, alij amygdalas aliquot prius in mortario terunt, alij papyro inuolutam ſole ardenti vel igni è longinquo parum diu ſiccant vt crocum, roſas. Poſtea etiam per ſe facilius puluerant, vel cum aliis ſiccis ſiccatam forpicibusque ſectã terunt. Alij in trochiſcos prius fingunt, quales alandal Arabes vocant, priuſquam puluerent.

Quæ neceſsitas agarico adeſt prius enim ſerra quadam rapaci negligenter ſeparatur, poſt cum vino albo pauco quo zingiber purgatum ſit maceratum in trochiſcos formatur, ſiccatur in vmbra, pyxide vitrea reponitur, & cum opus eſt friando læuiſsime pulueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duę aut tres amygdalæ prius fuerint affrictæ, aut in eo tritu, aut ipſarum oleum piſtillo & mortario paucum ſit illitum, ne terendo euolet ac exalet.

Turbith quia per ſe tritum lateſcit (eſt enim gummoſum ſi legitimum eſt) vbi eſt modice confractum, alia ei ſicciora ſunt miſcenda cum quibus teratur, vt piper, zingiber, & cætera in diaphœnico & electario Indo vtroque. Per ſe autem cum amygdalis, vel oleo amygdalino pauco teritur ne exalet.

Sericum crudum, inciſum facilè teritur miſtis tribus aut quatuor amygdalis, ipſum ne ſubterfugiat lentore ſuo continentibus, & piſtillo ſiſtentibus. Sunt qui papyro inuolutum ſole vel igni parum ſiccant, poſt minutim concidunt, & cum aliis leuiſsime terunt.

Cinamomum cum paucis amygdalis terunt quidam in pippocraticum quod vocant vinum, ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius quidem teritur, nec euolat nec exhalat, ſed minus fit purgatorium: vt crocus iura minus tingit ſi ex oleo teratur, id quod quibuſdam pro ſecreto eſt, Crocum enim ad iurium, carnium, & aliorum ciborum condimentum, vel etiam ad frontes librorum tingendas nouo quodam modo terunt. Papyro enim interpoſitum, vel ſine hac ſartagini impoſitum igniq́ue admotum longulæ, ſed parum qiu, vel ſoli diutius ſiccant, vt villoſa eius natura promptius terendo rumpatur. Ne verò exhalet, ac vt promptius teratur, & coloratior euadat, olei dulcis pauxillum vt guttas. 4. 5. in vncias ſingulas affundunt, vel piſtillo illinunt interdum tam largiter vt improbe rubeat ob idque ab archipharmacis damnatur. Sed vt ſit coloratior, minus tamẽ tingere putatur quã qui ſine oleo tritus ſit.

Opulentis verò cum ſaccharo pauco potius teritur, ſi verò humorem alium olei loco acceperit, etiam coloratior euadit, ſed humore in vaporem ſoluto flauitiem natiuam repetit, & minus vulgo probatur. Veruntamen croco noſtrati hoc mangonio ad coloris gratiam opus eſt, ceu parum cocto ob ſoli & cæli naturam frigidiorẽ. Qui verò crocus à Galeno laudatus eſt colore flauiſsimo, odore vegetiſsimo, etiam diu poſtquam ſeruari cœpit, acquiſititio hoc colore non indiget. Crocus verò vt ſpica, macis, colocynthis, ſericum, roſa & alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per ſe puluiſculo acerrimo in nares euolante & oculos, has partes valenter mordet, ſternutamentoq́ue implacato hominem torquet ob id ea moleſtia nouitios fatigant, vt ſæpe illis nares ſanguine fluant, plurimis caput vehementer doleat. Has autem ab euphorbio noxas prohibebis, ſi oleum paucum aut amygdalas miſcueris, quæ lentore ſuo etiam puluiſculum illigent ac retineant.

Sunt qui myrrham, bdellium, cancamum, gummi hederæ etiam ex oleo terant ne tenuior portio euolet ac virtus exalet, ne ve mortario hæreant.

Opopanax,galbanum,hammoniacum,ſagapenũ,bdellium,ladanum acacia vulgaris opium,hypociſtis,aſphaltum,ſiccior terebinthina,qualis frequens Venetias conuehitur,& alia non pauca ſuccorum liquorum & lachrymarum genera,vel minus ſiccata, quam vt per ſe puluerari queant,vel neruoſa & velut mẽbranoſa & coriacea, & fractu contumacia cum aliis ſiccioribus teruntur, ſed prius inciſa,vel aliter in portiones paruas redacta,quantitate tamen parua multitudini aliorũ ſicciorũ immiſta paulatim cũ illis puluerantur,vt in hiera diacolo cynthidos,& aliis compoſitionibus multis,ſic crocus,flores etiam recentes bugloſsi vtriuſque, roſarum & cæterorũ. Sic trochiſti Galliæ moſchatæ & alij, ſic dactyli intus & foris purgati ficus,vuæ paſſæ,myxa,zizypha paſſa,baccæ lauri,myrti iuniperi,oxyacanthæ,viſci quercini, anacardi,amygdalæ,auellanæ,ſtrobili,piſtacia, nucum, reliqua genera & glandium,ſemen cucurbitę,cucumeris,melonum,citreoli,citri,cydoniorum,ſinapis, cannabis, cnici, xyli,cerafi,pſilij,lini,& ſimilia,Sic ſericum,lana,pili minutim conciſa cũ aliis ſiccioribus teruntur potius quàm vſta eadem per ſe:nam vrendo vires amittunt priores & nouas ab igne, & iis quibuſcum vruntur acquirunt, ob id non vrenda,niſi medicus doctus iuſſerit,vti nec ebur, cornu cerui,capræ,rhinocerotis,pudendum tauri, cerui ſiccatum.Hæc enim vel in longum raſa & inciſa. vel etiam limata,vulgari lima,aut rapaci ſerra cum aliis ſiccioribus puluerantur.

Adde quòd quædam aut per ſe, aut cum humore aliquo teruntur,& cum eodem bibuntur vel aliter vſurpãtur, vt vinca, coma amaranthi cum vino ſeſeli ſatyrion, pœonia gnaphalium ex vino auſtero teruntur & bibuntur.

Ariſtolochia rotunda ex aqua lupini cum poſca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exempla apud Dioſcoridem & Galenum in medicamentis ſimplicibus & compoſitis inuenies.

Sic Bdellium ſaliua matutina & hominis ieiuni ſubactum digitis in emplaſtri conſiſtentiam vſurpatur. & alia alio modo in vſum veniunt cum humore aliquo trita,

vt in compoſitis latius leges.

Lib.3.c. ph.p. Ad aurium vlcera vino, vel dulci, vel auſtero, vel veteri, vel medio ætate vel aceto, & eo acido, vinoſo, acri, pro ſcopis variis ipſorũ remedia non ſimplicia ſolũ, ſed & compoſita teruntur, ſic ad oculorum affectus collyria ſicca ex humore idoneo teruntur, & applicantur & in aliarum partium affectibus ſimiliter.

Clementer frianda in mortario quorum virtus attritu violento promptè exhalat, aut ſubſtantia ſub ictu valido lateſcit & mortario hæret, aut quæ multũ ſunt friabilia vt caphura, ambra, moſchus, maſtiche, myrrha, bdellium, thus, gũmi, iuniperi (vernicem vocant) cancamum, ſarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbiũ, aloe, ſcãmoniũ, ſtyrax calamytes, bolus Armenia, terra lemnia, & terrea prope reliqua. & metallica, amylũ, ceruſſa, quin hæc duo ſæpe tantum cribro affricamus, ſaccharum, ſanguis draconis, caſtorium, radix ari, dracontij hermodactylorum, ellebori vtriuſque, turbith, rha Barbarum, ſpodium Arabum, trochiſti agarici, dum ſcilicet quæ aliquando humida fuerunt, iam ſiccata ſunt.

Quorum ſiqua adhuc ſint paulo humidiora, piſtillo & mortario calefactis mox ſiccantur, & ſimul puluerantur, friando continenter. Quod auxilium ſuccis, liquoribus gummis, reſinis etiam mediocriter fluidis confert: ſed eo frequentius & diutius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, vt ſpes ſit etiam oleum ipſum & terebinthinam venetam hoc ingenio pulueratum iri atque adeo argentum viuum cum ſaluiæ ſucco.

Sed lapides pretioſi & metallica felicius puluerantur ſuper lapidem marmoreum, porphyrium, aut marinum per molulam ducta, liquore idoneo pauco ne puluiſculum euolet identidem affuſo qui poſtea euaporet. Argentum viuum ſublimatum & præcipitatum cinnabrium vulgare, alumen ſciſsile, quia cæteris tenuius ſic puluerantur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundenda reliqua vt quæ ob duritiem, craſsitiem, lentorem, denſitatem ægre ſeparantur vt radicum, corticum, lignorum, herbarum, ſeminum plurima.

Qualia ſunt radices althææ,apij, aſpargi,ariſtolochiæ, aſari,aſphodeli bryoniæ,behen,centaurij magni,cyperi, cyclamini, coſti, calami aromatici, cucumeris agreſtis, dauci,doronici,dictamni vulgaris,helenij,eryngij,fœniculi,filicis,galangę,gentianę,glycyrrhyzæ,graminis,iridis,mandragoræ,nardi,petroſelini,pyrethri,pœoniæ,vtriuſque,polypodij, zyngiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alij,& ligna omnia. Herbæ item omnes preſertim ſiccę,flores chamemeli,ſchœnuanthos,& eius farrago nobis cõſueta pro flore, ſpica nardi,balauſtium, caryophyllum, & flores reliqui tam recentes quàm ſicci,ſemina aniſi,anethi,cari,cumini, coriandri, fœniculi, fœnigræci,lini,lupini,& reliqua,folliculi,ſennæ & fructus reliqui,ſucci,liquores,gummi, reſinæ in particulas ſectæ,& aliis inter terendum particulatim adiecti.

Limaturæ & raſuræ, & rapturæ oſsium, cornuum,pudendorum.

Quædam parum diu ſunt terenda quia rara,tenuia,friabilia, virtutem ſuperficiariam aut imbecillẽ ſortita, quæ paucam ſuſtinere trituram vulgus ait,viribus ſcilicet integris, de quorum quibuſdam ſic Galenus ſcribit lib.4. ca.ph.9.

Quæ ex ſuccis & liquoribus, & lachrymis reſiccatis proueniunt:vt myrrha,aloe, acacia,ſcilicet vera, & quæ his ſunt finitima ὠλιώτα ſunt,& facilè lęuia fiunt,ac prõptè in puluerem moliſsimum abeunt, ob id non diu terenda,ne ipſorum & virtus exalet, & ſubſtantia tenuior euolet,vt caphura,ambra,moſchus,&alia prope vniuerſa,quæ clementer terenda ſcripſimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Meſuę eſt, & ſpodium Arabum ex cãnarum vſtis radicibus: nam ex ebore vſto ſpodium, quod vocant, mediocriter terendum. Quod autem Græcis eſt ſpodium,id eſt cinerula, & huic affinis ſed præſtantior pompholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam ſine lotione.

Adhæc quæ acria & facile inflãmabilia ſunt,vt reſinæ, liquores,gũmi,quædam parum diu terenda. Nam tenuẽ horum ſubſtantiam calor motu accenſus diſsipat, & reliquum inflammat.

Sunt prӕterea quӕdam tam friabilia, vt etiam digitis attrita lӕuigentur: vt agaricus bonus, ari & dracunculi radix ſiccata, aſphodeli radix vſta: quanquam illas multam coctionem ſuſtinere dicat Meſues. Nam recentes intelligit non ſiccas. Sic amylum, ceruſſa, calx, ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora poſt vna, etiam affuſa aqua ſolui incipit, ea quӕ ad lithocollam multo prӕſtantior iudicatur, quanquam minus multo alba eſt.

Quӕdam multum diuque terenda ſunt, vt compoſitioni ſint apta, vt quӕ craſſa, denſa, dura, lenta, virtutem profundam aut validam, & ӕgre ſolubilem ſortita, quӕ multam ſuſtinere trituram dicimus, viribus ſeruatis, vt metallica, lapidoſa, lignoſa, neruoſa, membranoſa: quӕ tamen ob ſcopos medici varios nunc craſsius, nunc in pollinem molliſsimum terenda ſunt, vt cum oculis applicanda, vel vreticis miſcenda. Sic enim aſarum, cuminum, & alia permulta leuiſsime terenda ſunt cum per hӕc obſtructa expedire diſtributionem alimenti in corpus iuuare, vrinas mouere conſilium eſt.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum ſubſtantiam viſcera contrahi & roborari volumus, molliſsime teri iubet Meſues. Eadem ratione rha barbarum, quãquam tunc etiam magis vreticum eſt, vt purgatoriũ magis ſi craſsius teratur. Quod autem purum eſt ac probatiſsimum intellige: nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione reſolutum exanimatur, virtutemque perdit Meſuӕ. Sic radices aliӕ etiam aromaticӕ vt exacte pulueren tur, diu terendӕ ſunt acorus, ariſtolochia, bryonia, centaurium maius, cyclaminus, cucumis agreſtis, Meſuӕ, coſtus, cyperus, enula, galaga, iris, pӕonia, pyrethrum, polypodium, zingiber. Pauca autem tritura fiunt lӕuia, agaricus trochiſcatus, & radices aliӕ clementer friandӕ.

Metallica quoque (inquit Galenus lib.4. c.ph.9.) galla, cytinus, malicorium, Aegyptię ſpinę fructus, & id genus omnia ſunt δυσλέωτα, id eſt, ęgre lӕuia & tenuia puluerando euadunt. Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arſenicum, ſandaracha, ӕs vſtum, ӕrugo, chalcitis, calcanthum, cadmia, tam fornacaria quàm lapidoſa, plumbum vſtum, molybdena, ſulfur, alumen, ſtymmi,

chryſocolla natiua (factitia enim facilius pulueratur) gypſum, cyanus lapis, & armenius: ſed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per ſe terenda diximus.

Colocynthis accuratiſsime debet teri ob cauſam à Meſue dictam in ſimplicium purgatoriorum facultatibus etiam ſi ea ob valentem vim purgatricem prius vacuari quàm amaritudo eius agat & tergeat, dicatur Gal.

Scammonium quoque exacte terendum, niſi cum in catapotia venit. Tunc enim craſsius tritum diutius in ventriculo manet, potentiuſque agit.

Sic oſſa, cornua, etiam vſta, pili, lana, ſericum.

Plenam quoque trituram ſuſtinet centaurium paruũ, etiam cum floribus, Meſuæ, herbæ etiam aliæ, quæ ſiccæ ſeruantur.

Mediocriter pulucrando terenda ſunt propè cætera, vt radices apij, aſparagi, aſari, niſi mouendum ſit lotiũ, cichorium, calamus aromaticus officinarum non teredinoſus, doronicum, dictãnus vulgaris, fœniculum, glycyrrhiza, gentiana, gramen, hermodactylus, iris Illyrica & Florentina, meum, radix mãdragoræ, nardi, œnanthes, petroſelini, plantaginis, phu, rubiæ, ruſci, raphani, rhapõtici, zingiber, zurumbet: ſic herbæ acres & aromaticæ, vt hyſſopus, thymus, niſi mouere menſes, aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In ſumma, quæ diu coqui poſſunt, debent etiam & teri: quæ parum diu coquenda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferũt ob id trituram nonnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quædam audis parum & mediocriter, vel multum & mediocriter terenda. Nam cum huius medij magna ſit latitudo, in ea quædam ſunt extremis tam propinqua vt vix ſecerni queant. Sic agaricum mediocrem ſuſtinere trituram Meſues ſcribit, aliis placet paucam, non tamen paucisſimam. Qua ratione etiam de primarum qualitatum ordinibus diſsidia ſcriptorum illuſtrium concilianda ſcripſimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuiſsime ſunt terenda, vt promptius id actu fiant quod eſſe poteſtate dicuntur, vt quæ celerius in

partes omnes afficiendi corporis permeent ſiue fermentationem (vt dicunt) quærimus, ſiue firmationem & robur, ſiue materiarum inciſionem, tenuationem, terſionẽ, vacuationem per vrinas, menſes, ſudores in ſenſilem tranſpirationem. Sic cordi, hepati, & partibus cæteris internis, præſertim longe ab ore diſsitis roborandis idonea. ab his vacuatura, obſtructiones liberatura, vrinas aut menſes motura tenuiſsime pulueramus, vt eſſentię quadam tenuitate inde acquiſita, & corporis ſui mole exigua promptius per oſcula vaſorum anguſta, & per corporis habitus poros ſenſum latentes permeent, agantque citius quod agere nata ſunt. Ob id ſpecies omnes in hiera Gal. picra molliſsime terantur, & cribro ſerico cernantur, vt aloes & aliorum vis in anguſtos ventriculi & partium vicinarum meatus penetret. Sic in theriaca Mithridatio, aurea Alexandri antidoto, & ſimilibus polychreſtis compoſitionibus leuiſsime terenda, vt promptius in ſe agendo & patiendo, velut fermententur citius, & ſint vſui. Dum enim recentia ſunt hæc opiata medicamenta, ſtupefaciendi vim præpollentem retinent. Non tamen omnino tenuiſsime ſunt pulueranda: Nam ſic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis, vel aliis miſcenda, aut etiam per ſe vtenda, ſunt tenuiſsime pulueranda, vt in paruos meatus & longe poſitas, profundaſque partes ſtupefaciendas penetrare aut pertrahi poſsint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debentur, tenuius lienis, tenuiſsime renum & veſicæ affectibus, vt per ora vaſorum anguſta ſubeant. Sic thymus, aſarum, cuminum, & ſimilia tenuiſsime teruntur in aurea, in hæmagogo, in diacurcuma maiore, in dialacha maiore, & aliis ſimilibus: in aluum verò ſubducentibus dioſpolitico, cõfectione Hamech, E. Indo maiore, craſsius eadem ſunt terenda. Omnino etiam tenuiſsime pulnerentur debita affectibus oculorum, ne ſi craſsiuſculus ſit puluis, aſpera inæqualitate, & attactu oculi tunicas eximie ſentientes dolore afficiat: præſertim ſi metallica ſunt, aut lapides, aut ſimiliter dura & ſicca corpora. Saccharum enim candũ, bolus Armenia, etiam ſi minus exacte trita ocu-

lo imponuntur, humore ex ipſo delachrymante mox ſoluuntur.

Terenda quoque in puluerem molliſsimum, quibus craſsius tritis vis noxia & malefica ineſt, vt ea terẽdo vaneſcat, vt in colocynthide. Craſsius enim trita cum ſit ſpongioſa, humore ſuperfluo imbuta tumeſcit, negotiumque tunc magnum faceſcit pondere, mole, morſu partibus quibus incubuit. Quæ incommoda puluiſculis eius accidere nequeunt, quia humoris non ſunt capacia. Craſsius tamen terenda cum in trochiſcos alandal eſt formanda, ſed ter quater puluerandi trochiſci & reformandi, vt ea tenuiſsime tandem pulueretur. Eadem ratio eſt de agarico ſubſtantia illi ſimili. Sed cum ſit nõ paulò clementior, trituram minus accuratam poſtulat.

Rha barbarum quoque curioſe terendum, quando viſcera aſtringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet, vti & myrobalani.

Quædam craſsius terenda quæ in ventre diutius morari volumus, nec promptè vaſorum ora ſubire: ſic purgantia medicamenta craſsius teruntur, vt in ventrem partem minus principem, & vacuationi expoſitiſsimam ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferantur, eaſque offendant cum ad has facultate, aut ſaltem vapore ferri, vel quod plurimum ſit, portione pauciſsima ſufficiat.

Craſsius etiam teruntur, quorum virtutem multa tritura diſsipari metuimus: ſic ſcammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione ſtomachica craſsius terenda, vt mora in ventriculo longa coctionem felicius iuuent, neque cibo facilè vis eorum obtundatur. Quæ præterea ſunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac ſaporis gratiam nõ auctura ſubſtantiam: ſic cinamomũ negligentius terimus quo quę colantur aromatizamus: & cardamomum, zingiber, caryophyllũ, macis, lignũ aloes, ſpicã, crocũ negligẽtius teris, per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus diſsipatura ſunt, eadem ratione craſſius pulueranda ſunt, vt in dioſpolitico ſeu diacymino ſimplicia vt purgent, & diutius in flatus agant, licet tardius & imbecillius quàm ſi tenuata magis eſſent.

Id quod ſi fieret,parum diu flatus diſsiparent, tum quod vires citius eis frangerentur, tum quod per vrinas mox ſecederent eaſque mouerent cum calida ſint & tenuia.

Dioſ. Gal.li.4. c.ph.p. Quædam præterea tantum craſsius ſunt frangenda ad vſtionem futuram, vt lithargyros vrendus frangitur in partes magnitudinis iuglandis, lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales.

Quædam etiam teruntur, vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamenta, nunc tenuius, nunc craſsius terenda pro variis medicorum ſcopis, vt rha Barbarum, aſarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyſſopum, pulegium, origanum, cuminum, curioſiſsime teri volumus cum Galeno & Meſuæ, quando his vrinas mouere nobis ſtudium eſt: negligenter verò, cum aluum mouere conſtituimus.

Sic ſcammonium, colocynthis, & alia valenter purgantia, nunc craſsius cum illud in pilulas, hæc in trochiſcos tranſit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuiſſime mox & citra aliam per trochiſcos trituram ſumenda Scammonium quoque craſsius teritur ſi coquendum eſt cum aliis aut diu ante vſum ſeruari debet medicamẽtum: Idque ne vis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

Et quæ partes remotiſsimas petere volumus, leuiſsime: ſi eadem ventriculo, inteſtinis, & primis venis, hærere diutius, craſsiuſcule terenda ſint.

Ex his omnibus ſimplicium ſimul terendorum ordo quidam inſtituitur, vt prima iniiciantur mortario & terantur craſſa, dura, lenta, vt radices, baccæ quędam. Semina prope omnia, vt quæ etiam glutinoſa medulla conſtant. Paulò poſterius aromatica etiam æque teri contumacia, vt iuncus odoratus, calamus odoratus, zedoaria, zingiber, galanga, iris illyrica & Florentina ſeu noſtras alba, coſtus, & cardamomum, carpobalſamum, cubebe, piper, nux moſchata. Poſt hæc autem ſimul cum his xyloaloe, xylobalſamum, caſia, cinamomum, caryophylla,

Deinde ſucci, liquores, lachrymæ puluerabiles cum a-

liis de quibus ante, & quæ cum quibus aut per ſe terenda ſint diximus.

Semina verò oleoſa, vt cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, cydonij, piſtacia, ſtrobili, amygdalæ, & ſimilia ſunt excorticanda, deinde incidenda ſcalpro, vt mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum traſmitti prohibeant.

Mineralia etiam ferè per ſe & ſeorſum teruntur affuſa interdum ob eorum ſiccitatem aqua pauca, ne ſubſtantia eorum tenuior euolet, aut vis exhalet, vt ante docuimus. Chalcitis autem chalcanthum, ærugo, ſulfur, ſandaracha, & alia quædam adhuc nonnihil humida, humectari nolunt.

De ſuccis, liquoribus, lachrymis, & animalium partibus abundè prius eſt dictum.

Mortarium papyro vel corio etiam interdum duplici eſt tegendum (vt in Theriaces compoſitione diximus) interdum ne puluis tenuior., præſertim precioſus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuentis mordendo male habeat, vt in Euphorbio & Turbith, & aliis non paucis euenit.

Ad trituram prę parant, vel trituræ loco ſunt attritio in cote medica, mãſio, ſectio, fractio, raſio, limatio, raptura.

Atteruntur in cote medica (qualis eſt tõſoria) cum albuminis oui liquido, vel lacte, vel ſucco roſarum, vel ſeminis fœnigræci, aut cydoniorũ, aut maluæ, aut althææ, ipſa collyria ſicca, ſiue iam in paſtillos formata, ſiue adhuc integra: ſed tamen atteri apta, vt materia hęc tenuior & mollior contactu ſuo dolentem oculum non exaſperet.

Ad attritionem confricatio amyli, aut ceruſæ ad cribrum facta vt puluerentur, eſt referenda.

Manduntur ad oris partium, faucium, aſperæ arteriæ, pulmonis, œſophagi., ventriculi affectus: vt ad dentium dolorem vinca, liguſtri folia & germina, radix chelidonij, plantaginis, anemones, Galeno manduntur in ſimplicibus.

Secantur radices craſsiores, longiores herbæ, virentes ambæ aut ſiccæ, & flores magni, vt nympheæ, roſarum, croci, & medulla colocynthidis, & acacia noſtras, &

troch.Galliæ:& capillacea,vt ſericum,pili,lana:& ligna, vt gaiacum,ſantala, berſilium: & ramenta & velut bracteolæ ferramento,abraſæ, cornuum,vngularum, oſsium,eboris,pudendorum,coriorum,ichthiocollę,taurocollæ, & ſimilium. Secantur autem quouis ferramento incidente &forpicibus:ligna autem etiam ligneo piſtillo acies ferreas acutas habente. Horum verò quædam poſt ſectionem in decocta & infecturas veniunt, vt gaiacum,berſilium,& quæ ex aliis voles. Alia, vt felicius & citius puluerentur,ante raduntur poſt ſecantur. Sic de fractione,raſione, roſione, raptione, limatione cenſendum eſt. Ea ſcilicet nunc ad trituram interuenire, nunc ad coctionem tantum,vel vſum alium.

Scalpro autem ſutorio huc illuc inclinato identidem ac reclinato,vel cultelli verberatu crebro,vel duobus tribuſve cultellis inter digitos manus,vel alterius tantum, vel vtriuſque præhenſis inciduntur minutiſsime ſemina,oleoſa & maiuſcula, quia ſub ictu piſtilli lateſcunt & pingueſcunt. Inciduntur autem aut per ſe, prius tamen depellata aut cum pauco ſaccharo,ne etiam ſic immodice pingueſcant & oleoſa fiant.Supponitur autem iis folium papyri purum, ſæpe mutandum, quando ſcilicet iam diſciſſum eſt,& huic folio lignum leue & politum.

Sunt verò ſecanda hoc modo ſemina cucurbitæ,cucumeris,melonis,citreoli,bombacis,ceraſi,pruni, amygdalarum,piſtaciorum, ſtrobilorum, anacardorum, balani myrepſicæ,caſtaneæ,auellanæ,iuglãdis, tribuli aquatici, cnici,ſtaphydis agriæ,quæ aliter quoque teri poſſe prius docuimus in ſeminum tritura vniuerſali.

Dactylos quoque intus & foris curioſe purgatos ſimiliter incidimus, ſi condita cardiaca ingrediuntur.

Eſt tamen quando eos negligenter inciſos cum aliis ſiccioribus terendos iniicimus, præſertim ſi pauci ſunt & multum ſicci. aliquando tantum aceto horas aliquot vt 12.maceramus,terimus,per cribrum cochleari,vel manu impellente cernimus, vt in diaphœnico, in quo etiã amygdalas cultello depellatas cum dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta, vt herbarum pugillos intorquendo digitis abrumpimus & radices

puſillas & fragiles, cortices parum frangi contumaces. Aegre enim fragilia ferramentis ſecamus, aut piſtillis tundimus.

Raduntur vt ante dixi ebur,cornua,& vngulæ,pudenda ſiccata,coria ſiccata,ichthiocolla,taurocolla ſiccior,lignum gaiaci, berſilium. & quædam alia vt facilius vel coquendo vim ſuam humori cui incoquuntur, impartiantur,vel terantur.Raditur & cortex turbith exterior,donec album appareat Meſuæ.Sic radix glycyrrhizæ, ante trituram raditur, & aliæ radices, & ipſarum vt aliorum cortices. ſed id ad purgationem magis pertinet, de qua poſtea dicemus.

Raduntur quoque rapaci ſerra, lotus, lignum gaiaci, buxum, ſuber, ebur, & dura alia quæ etiam dum ſerra vulgari ſecantur, ſcobem reddunt non diſsimilem illi quam rapaces ſerræ ac veluti rudes & craſſæ limæ elidunt.

Ferri præterea albi lamina tenui curuata, foraminibus multis exaſperata comminuimus affricando agaricum, nucem moſchatam,zingiber.Mala item cydonia,vt ſucci hoc plus reddant,quàm ſi in mortario terantur.

Limantur præterea aurum,argentum,æs, ferrum, chalybs,plumbum:quædam vt vrantur poſtea terantur: alia vt etiam citra vſtionem in vſum veniant,vt aurum,argentum. ſed horum duorum limaturæ loco ſatius eſt auri & argenti foliis vti.Limantur quoque ligna prædura, gaiacum,ſantala,berſilium,oſſa cranij humani,dentes & maxillæ lucij,dẽtes apri exerti,& caſtoris,cornua cerui, capri rhinocerotis, & vngulæ quorundam ex his ac ebur. Pudendum quoque tauri,cerui,ichthiocolla,taurocolla, quæ etiam radi & ſecari docuimus,

Raſio autem limationi finitima eſt, ſed ramenta ſunt maiora limaturis,quia horum inſtrumenta ſunt inſignius ſed rarius dentata quàm limæ. Radendi quoque modus eſt alius in lignis edolandis,qui ad trituram quoque & coctiones vſui eſſe poſsit.

DE CRIBRATIONE.

His terendi differentiis ordine optimo ſucce[illegible]

BIBLIOTEC

bratio, qua purum & minutius ſecernimus, quomodo piſtores ſimilaginem, & farinę florem puriorem ac tenuiorem à furfurea & craſsiore ſeparant. Cribrationis ratio eadem eſt quæ trituræ ob idque tenuiter pulueranda tenuiore cribro ſunt cernenda: quæ tenuiſsime, tenuiſsimo, vt pulueres dicti cordiales cribro ſericeo tafetum vocat vulgus, inter manus agitando cribrãtur metallica ad oculos tenuiſsime terenda, & cribro tenuiſsimo cernenda: ſic vrinas mouentia, obſtructiones liberantia. Cõtra verò quæ aluum mouere & purgare volumus, craſsius terenda & cribro craſsiore ac rariore cribranda ſunt. Et quę per ſe teruntur ſi cribranda ſint, per ſe cribrantur, vt metallica quæ aliis miſta citius, & ante iuſtam puluerationem deſcendunt.

Cribramus autem interdũ ad trituram meliorem frequentius ad miſturam aptiorem rerum iam mole minimarum. Quæ enim cribrum non permeauerunt, trituræ redduntur: quæ craſsius terenda ſunt, rariore, vt dixi, cribro cernenda: quæ tenuius, denſiore. Vnde varia cribrorum multitudo fuit neceſſaria. Quædam enim cortice tiliaceo, anguſto, ſed æquali cancellatim connexo conſtant cribrando ſcobe gaiaci, vel agarico infeſtorum, & ſimiliter craſsiuſcule tritis idonea. Vidi & ex aſsiculo terebella paſsim pertuſo cribrum argillæ colandæ idoneum. alia his minus lata habent foramina, neque vt hæc quadrata ſed rotunda, vel oblonga in pergamena circulo ligneo ſubſuta, quibus triticum, hordeum & alia cerealia ſæpe etiam legumina ſeminibus alienis ſed minutioribus purgamus. Hæc enim per lata foramina ob paruitatem facilè deſcendũt, ſemina bona foraminibus maiora retinentur.

Alia ſeta equina in telæ modum cancellatim contexta conſtant circulis duobus ligneis vtrinque tenſa quorum inferiore hæc præhendũtur, atteruntur, & impinguntur: ſuperiore verò materiæ cribrandæ continentur, horum verò cribrorum copia & differentia magna eſt, & vſus plurimus. Quædam enim ſolum in medio ligneorum circulorum habent velut telam illam equinam, & his manutantum molliter ſuccuſsis puluis in ſubiectum catinum ligneum, vel papyrum deſcẽdit ſuperna eius parte in-

te interim papyro tecta ne puluis euolet. Eoque vtimur in pulueribus parum pretioſis.

Alia præterea fundum & operculum habent exemptile, ſed vtrunque corio veruecino clauſum. illo puluis per cribrum tranſmiſſus excipitur, & probe ne exhalet aut euolet cohibetur, hoc ne portio cernenda exhalet, aut euolet, prohibet. In his verò multæ ſunt in raritate & denſitate differentię, quarum ſingularum ſuus eſt vſus, non modo ad medicamentorum terendorum genera, ſed etiam ad componendorum ſpeciem variam cõſtituendam.

In his item quædam telæ equinæ loco ſericum habent (tafetum vulgus vocat,) & id vel album pulueribus electariorum alborum, vt diatragacanthi diairis deſtinatum: vel rubrum debitum, pulueribus electariorum rubrorum, vt diarhodi, diatrium ſantalorum, diacubebe, diamargariton.

Vſurpatur itaque id cribrorum genus aliis pretioſius, ad pulueres etiam precioſos, & vt vocant cordiales: neque vt præcedentia ſetacea ligneæ menſæ, aut alteri ſolido corpori violentius impinguntur ſuccuſando, ſed manibus tantum molliſsime verſantur, vt ſine violentia puluis tantum tenuiſsimus deſcendat.

Eſt etiam linteum magis minus, rarum, denſum, cribri loco in metallicis, præſertim & terreis corporibus: Laxius autem id eſt, remque cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius ligneæ vel alterius, ſed grandiuſculæ operculũ & corpus cõcluditur & conſtingitur, deinde vna manu fere violentius ſuccutitur ſuper abacum pharmacarium, vncia vel ſimili pondere, ſed plumbeo in linteum etiam prius immiſſo vt id ſuo motu & pondere res has cerni difficiles, acceleret. quem cernendi modũ cicotrinizare vulgus vocat voce ex κοσκινίζειν, id eſt cribrare corrupta, & in id contorta,

Vt autem radices, herbę, ſemina, fructus, & alia plæraque cruda & cocta teruntur, etiam cribrantur: ſed ferè vi manus aut cochlearis quomodo caſsiam & tamar indos ſine tritura cernimus: ſic radices eryngij ſatyriorũ, raphani, dracontii coctæ, tritæ, cribrantur in diaſatyrio.

Sed hæc cribratio immotoſit cribro, quę vero puluerũ

eſt cribratio fere fit cribris abaco incuſsis valenter, ſed numeroſe, vt taratantara audire videaris. Alia cribro manu ſuſpenſa agitato, alia vt cardiaca cribro inter manus verſato, non in abacum incuſſo, ne etiam horum partes craſsiuſculæ vi impactæ per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu vna valenter alliſa.

Ceruſſa & amylum, & ceruſſa ſerpentaria cribro affricantur manibus: ſic quæ citra trituram cernuntur.

Quę autem cribrum non ſuperauerunt ob craſsitiem, teruntur donec ob tenuitatem tota cernantur: niſi quod dum paucisſimum ſuperat idque tenuiſsimo proximũ, cæteris iam cretis commiſceri ſolet aut ſeruari, vt aliis eiuſdem generis, vt poſtea terendis & cernendis iterum miſceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura ſit affinis, quia tamen non eſt ſiccorum, ſed magis liquidorum ob id in alium locum referenda fuit tanquam diſſolutioni, coctioni, infuſioni, clarificationi, & aliis plæriſque præparationum differentiis neceſſaria.

DE DISSOLVTIONE.

Diſſolutio autem ſeu dilutio tritura quædam eſſe videtur, quòd per hanc medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita læuia fiant, ſed adiecto humore aliquo, non etiam ſicca permaneant, ſi prius erant, vt ſe ad trituram habeat hęc quomodo colatio ad cribrationem.

Solutio igitur ſeu diſſolutio, ſeu dilutio eſt medicamenti vel ſimplicis, vel compoſiti conſiſtentia craſsioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in conſiſtẽtiam, vel mediocrem, vel paulo hac craſsiorem aut liquidiorem, pro medicamenti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate & conſiſtentia, & aliis medici ſcopis.

Quod enim minus erat craſſum & humore perliquido eodemque largo eſt ſolutum, erit liquidius contrarium craſsius.

Huius autem diſſolutionis multæ ſunt cauſæ. nunc enim diſſoluimus vt medicamentum facilius & iucundius deuoretur, & citius diſtribuatur & ſubducatur: cũ facilius ſit & iucundius ſumere liquida quàm craſſa:

vt facilius & gratius eſt impleri potu quàm cibo. Sic opiatas caſsiam & alia plurima quotidie diſſoluimus.

Nunc vt aliis ad compoſitionem promptius miſceantur, & vnà cum his aut etiam per ſe coqui poſsint, quod ſicciora ipſa promptè vrerentur, ſic ſuccos, liquores, lachrymas frequenter diſſoluimus, vt euphorbium recens oleo diſſoluitur, Vetus autem fortaſſe non diſſoluitur Meſ.

Nunc vt in partẽ affectam poſsit medicamentum penetrare, aut illi applicari & adhærere: Sic in aurem iniiciẽda, in inteſtina, in vterũ, in veſicam, in ſinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanum oleo largiore ſoluimus in capillato, aut etiam modice tonſo quàm in raſo.

Nunc vt colari, & colando purgari ab excrementis poſſit, vt liquores aceto vel alio humore idoneo ſoluti colantur, & purgantur, hammoniacum opopanax, galbanũ ſagapenum: Sic ſucci ſiccati, gummi, reſinæ recentes aliquãdo & veteratæ ad electariorum mollium, catapotiorum, linimentorum, vnguentorum, ceratorum, emplaſtrorum miſtionem, ſed lachrymæ reſinoſæ, oleoſis, gũmoſæ, aquoſis humoribus melius ſoluuntur: vel ipſæ recentes alia ſicciora diſſoluunt, ſed vt dixi ſimilia magis, idque dum molle medicamentum eſt futurum, in quem vſum multa quoque huius generis coquũtur. Eadem portione parua cum multis ſiccioribus teruntur, vt in puluere hieræ diacolocynthidos.

Lycium aqua diluitur Galeno ad hæmorrhagiam. *lib. 8. c.*

Pyx liquida cum melle lingitur. *ph p.*

Tragacantha in oui albumine ſoluitur in arteriacam. *Lib. 4. c.*

Fel ſcari piſcis cum myrrha ſtacte miſcetur ſtomatica *ph. p.* medicamenta diſſoluuntur aqua vel mulſa ad gargarizãdum, diſſoluuntur humore quouis & ſine calore, promptius cum calore.

Bolus Armenia vera terra lemnia, vera calx, ſal, ſaccharum, ſaccharata omnia, manna, ceruſſa poſt longam velut bullationem chalcitis chalchanthum, ærugo, rubigo: ſed hæc oleo citius molleſcit.

Diſſoluuntur aceto forti, præſertim deſtillato vel ſucco limonum vniones ſeu margaritæ. Teſtæ ouorum,

Hæc in ſucco porri ſoluũtur in pilulis fœtidis, in ſucco braſſicæ in pilulis ex opopanace.

lapides renum veſicæ. Coralium vtrunque, eaque pòſt ſiccata prompte friantur. Præcipitatum & ſublimatum & cinnabrium, & in argentum viuum redeunt. Etiam aurum & argentum & metalla alia ſuis valentibus aquis diſſoluunt chymiſtæ.

Soluuntur ergo ſimplicia quidem hammoniacum, ſagapenum, galbanum, opopanax, thus maſculum, opium, ſcammonium, aloe, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ, piſſaſphalthum, mumiam intelligo.

Aqua ſimplici, aqua vini, vino aceto ſimilibus & his frigidis, ſed longiore tempore quàm calidis. Feruentibus enim his humoribus prædicta cito ſoluuntur: priora quinque in lacteum quendam ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.

Opium ſoluit ſaxa Galeno in trochiſcis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam horis 6, non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammonium, aloe, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ etiã ſoluũtur, cætera molleſcunt: tantum poſtea durantur præſertim hammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus ladanum, maſtiche. Myrrha bdellium, ſarcocolla, ſtyrax, gummi Arabicum. Sarcocolla in aqua roſarum diſſoluitur in pilulis ſarcocollæ.

Caſtorium, mumia molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius. ſed in oleo hæc mollita non multo poſt dureſcunt præter maſtichen, quæ ſoluitur in oleum, nec ad naturam redit niſi igne valentiore coquatur, vt decet oleum maſtichinum.

Acacia noſtras ſulfur gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, ſed acacia paulatim piſtillo ex humore aliquo friata ſoluitur, vt ſucci alij & liquores ſulfur & gagates igni liquantur, vt liquores omnes, opium, ladanum, chalcitis calcanthum alumen omne, xylaloe vera, vnguis odoratus.

Soluuntur humore quouis calido calchantum, chalcitis, & hæc etiam aceto frigido.

Erugo ſori, nitrum alumen, in aceto frigido non liqueſcunt, vt nec creta: ſed hęc multum diúque feruet, ſitque multo fragilior, vt & prædicta.

Saccharum, manna, quouis humore ſoluuntur. Saccha-

rum autem ad ſyrupos, iulepos, apozemata, electaria ſolido, penidia, trochiſcos, & alia opera plurima varie ſoluitur, vt in Antidotis Meſuæ leges. Saccharum aqua & melle ſoluitur Meſuæ in diazingibere. Manna vero fere ſoluitur iuſculo calente. & colatur ad foliorum laricis in qua frequentior colligitur, & aliorum excrementorum ſeparationem.

Manna, caſsia, tamar indi in ſuccis purgatis diſſoluuntur & colantur in diamanna, & in aliis melius ſic miſcentur quam coctione. Manna diſſoluitur in ſucco roſarum rubrarum in altero mannæ. Moſchus, ambra, caphura fere humore aliquo ſoluta aliis miſcentur.

Tartarum vſtum in oleum vi frigidi ſoluitur, alio ſolutionis modo.

Sed vide ne dum acetum vel humorem alium quo hammoniacum vel alium liquorem ſoluiſti, coquendo conſumis, fallaris. Nam ſæpe humorem alium ex ſe remittunt: quem ſi conſumere pergis, ipſorum liquorum humidũ conſumis: fiũtque hi ſiccíſsimi, & exucci, & emplaſtro ob id inepti.

Quæ vero compoſita quibus humoribus ſoluãtur, nõ eſt operis præſentis docere, ſed ad modum componendi ſingula medicamenta pertinet.

Cõpoſita tamẽ plurima, vt electaria, purgatoria cũ aut ingrata ſint aut ægre deuorantur, aut citius deſcendere volumus, neque nauſea metuitur, ptiſſanæ aqua, hydromelite, vino, vel alio humore idoneo diſſoluimus. Trochiſcos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida ſæpe diſſoluimus, eclegmata in ore ſaliua ſoluuntur. *Meſues in Canonibus.*

Ex his conſtat ſolutionis nomen hic minus late patere quam cap. 6. libr. 4. meteororum, vbi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

Mollitio ſolutioni & liquationi proxima, fit cum medicamenta tam ſimplicia quam compoſita redduntur molliora, idq́ue vel affuſo humore aliquo ſed pauco vel ſolo calore noſtro, ſolis, ignis id vulgus malaxare vocat verbo detorto ex futuro μαλάξέω, verbi μαλάττω, id eſt

mollio & ſubigo : quæ duo per malaxare etiam intelligunt. nec eo libenter vtuntur alibi quam tum in catapotiis cum ſucco aut ſyrupo aut humore alio remolliendis & ſubigendis, tum in emplaſtris oleo, adipe, vel ſimili emolliendis.

Calore molleſcunt cornua, vngulæ, pili, ſucci, liquores, lachrymæ, vt etiã digitis calentibus tantum tractatæ, æræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretæ non ſolum ſicco duratæ. Calore modico molleſcit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexandrinorum, noſtrę ceruiſię ſimilis) ebur molleſcit.

Vniones, corallia aceto diſtillato molleſcunt, & vt dixi ſoluuntur.

DE DVRATIONE.

Duratio mollitioni contraria nobis interdum eſt in vſu in conditis electariis, ceratis, emplaſtris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc miſtis ſiccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De ſiccatione autem poſtea fuſius agemus adhibenda medicamentis plurimis non vt dureſcant, ſed vt ſeruari poſſint & ob cauſas alias inibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulo poſt dicemus, quarum tractatio durationem abunde illuſtrabit.

DE LIQVATIONE.

Liquatio ſeu fuſio eſt eorum quæ à frigido concreuerunt in liquidiorem & fluxilem conſiſtentiam à calore facta reſolutio: ita, vt quæ à frigore imbecillo aut non diuturno ſunt concreta, vt mel, cera, oleum hybernum, butyrũ, adipes, medullæ : reſinæ à calore moderato glaciei niuis & grandinis modo liquentur. Quæ vero à vehementi & diuturno frigore concreta obriguerũt ægre multo calore funduntur, vt aurum, ferrum ægerrime, argentum, æs facilius, ſtannũ his facilius, faciliime plumbum, ſtimmy arſenicũ, ſandaracha, fulfur, alumen omne (quanuis ſciſsile tantum molleſcere videatur nõ etiam liquari & fluere) chalcitis chalcanthum, miſy & ærugo:

tardius, tardiſsimè ſori (quia terreum & ſaxeum) vt lithargyros. Is tamen cum ærugine vel oxelæo duplo citius liqueſcit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius liquantur gagates, ſuccinum, vnguis odoratus, id eſt blatta bizantia aſphaltum, piſſeſphaltum (mumiam intelligo) xylaloe.

His promptius, ladanum Oeſypus, caſtorium, ſanguis hirci, Gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, caphura, myrrha, bdellium, ſtyrax, maſtiche, ſarcocolla, gummi hederę, iuniperi, ceraſi, pruni, amygdalarum.

Reſinæ his facilius. Aeque autem facile liquores opiũ euphorbium, hammoniacum, ſagapenum, galbanum, opopanax, ſcammonium & ſuccus glycyrrhizę, hypociſthis, aloe, elaterium, lycium noſtras.

Cera omnium facillime. Mel, aeromeli ſeu manna, ſaccharum, humore etiam frigido vt ſal ſoluuntur.

Acacia noſtras & ſapæ nõ liquãtur, ſed humore aliquo cũ piſtillo, aut cochleari aut manu paulatim ſoluuntur.

Prędicta quoque omnia ſuccos, liquores, gummia, reſinas intelligo, calenti humore, vt dixi molleſcunt: quædam etiam ſoluuntur: nonnulla item liquantur.

Ambra minutim conciſa liqueſcit Meſuę in E. dia occubaphices.

Porro liquationis neceſsitas magna eſt ad miſtionem electariorum, catapotiorum, vnguentorum, ceratorum, emplaſtrorum, & reliquorum prope compoſitorum.

Quoniam in ſuperioribus præparandi differentiis virium caloris, frigoris, humectationis & ſiccationis meminimus, & in ſequentibus eorundem mentio frequẽs nobis eſt futura prius de his eſt nobis agendum, quam ad infuſionem, coctionem, aſſationem, vſtionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera tranſeamus.

DE CALFACTIONE

De calfactione autem agemus non quatenus ſoluit, mollit, liquat, coquit, aſſat, vrit, vel aliud inſigne opus pręſtat, ſed quatenus calorem rebus prębet moderatum, miſtioni neceſſarium, vel etiam alicui præparationum differentiæ, vel ipſi denique medicamentorum ſimplicium, vel compoſitorum vſui dextero.

Calefit in ſole meridiano acopum, Galeni populeum lib. 4. ſanit. tuendæ, vt fermententur & probius miſceantur eorum vires.

In ſole teri vult Galenus metallica vel lauanda vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuantur, vt promptius permeent, frigida enim velut concreta non percolantur, niſi erant multum aquoſa & liquida, vt oxymeli Galeni. calidiora autem cum ſordibus tota colum penetrant, niſi ſint glutinoſa. Talia enim multum calida colanda. Tepidam damus aquam, vt ſit vomitoria.

Calidas modice damus potiones medicas non ſolum purgatorias, ſed etiam corpus firmaturas, vreticas, menſes aut ſudores moturas, obſtructionem viſcerum aperturas, præſertim cœlo frigido & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluente, aut niue circumpoſita volumus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactum frigus ſe altius inſinuat vt ferrum candens aqua frigida & aſtringente temperatur, vt ſit durius.

Calfacimus modice infundenda, vt vires ſuas promptius in humorem cui infunduntur tranſmittant. Calfactus enim humor tenuatur & infuſa res rarefit. quibus fit, vt eorum vis calore promptius trahatur. Alia prope innumerabilia calfactione egent, ſed admonendi gratia magis quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: ſiccationis autem maior eſt neceſsitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febrium vehementiæ, aut aeris intéperiei calidæ opponimus pocula medicamētoſa. Et quæ à frigido cogi volumus, vt ius carnium glutinoſarum in gelatinam vulgo dictam.

Refrigeramus omnia calore præparata priuſquam reponamus.

Refrigeramus quæ calore ſoluta frigore volumus concreſcere, & dureſcere, vt electaria ſicca, cerata emplaſtra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiam per accidens ſic

cant, ob id ordine bono iam de ſiccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

Siccatio eſt cõſumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementoſæ, ob id nauſeabundæ, vel promptè putrentis, vel puluerari prohibentis, vel caliditatem quæſitam obruentis. Abſumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in aſſatione & vſtione.

Scillæ partes maxime mediæ direptis vino tenus tunicis, fruſtatim conſectæ coquuntur mutata ſępe aqua donec ipſa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat, traiectaque lino fruſta illa ſic, vt ſe non contingant ſiccantur in vmbra dies. 40. His ſegmentis ad oleum, vinum, acetum, ſcillinum vtimur. Hæc Dioſc. vbi neque cultri ex ligno pini vel cupreſsi ſcillam diuiſuri meminit, neque acus ligneæ, cum Meſue in aceto ſcillite, nec medium eius abiiciendum iubet, (quod hodie ſolenni quodã more fieri ab omnibus video) ſed tantum tunicas externas ad vſque viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, poſtridie manibus expreſſum reddit cremorẽ: qui dum reſederit, inclinato vaſe quod ſupernatat ſenſim effundendum, reliquum bombace vel ſole æſtiuo mox ſiccandum ne aceſcat, repoſitum operculetur metu vermium: hoc amylum, hyeme igni ſiccetur. Sic ex oriza & hordeo, & aliis fieri poteſt.

Roſæ mediocriter apertæ ſereno cælo mane lectæ eodem die vt ſunt ſiccentur ſole, ſi potes, ſæpe vertendo. Nam vix vmbra ſiccauerit, quanquam id eſſet optatius, ſiccatas auelle, & reconde vaſe vitreo operculato, vt odor & color perſeuerent. Meliores montanæ campeſtribus & minus minuuntur ſiccando, cum ex harum libris decem ſiccatis lib. vnica ſuperſit quibuſdam. idem, de violis. Scilla ſiccatur in eclegmate Meſuæ ad aſthma. Ad ſaccharum roſatum & violatum roſas, & violas modice ſiccat Meſues, hyſſopus in eclegmate ſano, menta in eclegmate aromatum, ruta in altero diacymino Meſuæ, vt in Galeni dioſpolitico, ſed modice. Nam ſupra modum ſiccata, acrior, amarior, calidior euadit. non ſiccata flatus mi-

lib. 4. ſanit.

nus diſcutit, quia humorem quendam excrementoſum nondum percoctum retinet.

Herbæ item reliquę vmbra ſiccantur, niſi vtendi neceſſitas cogat te quaſdam igni vel ſole ſiccare. Nam in manipulis ligatæ, in granario penſæ ſiccantur, vbi ſiccatæ ſunt, ſacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarũ lotæ, à lignoſa matrice ſecreti, mox inſolentur, nocte in aere ſicco perflatili ſeruentur, iterũ ſoli reddantur donec erunt probe ſiccatæ. Quod ſi cælum eſt nubilum, ſicca fumo aut potius prope ignem, in calatho ſtramentitio vel ſaligno: aut ſi vtendi celeritas vrget ſartagini calfactæ, & ab igni remotæ ipſas toties impone identidem vertendo, & ſartaginem recalfaciendo exemptis tunc radicibus, donec abunde erunt ſiccatæ. ſic radix enulæ valerianæ, acori noſtratis ſiccatur. Idẽ in radicibus quorundam fruticum, vt capp. tamaricis: & arborum, vt fraxini mori, faciendum eſt.

Radices iam ſiccatæ ſi ægre pulueranturn, papyro inſertæ igni ſiccantur, vel calidæ ſargatini imponũtur & igni exponuntur, igni, autem vel in ſartagine vel papyro vel furno vel ſupra, aut intra furnum à quo panis extractus eſt. Radices eædem & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac per teſſelas inciſæ, filóque transfixæ paruis interuallis ne ſe tangant in aere ventoſo & perflatili ſiccantur, vt radices ireos, ariſtolochiæ rotundæ, & longæ bryoniæ, & ſimilium: quæ tamen etiam citra diuiſionem probe ſiccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, aſphodeli, vti elignatæ prius iſtæ, mandragoræ, eryngij, apij, petroſelini, fœniculi, ruſci, turbith, ellebori vtriuſque, dictamni vulgaris, thapſiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationem in vmbra quoque ſiccantur, vt aſari, aſparagi, graminis.

Colocynthis ſeptembri legitur dum flaueſcit, maxima, & cum aliis multis producta inſolatur diu, quia ęgre ſiccatur, & nocte in aere perflatili reponitur, aut ſi cęlum eſt nubilum filo transfixa fumo ſiccatur, poſt excorticatur, vt teratur. item quarta parte horę inuoluta papyro inſolatur, vel igni, aut fumo admouetur.

Meſues. Aloe decocto aromatũ imbuta ſiccatur, primo in vm-
Ibidem. bra, deinde in ſole. ſic myrobalani tritæ oleo amygdala-

rum dulcium, æſtate triduo confricatæ, & quoties opus erat irrigatę ſiccantur primum in vmbra, deinde in ſole. Trochiſci tamen ex his facti in vmbra tantum ſiccantur.

Pulmo vulpis ſanæ venatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur ſecundum arteriã venoſam, & magis multo ſecundum venam arterioſam, ſanguine purgetur, vino albo odoro modice calido lauetur, ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur, refrigeratus & foliis abſinthij inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdalę & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe vel potius cum furfure ducantur, & ſuccutiantur donec humiditas rancida, aut excrementoſa conſumatur, alioqui pectori nocent, & tuſsim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus, vuæ, zizypha, myxa, pyra & alij fructus multi ſole feruidiſsimo, aut eius penuria igne ſiccantur: ſed vua oxyacante vmbra ſiccatur.

Fructus quoque rubi immaturi clibano ſiccantur ad maiorem aſtrictionem, & mora viridia aut ſubrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in vmbra ſiccantur. Coagula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruantur.

DE HVMECTATIONE.

HVmectantur nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo vel alio humore medicamenta non modo ſimplicia, vt felicius & innocentius in compoſitionem vel vſum veniãt, ſed ſæpe etiam compoſita, vt cum craſſa humore diluimus, quo facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllũ, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad conditurã qua induſtria humectes docet Meſues initio lib. ſui de antidotis & in ſimplicibus.

Maſtiche moſchos ambra terendo humectantur aqua roſata.

Gummi Arabicum, tragacantha aqua etiam vini, myrobalani, ſcammonium, colocynthis, caphura, turbith, ſericum, crocus, euphorbium & alia plæraque, terendo humectantur oleo amygdalarum dulcium.

Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, parum humectantur aqua

dulci aut roſata ad meliorem trituram & ſaporem delicatum ſi emulſionem,amygdalatum, marci panes, facturus es, alioqui pingueſcunt & palato ingratæ fiunt & ventriculo,vt etiam nauſeabundę fiant.

DE INFVSIONE.

HVmectationi proxima eſt infuſio,in hac enim medicamenta parum trita aut conciſa,niſi minuta ſint,macerantur & temperantur humore aliquo ſcopis noſtris apto , eo magis minus calido à ſole vel igni potius quàm frigido.Tempus autem quo id fit varium eſt. Nam nunc infunduntur ſemihoram,nunc horam nunc horas plures,dies,menſes pro varia medicamenti natura & aliis medicorum ſcopis. Vt enim quædam parum diu terenda & coquenda, ſic infundenda quod virtutem habent vel imbecillam vel ſuperficiariam,& rara ſint admodum.Contraria diutius infundenda.Varij præterea ſcopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu,nunc diutius quædam ſint infundẽda,& quędam (vt nuper diſtinxi)minimo aut mediocri,aut valido calore in id fouenda.Medicamenta infundimus,vt facultatem eorum maleficam quidem auferamus vel caſtigemus bonam vero augeamus , vel in humorem ipſum vtendam transferamus , quos tres infuſionis ſcopos præcipuos abunde Meſues docuit lib.1.& nos lib.3.de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potiſsimum purgantia medicamenta,ſed etiam alia in apozemata,ſyrupos, olea,& alias compoſitorum medicamentorum differentias.

Humor vero cui infunduntur maxime varius eſt pro ſcopis variis:purgantia tamen frequenter ſero lactis infunduntur,quia purgatorium, & ori iucundum.alia humoribus aliis,vt poſt audies.

Meſues. Thymelææ fructum aut folia & tithymalorum & ſimiliter lactariarum aceto infundimus.

Turbith lacti recens mulſo infuſum & ſiccatum ventrẽ turbare deſinit.

Meſues. Aloe decocto aromatum vel ſpecierum hieræ,& alio-

rum quorundam calidorũ macerata, citius etiam in ventriculi tunicas alte recepta vacuat, illi autem decocto ſi colocynthis aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet aloe facultate acquiſititia non inſita.

Myrobalani obſtruere deſinunt ſi infundantur in ſerum lactis vel ſuccum fumariæ addito præſertim abſinthio vel agarico vel rha barbaro. *Ibidem.*

Senna contrita horis.24.in ſuccis maceratur, ſemel aut bis feruefit, colatur exprimitur in ſyr. Saporis.

Manna maceratur ſucco intybi feruefit, manibus fricatur; colatur in ſyr.acido ex manna.

Rha barbarum infunditur aquę cichorij vel intybi vel apij vel plantaginis, adiecto interdum vino albo pauco, & cum Meſue ſpica, pro variis medici ſcopis. Id autem ante infuſionem ſcalpro aut cultello in tenuia velut folia incidatur potius quam vulgi more teratur, ne vis eius exhalet. *Ibidem.*

Thamar Indi infunduntur ſero caprino, aut ſucco fumarię vel lupuli, modos eorum infundendorum varios lege in ſimplicibus Meſuæ. *Ibidem.*

Roſæ & violæ infunduntur aquæ aliquoties, vt ſyrupus inde purgatorius coquatur. infunduntur & aceto, quod ab his roſatum & violatum appellatur. *Ibidem.*

Alia prope omnia ſimplicia purgantia varie infundi docet Meſues in ſimplicibus.

Cyminum in dioſpolitico ſeu diacymino maceratur. 24.horis aceto, deinde vaſe terreo bene cocto frigitur, & ſiccatur. id autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat. *lib.4.ſanit. tun.*

Radices vrticæ calentes eadem ratione aceto. 24. horis ante vſum macerantur: ſi autem poſtea ſint coquendæ ex aqua, ſatis eſt prius horas.6. aceto maceraſſe. Eadẽ ratione ſemen aniſi, anethi, apij, ameos, amomi, cari, fœniculi.

In oxymelite melanogogo ſimplicia macerat Meſues horis.24.aceto albo, aqua, ſucco bugloſsi.

Coriandrum aceto cui incoctus ſit ſampſuchus maceratum recte corrigitur.

Dactyli aceto macerantur triduo in diaphœnico Meſuæ.

Gale. lib. 6. ſimpl. Semen eryſimi aqua macerandum eſt, ad obtundẽdam igneam eius caliditatem, priuſquã eclegmatis miſceatur.

Nuclei pinei virides aqua macerandi, vt acrimoniam in ea exuant. In E.hamech ſimplicia infunduntur ſero lactis quinque dies Meſuæ. Lupini aqua fluuiali diebus. 6. 7. 8. macerati miteſcunt & dulceſcunt, vti aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Meſuæ, & ſiccantur in puluere impinguante. Cicera aquæ incoquuntur in diaſatyrio ſecundo. vtrunque fit vt pars eius nitroſa, & tergens, in lac & aquam transferatur, reliqua eius ſubſtantia ſeruetur.

lib. 4. ſanit. Semen abietis & flores populi macerat dies. 40. oleo Galenus, ſæpe tres. 4. & plures menſes, poſtea exprimit oleum digerens & acopum.

Sericum crudum cocco baphica tinctũ maceratur ſucco pomorum, ſucco granatorum, decocto corticum citri & aliis ſyr. ex ſuccis ſimplicibus & cõpoſitis, donec ij ſucci rubeãt, & ſerici ſimul & cocci facultatẽ acceperint.

Infuſio hæc dum facultatem medicamenti vel maleficam emendauit, vel bonam auxit, aut in humorem tranſtulit, finem ſuum aſſequuta eſt: ſæpe tamen fit, vt præparatio quædam ſit coctionis, ſic ante coctionem ſimplicia aliquandiu macerata paſsim reperies, immo & poſt coctionem, ante ipſam colationem præſertim, dũ vis quæſita ægrè in humorem trahi poteſt ex materia dura, craſſa, denſa. Sic lignum gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, geniſtæ, iuniperi etiam tritum aut limatum diu etiam ad triduũ ante coctionem humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iuſculo vel alteri leuiter incoquimus infuſionis loco: & quæ infudimus, ſæpe ſemel aut bis ferueſacimus ante expreſsionẽ aut colationem.

Infunduntur præterea quædam tantum, vt tenereſcant idque, ad condituram vel coctionem celeriorem.

Meſues in ſimpl. & conditis. Sic Meſues myrobalanos ad condituram aqua & hydromelite humectat, & dies octo ſero caprino macerat, poſt ſemel ferueſacit.

Capita papaueris forpicibus minutim conciſa macerã-tur cum ſemine aqua pluuia vel fontana die vno : vel ſi iam ſicciora ſunt, etiam biduo & triduo, vt tenereſcant ad diacodij compoſitionem. *li. 7. c. ph. par. & Meſues in antidotis.*

Myrobalani oleo amygdalarum dulcium vel violato vel roſato vel ſeſamino imbuuntur & irrigantur, poſtea ſiccantur : id quod ipſis infuſio ſeu affuſio ſeu perfuſio quædam eſt. Dum item hæ tritæ oleo amygdalarum dulcium triduo per æſtatem confricantur affuſo oleo quoties opus eſt, deinde ſiccãtur. Altero autem triduo ſimiliter in ſole confricantur ex aqua ſaccharata vel ſero ſaccharato, vt poſtea formentur in trochiſcos Meſuæ. Niſi nutritionem eſſe mauis de qua mox dicemus, vti & dum ſpecies hieræ hermetis tritas inuoluit bis ſucco cucumeris agreſtis, & ſiccat, vt eius ſucci vires puluis in ſe trahat.

Alia infunduntur vt diſſolui poſsint : ſic hammoniacum, opopanax, galbanum, ſagapenum, & liquores alij aceto vel humore alio ſuper cineres calidos fere infunduntur vt ſoluantur. Fractos eoſdem hydromelite infundit in hiera archigenis ex Paulo, vino autem infunduntur in hiera hermetis, in hiera autem diacolocynthidos rufi myrrham ſolam vino infundit ſagapenum & opopanacem cum aliis terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis paccij facimus: in qua tamen ſcribonius opopanacem & ſagapenum in mortario terit adiecto melle tenui, id eſt quàm liquidiſsimo. infunduntur eadem ratione gummi & ichthiocolla, vt diſſolui poſsint, vel vt in muccaginem abeant, quo fine etiam ſemina & radices lentore aliquo præditæ, humore calfacto macerantur. Sed de his in ſuccorum extractione mox audies.

Ad infuſionem reducitur infectio ſeu tinctura, vt ſericum ſucco cocci baphicæ tinctum ad compoſitionem cardiacam celebrem diacoccu baphices, & in ſyrup. de pomis & de granatis, & de corticibus citri. Quanquam idem ſericum ſic tinctum præterea ſuccis illis infundatur, donec ſucci rubeant, & ſerici atque cocci vires in ſe traxerint.

Filum purpura marina tinctum, ſi poſtea viperam ſtrãgularit, ad pariſthmia eſt efficaciſsimum Galeno.

DE NVTRITIONE.

NVtritio quoque quam vocant, fuerit infuſionis ſpecies, ſic autem eſt appellata hæc præparationis differentia loquentibus abuſiue, quòd quemadmodum per veram nutritionem fit vacuati repletio & etiam incrementum, quandiu ſcilicet id fieri ex partium ſequaci mollitie poteſt: ſic medicamenta quæ humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, confricata, præſertim calfacto velut augentur.

Sarcocolla alba, magnis glebis conſtans, lacte muliebri nutritur, ſed pauco. Nam multo lacte operta liqueſcit, & lac ipſum priuſquam ſarcocolla ſiccetur, aceſcit: paucum igitur ex mammis ipſis irrigandum confeſtim ſole ſiccetur, iterum & tertio, quarto, quinto, ſimiliter irroretur & ſiccetur, & tandem reponatur. Aſpergi etiam aſinæ, capræ, equæ, lacte, vel alio poteſt. Semen cari calfactum lacte caprino horas duas quidam nutriunt in vaſe mundo, exemptum ſiccatumque reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, ſero ſaccharato, butyro vaccino, ſucco cydoniorum, vel alio humore dum irrigat, macerat, fricat, frigit Meſues clementer, & his humoribus imbuit vel ad conditura, vel ad noxas earum caſtigandas, ſiue ſolæ vtendæ, ſiue in compoſita veniant, vt trypheram ſarracenicam & perſicam, trypheram Galeni, elec. ſtomachicum Meſuæ, & elec. alhari & ſequens quodammodo nutrit. Sic & ſpecies omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoque ſeminibus ſolis extractis ſi impletur aqua cum pauca ſpica & maſtiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ conſumptionem: hócque decocto paulatim affuſo ſagapenum irrigetur, donec pingueſcat, nutriri dicitur ſagapenum eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum vel ſucco enulæ campanæ aut rutæ aut fœniculi cum felle pauco auium rapacium, & ſpica & maſtiche ad dimidium cocto & colato idem fieri poteſt.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphyſſalidon. Eadem in acetum infundit & ſiccat in pilulis thymelææ, vt eadem ſint vel ſaltem omnino proxima infuſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt & calore blãdo, qualis ad nutritionem veram eſt aptiſsimus, cum immoderatior vrat: imbecillior ſit inefficax.

Metallica fere in aere calido non tamen ſuper ignem nutriuntur.

Metallica etiam ſæpe nutriuntur humore aliquo vt diſſoluãtur promptius vel etiam liquentur, vel pingueſcant, & velut aucta tumeſcant.

Scoria ferri in aceto nutritur dies quinq; in tryphera minore, Meſ. & tryphera moſchata, & tryphera Galeni.

Lythargyros nutritur oxelæo ſic, vt vnciæ eius triti quatuor tandem olei libram vnam, aceti quartaria quinque ac eo plus ebibant: idque omnino ſine igni, multum diuque piſtillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam vncia vna corpus dat plurimum, vt etiam ſine cera emplaſtrum perficiat, ſed initio diu tere primum cum pauco oleo poſtea affuſa viciſsim pauco aceto. Nam multo ſic mergitur, vt corpus non aſſequatur. Vbi autem initio paulatim nutrita eſt & conſiſtentiam craſsiorem friando aſſequuta, tum largiorem vtriuſque copiam ebibit. Continenter autem friatur ad horas duas, tres, niſi quod per initia potes aliquantiſper ceſſare, vt interim velut in ocio largius combibat. Sic & chalcitis, & ſcoria ferri, & ærugo & metallica cætera ex oxeleo in vnguenti formam diu friando duxi, ſed bibaciſsima eſt lithargyros opinor, quia ſicciſsima & rara modice.

DE EXPRESSIONE.

Expreſsio eſt humidæ & tenuis ſubſtãtiæ ſeparatio, à ſicca & craſſa duro aliquo & valido compreſſu facta. fit autẽ ſæpe torculari & eo multiplici, quale vinũ ex vinaceis exprimunt, & quale pinxit Meſues in oleo amygdalarum dulciũ, quale item vſurpamus in exprimendis oleis & ſuccis aliis & decoctis, & carnibus & ſimilibus, ſiue id torcular eſt ſiue prelũ

librarium,vt in oleo amygdal. dulcium.Meſuę diximus. Fere autem expriméda,ne diffluant aut diſsiliant inuoluimus panno forti, vt cannabino, caprino, ſetaceo. Eſt quando tantum caprino aut lineo inuoluimus,& manibus ac digitis prælorum loco vtimur,vt dum medicamēta purgantia infuſa exprimimus.Adde quod nunc denſo nunc raro panno exprimimus, interdum clementer,interdum valenter pro ſcopis medicorum variis, quædam item frigida exprimimus,alia etiam calida. quædam ſolum calida exprimi poſſunt,vt oleum amygdalarum dulcium, & ſimilia in Meſue. Sic portulacæ, cotyledonis, ſemperuiui, bugloſsi ſuccum exprimimus calentem,aliàs humore aliquo liquidiore affuſo,vt dicemus in ſuccorum extractione.

Expreſsionis vſus igitur latiſsime patet in infuſis apozematibus, & coctionibus propè omnibus, in ſyrupis,in oleis,& id genus, aliis:quo autem inſtrumento & quatenus calidum aut frigidum vnumquodque eſt exprimendum, in ſingulis compoſitorum remediorum differentiis melius condiſces.

Neque ſolum colationi ſuccedit expreſsio imo eam ſæpè præcedit, & quando eam ſequitur blanda admodũ eſt facienda: ne quod craſſum & terreũ colo adhæret, id totum vi in ſubiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

Confricatio rerũ infuſarum,aut etiam coctarum manibus facta colationẽ & expreſsionem adiuuat, ob id ante has ſępe obitur interdum expxeſsionis vice eſt: ſic crocus panno ligneo ligatus inter coquendum, infricatur in ſyr.Saporis,de pomis & quibuſdã aliis compoſitis.

Manna ſucco intybi macerata fricatur manibus antę colationem in ſyrupo accido ex manna.

Rha barbarũ pãno lineo ligatũ fricatur, & exprimitur in ſyr.cichorij cõpoſito.Scammoniũ panno tenui ligatũ ſæpe confricatur in ſyrupo acetato cholagogo.

Elleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo ſæpe confricatur.

Medulla cnici, turbith, zingiber, panno lineo ligata confricantur ſæpe in oxymelite phlegmagogo.

Elleborum nigrum, agaricũ, ſalem Indum fricat Meſues in apozemate epithymi: caſsiam vero manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti, colocynthis forficibus inciſa in oleo roſato fricatur ad componendos ex ipſa trochiſcos Meſ. in trochiſc. & ſimpl.

Sic manibus fricantur, & poſt colantur ſimplicia in electario Hamech. Simplicia in ſuccis macerata fricantur & colantur in elec. diaphyſſalidôn. Simplicia pilularum aromaticarum poſt coctionem fricantur, & colantur.

Fere autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatum ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ, & noduli aromata continentes & compoſitum condientes in ipſo ſuſpenſi manent, vt poſt leges, titulo de aromatizatione. Quam conſuetudinem hodie plæriſque ſeruari video in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

Aliquando tamen vbi vis eius noduli tota in compoſitum confricando eſt expreſſa, abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham, crocũ, hypocyſthidem, acaciam nodulo ligata incoquebat, poſt vbi vires ſuas diacodio impreſſerant, tollebat. Quod exemplum eo adſcripſi. ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas. *Gal. li. 7. c. ph. p.*

Alia tamen eſt confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum, molliendum, & humectandum magis pertinet, vt cũ myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ ſpecies oleo amygdalarum dulcium inuoluuntur in tryphera ſarracenica, & phœnonis. eaſdemne partes nutritorias valenti aſtrictione ſua exaſperent, oleo amygdalarũ dulciũ vel roſato vel violato vel ſeſamino, vel aliis lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Poſsis tamen non modò manibus fricare, ſed etiam in ſole aut igni clementiore frigere, cum alioqui nec ipſæ rareſcient, nec butyrum aut oleũ quoduis liquabitur, *In ſimpl. Meſ.*

vt ipſas prompte totas permeet ac imbuat: ob id in tryphera minore phænonis myrobalani aſſentur in butyro vaccino. legimus & nos in tryphera ſequente: hæ butyro vaccino inuolutæ frigantur vertimus, vbi legebatur fricentur, & alibi aliquoties. Vbi (vt dixi) etiam fricentur legere poſsis, cum vtrunque patiantur, hoc eſt manu fricentur, & in ſartagine aut vaſe alio blandè frigantur.

Et in Elec. à nobis inuento, frige bis vertimus pro frica, tamen potes ſi libet lectionem priorem retinere: vel iſtam præſertim cum in ſimili Elec. alcanzi, myrobalanos, & ſimplicia alia bis ferueſaciat.

Friguntur tamen vere quædam, vt cuminum aceto maceratũ frigitur Gale. libro. 4. ſanit. tuendę in vaſe terreo bene cocto. Plura huius exempla leges in aſſatione.

DE SVCCORVM EXTRACTIONE.

QVanquam loco hoc coctionẽ infuſioni (vt ante memini,) viribꝰ & pręparationis modo proximam, doceri exigit ordo rei: quia tamen rerũ ante tractatarũ cõſequutione quadam in expreſsionẽ tranſiuimus, ſuccorũ autem extractio tritura conſtat & expreſsione, iure optimo ſuccos exprimendi modum hic interſerimus χυλος autẽ (vt in ſimplicibus ex Galeno abunde docuimus) nunc is eſt humor, qui virẽtibus herbis aut fructibus humidis, aut ſeminibus, oleaginis tritis exprimitur, & viſcago ceu muccago quædam ex glutinoſis ſeminibus, radicibus, gummis, partium neruoſarũ ramẽtis, humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his omnibus hoc loco agam.

Succus ex omnibus foliis virẽtibus per ſe tritis exprimi poteſt, præterquam quòd quædam ob ſiccitatem vix ſuccum aliquem reddunt ſi per ſe terantur, vt folia lauri, ſaluiæ, thymi, roriſmarini, ſabinę, & quæ plantarum ſunt ſylueſtriũ, & ex locis editioribus ac ſiccioribus, & æſtate calida ſicca, atque adeo poſt meridiem ſuccum parciorem reddunt: alię ob lentorem, vt bugloſſum vtrunque, cotyledon, & aliæ quædam poſt dicendæ: ſed vtrunque

genus miſto eget humore liquido,ad ſucci expreſsionē.

Ad varios vero aurium & partium aliarum affectus adhibet Gal.in ſimplicibus,&lib.c.ph.p.ſuccos recentes hippuris, cucurbitæ,cannabis viridis,hederæ,polygoni maris,praſi,ſtœbes,abſinthij,fœniculi,dracontij, lactucæ agreſtis,fumariæ,centaurij parui, chelidonij, libanotidum,anagallidum, anemonarum,peucedani,Betæ,Braſſicæ,calaminthes, foliorum ficus, cynogoſsi. Floribus populi albæ,floribus ſpondylij:floribus roſarum, violarum:radicibus cæpæ,allij,porri,cyclamini,ſcillæ.

Ex fructibus etiam vt pomis cydoniis, granatis, vuis, & aliis permultis: de quibus abunde nobis dictum ex Galeno in Meſue eſt,ſectione prima & ſecunda.

Quo autem modo aloe,ſcammonium, glaucium,hypociſthis,acacia &externi alij plantarum ſucci extrahantur,cum plantas ipſas non habeamus, didiciſſe parui eſt momenti, cum præſertim ex Dioſcoride repetere poſſis:quanquam aloe nobis iam frequens ſatis eſt,ſed penſilis fere ad pompam, altilis nulla, præterea non quæuis aloe ſuccum laudabilem reddit,vt Dioſc. & Gale. edocuerunt.

perroquet nobis dicitur à pſittaci viridis ſimilitudine.

Acacia verò noſtras fit ex prunis agreſtibus aqua maceratis, igni lento coctis ad diſſolutionem :colatum ex his ſiccatur igni vel ſole,complanatur: in teſſellas ſecatur, rubentes & aſtringentes magis : ſi immatura erant, nigras & dulces magis: ſi matura.

Lycium noſtras ſic fit in libello cui titulus eſt de dynamibus,id eſt facultatibus,&Galeno tribuitur.Periclymeni (quod caprifolium vocant)baccas menſe ſeptembri tere torquendo exprime,inſolatu ſicca repone·Alterum autem verum hodie deſideratur.

Radices glycyrrhizæ recentes præhumidę iulio menſe tritæ, ex aqua coctæ, ad craſsitiem colantur & exprimuntur expreſſum igni vel ſole ſiccatur.

Oleum omphacinum ex oliuis immaturis, dulce: ex maturis exprimere in Gallia Narbonenſi vulgare eſt.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinum,ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum eſt. Pomorum agreſtium tritorum ſucco expreſſo parum ſalſo vtuntur ſeptentrionales omphacij vice.

Ex ſiccioribus vero foliis ſeu natura ſeu cæli & ſoli ratione, vt ſuccum aliquem extrahas. vinum aqua vel humor alius propoſito idoneus (vt dixi) miſcetur inter tundendum: qui prope totus cum ſucci portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, ſemperuiuo, bugloſſo vtroque, & ſimiliter glutinoſum ſuccum ſortitis, Galenus docet ſuccum illum affuſo humore idoneo extrahendum. Ex his tamen ſine externo humore ſuccum extrahis, ſi parum caleſcunt, ipſæ, mortarium, piſtillus, ſaccus, prælum, vel ſi tuſæ citra calorem calatho ſaligno impoſitæ, loco frigido, vt in cella vinaria repoſitæ ſint. Nam in catinum ſubiectum humor ſatis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quę vitibus eſt familiaris quã hortenſis, & bugloſſum tenerum quam vetuſtate iam pinguius, & folia boraginis quam caulis ſuccum facilius remittunt.

Gale. lib. pro puero epileptuo in fine. hic ſuccus diachyllo magno miſcetur.

Cucurbitam maza pinſita inuolutam clibano coquit Meſues, deinde ſuccum exprimit in ſyrupũ cucurbitæ.

Ex ſcilla ſuccus extrahitur optime diebus canicularibus. 40. quib⁹ ea particulatim digitis diſcerpta vaſi mellario imponitur, operculato, & pelle circundato, deinde loco meridiem ſpectante contra boream lecto inſolatur ſæpe vertendo, vt vndique ſolem ſentiat: poſt hos ſcillæ elixæ ſimilis ſuccũ in fundo deponit melle condiendum. Alij ſcillam inter multas collectã cultello ligneo corticibus externis purgatam, maza inuolutam, clibano mediocriter calido coctam, exemptam, vt calet tuſam in mortario lapideo calido, piſtillo ferreo calido, panno lineo tenui calido inuolutam, valenter exprimũt. Sic autem aſſat Dioſcorides vſque cruſti, frumẽtacei vel lutei coctionem, tamen ſucci eius non meminit. Alij ſine aſſatione foris & intus purgatam multum calido, ligneo aut lapideo mortario & piſtillo tuſam mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & ſuccum multum facile reddit & purum atque clarum. Quod ſi frigida ſcilla frigido mortario & piſtillo trita, ſit in ſartagine terrea parum frigatur cliquoque exprimatur inter aſſeres calidos vel torculari calido ac aere calido. Quæ omnia Galenus innuit, cum ſuccum hunc diebus cani-

cularibus nempe omnium calidiſsimis, ſi ſuam ſeruant naturam, optime extrahit. Quædam minutim conciſam exprimunt, quod tuſa pingueſcat, ſuccumque ægre remittat, niſi vt dixi calefiat: alij tuſum calatho ſparteo imponunt aut ſaligno, in celláque vinaria aut ſimiliter frigido loco collocant, deſtillatq; in vas ſubditum. Liquores & gummi & reſinæ caſtrata, terebrata, ſecta, ſcarificata, plantæ radice, trunco, ramis, calice deſtillantes, raro à nobis colliguntur, ſed fere ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum ſingulis Dioſcorides, ſuccum tamen ex inciſa ſalice dum floret deſtillantem colligere poſſumus ad vſus à Galeno ſcriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri menſe Iunio aut Iulio & ex aliis noſtratibus plantis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agreſtis quomodo extrahẽdum, lege Dioſcor. & in his vide ne ſuccum pro liquore ſupponas, cum ſit multo ignauius ſcammonium ſuccus quam liquor, & in aliis ad portionem, vt Dioſcor. & Gale. abunde docent. Sic ex mandragoræ radice inciſa, forata cauata liquor emanat valentior ſucco, & iiſdem radicibus tritis expreſſo, & ex ficu, lathyride, chelydonio foliis aut ſurculis auulſis lac emanat ex illis & tithymalis album, ex hoc luteum.

De ſecundo ſucci genere qui ex oleaginis ſeminibus tritis exprimitur, vt amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibus, piſtaciis, ſtrobilis, balano myrepſica, nuce myriſtica, ſemine cucurbitę, cucumeris, melonis, citreoli, cannabis, napi, ſinapi, ricini, cocci gnidij, papaueris, hyoſcyami, pomorum, pyrorum & id genus aliis abunde cum Meſue diximus ſectione nona de oleis, quod hunc ſuccum etiam Dioſcorides & Galenus oleum ſæpe vocant, poteſtque hic ex omnibus ſeminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarum ſeminibus tritis exprimitur igni in lucernis durantiſsimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes, ſi eos ablato pediculo coquas ex aqua: tunc enim quod ſuper natabit melleum cochleari colligendum eſt, & aliter.

Succi genus tertium ex glutinoſis ſeminibus & radicibus & aliis in humorem calfactum aliquandiu infuſis extrahitur. Semina fere ſunt cydoniorum, marrubij,

vrticæ,lini,fœnigræci,pſyllij,maluæ,altheæ,citri.

Radices ſunt maluæ, altheæ, ſymphyti, periclymeni, ſcillæ, gummi arabicum,tragacantha minutim inciſum: ſic ichthiocolla,taurocolla,ficus,vuæ.horum vncias tres aquæ calidæ libra vna macerabis nocte vna,poſtridie recalfactum ſacculo aut mantili ex tela noua forti impone,intorquendo exprime,virga lignea aut ferrea gracili percute:ſuccum eadem derade:id fac donec ſuccus effluere deſinat,& ſemen exuccum & ſiccum euaſerit, vel radix. Alij aquæ libras tres, vni ſeminum aut radicum libræ imponunt, alij libram vnam aquæ communis vel humoris alterius ſi requiratur,dant,vnciis quatuor ſeminum vel aliorum. Si autem ſuccum vis liquidiorem, aquam auge vel ſemen minue:ſi craſsiorem,contra.

Interdum etiam triduo macerantur,vt in diachylo cõmuni quod à χύλος hoc eſt ſuccus ſeu muccago,eſt appellatum,vt in ſectione. 12.Meſuæ diximus,& lib. 3. meth. medicamenta componendi.

Quoniam verò Arabibus pſyllij interior medulla calet,cortex friget:vbi refrigerandi conſilium eſt,per ſuccum pſyllij,neque diu, nec multo calore macerant, neque valenter exprimunt: ne ſubſtantiam calidam foras extrahant,quam nonnulli in vlcere,admoto pſyllij ſucco, cum aqua dulci extracto manifeſte affirmant ſe deprehendiſſe, & morſum in vlcere caloremque excitatũ quẽ ſucco alio ex pſyllio clementiſsime expreſſo, poſtea compeſcuerunt,ſed ſola refrigeratrix facultas toti ſemini à Græcis tribuitur.Sic ſemen pſyllij cum aqua fontis frigida tribulat Meſues, & eductum ſuccum dat potui ad aluum ſoluendam. Decocto ſemen pſyllij macerat horis viginti quatuor in ſingulas rudicula agitando, deinde totum ſuccum exprimit in oleo de pſyllio, vbi non videtur timere venenoſam virtutem occultam in parte ſeminis huius interna& calida quarto ordine:forte ob id quod ipſo decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla,& ichthiocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus neruoſis particulatim ſectis muccago quoque extrahitur,ſed in vſu medicis frequentiore eſt,quę ex ichthiocolla,id eſt piſcium,pręſertim quos moruas vocamus fit. Satius autem eſt hæc raſa aut lima-

ta ex aqua lento igni coquere, donec tabeſcant. Qui autem validp igni primo coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Soluitur quoque ichthiocolla hæc lotio, aqua ſalſa, aqua extinctionis calcis, aceto.

In emplaſtro diachylo magno, ichthiocolla aqua communi igni lento, aut ſuper cineres calidos diu macerata & paulatim cocta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad diſſolutionem dum coquitur in emplaſtrum, contra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoque muccago frequenter extrahitur potiſsimum arabico & tragacantha, vt horum drachmis duabus in aquę roſatę vnciis. 5. 6. 7. ſolutis, vt in eclegmate ſano, vt ſit albius & leniens magis. Muccagine ex gũmi tragacanthi drachmis duabus aquæ roſarum vnciis. 7. vel 8. ſolutis liquantur ſacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas ſub lingua vocant) compoſitionem.

Ex drachma autem vna tragacanthi potes vncias tres quatuor plures muccaginis extrahere: ſi multum & diu baculo aut cochleari percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda eſt congelatio lentorum iuſculorum à frigore facta. Pedes enim vitulorũ, colla veruecum, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multam ſubſtantiam ſortitę coquuntur ex aqua igni primum lento deinde mediocri vſque ad carnium diſſolutionem, ſeu donec iuſculi portio exigua cochleari exempta & refrigerata inter manus confricata, ipſas ſuo lentore velut ferruminet. Tunc omnia in mantile mundum mediocriter rarum cõiiciuntur, catino lato ſuppoſito, in quem humor defluat. oſſa cochleari, vnco, furcella eximuntur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam valens expreſsio turbidam faceret gelatinam, vt pedes veruecini nigram niſi exactiſſime lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis poſtea albuminibus clarificatur. Additur ſacchari libra vna cinamomi boni craſſius triti vncia vna in cremoris libras quinque aut ſex, & crocus ſi flauum vis aut linteolum ſucco florum cicho-

rij aut alio quouis imbutum, vnde opinor id linteolum tornefol vocant, vti & florem cichorij ſolſequium, & gyra ſolis & ſponſa ſolis vulgo dicitur, quia cum ſole vt alij flores multi circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam vt vocant, hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore concreſcat: neque per colum tranſfluat. Vbi ſponte ſua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidum, in patinas diſtribuitur: loco frigido, vt concreſcat, reponitur.

Sunt qui ichthiocollæ portionem cum prædictis incoquunt, vt citius lenteſcat, & magis glutinoſus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DEſtillatio humoris è ſucco tenuioris extractio vi caloris, ad hunc locum omnino pertinet. Quæ vero ad eius rationem, vires, inſtrumenta, ignem pertinent, fuſiſsime lib.3. methodi componendorum medicamentorum docuimus. Hoc autem loco lectorem tantum exercere ſtatui in quibuſdam deſtillatis paulo difficilioribus.

Per aſcenſum. Eodem loco & ſectione nona Meſuę, de oleorum genere quarto egimus, etiã de deſtillatione per aſcenſum, ſic dicta, quod vapores ſurſum elati, ibi concreti, in aquã deſtillent: cuius nunc vſus eſt longe frequentiſsimus. Segmentis pini latifoliæ vas impletum aqua roſarũ affuſa, ſi vaſe duplici deſtillas, ſuccus emanans oleoſus eſt odoratiſsimus, qui caphurę aqua vulgo dicitur.

Si roſæ quas incarnatas vocamus ſiccatæ, vapore aquæ calentis humectatæ deſtillentur, aquam roſarum bonam reddent.

Deſtillata vapore aquæ calentis vires & qualitates plãtarum integrius retinent, ſed quia excrementoſa ſunt parum diu ſeruari poſſunt. Diutius quæ cinerum aut arenæ aut ſcoriæ pulueratæ calore deſtillantur in vaſis lapideis aut vitreis, quantumlibet multis ſuper longam aut rotundam fornacem tegulis intectam, quæ ſuſtineant arenas altas plumbo albo circundatas: ſed vaſe hæc paulatim calfacienda & refrigeranda ſunt priuſquam aeri frigido aperiantur: alioqui mox rũpuntur. quæ autem plũ

bo deſtillantur, omnino improbanda cẽſeo, propter ceruſam & qualitates alias plumbi maleficas, cum & aquã per tubos plumbeos deductam damnarit Galenus, quod dyſenteriam excitat.

Deſtillatio per deſcenſum nobis dicta in tertio genere oleorum Meſuæ, & quæ per hanc deſtillantur. Scillę etiam recentes inciſæ vaſi inferne foraminulento ſurſumque lutato impoſitæ, ſi flamma circũdatur, aqua in ollam aliam ſubiectam, ſimul cum huius fundo lutatam deflu-et, quæ cũ farina vel pane miſta, guſtata mures cito necare quibuſdã creditur, citius ſi litargyri paucũ miſcueris.

Roſæ recentes linteolo ſuper peluim tenſo impoſitæ, ſi vas carbonibus ignitis plenũ acceperint, deſtillãt aqua multa & odora in eã peluim. Eodẽ modo flores reliqui. Quæ etiam per deſcenſum eſt deſtillatio.

Si duæ matulæ ſibi applicentur, & ſuperior roſis impleatur & inſoletur, deſtillat aqua odoratiſsima in ſubiectam.

DE COCTIONE.

CVm in omni deſtillatione coctio quædam fiat, per quam etiam aqua deſtillata ſucco eſt tenuior, & in omni coctione fieri deſtillatio poſsit, vt ollæ opculũ aqua excoquendorũ vapore plenũ indicat. Cũ præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicendum nobis de coctione eſt, cuius partem maximam lib. 3. de ratione cõponendi medicamenta ſcripſimus ac indidẽ tibi repetendũ eſt, ne bis de re eadem fruſtra ſit agendũ.

Coctio medicamentorum fere fit elixando in humore calido, rarius aſſando in calore ſicco. Coquuntur autẽ ſimul aut per ſe ſimplicia frequentiſsime, interdum & compoſita quædam.

Humor cui incoquuntur magna ex parte aqua eſt, ac ea vel ſimplex, vel medicamẽtoſa. Simplex item vel pluuia vel fontana, vel deſtillata: medicamẽtoſa vero eſt ſalſa, marina, aluminoſa, ſulfuroſa, bituminoſa, chalcanthodes, carbonoſa.

Ad aquam compoſitam reducuntur, lixiuium, lotium, vinum, acetum, omphacium, ceruiſia, hydromeli, œnomeli, opomeli, oxomeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci

plantarum liquidi, oleum, reſinæ recentes, adipes, butyrum, mel, ſaccharum humore pauco ſolutum, & variæ in vnoquoque horum generum ſpecies, pro variis medicorum ſcopis vt etiam interdum humores duos plures miſcere ſit opus. Secundum cicerum decoctum, lac vaccinũ vel ouinum ad coquẽdas radices eryngij ſatiui, raphani, dracontij, in Meſue. Quantitas vero huius humoris varia eſt, pro ſcopis variis vt in diaſatyrio lac vaccinum vel ouinum ſit quantum duobus digitis ſupernatet, quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundendum ſed calidum, vt in his coquendis omnibus ſępe admonet Galenus in alimentis, quod & coqui obſeruant. In ſyrupis, & aliis coctionem requirentibus, Quantus humor requiratur, lib. tertio audies.

Calor autem coctionis author eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nam à ſolo calore mediocri fit coctio) nõ ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis vero & fumi & putredinis fimi, aut corticum calor admouendis vſui eſſe poteſt, vt pſorico Galeni: ſumendis vero noxius fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec ſemiuſtis, ex lignis putribus. Calor enim huiuſmodi vti & fumoſus qualitatem alienam cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium roſatum flamma lenta coquit Meſues, & ſyr. omnes igni lento.

li. 4 ſimp. Sint igitur ignis alimenta ſicca & odora, vt ſarmentum vitis, quo theriacem coquit Galenus: vel carbones ſemiuſti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerunt. ſit autem primum blandus, & paulatim ſi res poſtulat, intendatur. coctioni enim vehemens & repentinus nocet, quòd vrat, facultatem diſsipet, empyreuma multũ in re vſta non cocta relinquat.

Nec ſolum ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, ſed ſolis, vt ſcillæ, & ex ea acetum ſcillites dies. 40. Meſuæ inſolantur, ſæpe mouendo & hydromeli & ſyrupus alter calamiathes totidem dies, vel etiam duos tres plures menſes flores populi & abietis ſemen oleo
li. 4. ſani. macerat Galenus, coquit, quodammodo multo magis ſi ſoli exponantur: quanquam quouis anni tempore faciat, vt pſoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua

incluſum fimo, æſtate media diebus canicularibus quadraginta ſepelit, ſic dum theriaca & ſimiles antidoti opiatæ menſes vel etiam annos aliquot ſeruantur ad ſui coctionem, quam fermentationem vocant.

Coquimus medicamenta vel vt eorum vires imbecillas augeamus, incoctis ſimul his quæ ſunt valentiora vel validiores minuamus, vel alienas in totum abigamus, vel vt ex omnibus facultate diuerſis & ſæpe contrariis ſimul coquendis facultas vna cócreſcat & coaleſcat. Adhæc ob deſtinatam medicamenti formam, ob ſumentis palatum, ob ſimplicium naturam, ob cuſtodię diuturnitatem etiam quædam coctione longa ſiccamus: vti ob aeris humidioris conditionem. *Gal. in theriaca & antidotis.*

Præterea vt purgentur multa coquimus. Ignis enim vt calida cætera homogenea cogit, & heterogenea ſeparat, vt ſimplicium vires in humorem cui incoquuntur tranſeant, quo fine fiunt ſyrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

Braſsicam lentam, oſtrea bis coquimus aqua ſcilicet priore abiecta, & noua calente affuſa cum aluum per hęc ſiſtere volumus, ſemel vero cum mouere. Sic allium, cepa, porrum, ampeloprasum, & quicquid à veteri natura ad contrariam traducitur bis coquendum: ſic tamen, vt nec aerem nec aquam frigidam attingat. Nam plane tabeſcere & percoqui amplius non poterit etiam ſi diutiſſime coxeris. Quod præceptum etiam medicamentis cómune eſt quibus liquor nouus conſumpto priore eſt affundendus. Althæa adipibus incocta ſubigitur ad abſceſſus, coctu difficiles, aqua mulſa viribus varia Galeno & Meſuæ pro coctionis quantitate. *lib. 2. al.* *lib. 6. ſim.*

Oxymeli quoque valde coctum flatus diſsipat.

Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquuntur ad capillorum defluuium, Galeno in ſimplicibus. *Ex Gal. ſimp. lib.*

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali vel phlomi vino vel aceto ad dentium dolorem. *c. ph. p.*

Omphacium, ſuccum mororum vel batinorum vel granatorum vel rhu, vel cydoniorum vel pyrorum agreſtium, nucum viridium, cum melle coquit in ſtomatica remedia radicem & ſemen arctij ex vino.

Dracontij radicem bis ter ex aqua coquit, vt acrimoniam deponat, & ſit apta eclegmatibus.

Aſphodeli radicem, vt amaritudinem perdat, quam ſcilla difficillime amittit.

Bulbi radix cruda vel ſemel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinem totam deponit, & fit eclegmati inepta, cæpa, allium, porrum, ampelopraſum, cocta bis aut ter acrimoniam deponunt, adhuc tamen thoracica ſunt.

Ari radix in aqua aut ſub cineribus cocta miteſcit lib. 2. alimentorum.

Bugloſſum in melicrato coctum arteriacum eſt.

Braſsicæ ſuccus cum melle coctus eclegma eſt.

Dactyli etiam in mulſo aut paſſo cocti.

Seroſa & eadem acris ſubſtantia lactis coctione vel im miſsis lapidibus aut circulis ferreis ignitis conſumitur ad dyſenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, ſi febris adeſt: in vino auſtero, ſi abeſt.

Faba oxycrato incoquitur.

Inſtrumenta coctionis ſint vaſa omnis generis, aurea, argentea, ærea, ſtannea, ſtannata, ferrea, terrea: ſed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea vel ſilicea vt vocamus, ſeu cum Meſue lapidea, vel plumbata, præſtantiſsima ſunt vitrea.

Sunt ea autem vel ſimplicia vel compoſita & duplicia (balneum mariæ vulgo dicta) qualia ad olea etiam calida & alia permulta. Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiam, negligentiam, malignitatem non vſurpantur. Fiant igitur vaſa ſibi incumbentia, ſed interuallo vbique digiti vnius diſsita, quod aquam contineat ſæpe ſufficiendam, niſi mauis vas minus quod medicamentum coquendum continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni contiguum immittere, Galeni more. In vaſe lapideo, id eſt ſiliceo, vt vocamus, coquitur miua ſimplex, & citra condita Meſuæ. Eidem vaſe duplici coquuntur oleum roſatum, violatum, nymphæatum, melinum, papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anethinum, chamæmelinum, ſicyonium, irinum, rutaceum, nardinum, maſtichinum. Sicque reliqua coquenda pu-

tem, quod oleum ſimplici vaſe coctum aſſequitur odorem tetrum & ingratum, vt interim vires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodium in duplici vaſe coquit Heras igni fumi experti.

Cruſtum ex maza vel luto circundatum ſcillæ vel ſcãmonio & aliis eius generis vaſis locum obtinet, vti cruſtum idem & malum acerbum aliquod vel cydonium ipſi ſcammonio eſt tanquam vas duplex.

Finis coctionis eſt cum ſcopum nobis propoſitum attigimus, vel ſimplicem, vel etiam multiplicem, vt ſi medicamentum coquimus ad vires eius augendas, vel minuendas, vel abigendas, dum quantum ſatis eſt auximus, minuimus, abegimus, ſatis coximus, eodẽ modo in ſcopis aliis. Sic quædã coquemus ad dimidias, tertias, quartas, librarum, duarum, trium conſumptionem, dum omnia ſunt probe vnita ad iuſtam craſsitudinem, aut mellis ſordium, cerati liquidi, emplaſtri conſiſtentiam. Sapas coquendo ſiccamus, donec craſſam aſſecutæ conſiſtentiam, vt ſeruari poſsint: ſic & ſyrupos, eclegmata, electaria, vnguenta, cerata, emplaſtra. De quibus ſingulis accuratius modo in ſingula hæc genera componendi lib. 3. dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & abſumpta humiditate excrementoſa feruoris & putredinis effectrice ſeruari annum vnum poſsit: id quod mel citra idoneam coctionem ſucco mororum præſtare non poteſt, licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne ſe tangant, in ſe merſos loco frigido integros in annum ſeruet.

Teſticuli ad Elec. diaſatyrion.

Capita papaueris ad diacodium, capita ranarum ad oleum ranarum, vulpes ad vulpinum, viperæ ad paſtillos theriacos, & oleum viperinum coquũtur, donec ipſa coquendo in aqua intabuerint: ſtomatica & ſtomachica coques ad mellis, aut ſordium craſsitudinem. *Gal. Meſ.*

Electaria mollia ad ſimilem conſiſtentiam, ſolida verò coctum magis ſaccharum requirunt. *Lib. 6. ſanit. tuẽda.*

Syrupos cum ſaccharo aut melle, aut vtroque coquimus, donec lentore tenaci & craſſo inter extremos digitos explorato humorem excrementoſum prope conſumptum coniectabis.

Nicolaus in ſyr. roſato. Cocti ſint ſyrupi quando incipiunt filum facere, ſiue cochleari, effundantur paulatim, ſiue inter digitos eius portio tractetur. Vel quando marmori, aut vngui impoſita eorum gutta non diffunditur, nec aquæ modo difſluit: ſed concreta manet.

Quæ plena, ſunt meliora: coctione deteriora euadunt: vt caſsia nigra, tamar Indi: tamar mannam, tamar Indos, medullam caſsiæ in ſuccis quibuſdam depuratis, diſſolutam coquit cum aliis ſemicoctis ad mellis ſpiſsitudinem in diamannæ, & in tryphera Perſica, & in compoſitione alkecangi. In confectione hamec eadem tria in infuſione colata diſſoluit, fricat manibus, colat, cum ſaccharo coquit ad mellis ſpiſsitudinem. In confectione mannæ Galeno tributa, mannam ſucco roſarum ſufficienti coquit igni blando ad ſufficientem coctionem teromatim in aqua roſarum, & compoſitione ſequenti, coquit eandem cum ſaccharo ad mellis conſiſtentiam.

Emplaſtra coquimus dum manus attactu non inquinant adhæſit tenaci.

Coctum mel cum aqua, vino, aliis in antidotos & alia compoſita, tunc eſt quando marmori propemodum nihil adhæret.

Coctionis & trituræ ratio prope eſt eadem in medicamentis, vt ſcilicet quantam hęc trituram viribus integris ferunt, tantam quoque & coctionem. Quę enim magna, craſſa, lenta, ſicca, dura, denſa, neruoſa, membranoſa, virtutem firmam, & valenter ac penitus miſtam ſortita longiorem ſuſtinent coctionem ob id prima vaſi coquenda immittuntur: qualia ſunt metallica, terrea, ſtyptica, quatenus ſtyptica ſunt (roſæ enim, abſinthium, rha barbarũ, aloe, myrobalani, agaricus, amaram quoque qualitatem in ſuperficie habent, & eam purgatoriam, ac facilè reſolubilem, ob id minus coquenda quàm ſtyptica ſubſtantia poſtulat) radices ob id prope omnes, quia terreæ magis, inciſæ aut confractæ, vt ariſtolochia, cucumer agreſtis, hermodactylus, polypodium, &c. etiam poſt coctionem terendæ, vt promptius cribrentur in diaſatyrio, Meſ.

Sic rha barbarum quando aſtringere conſilium eſt, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: ſi verò purgare, tergere, aperire, parum coquenda, aut potius infundẽda.

Glycyrrhiza

Glycyrrhiza tamen parum diu coquenda, opinor ne eum admodum ſit dulcis, coctione longa dulcium cæterorum modo, amara euadat: præſertim cum iam vetuſtate amaricat, cum verò recens eſt humiditatem excrementoſam nacta cum aliis radicibus initio coquitur, vt in ſyr. hyſſopi, ziziphorum, glycyrrhizæ, & thoracicis aliis. *Meſ.*

Acria quoque diu coqui poſſunt ſi eorum acrimoniam obtundi volumus, niſi virtutem imbecillam, & facile reſolubilem ſint ſortita.

Colocynthis centaurium paruum cum floribus, & ſemine plenam coctionem tollerant. *Meſ.*

Quæ contra ſunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, virtutem imbecillam, ſuperficiariam, male permiſtam ſortita parum diu coquenda ſunt, ob id poſtrema ſunt percoctis prope aliis iniicienda, qualia ſunt roſæ & violæ recentes. Siccæ enim & harum ſuccus magis coqui poſſunt. Gingidiū elixationem diuturnam non ſuſtinet Gal. lib. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione ſunt contenti: Daucus autem ad eſum diutius elixandus quàm paſtinaca.

Nullus florum coctionem recipit, ob id olea cum floribus facienda inſolātur. Si autem flores valida ſint odoris gratia, vt roſa, chamæmelum, quæ pluribus diebus conſtet, inſolatu tenuius, & vtilius oleum euadit. Qui verò flores ſunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu inſolantur quia eorum virtus prompte vaneſcit, vt lilium, violæ. *Paulus lib. 7. cap 20.*

Parum diu integris viribus coqui poſſunt epithymū. flores ſtœchados arabicæ diutius folia. *Meſues.*

Quæ verò has qualitates adhuc inſigniores habent, coctionem nullam ſuſtinent: ſed ſublatis ab igni aliis miſcentur, vel adhuc calentibus quando firmiora ſunt: vel iam refrigeratis plurimum quando ne vis eius tenuis & lubrica calore ſolata in aerem exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione non admodum nuantur, Meſue: tamen caſſia, manna, Tamar Indi interdum ab eo coquuntur, ſed parum, nec adeò vt vis eorum lubrica perdatur.

Meſ. Quæ in horum ſunt medio coctionem tolerant mediocrem, vt abſinthium, aſarum, agaricus, coccum gnidium, fumaria, ſenna, ſquilla, iris, hiſſop⁹, thymus, turbith, ſemina omnia præterquam cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli.

Meſ. Rha barbarum exquiſitum multam ſatis coctionem & trituram ſuſtinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio eſt vehemens, & eius virtutem reſoluit.

Ibidem. Tamar Indi coctionem ferunt mediocrē, multa enim vires eis omnes adimit. Ob id ipſi & caſsia liquore idoneo ſoluta, colata melli aut ſaccharo ad humoris conſumptionem cocto adduntur, & ad iuſtam cōſiſtentiam percoquuntur, igni ablatis & parum refrigeratis pulueres miſcentur.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, vt dixi, conciſæ vel confractæ, quibus coqui cœptis ſemina ſunt iniicienda, exceptis ſeminibus cucumeris, cucurbitæ, melonum, citreoli, ſubſtātiam tenuiorem vrticam fortitis. Tunc etiam cortices & ligna modice confracta. Poſt hæc herbæ ſiccæ parum conciſæ, aut ſi craſsiores ſunt confractæ, deinde virentes, inciſæ minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, lactuca agreſti, quam endiuiam vocant.

Deinde fructus exoſſati, & ſemine purgati, excorticati, & (ſi magni ſint) inciſi, vt pruna, ficus, myxa, zizypha, vuæ paſſæ.

Poſtremi flores, epithymum, ſtœchas: ſed chamæmelum licet tenuis ſit eſſentiæ, quia tamen fortiter miſtam habet facultatem, longule coqui poteſt, vt ſchœnuantos ſi haberi poteſt heliochryſum, ſtœchas citrea, vulgo dictum.

Succi quoque ſiccati, liquores, gummi, reſinæ, manna, caſsia, liquore aliquo ſoluta, ſub finem iniiciuntur. Liquores enim vino vel aceto ſoluti, colati, cocti, ad humoris additi conſumptionem aliis extra ignem miſcentur rudicula ſemper moti.

Moſchus, ambra, caphura, lapides pretioſi, pulueres aromatici & cordiales ab igne depoſitis, & iam tepentibus iniiciuntur.

Roſæ autem, rha barbarum, aloe, agaricus, myrobala-

ni,ſi purgatorium vis medicamentum parum diu, vt dixi coquenda. Nam vim eorum purgatricem ſuperficiariam,parum firmiter miſtam ab his corporibus raris coctio multa facilè diſsipat. Si verò aſtrictorium vis medicamentum,diu coquenda, vt diſsipata vi purgatrice, terrea & aſtringens tandem foras eliciatur.

Violæ etiam parum coquendæ, quando purgare lubricando conſilium eſt: ſi attrahendo multum,vt facultas ea in ipſarum ceu centro poſita foras trahatur, coctionis vehementia. *Meſues.*

Scammonium ſi in pomo eſt præcoctum:abſoluta coctione iniicitur: ſi crudum eſt, craſsius tritum miſcetur in media coctione:non autem tenuius,ne etiam vis eius purgatrix exhalet.id quod & accidit coctione vel vnica, ſed longa,vel duplici, vel ſi medicamentum diu ante vſum ſeruandum eſt, vel ſi accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem ſi calorem ſentit, in grumos coagulatur: qua re fit vt interdum in vna doſi alicuius medicamenti,plurimum ſit ſcammonium, in alia minimum : ſicque inæquale eſt medicamentum, ob id ad finem iniicitur.

Quod autem trituræ ſimilem eſſe viribus coctionem dixi,recte accipiendum. Calor enim ab igne vehementior, & tenuior quàm ex attritu piſtilli, mortarij, durorum terendorum: ob id etiam medicamtēorum vires citius diſsipat coctio quàm tritura.Quapropter aromata teruntur quidem,quanquam minus quàm alia:ſed tamen quantum teri eſt neceſſe, non coquuntur autem, ſed reliquis iam percoctis, & ab igni depoſitis. vt dixi miſcentur antidotis, vel mollibus, quales veteribus in vſu fuerunt, vel ſiccis & ſolidis nobis vſu frequentiſsimis, vt cinamomum, agalochum. Sic aurum & argentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui ſuſtinet, vires tamē nullas coctum tradit maiores quàm crudum, ſic margaritæ, cyanus præparatus, ambra,moſchus non coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas,vel aliam conſumptionem,poſtea reſidendo,& albuminibus ſæpe purgatur & colatur,deinde percoquitur, quod in ſyru-

pis frequenter obſeruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtrique antidoto, Alcanzi, catholico, diaſatyrio vtrique.

Ad coctionem multis ſæpe aliis medicamenta paramus. Quædam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, aſſamus, vrimus, infundimus.

Quædam aliis iuncta illorum coctionem accelerant: ſic vrticæ, radices carnibus incoctæ eas coqui celerius iuuant: vt contra nymphææ radix incocta piſis, ea ad vnum olla velut eiaculatur.

Ichthiocolla cum calce viua cito cocta mox diſſoluitur, ſed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DEſpumatio eſt ſpumæ detractio, cuius materia hoc loco eſt non ſolum ſuccus quidā lentus includens flatum, vt Galeno in Aphoriſmis docetur, ſed ſordes omnis leuior à calore ignis exputata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Deſpumamus autem nunc ſimplicia, vt ſuccos, ſaccharum mel nunc compoſita, vt apozemata, ſyrupos.

Mel cum aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro variis medici ſcopis deſpumatur. Nam per ſe coctum mox immodice efferueſcit, & derepente exundat & flāmis conceptis incendij periculum affert. Adhæc cum ſit ducisſimum, euaderet amarum ſi per ſe coqueretur donec deſpumatum eſſet.

Mel aquadupla deſpumatur ſi alius humor non exprimitur.

Mel humore æquali hodie quibuſdam deſpumatur, aliis duplo. Spuma autem interea dum igni lento coquitur, cochleari pertuſo deraditur. Adhæc cum ad dimidias eſt coctum, & multum feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. Deinde calidum colatur, poſt percoquitur per ſe, aut cum condiendis & in coquendis medicamentis, ſpuma quoque tunc ſiqua æmicat curioſe detracta, ſi per ſe ſeruandum eſt. Vel in rem præſentem paratur ad pulueres comprehendēdos, qualia ſunt antidota omnia melle excepta opiata & ſine opio. Si purius

eſt mel, ſufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur, quod ſi puriſsimum eſt, nec deſpumandum, nec clarificandum.

Sed huius regionis mel cum ſit crudum & impurum, multam reddit ſpumam, ita vt deſpumando & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pondus duplum ei quod compoſitio exigit initio tibi immittendum, ſi cũ aliis deſpumandum incoquis: ſin minus deſpumato vtẽdum. Finis deſpumationis quibuſdam eſt tempus horarum circiter duarum cum igni lento. Aliis rectius cum ſpumare deſinit, aliis donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis cognoſcitur) & mel idoneum lentorem acquiſiuerit.

Non autem probo cum Seruitore mellis libram vnam coqui in aquæ libris decem, continenter deſpumando, & aqua hac prope conſumpta libras alias quinque addi. his prope conſumptis alias quinque. Hoc enim modo mel aut vri, aut totum vaneſcere eſt neceſſe etiam ſi aqua dſit largior.

Sæpe autem mel per ſe deſpumatur & purgatur, cum tam longam non ſuſtinet coctionem aliorum natura, cum quibus mel coquendo deſpumaretur. Interdum cũ his deſpumatur cum ſcilicet multam coctionem viribus integris ſuſtinere poſſunt, vt in diacydonio mel coquitur cum ſucco cydoniorum, & coquendo frequenter deſpumatur, & aliis paſsim. Frequentius tamen per ſe (vt dixit) deſpumatum miſcetur conditis, ſyrupis, antidotis: rarius crudum, præſertim noſtras quod autem album Gallia Narbonenſis thymo paſsim luxurians mittit, eſt præſtantiſsimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga luxuries vtrobique conſentiant.

De ſaccharo idem quod de melle dicendum, cum ſit ipſum mellis ſpecies etiam Dioſcoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrum, aut nigricans in triplo humore deſpumatur, cum ad dimidias eſt coctum, & valde feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula, colatur calidum poſt percoquitur ſtudioſe: interim etiam deſpumando, ſi ſpuma aliqua appareat. Si autem purius eſt, ſatis eſt dupla aut æqualis (vt ferè ſit) aqua, & paucio-

ra albumina ſi puriſsimum, nec deſpumandum, nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in ſyrupos, apozemata, electaria, quædam igni deſpumantur, reſidendo clareſcunt, & in colo laneo terreum excrementum relinquunt, interim verò etiam additis albuminibus, & melle aut ſaccharo purgantur, quoties in ſyrupos, vel apozemata coquuntur, vt in ſyrupo bizantino, & aliis, & in elec. pſyllij. Qui verò ſucci in emplaſtra recipiuntur, vel ſole vel igni poſt miſtionem ſiccantur, non deſpumantur.

Liquores verò ſolum colo purgantur poſt diſſolutionem, non etiam deſpumantur, tantum abeſt vt clarificentur. Idem de metallicis & animalium partibus conſtitue.

Quod ſi ſimplicia omnia ſunt pura aut purgata, ſatis eſt horum decocta per colum laneum aut tela-laneum: ſed modice denſum ſemel aut bis tranſmittere ſine vlla expreſsione, colo, ſi opus eſt, mutato: deinde ipſum immitte in ſaccharum, ſi impurum erat clarificatum. Si autem purum eſt, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris: ſeu decoctum eſt (ſeu ſuccus, ſeu aliud) vnciæ tantum circiter duæ: aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiam tres & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi, percocto iam ſaccharo prope toti inuoluuntur, vt dicemus initio ſyruporum.

DE CLARIFICATIONE.

Clarificationis obiter in deſpumatione memini. De ipſa autem nunc pauca mihi ſunt dicẽda quod hæc rerum liquidarum decoctis debeatur expurgãdis, vti deſpumatio & colatio, vt ſorde craſsiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus facilius diſtribuantur & ſalubrius. Clarificantur autem quædam per ſe, dum quod fœculentum eſt ſubſidet: vt ſuccus roſarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ribes, oxyacanthæ, granatorum,

ſiue mox reponantur loco frigido, ſiue in officina aliquandiu ſeruentur. Quædam interueniente coctione à ſole, vel igni, vt ſuccus pomorum dulcium & acidorũ ad dimidias coctus dies duos quieſcere permittitur, donec clareſcat: vt ſyrupus de pomis Meſuæ fiat. ſic ſuccus acidu s citri ad partis tertiæ conſumptionem coctus, & colatus quieſcere permittitur, donec clareſcat, & ſuccus granatorum ad partis tertiæ conſumptionem coctus, biduum quieſcere ſinitur, vſque dum clareſcat in ſyrupo ex ſuccis fructuum acidorum. Tamen acidi ſucci hodię in ſyrupos aliter, vt dixi, & in ſyrupis dicturus ſum, recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnum cogat, & ſeparet heterogenea: quomodo vrinæ in nobis cœptæ coqui turbidę ſi reddantur, poſtea tenuantur, & clareſcunt, ſubſidente craſſo.

Cum verò calor ignis ſordes in ſuccis exquiſitæ ſeparare non poſſit, vt noſter calor natiuus aliena coctione perfecta ſegregat, cúmque metuimus ne coctione tam longa ſuccorum facultates corrumpantur. Satius putauerunt medici cœptam ab igni ſordium ſecretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nunc quiete ſucci poſt coctionem, vt nuper dixi, nunc aceto ſimul incocto: nunc agitatis diu albuminibus, vt interim deſpumationem omittam & colationem à nobis adhiberi ſolita ad perfectiorem ſuccorum, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione quæ fit per ſe & poſt coctionem reſidente, ſatis eſt dictum. de ea quæ fit per acetum & albumina iam nobis dicendum eſt.

Decocta & ſyrupi ſi acetum recipiant per ſe, vi aceti nonnihil purgantur: melius autem ſi etiam albumina accedant, etiam ſi poſt colaturam acetum recipiant, quãdo nihilominus continenter eſt deſpumandum, quòd acetum etiam ex purgato iam decocto ſpumas & ſpurcitiam quandam iaculetur.

Oui albumen ex aqua frigida ſcopulis agita, donec in ſpumam abeat, quàm particulatim ſyrupo, vel alteri decocto feruenti inſpergas: & vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inſpergas: *Nicolaus in ſyr. roſato.*

id fac donec erit ſyrupus clarior. Alij vbi ex bullis clarius decoctum vi ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiore minus prompte & parcior ſpuma elicitur) albumina ſingulis libris ſingula, ſed etiam pluribus pauciora iniiciunt, ſcopulis agitant, vt ſpumeſcat, ſaccharum in particulas confractum coniiciunt, recoquunt: vbi ſpuma ſubſedit, igni auffertur, calidum, ſi craſſum eſt & vix colabile, colatur. ſi facile colatur, ſed turbidum, tepidum vel frigidũ colatur, per manicam Hippocratis, melius autẽ per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter quater ſi non ſatis claruerit: ſi ne ſic quidem albumen ſeparatim in aqua agitatum, ſcopulis inſpergitur decocto igni reddito, ſpuma illa vſta, alia iniicitur, idque toties donec bullæ clarum ſatis produnt. Tunc colatur quoties eſt neceſſe.

Cribrationi colatio, vt ante dixi eſt perſimilis: ſed illa fere ſiccorum eſt, hæc humidorum. Illa corpora grandiora foraminibus cribrorum non tranſmittit, hæc ſordem humore craſsiorem tranſitu prohibet.

Eius differentiæ ex eo ſumuntur, quòd quædam calidiſsima colantur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quædam vno, alia duobus, alia tribus colis egent. Item quædam colis lineis, alia cannabinis, alia laneis, alia telalaneis, alia ſetaceis & ſtamineis, vt vocant, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia denſis, alia bis ter colanda donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta, vt in ſyrupis, ex ſuccis fructuum & herbarum, & ex decoctis leges.

Quæ craſſa ſunt aut lenta calidiſsima ſunt colanda, & humore ampliore vel tum diluenda ſunt, vel initio coquenda, vt facilius tranſmeent. Colo eadem raro & detrito promptius colantur, non tamen purius, ſed frequens colatio coli denſitatem ſupplet, ac raritatis incommodũ redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Meſues. Tenuia vt ſuccus limonũ, citri, ſemifrigida, colo denſo, & nouo colari poſſunt. aut ſi tribus colis ea vis purgare, ſummum ſit ſtamineum, medium pãneum: ſed vetus, infimum panneum & nouum, vel aliter denſum.

Sacchari libra ſi aquæ tantum vnciis octo ſit ſoluta,cocta,clarificata,panno rariore colanda eſt.

Colis tribus vſi ſunt maiores noſtri,ſummo,minimo, & rariſsimo, infimo, maximo & denſiſsimo , tertio horum medio magnitudine,raritate,ſitu, vt tamen ab vtroque digitorum 4.interuallo diſtaret.

Magnitudinis autem & texturæ horum ratio erat, vt primum ſordes tantum craſſas tranſitu prohiberet,ſecũdum etiam mediocres,tertium etiam tenuiſsimas,vt ſcilicet quod ab hoc tranſmittebatur eſſet illime, & ſordis omnis expers.Si verò ſolo raro vſi fuiſſent, colata fuiſſent impura & non colatis ſimilia.vt ſi per linteum colas aliquod decoctum,ſi ſolo denſo id à craſsis ſordibus ſtatim obſtructum aliis viam negaſſet, ob id vel mutandum,vel ſæpe abluendum fuiſſet.Quod ſi vnico voluiſſent vti medio,rationabilius & felicius vſi fuiſſent. Minimum verò primũ,quia in eo humor incipit latius ſpargi verſus panni ambitum,vt vides non in laneis tantum, ſed etiam lineis. Gutta enim medio infuſa ſe in vicina ſpargit.Ex omnibus autem partibus quas imbuit, defluit, ita vt in ſecundum influat latius, quàm in primo humor contentus cernitur. Secundum item latius imbuitur quàm quibus partibus humorem à primo excipit,& pluribus partibus ſtillat in infimum quàm ſit contactũ à defluente ex primo humore. Male igitur primum ſtatuas maximum, quanquam ex hoc nullum ſequetur incõmodum aliud,quàm quod ocioſa eſt hæc capacitas: Satis enim eſt ſi capiendo humori ſit ſatis : quantum intelligi volo dum minimum requiro. Non enim minimum abſolute volo,ſed aliis duobus anguſtius: ſi verò infimum ſit minimum , multus humor ab hoc non colatus prope ipſius oras in vas ſubiectum defluet.

Nunc vnico vtimur colo magnitudine & textura mediocri, ſed eius actionẽ ante iuuamus clarificatione per albumina omnem ſpurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora volumus,frigida colamus: aut ſi talia non permeant,tepida.quæ ſi ſemel colata nõ ſunt pura ſatis,iterum & tertio colamus,& rectius colum aut lauamus aut mutamus. Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat : ſi autem tardius transfluat ob de-

coƈti craſsitiem aut lentorem, vel calidius colamus, vel per colum rarius, vel ſi compoſiti natura patitur, liquidius aliquid & tenuius miſcemus, vt dum cremori hordei colando, aut piſorum, aut fabarum, aut ſimilium decoƈtum ipſum affundimus. In tarda autem hac colatura, caue, rudicula vel digitis fundum coli ſcalpas, vt colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: ſed vt dixi muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, vel igni, vel miſto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coƈtionem quædam, vt lac recens mulƈtum, vt pilos & ſordes alias foris illapſas ſeparemus, quem vſum ruſticis, & paſtoribus præſtat interdum aparine. Sic hodie vinum cum ſaccharo & cinamomo per cola lanea oblonga pyramidis figura (quę ca ligas & manicas Hippocrâtis appellãt) colamus ter, quater, donec omnino clarum erit: idque hippocraticũ quoque vocamus, tanquam inuentore Hippocrate dignum.

Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo perſimili gelatinam quam vocant colamus, vt ante à nobis eſt ſcriptum.

Quædam his citius clarificandis miſcentur, vt ſi vni quartæ vini albi duos laƈtis digitos miſceas ante colaturam, ipſum mox clariſsimum reddunt.

Aliter quoque res turbidæ colantur aut miſtæ: ſic in Aegypto aquam Nili turbidam vaſis figulinis crudis colari docet Galenus, vt tantum quod clariſsimum eſt per vaſis poros, aut etiam teneram & mollem ſubſtantiam perfluat. Parrhiſiis autem Sequanæ aquam, & Romæ Tyberinam, vaſis figulinis coƈtis probe & ſiliceis præſertim, aliquandiu in cella vinaria deponunt, vt refrigeretur, & ſimul reſidendo ſordem terream in fundum deponat.

Aquam quoque turbidam colabis per arenas puras vaſi immiſſas inferne pertuſo, foraminibus exiguis aquæ peruiis inuiis arenæ.

Vinum quoque aqua miſtum per ciſsimbium, id eſt, vas hederaceum tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, vt ſæpe ſumus experti, ex Catonis doƈtrina.

DE AROMATIZATIONE.

Aromatizatio nobis vocatur. conditura quædam, compoſitis ferè ad odoris ſpiritum animalem ſimul & vitalem & cor ipſum recreantis gratiam, adhibita miſtis rebus aromaticis.

Simplicibus, vt moſcho, ambra, caphura.

Zingibere, cinamomo, macis, croco, calamo aromatico, ſpica, pipere albo, longo, nigro, caryophyllis, maſtiche, xilaloe, cortice citri, ſantalis, vel compoſitis, vt Gallia aromatica, Gallia ſebellina.

Meſues aromatizat moſcho diaſatyrium, aqua roſarũ ſoluto, & aliis miſto electarium, ſarbotens, diaſatyrion, ſecundum aromaticum, roſatum ſtomachicum.

Syrupum ex corticibus citri, cydonia condita. Citra autem condita, moſcho & ambra aromatizat.

Caphura autem ſyrupum acidum de pomis, Trochiſco Galliæ Sebellinæ, moſcho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizant ſpeciebus, vt zingibere, croco, cinamomo, macis, & ſimilibus.

Nodulus ex panno lineo raro, continens croci, cinamomi, calami aromatici, ſpicæ, zingiberis, piperis nigri & longi, ana drachmam vnam & dimidiam ſyrupo ſtœchados immittitur, & ſuſpenſus manet ad condiendum, ſeu aromatizandum, ſic miua aromatica nodulo aromatum pleno in ipſa ſuſpenſo & ſæpe confricato, vt ante in confricatione diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur gallia aromatica.

Conditum citri gallia, moſcho, croco, maſtiche.

Conditum buglosſi, moſcho & gallia.

Syrupus ex omphacio, caryophyllis.

Syrupus intybi compoſitus ſantalis, cinamomo, xylaloe, cortice citri.

Sic alia multa præter conſiſtentiæ & ſaporis gratiam, odoris quoque iucunditatem, ſed etiam coloris, de quo mox, requirunt. De quibus abunde à nobis ſcriptum eſt in methodo medicamenta componendi, dum hęc rationem in compoſitis habere docebamus, interdum ſine qua medicamenti actio non fiebat, & per quam melius fiebat. Iulepos ex ſyrupis & aquis deſtillatis hodie

miſceri ſolitos, apozemata, cinamomo, & ſantalis aromatizamus, immiſsis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras ſingulas, aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici ſcopo. Et vinum aromatites, & quod hippocraticũ vocant, & alia multa aromatibus cõdimus.

DE COLORATIONE.

Coloratio quoque multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis & iucunditatem, & terrorem auferendum, & cauſas alias, quod etiam libro 2. methodi medicamenta componendi docuimus. Sinopidem aliqui, alij ochram cerato Galeni dia euphorbiu miſcuerunt, vt hoc colore fucatum, ceratum, vnde componitur, lateret. Miſceri poteſt floris ſalis aliquid, aut ſimile quod colorem eius mutet, neque vim eius minuat. Quæ Galeni verba diligenter ſunt obſeruanda, ne ſcilicet coloris mutandi ratio vires nouas medicamento acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, ſiue colorem mutare libet noua re miſta, vt in oxycroceo, ſiue vno aliquo ſimplici aliter atque aliter præparato, vt ceratum Galeni ex ærugine cruda viride eſt ac terrens ægros ex eadem vſta eſt melinum, vt Galenus docet lib. 1. c. ph. g.

Gal. li. 6. methodi. Idẽ ibidẽ

Sic ex ceruſa cruda emplaſtrum eſt album, ex ochra pallidum, ex iiſdem probe vſtis rubrum.

Solus quoque motus colorem quæſitum ſæpe medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longo piſtilli attritu fit albius.

Penidia quo diutius rudicula, & manibus tractantur eò albiora euadunt, etiam ſi ex vili & impuro ſaccharo fiant: ſic pilulæ albæ, diairis ſimplex, diatragacanthum frigidum, ſic ſaccharum roſatum, & ſaccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu commiſcendo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctum ad ſuccorum in ſyrupis comprehenſionem, baculo diu verſandum, vt albeſcat, & alia multa ſimili agitatu albeſcunt, forte quod aer multus in commiſcendo receptus alborem conciliat.

Sic album raſis vnguentum & citrinum, & emplaſtra diachylon, & ceratum Galeni refrigerans album, de ce-

ruſa, gratia dei multum diuque ſubigendo, trahendo albeſcunt, & oxycroceum palleſcit.

Oeſypus quanuis niger eſt, multa agitatione album facit emplaſtrum, vt glutinoſa alia.

DE EXCEPTIONE.

Excipiuntur & comprehenduntur colliganturque, ſeu vt vulgo loquuntur incorporantur medicamenta humore aliquo ad ſaporis gratiam, diuturnitatem, virium conſeruationem, fermentationem, medicamenti conſtituendi formam, vſum dexteriorem.

Eclegma ad aſthma melle excipitur, vt ſit ſuauius & vſui aptius.

Eclegma amygdalatum excipitur melle, & ſucco fœniculi.

Electaria prope omnia, præſertim mollia melle excipiuntur ob dictas cauſas, ſicca ſacchero humore aliquo ſoluto pulueres ſucco cucumeris agreſtis comprehenduntur, in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, ſucco abſinthij, ſolani, foliorum citri, braſsicæ, apij, intybi, pilulæ aureæ muccagine tragacanthi, coctię raſis, & Meſue ſucco abſinthij.

Pilularum hermetis ſpecies ladano excipiuntur cum piſtillo calido.

Trochiſci galliæ moſchatę comprehenduntur muccagine, tragacanthi in aqua roſarum ſoluti, vel ambra oleo balanino ſoluta.

Mel quo ſolutiua excipiuntur vino quàm aqua potius coquendum & deſpumandum, niſi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipſius, vt ſic dicam, incorporationis in electariis Meſuæ antidotiſque aliis & ceratis, & emplaſtris tam ſunt multa, vt nemo deſiderare poſsit: nec plura deſcribere libuit, ne oratione prolixa diſplicerem.

DE FORMATIONE.

ORdine rerum gerendarum ſuccedit medicamentorum comprehenſioni ipſa eorum formatio cuique

compoſito ſua cum ſcilicet vnumquodque formã habet idoneã, quæ in quibuſdã à conſiſtentia differre nõ videtur, vt in conditis, ſapis, ſyrupis, eclegmatis, apozematis, antidotis melliris, pilulis, trochiſcis, vnguentis, ceratis, emplaſtris. Forma ipſius cõpoſiti eſt cõſiſtentia liquidior, craſſior, mediocris. Sed in multis præſertim ſiccis, præter hanc conſiſtentiæ formam alia quædam noſtris manibus, aut alia re apprimitur, vt ſaccharum in vaſa dũ recens coctum eſt coniectum, illorum formam pyramidis, ſcilicet ac metæ cuiuſdam retinet, & quæ ex ſaccharo imagines formantur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id terminum alienum facilè induente dum refrigeratum coiuit duro, ob id formam tũc aſſumptam pertinacius retinente: ſic electaria ſolida in teſſelas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nunc quadrangulas: ſed altera parte longiores, quales manus Chriſti vulgò dicuntur, nunc triangulas: ſic pilulas fingimus orobeas, id eſt, magnitudine & figura orobi, vel ciceris, ſcilicet orobei, non arietini quod inæquale cum ſit & acuminatum, figuram habet pilulis ineptam, ſic & κόκκια. i. granula, ſeu pilulas paruas (vnde vt dicemus lib. 3. pilulæ coccia raſi, & vulgo dictæ videntur) granorum ſ. paruorum magnitudine & forma fingit Paulus.

Lib. 7.

Nicolaus Alexandrinus in gallia moſchata.

Trochiſci quoque complanantur, & in medio cauantur, & fere poſtea ſigillo aliquo preſſi notantur. Qua de re mox quoque dicturi ſumus, vnde & à forma hac, vt pilulæ à paruæ pilæ effigie nomen ſibi adoptauerunt, & prętet id alia quoque, nam cycliſci. i. parui circuli, & artiſci. i paſtilli, ſeu parui panes etiam Græcis appellantur. Sunt enim velut circuli, hoc eſt, ſuperficies planę vna circunferentia à centro æquidiſtante concluſæ, non autem ſphærica ſunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplaſtra formamus in offas, quæ apud Galenum μαγδαλίαι vocantur (vnde vulgo corruptum puto vocabulum magdaleones) hoc eſt, cylindraceæ quædam figuræ

Quædam trahendo manibus ex vnco ferreo producuntur, intorquentur, & in quamlibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibuſdam quoque trahuntur emplaſtra,

diachylon, gratia dei, ſed poſt in magda[illegible]-nuntur.

BIBLIOTECA

DE SIGILLATIONE.

Sigillatio quoque (vt vocant) ſeu ſigilli a[illegible]im-preſsio, inter præparationis differentias numeranda eſt. Quæ quanuis haud ita magnarum virium eſſe videatur, vt cum ex pilulari forma per ſigillum ligneum fingis trochiſcos, tamen & per ſe veteribus magni momenti fuit, & per accidens ſigillatio. Per ſe quidem, cum terram Lemniam, ſigillo Dianę imaginem habenti notabant, à qua facultatem aliquam his trochiſcis imprimi putabant, vti & Nichepſos rex anulis inſertum iaſpidem viridem draconis radios habentis imagine ſcalpi volebat, quod tamen ceu vanum reiiciendum cēſet Galenus. Quanquam & illa Dianæ imago in ſphragide lemnia, hoc eſt in ſigillo, ſeu ſigillata terra Lemni inſulæ, etiam per accidens proderat, quòd paſtilli hac notati plane veri ſignificabantur, non quo hodie modo omnes adulterinæ noſtrates terræ ſigillatæ. Iidem ad me Conſtantinopoli ſunt delati, characteribus variis à Turca obſignati.

In paſtillis quoque Theriacis, & medicamentis omnibus, quæ ab exteris corrogamus, vtinam vel characteres aliqui, ſed certi fide, vel publica, vel principum apprimerentur, quòd pannis laneis, & ſericis gentes multæ etiam hodie factitant. Non enim toties grandi pecunia adulterata, & ſpuria pro veris reciperemus, aut ſaltem qui vendunt primis inſtitoribus, & hi deinde aliis, chirographo, aut ſacramento aliquo cuíque verendo vera ſe vendere affirmarent. ſed noſtra opinor ſocordia illos efficit audenter furaces. Cum enim vera ignoremus, neque illa nouiſſe multum hactenus ſit à noſtris pharmacopolis laboratum facilè illis imponitur. Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeantur. Homini elephantico dedi, non multis ante menſibus trochiſcorum theriacorum libras prope duas, quibus non eſt mutatus magis quàm ſi terram ſigillatam noſtratem deuoraſſet. tamen qui

vendidit affirmabat è monte Peſſulano allatos & veros. Quod tamen falſum illi ex Galeno probaui, tamen quia egebatur, & veros affirmabat, grandi pecunia emimus, nullo tamen vt dixi ſucceſſu. Quæ fraus in cæteris quoque medicamentis niſi diligenter cauetur late patet, magna animaduerſione coercenda.

DE REPOSITIONE.

Repoſitio medicamentorum tam ſimplicium quàm compoſitorum in locum aliquem, tum communẽ, tum proprium ad conſeruationem (de qua mox dicam) magni eſt momenti, & item quod quædam per ſe reponuntur, alia cum aliis ipſorum virtutem conſeruantibus, vel etiam augentibus, aut ſaltem quam minimum fieri poteſt minui permittẽtibus. De hac generatim quędam diximus libro tertio methodi medicamenta componendi, ſed hic paulo fuſius dicendum.

Reponimus quæ ſeruari volumus, conſeruationem verò nihil tam vitiat quàm putrefactio. Quam ambiens calor aut frigus, aut aer corruptior, aut excrementoſa rei ſeruandæ humiditas, & calor imbecillus accerſere ſolet, ob id quæ integra diu ſeruari volumus omnino ſiccamus, tum abſumpta ipſorum ſuperflua humiditate, tum miſtis ſiccantibus: ſæpe etiam aſtringentibus. ſic condita, ſapas, ſyrupos, antidota ex humidis præſertim tẽperata, pilulas, trochiſcos, & vnguenta quædam & cerata & emplaſtra igni, vel ſole ſiccamus, miſto his quæ ſumuntur etiam melle, aut ſaccharo, aut vtroque remedio ſiccante: aliquibus & acetum & ſal proſunt, aliis metallica, & terrea ob ſiccitatem putredini diu reſiſtentia.

Ergo quæ reponenda ſunt ſimplicia, & compoſita omnino quantum opus eſt ſint ſicca: ſic & vinum feruendo in lacu, aut dolio humiditatem corruptionis ſui, & feruoris authorem ſi validum eſt, nec ea tam multa conſumit. calorem externum vitamus fuga ſolis, & res ipſas in loca minus calida, aut etiam frigida ſeponendo.

Frigus immodicum & gelu ab his tantum prohibemus, quæ humida cogi poſſunt, vt aquis deſtillatis.

Calorem internum imbecillum fouemus, prohibita eius

eius exhalatione, ob id quæ ſeruamus omnia loculis clauſis, & vaſis obturatis reponimus, niſi valentiſsima ſint, theriaces enim vas ſæpe detegi vult Galenus, vt expiret. Ad hæc rha barbarum, vt viribus integris diutius ſeruetur, vel cera ſola, vel cera cũ terebinthina, aut melle albo circunlinit Meſues, vel pſyllio, aut milio mergit. Agaricum idem cum zingibere, dauco, liguſtico, polypodio querno ſeruat, vt eius actio vegetior reddatur.

Aloe ſeruatur cum aromatibus aut bdellio, & alia ſimiliter in meſuæ ſimplicibus.

Caſsia verò in fiſtula ſua felicius ſeruatur, nec purganda ante vtendi tempus. Fiſtula autem in ſabulo cellis vinariis infoſſa, ſiccari præpropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius ſeruatur quàm emedullata, & melior ac ſalubrior euadit cum maſtiche, galanga, & aliis ſtomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phiale ſucco roſarum, granatorum, limonum, cydoniorum, & ſimilibus ſeruando deſtinatæ habeant in fundo emiſſarium, ne inuertendo fuga olei ſuperfuſi ſuccus turbetur, & fex cum tenui miſceatur, & ſic turbidum pro puro ſuccum vſurpes.

Cruſta quæ melli & medicamentis quibuſdam tempore accreſcit, integra & immota ſeruãda eſt, ſi vis pharmacum diu manere integrum & immutatum. Gal. lib. 2 alimentorum. Quæ prouidẽtia ſuccis prædictis, vino quoque & cæteris eſt communis. Diabeſaſa ſtanneo vaſe reponi vult Heras lib. 8. com. ph. p. Galeni.

Medicamentum ſtomachicum vaſe corneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina vaſe ex ferro albo aut vitreo, aut ſiliceo ſeruatur meliꝰ quã ligneo, aut terreo, niſi ſit vitratũ.

Vaſe vitreo vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vaſe non ligneo, vt hodie fit, ſed pretioſo reponit Galenus.

Oleum vaſe ſiliceo, lapideo, plumbeo in cella vinaria probe diu ſeruatur.

Pulueres cardiaci vaſe vitreo ſtricti oris, operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem reddentia arculis tiliaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris, & ſuis folliculis vtilius & innocentius interdum ſeruantur.

Liquida medicamenta ſeruentur denſiore materia, vt argentea, vitrea, cornea. Fictili etiam modò non rara, interdum & lignea, præſertim buxea.

Ocularia medicamenta & alia quæ acetum, picem liquidam, cedriam recipiunt, æneo vaſe ſeruanda.

Adipem & medullas vaſis ſtanneis, ſeu ex plumbo albo reconde, hæc Dioſc.

Herbæ igitur ſiccentur & faſciculis aut manipulis colligatæ.

Quæ componendo cocta aut aliter calfacta ſunt, non niſi refrigerata ſunt reponenda.

Diacodium refrigeratum reponit Damocrates, apud Galen. lib. 7. c. ph. p. & ſimiliter compoſita prope omnia Meſues.

Dioſ. Loco non vliginoſo & madente reponantur medicamenta exceptis paucis, ſed ædium parte ſicciore.

Quæ reponuntur ſi præterea feruere debent, vas non repleant, vt ſit locus & ſpatium quo perſpirent: ſic vina doliis non plenis reponuntur primo, ſic conſeruæ inſolatu coquendæ, vaſis non plenis coquuntur. ſic theriacen vaſis non plenis reponit Galenus, quo tempore adhuc à ſuo calore coquetur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

HAEC de repoſitione ſufficiant, in quibus tamen ob rei affinitatem conſeruationis quoque obiter coacti meminimus, ſub qua & medicamentorum ſimplicium & compoſitorum durationis tempus comprehendimus. Vt enim non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri: Sic non ſatis eſt medicamenta probe delecta eſſe, ſed ad conſeruationem commode repoſita eſſe, & quandiu integra conſeruari poſſunt, ſciendum eſt. Nam ſi mors etiam ſaxis, numinibusque venit, omnia tam ſimplicia quàm compoſita aliquando corrumpuntur. hæc citius, illa tardius: idque vel ob peculiarem cuiuſque naturam, vel aeris conſtitutionem, vel repoſitionis differentiam.

Herbæ quotannis ſunt mutandæ, & flores, & quæ ex his deſtillantur aquæ, præſertim quæ vaſe duplici, aut vapore aquæ feruentis deſtillantur. Humidiores enim ſunt quam quæ ignis flamma, & carbone etiam per cinerem, ſcoriæ ferri puluerem, ſabulum deſtillantur.

Aqua tamen vini quæ frequenti deſtillatione eſt purgata, diutius ſeruatur vaſe vitreo cera obturato. Seruantur autem herbæ ſiccatæ ſacculis cannabinis rarè textis ne putreant, neve puluerulentæ euadant.

Radices multæ diutius ſeruari poſſunt, vt in delectu diximus lib. 1. vbi & de reliquorum quoque duratione quantum ſufficit ſcripſimus. ſeruantur ſiccatæ per ſe aut conditura ex ſaccharo, aut melle per ſe ſuſpenſæ in aere libero ſi magnæ ſint, in ſacculis cannabinis ſi paruæ. fructus in melle conditi ſic, vt ſe non tangant, & loco frigido repoſiti annum ſeruantur recentibus ſimillimi.

Idem & flores vaſi incluſi aqua fluente tecti annum ſeruantur. Vinum muſteum dolio picato impoſitum, & eodem bene operculato ſepultum dies 40. aqua fluente, vel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni. Iidem cera inuoluti, farragini impoſiti, aut furfuri, diu ſeruantur recentibus ſimiles.

Herbarum quoque folia citra ſiccationem ſibi ſimillima diu ſeruantur inter papyri folia: ſic tamen vt non premãtur pręſertim quæ ſucculenta ſunt. Nam hęc mox mucida & putria euadunt ſi premantur.

Aloe etiam ſolario appenſa tres quatuor annos viua, & germinans ſeruatur, & aizoon, & telephium ob ſucci craſſi copiam.

Quin & cæpe, allij, ſcillæ, ari, dracontij, cotyledonis, ſatyrij, & aliorum quorundam radix bulboſa, ſucco craſſo lento plena diu ſeruantur citra vllam à nobis, aut aliunde ſiccationem manifeſtam.

Metallica & lapides vbi libet probe ſeruantur, ſi ſordes & puluerem vitabis.

Compoſita autem medicamenta nobis hodie varie ſeruantur, nam condita humida, eclegmata, ſyrupi electaria mollia vaſe vitreo, vel ſiliceo, vel terra denſiore potius quàm ſtanneo plumbi vitium retinente ſeruãda.

Electaria autem ſicca arculis fagininis, aut pyxidibus vitreis, vt pulueres & trochiſci. Catapotia autem ferè aluta inuoluta, pyxide ſtannea includuntur. Olea, vnguenta, cerata liquida vitreis, lapideis, ſtanneis, emplaſtra verò in magdalias formata papyro vndique præterquam extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

De conditura nunc dicendum quòd ea ſæpe coctio quædam eſt (de qua & præparationibus aliis ipſam coctionem ſequentibus abundè diximus) & conditura conſeruationi non parum confert. Conditura ferè eſt radicum, herbarum, cauliculorum, aut germinum, florum, fructuum, ſeminum, interdum & corticum. Fit item ferè ſaccharo, vel melle, vel vtroque, interdum ſyrupis, iulepis, ſale, aqua ſalſa, aceto, & aliis quæ ſiccando, & humiditatem ſuperfluam abſumendo, aſtringendoque à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conſeruationem tutiorem, ſæpe tantum ad ſaporis gratiam, ſæpe ad vtrunque, vt ſuccus mororum in diamoro melle conditur. Poſsitque conditura generatim dicta etiam ſyrupos, & antidota plurima, pilulas & trochiſcos comprehendere, quod hæc humore aliquo iucundo comprehenduntur, vt ſint iucundiora, & facilius ſumi poſsint: ſic roſæ violæ & flores alij melle, aut ſaccharo condiuntur, & fit mel roſatum, violatum, vt in conditis Meſuæ diximus & lib. 3. dicemus.

Conditura fit humore hoc iucundo per totum corpus condiendum inſperſo, vt dum flores & fructus condimus, & corticem citri, & cucurbitæ lactucæ, caules, & alia plurima: ſic Myrobalani recentes condiuntur, aut humectatæ prius ſi erant ſicciores, vt docuit in ſimplicibus & conditis Meſues, interdum tanquam cruſta quadam ſaccharo integimus magis ad ſaporis gratiam quàm ad vires, vel augendas, vel conſeruandas, vel minuendas: ſic ſemen coriandri, papaueris albi, abſinthij, marini, aniſi, fœniculi, apij, & nucleos perſicorum, ſtrobiliorum, piſtaciorum, amygdalarum dulcium, & ſi libet amararum

ſaccharo integimus,& cortices aranciorum, cinamomi.

Interdum condimus additis quibuſdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus condiri Meſues ſcribit, & alia etiam compoſita: ſed condiri tunc aromatizari potius ſignificat, quanquam & ad ſaporis gratiam, id etiam fiat, vt in fractura mox dicam.

Condienda ſi magna ſunt, ferè in particulas ſecantur, vt conditurам promptius vbique ſentiant. ſic cydonia, ſic Perſica,& radices magnæ ſectæ condiuntur.

Tamen fiſtula caſsiæ tenera conditur integra, & nux moſchata cum cortice viridi, qualis noſtrarum nucum integra conditur, & parua citrea, arantia, melones parui adhuc & teneri.

Quanto autem melle,ſaccharo,vel alia condiente materia ſit opus, & quis modus condiendi, hoc eſt incruſtandi, præſertim ſemina, & nucleos, leges libro tertio ſectione prima.

Flores capparis nondum apertos interſperſo ſale condimus. nam ſi ſoli reponantur, putreſcunt. Eodem modo & in eoſdem vſus flores geniſtæ,& his odoratiores ſparti flores, quibus tamen pòſt acetum affundimus quantum omnia tegere poſsit. *Lib. 2. alim.*

DE FARTVRA.

Fartura conditurae quædam differentia eſt: fit autem ferè dum cauitas quædam manifeſta odoramentis, vel aliis ſcopo propoſito idoneis impletur, quomodo & coqui pullos, anſeres, porcellos, & alia quædam herbis noſtratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdum additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & ſæpè etiam ſpatia inania inter carnem & cutem vi diducta.

Sic elignatę radices eryngij & ſectæ loco matricis (cor vocant) caryophylo, & cinamomo humectatis farciuntur à Meſue.

Anſerem exenteratum carnibus felis annoſi,& herbis neruoſis farcimus, vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior.

Farcitur pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, vel ſtomachicum aromatibus, & aliis cephalicis, ſtomachicisque.

Pręterea vt coqui carnes auium torrendas, caryophyllis, & fruſtulis cinamomi configunt ad odoris & ſaporis gratiam: ſic nuces virides maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices ſatyrij, ex ſecundo cicerum decocto ad iuſtam teneritudinem coctas caryophyllis, & cinamomi fruſtulis configimus, & cydonia in particulas condienda. Quæ res ad farturam, vel vna cum fartura ad aromatizationem reduci poteſt.

DE PVTREFACTIONE.

PVtrefactio coctioni ſimillima eſt, præſertim de qua nunc agimus, non enim de abſoluta putrefactione, ſed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putreſcentium, vt fimi corticum facta, vt oleum in folliculis vlmi inuentum, phialæ forti impoſitum cum folliculis ſi operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinem vigentem calenti, obruatur. Deinde inſoletur, & quod eius clarum ſupernatabit tranſuaſetur, omnium vlcerum remedium eſt præſtantiſsimum.

Sic ex vino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autem vel inſolatu, vel immiſſo aceto valentiſsimo in vinum, vel foliis, ſurculis & ramentis ſorbi, vel parte acida citri immiſſa. Galenus lib. 2. aliment. Sunt qui linguas lampetræ noſtratis ea cauſa immittunt.

Ex maza item fermētum, & ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum, omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amiſſa autem naturali.

Sic chalciteos partes duas lithargyri, vel cum Dioſcoride cadmiæ partem vnam aceto acerrimo ſoluit Galenus, ac æſtate media, ſeu diebus calidiſsimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat pſoricum. Talis putrefactio in vſu eſt maximo chymiſtis.

Sic adeps vetuſtate putris Galeno expetitur ad empla-

ſtrum dia chalciteos,& oleum vetus ac ita ſemiputre,vnde & graueolentiam acquirit: ſic vetuſtate putrefactum caſeum decocto pernæ ſalſe,coquit Galenus ad tophos.

Quid quod vinum & ſucci reliqui dum ab humiditate excrementoſa feruent, quodammodo putrent,& flores ſaccharati, aut melliti dum inſolantur, & antidota melle addito dum feruent.

Acopa item ex ſemine abietis,& floribus populi dum menſes plures macerando perficit. Gal. etiam putreface- re videtur. *Lib. 4. ſa. tuendæ.*

DE FRIXIONE ET ASSATIONE.

COctioni non modo affines ſunt frixio & aſſatio, ſed frequenter etiam vt in alimentis coctionis differentiæ,tamen quę medicamentis adhibentur coquere raro videantur humiditatem crudam, aut excrementoſam:ſed magis abſumere.

Frixio autem fere in ſartagine fieri intelligitur,quæ à frigendo etiam frixorium dicitur. Hæc autem in ſartagine parata ſuæ qualitatis vehementiam deponunt. Gal. libr.2. aliment.in dracontio, aſſatio autem ſeu torrefactio ſuper tegulam ignitam:fit vel in clibano,vel in carbonibus ignitis, hæc quoniam tenui diſcrimine diſtant, & ambo à calore fiunt,ſimul tractanda duximus.

Semen melanthij frigitur Galeno contra catarrhos.ſemen agni frixum minus tentat caput eidem libr. 2. alimento. *Meſ. ibidem.*

Semen lini & naſturtij torrefiunt in eclegmate Phthiſicorum, Meſuæ.

Semen porri & naſturtij in E. noſtro.

Cuminum pridie aceto maceratum ſiccatur,& frigitur in vaſe fictili bene cocto. Gal.in dioſpolitico lib. 4. ſanit.tuendæ.

Coriandrum aceto infuſum aſſatur paſsim,ſic enim calorem eius in ſuperficie vehementem extingui volunt, vt tantum refrigeret. Granatorum acini aſſantur in E. altero Meſuæ,& ſemina vuæ portulacæ, pſyllii, plantaginis,althææ,aniſi,marrubij, ad fluorem alui aſſantur. Gal.

Baccæ myrti, gallæ, in quinqne aut ſex partes confra-ctæ, oleo hora vna infuſę aſſantur ad capillum fluentem ſiſtendum. Sit autem oleum aſtringens aut ſuccus alius, ſi magis aſtringendum.

Myrobalani omnes ſuccis aſtringentibus variis macera-tæ, linteo ſiccatæ aſſantur, ſed antequam nigreſcant, & vrantur eximendæ, ne vires amittant. Si inſigniter ſcili-cet vrantur, vt cineſiant. Nam hæ & rha barbarum, aſſa coctis, vſta aſsis magis aſtringunt Meſuæ.

Meſ.

Balanus myrepſica aſſando deponit partem humidita-tis excrementoſæ, & partem coquit, ob id aſſata deiecto-ria tantum eſt, non amplius vomitoria.

Auellanæ aſſantur in eclegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacantha, ſuccinum, & gummi alia ad magnitudinem orobi confracta, cum opus eſt aſ-ſantur donec albeſcant.

Amylum aſſatur in trochiſcis terræ, ſigillatæ, & tro-chiſcis ſpodiatis ſecundis, Meſuæ.

Modus autem frigendi & aſſandi prædicta eſt huiuſ-modi. Sartaginem, vel aliud vas ferreum vbi admodum calet, ac ſi opus eſt candet ab igni tollitur. In hanc ſemi-na, fructus, radices & alia immittuntur, continenter ru-dicula ferrea verſantur, ne vrantur. Sartago ſi opus eſt his exemptis recaleſit, & quantum opus eſt aſſantur.

Quæ autem ſunt magna, craſſa, humida, glutinoſa, diu-tius aſſanda, contraria minus, vt ſemen aniſi, cymini, naſturcij. Semen verò lini & pſyllij, quia humidita-tem lentam ſatis multam ſortitum eſt, paulo diutius aſſa-ri ſuſtinet.

Poſſunt quædam etiam in clibano aut ſuper eius te-ſtudinem, aut ſub cineribus aſſari & ea vel nuda, vel olla noua concluſa, & ſi mediocria ſunt integra: ſi magna, confracta, quædam etiam maza intecta clibano aſſantur.

Scilla per aſſationem multi fit vſus Dioſcoridi, quia per eam vel elixationem eius vehementia obtundi-tur Galeno. Quæ enim non aſſata ſumitur, interaneis maxime noxia eſt Meſuæ. Illa autem delecta, purga-ta farina, pinſita, aut (id ſordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circūdatur in digiti craſsitiem,

ſub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano aſſatur. Sunt qui in olla operculata in furnum demiſſa aſſant: ſic enim celerius & clementius purgat. Sic elleborus albus, & ſcammonium in maza piſta, vel cydonio præparatur Dioſc. & Galeno, vt ipſa & panis, & cydonium moderatius purgent. In vas calefactum quoque & ab igni depoſitum opium mox immittunt, vbi eſt liquatum, eximunt priuſquam ſiccetur, & friabile fiat.

Acaciam noſtratem factitiam ſuper prunas ignitas aſſat Bulcaſis in ſeruitore. Eſt quando vt alimenta ſic medicamenta ex humore friguntur: nam caſtaneæ ſine humore, fabæ, piſa, carnes, fungi, cum humore, vt oleo, butyro. Sic myrobalani, flauæ, cepulæ nigræ friguntur & fricantur in oleo violato, aut amygdalarum dulcium in tryphera Perſica & in ſimplicibus. Omnia probe trita friguntur in omphacio, vel ſucco myrti, & aceto, & ſiccantur in ſtomachico electario quodam Meſuæ. Omnia in vino odoro frigantur, deinde in ſucco cydoniorum in E. noſtro Meſ. Addit in ſequenti, & feruefiant, vt intelligere poſsis, hæc frigenda ſuper ignem ſemper mouendo, & confricando: non ſolum fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VStio aſſationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantum differant, aſſata enim largius vruntur, & infra modum vſta, tantum aſſantur. Vruntur plantarum partes ac animalium, & animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum vrendorum ſcopi medicis ſunt varij. Quædam enim vruntur vt puluerari facilius poſsint, vt pili, lana ſuccida, ſericum, teſtæ oſtreorum, buccinorum, purpuratum, vngues aſini, cornua caprarum & ceruorum, oſſa, coria, & alia quæ ob terroſam & duram & craſſam corporis conſiſtentiam & concretionem denſatam vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt eſſentiæ craſsitiem deponant & tenuitatem, aliaſque facultates igneum calorem ſequentes induant. Id quod quanuis omnibus vſtis accidat, non ob id tamẽ

omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quæ acria erant, mitiora fiunt, quæ nõ acria erant, acrimoniam vrendo aſſumunt. Gal. lib. 4. & 9 ſimpl. in chalciti.

Ex quo patet vſtione etiam facultates quaſdam miteſcere, vt ærugo, chalcitis, miſi, ſori, chalcantum, malanteria fiunt moderatiora: quaſdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quæ ſaporem acrem ſequuntur.

Alia vruntur, vt vis quædam noſtro propoſito aliena, ex profundo in ſuperficiem trahatur, poſtea lotione ſepararetur: ſic lapidem phrygium vſtum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad diſsimulanda ſimplicia. quibus conſtat medicamentum, ſic ærugo vſta modice quidem: rufa facit emplaſtra immodice vero, nigra.

Ceruſa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auripigmentum. Oſſa & teſtæ vrendo primum nigricant, deinde albiſsima euadunt.

Quædam vruntur vt in aliam tranſeant ſpeciem, vt vipera vſta tranſit in ſalem theriacum. ceruſa vſta vt rubeat in ſandyca, thus in fuliginem, ſulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem & ſpodium.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana ſuccida, ſericum, cornua, vngues, coria, irundines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, ſcorpiones, viperæ, lepores, & alia quædam pedeſtria. Hęc vero in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda carbonibus vel clibano, præſertim quæ prope cinefacta diſperire poſſunt. Quæ vero poſt vſtionem integra manent, vt oſſa, vngues, cornua, teſtæ oſtreorum, lapides ad gypſum vel calcem coquendam & ſimilia: hæc etiam viuis carbonibus obruta vel ſuperpoſita, aut etiam flammę luculentæ immiſſa, vri poſſunt: niſi quædam ſint addenda, quæ vim eorum mutent. Tunc enim etiam in olla noua vruntur. Sic viperas cum ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus vrebat ad ſalem theriacum: ſic fictili nouo incluſa vel patellæ ferreæ, aut ſartagini impoſita vrũ-

tur, ceruſa,chalcitis, miſi,ſori,chalcantum,auripigmentum,ſandaracha,plumbum.

Alia fictili crudo vruntur, donec id percoctum ſit, vt cadmia,æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia ĩ patina vrũtur,vt ærugo,chryſocolla,lithargyros

Alia in olla ex cineribus oſsium(crucibolum vocant) in fornace aurifabrorum,alia in foco,alia in clibano panis,alia in furno figulorum, alia in fornace chymiſtarũ.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta quàm olla vel noua vel cruda, vel patina excepta per ſe vruntur nulla addita inflammabili,aut vires mutante materia,vt oſſa, cornua,teſtæ oſtreorum.

Alia materiam requirunt inflammabilem,vt ſulfur,alumen aliquod,ſalem,hordeum,vt in plumbo vſto & aliis docuit Dioſc. Vas item quo excepta vruntur ſi fragile eſt,vt vitreum,ex terra bellouaca & alia lapidea & ſilicea luto chymiſtarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus,quàm igni committamus.Eodem luto vaſi operculum ſæpe agglutinamus,ne inter ipſa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autem id fit ex terra figulina aqua macerata cũ ſtercore equino, & ſi vis pilis animalium multum diuq; ſubacta,quod & lutum ſapientiæ vocant chymiſtæ. Eius loco interdum eſt terra figulina ſola, vel gypſum aqua ſolutum,vel farina albuminibus ſubacta.

Vas quoque chymiſtæ operculant labris ipſius colli per fuſionem coaleſcentibus, dum materiæ ſunt precioſæ,& quas exhalare nolunt.Id autem in matulis tantum vitreis longo collo efficiunt,ſigillumq; hermetis vocãt.

In aliis fictile apertum eſſe nihil nocet, ſi clibano vrẽda ſunt:ſi verò cineribus aut carbonibus obruenda,operculatur vas,ne aliena materia quod vrendum eſt,vt dixi, conſpurcetur,vel ne materia ipſa exiliat, vt in ſale & lapidibus quibuſdam.

Operculũ autẽ nunc ſolidũ eſt,& integrum,nunc multis locis foratum,vt fuliginoſi effluxus exhalẽt liberius, à quibus eſt cauendũ,præſertim ſi à vipera,ſcorpionibus, aut ſimiliter venenoſis attolluntur, item ſi à metallicis.

Vrantur materiæ carbonibus peruſtis, præſertim precioſæ, & quæ oculis ſunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel flabellis excitari interdum oportet, vt citius vſtio abſoluatur, vt Galenus in vſtione lapidis phrygij iubet, lib. 4. c. ph. p

Quædam ad idoneam magis vſtionem puluerantur, alia franguntur tantum in fruſtula magnitudinis nucis iuglandis, vt lithargyros, vel nucis auellanæ, vt lateres in oleo philoſophorum, & lapis phrygius, à Galeno in ſuo remedio oculari.

Alia etiam in ſole æſtiuo ex vino vel aceto pluribus diebus teruntur, priuſquam vrantur, in c. ph. g

Plantarũ partes. Quæ omnia his exemplis ex Dioſcoride, Galeno, Meſue, & aliis fient notiora, folia oliuæ ſylueſtris in olla fictili cruda, lutata furno figulino, per coctionem vaſis vſta, lota, ex aqua in ſole ſiccata, albuginem oculi & panos potentius omni pompholyge delent Albucaſi.

Sarmenta ligna, cortices & partes aliæ plantarum vruntur relicto tamen foramine in operculo, vt fumus exhalet.

Abrotani, aſphodeli, ari, ariſari, dracontij vſti, cinis Galeno paſsim vſurpatur.

Braſsica non tranſplantata, à terra expurgata, minutim conciſa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano vritur in carbones, qui triti ollæ alteri impoſiti, operculati, vruntur donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rhabarbarum vſta valentius aſtringunt quàm aſſata Meſuæ.

Aloe quibuſdam in olla noua ſuper prunas vritur in diamoſcho amaro, vt abſumpta glutinoſa ſubſtantia aluum ducere deſinat, & magis roboret, ob quam cauſam etiam abluitur.

Fex vini ſiccata vritur igni, donec albeſcat, & linguam multum mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clauſum, operculatum nocte igni vritur Bulcaſi.

Thus vſtum ſcribitur in Iſide cephalica, lib. 4. c. ph. g. Vſto thure fuligo qua ratione colligenda docet Dioſc.

Lepus viuus iugulatus cum ſanguine & pelle vaſi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec pulueraríi poſsit ad calculum frangendum. *Animalia & ipſorũ partes.*

Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus, vruntur Gal. lib. 11. ſimpl.

Aeſchrion cancros viuos in patella æris rubri vſsit donec in puluerem molliſsimum redigi poſſent contra rabiem.

Teſtæ oſtreorum, limacum, ouorum excluſis pullis, ſericum, oſſa, cornua, vngulæ, vel prunis ipſis vel tegulæ aut ollæ impoſita in clibano vel foco vruntur, donec albeſcant, & puluerabilia ſint. Hæc tamen non vrenda, niſi medicus iuſſerit, quia vires vſtione mutãt. Poſſunt enim tenuiſsime limari, aut radi, vt cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probe limata propinari, ſericum ſimiliter cardiacis miſcendum ſit crudum, minutim conciſum, cum aliis pulueratum, vſtum autem medicamentis materias conſumpturis miſcetur, vt diaſenne Nicolai. Spongia bitumine vel eius penuria pice illita vritur lib. 11. ſimpl. *Gal. lib. 11. ſimpl.*

Lana ſuccida largo vaſi figulino lati oris imponitur, operculatur. gypſo, vel glutina, vel terra figulari ſubacta cum aqua illinitur, vritur fornace, vel camino. *Gal. li. 6. c. ph. p*

Scorpiones viui olla noua incluſi, & operculati maza vel luto circunlita vruntur igni ex ſarmentis vitium in clibano, vt eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinque pota renum calculum frangant.

Sic vruntur viperæ & colubri, amborúmque cinis ex oleo illitus ſcrofulas liquefacit.

Litargyros chryſitis, grauis, pura à plumbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunæ ſuperponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret, vbi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia, & reconditur. Alij ter aceto aut vino reſtinguentes rurſus vrunt, & reponunt. *Metallica & terrea.*

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec tranſlucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo bullet, mox vino extinguitur aminæo, ſi ad emplaſtra paratur: aceto autem, ſi ad pſoricum medicamẽtum. Sunt qui ſic vſtum ex vinoque tritum, iterum crudo fictili torrent, donec pumico- *Dioſc.*

ſa videatur iterumque ex vino tritam vrunt tertio, donec prorſus in cinerem redigatur, nihil ſcabritiei retinens.

Ibidem. Plumbi laminæ quàm tenuiſsimę, aut plumbi limatura & ſulfur alternis vaſi imponuntur, donec plenum ſit, operculatur, ſed relicto exili ſpiraculo ſuccenditur, dum plumbum ardet rude ferrea verſabis donec totum perfecte in puluerem redigatur. dum eximes, obſtrue nares quòd eius halitus ſit noxius.

Ibidem. Stibium pinſita farina circunlitum, & carbonibus obrutum torretur, donec ipſa cruſta carbunculetur, exemptumque extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut vetere vino, vel vritur carbonibus ſuccenſis, efflatum, quoad ardeat. Si enim paulo magis cremetur, fit plumbum.

Ceruſa trita in fictili nouo, flagrantibus carbonibus, aſsidue verſando vritur, donec cinereum colorem traxerit, vel patinis nouis ſuper prunas trita vritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris ſit ſandarachæ: ſandyxque tunc appellatur, refrigerata reponitur. ſic trita chryſocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt, vt rubeat: ſi flaua eſt, macicot vulgo dicitur.

Aes fit vſtum ex clauis æreis ſolutarum nauium fictili crudo compoſitis ſuperſparſo ſulfure cum ſale pari. Quibus viciſsim inſperſis fictile ſemiplenum operculatur, & figulari creta circunlinitur, fornaci inditur donec fi-

Ibidem. ctile percoquatur. Modos vrendi alios docet Dioſ.

Aerugo fracta minutiſsime in fictili patina flagrantibus prunis ſuperpoſita verſatur, donec mutata colorem cinereum concipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem prorſus colorem non reddet.

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus ſuperpoſito vritur, donec bullas excitare deſierit, & perfecte inaruerit, ſi humidior eſt: ſin alia eſt, dum mutata in floridum colorem ſanguineum aut miniatum contraxerit. Eximendo inſidens ſpurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis carbonibus, donec luteo colore palleſcat. Sic miſi, ſori, chalcantum vruntur. chalcantum autem vrendo ſuapte natura colorem rubeſcentem ſortitur Dioſ. in ærugine.

Auripigmentum vritur teſta noua viuis carbonibus ſubiectis aſsidue verſando, donec igni flagret, & mutet

colorem.fit enim foris argenteum,intus rubrum : refrigeratum & tritũ reconditur.Sic vritur ſandaraca, alumẽ.

Lapidem phrygium in particulas magnitudinis auellanæ fractum vres in olla recenti luto circunlita,tecta operculo perforato vel in ſolo vertice, vel (quod melius eſt)in pluribus partibus,vt fuliginoſi fumoſique eorum quæ vruntur effluxus facile per ea efferãtur,deinde peruſtis carbonibus perflatis vre,donec ignitus ſit,cętera ex Galeno repete.Sic cyanus lapis vritur, & alij. *Gal.li.4. c.ph.p*

Sal vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditusque prunis,donec efferueſcat vritur.Sic nitrum & ſpuma nitri,ſi inueniuntur vrenda ſunt.Vitrum tritum inter ſtrata pice vritur,& aqua frigidiſsima extinguitur, Auen ſoal tamen friabile non fit.Alia plura ex Dioſcoride, & aliis huc tranſcribi potuiſſent, niſi hæc etiam multa huic ætati omnia hæc negligenti exiſtimaſſem. *Dioſ.*

Vſtionis terminus in quibuſdam eſt, dum ignitum id abũde fuerit,vt in vſtione triplici lapidis phrygij:in quibuſdam dum nihil fumidum amplius expirat, nullaque fuligo præterea emergit.

In aliis dum bullas edere definet.In his quę fictili crudo vruntur,fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinſita circunlinuntur aut luto, cruſtæ vſtio.

DE EXTINCTIONE.

EXtinguntur vel vſta vel ſolum ignita quædam non modo,vt empyreuma ipſum diſsipetur,ſed etiam,vt in corpus vſtione rarefactum vis quædam humoris aut frigoris penetret, vt ferrum candens aqua piloſellæ, vel alia aſtringenti extinctum euadit ſolidiſsimum.

Extinctio fit interdum ad purgationem, vt plumbum liquatum ſucco mercurialis calido : ſæpe extinctum, & tribulatum ſtanni puritatem, & ſoliditatem aſſequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguitur in ſe trahat.ſic cadmiam vino aminæo ad emplaſtra aceto ad remedia pſorica extinguit Dioſc. ſic Galenus lapidem phrygium extinguit primum butyro recenti, ſecundo vino falerno,vel alio fuluo, odoro, tertio melle Attico,ne medicamentum ſit aridum,ſed viſcoſi cuiuſdã *lib.7.ſim.*

particeps. Gallæ ad ſanguinis ſuppreſsionem carbonibus impoſitæ, donec vndique candeant aceto: aut vino auſtero extinguendæ ſunt.

Stibium lacte mulieris marem enixę extinguitur.

Limatura chalybis ſæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid virium in ſe trahunt. Interdum autem ignita humore extinguimus, vt humoris naturam mutemus, vt dum lapides vel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extinguuntur, vt ſeroſam & mordacem eius ſubſtantiam abſumant, ſitque tunc lac dyſenteriis ſalubre.

Aqua chalybem vel aurum ignitum ſępe extinguimus vt ipſa minus humectet, ſed ſit terrea magis abſumpta tenuiori ſubſtantia.

Argentum viuum etiam ſi non ſit ignitum, tamen & ſaliua hominis ieiuni, & ſucco ſaluiæ aut limonum extingui dicitur, quod vis eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio recte dicitur, cum his agitando miteſcit.

DE SVFFITV.

SVffitus ſeu euaporatio vi caloris excitata ſæpe medicamentis adhibetur præparandis & vtendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè retrahit ſi infernè adhibetur, vel ſurſum ſi narib⁹, ſuffitus plumarum perdicis, corij veteris, vel aliorum tetro odore præditorum, naribus exceptus vterum ſurſum ruentem deturbat. Suffitus radicis & ſeminis pœoniæ, melanthij, ſtyracis, maſtiches, roſarum, ad capitis affectus pituitoſos. Iiſdem vel aliis ſtuppæ ſuffitæ capiti circumponuntur.

Frontalia ex roſis, violis, flore nymphææ ſemine lactucę, portulacæ, & ſimilibus, vapore aquæ roſarum verbenæ, bethonicæ, & ſimilium ſuffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata ventriculi ex bombace aromatibus farto, vapore ſtomachico præterea ſuffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut foliis bechij ſuper tegulam ignitam impoſitis, ad tuſsim adhibetur.

Suffitus

Suffitus ex ſulfure purgato & auripigmento vſto & loto, probe à practicis quibuſdã aſthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necantur cantharides Dioſc.

DE PVRGATIONE.

VStioni ordine optimo ſuccedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniam vſtione acquiſitam, vt & natiuam tollat & vſta expurget, ſed cum illa ſit purgationis ſpecies, ſatius mihi viſum eſt de purgatione prius agere, quod eius cognitio lucem magnam ſit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda paſſiue, non actiue: ſeu quatenus purgatur non quatenus humores ſibi familiares ex corpore noſtro trahunt. Purgantur enim medicamenta ſordibus, & aliena quauis materia per deſpumationem, clarificationem, colationem, reſidẽtiam, coctionem, lauationem, exciſionem, depellationem, & modos alios poſt ſcribendos.

Radices erutæ radiculis circuncifis, aliquoties abluuntur potius quàm abraduntur, deinde ſi magnæ ſint & matrice intus lignoſa, parum confractis lignum id eximes, deinde ſiccabis, & repones. ſic radicem cichorij, apij, petroſelini, fœniculi purgamus, & eryngij, ſeſari, cari, dauci, paſtinacæ.

Eſt quando putre etiam aliquid excidendum eſt à radice iridis, enulæ, bryoniæ, ſigilli beatæ mariæ, rha barbari.

Radicẽ ari, dracuntij, aſphodelli, ſatis eſt exciſis radiculis lauaſſe, cum cortice conſtent tenuiſsimo, vti & radix chelidonij parui, cotyledonis, ſatyrij,

Scylla cultello ex cypreſſo quibuſdam deſquamatur, in qua mirum eſt ferrum vitari, cum piſtillo ferreo teratur ad ſuccum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ niſi aridis foliis, aut ſtipite lignoſo, quanquam & ablui debeant, ſi terreno aut luto ſordidæ ſint, vt iuſsit Dioſcorides.

Seminibus ſæpe duplex, interdum triplex debetur purgatio. Vt legumina ſiliquis, cerealia glumis, baccæ halicacaborum veſicis, ſemina fructuum carne, ſemen ricini, vrticæ maris, caſtanea echino, ſemẽ papaueris hyoſchyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionem.

Quæ omnia iterum cortice tenui & interiore ſæpè purgãtur, vt poſt audies. Nux iuglans, & auellana & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, poſtremo pellicula & alia plurima ſimiliter. Hic autem de tertia purgatione agendum, quod alia vulgò fiant, & purgata hæc vẽdere conſueuerint, & zeam, oryzã per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Meſ.

Ibidem.

Cortice ergo ſeu pelle purgantur ſemina cnici, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt ſole ſuperſint medullæ, idque multis modis. Quidam enim hæc inſolant, deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricant, donec à medulla cortex ſeparetur. Cribro tunc idoneo medullas tranſmittente, & cortices retinẽte cernunt. Alij etiã ſolis loco, igni leuiter frigunt ſed medullæ ſic extractæ graueolẽt, & ſunt ingratæ ſumenti, vt calfactũ oleũ. Forſiculis alij ſingula ſemina purgãt quod operoſum eſt, vt vnguibus & dentibus quod impurius eſt, qui modus hodie eſt cõſuetior. Sunt qui hęc ſole ſiccata in magna quãtitate friãt piſtillo ligneo, cribro raro cernunt: iterũ terunt & cernũt: ſi corticũ particulæ ſimul tranſeunt, vanno euolant. Semen ſeſami purum aqua modice ſalſa irrigatur, manibus confricatur, iterum irrigatur, donec madefiat: extenſum linteolo ſiccatur, modice aſſatur, ſacculo aſpero immittitur fricatur multum donec depelletur. cortices vento aut halitu expurgantur, vel in aquam frigidam iniectis cortices ſupernatantes deraduntur. Sic ſemina cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, ad olea ex his facienda excorticantur Meſue non autem ad vſus alios.

Amygdalæ piſtacia, ſtrobili, nuces & ſimilia aqua frigida per noctem, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittunt. Item ſi in ſartagine aſſentur igni, donec depellentur, ſed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sunt qui recentes hos nucleos palea frumenti obruunt, ſicque cadit cortex. alij cultello malunt depellare, præſertim cum oleum amygdalinum recens exprimendum eſt in potum colicorum, aut nephriticorum. Alij etiam non depellatas terunt & exprimunt oleum purum & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari poſſunt, affuſa identidem aqua calida, piſtillo ligneo

batuantur, ſiccantur, parum niſi ęſtas eſt ventilantur, perſiccantur, reponuntur.

Eſt tamen quando corticis vſus eſt maior, vt in piſis & fabis, & aliis. Eſt quando ſolus expetitur, vt in rhœ, radice apij, fœniculi, ellebori, turbith, cinamomi & aliis corticibus dictis lib.1. methodi medicamenta componendi.

Ricini ſemen echino inſolato vel frixo per ſe aut confricatu facile exilit, depellatur autem quomodo dictum eſt terendo, ſed mitius ne ob multam humiditatem cohæreant. ſic baccæ lauri. Vel ex non excorticatis, ſed pertritis oleum extrahatur. *Meſues.*

Colocynthis cortice & ſemine purgatur, ſolaque pulpa in vſu eſt medicorum.

Cydonia & fructus alij condiendi intus & foris purgantur.

Caſsia corticibus & membranis ligneis exempta ſeminibus purgatur per cribrum ſetaceum rudicula vel cochleari, vel manu: ſunt qui id efficiunt felicius cum vapore ex decocto aliquo medicato ſubeunte, interdum humore aliquo ſoluitur, vt in diamanna Meſuæ. Sic tamar indos purgamus ſed hi fere humorem poſtulant, vt per cribrum tranſmitti poſsint, vt manna humore calente ſoluta in cribro folia ilicis cui felicius inſidet, & ſordes alias dimittit.

Dactyli cultello intus & foris purgãtur, vt abunde diximus lib.3. methodi medicamenta componendi.

Succi purgantur feruore, reſidendo, clarificando, colando, vt in ſyrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Gummi Arabicum, tragacanthum & ſimilia trita negligenter ſi ſunt ſicca, in vaſe vitreo aqua pura vel roſata merge nocte vna, miſce manu poſtridie donec liqueſcat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: vtere, vel ſiccatum repone. *Dioſ.*

Galbanum etiam laudatiſsimum retinet aliquid adiecti ſeminis, & ferulæ id ante vſum ſic purgabis: In aquã feruentem demitte: cum liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut ſordes ſupernatantes concha detrahe.

Sic liquores alij humore idoneo ſoluti colando purgantur, à ſeminibus ſtipitum fragmẽtis & cæteris excre-

mentis, quæ per negligentiam aut inſtitorum malitiam ipſis accreuerunt.

Adipes, cerebella, ſanguis & aliæ animalium partes medicamentoſæ, qua ratione purgandæ ſint, paulò pòſt audies inter ea quæ pluribus præparationum differentiis ſimul à nobis parantur.

DE LAVATIONE.

LAuatio purgationis, vt dixi, ſpecies fere fit ad ſordium aliquarum ſeparationem, abuſiue tamen etiam imbuere medicato humore medicamenta aliqua lauare Meſues, & alij vocant. Lotionis vires ex Meſue repete. Lauantur aqua foris radices, herbæ, fructus, ſemina, ſi luto, puluere, vel re alia ſunt contaminata, aqua ea toties mutata donec pura maneat, & ſordes omnis ab his deterſa erit etiam ſi ſint roſæ, violæ, intyba & aliud cichorij genus, & adianta, poſtea autē ſiccantur pannis, vēto, ſole, igni, ſed mitiſsimo: ne medicamenti vim diſsipet. Hæc autem lotionis differentia omnibus conſuetiſſima., quia paruarum eſt virium ſi alteri mox dicendæ conferas, pluribus ob id declaranda non eſt. Lotio alia intus, & ſimul foris fit ſeu per totam rei lauandæ ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue lib.1. ſcriptas, & alias quaſdam hic ſcribendas, & paucis perſtrictas lib.3. methodi medicamenta componendi.

Vt autem humor omnem lauandi corporis partem quantumuis exiguam attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtantia noſtro propoſito aliena, ſi id eſt durum aut lapidoſum, ante lotionem eſt tenuiſsime puluerandum: ſi eſt cito liquabile, calfaciendum: ſi per ſe eſt liquidum, quale eſt lauabitur: ac etiam ſi per ſe in aqua, aut humore alio prompte diſsiliat ac diſſoluatur, vt bolus armenia, calx.

Quæ igitur prompte liquantur, vt oleum, cera, pix, reſina, modice calefiant, & mox infundantur in vas magnū, oris lati, ſemiplenum aqua puriſsima, experte omnis odoris, coloris, ſaporis, quem ſenſus percipere poſsit, quæ ex ſole vel igne tepeat. Tunc manibus multum diu que agitentur, ab agitando deinde quieſcatur, donec id

pingue totum quod lauas ſupernatet. Id quod talibus promptum eſt ob innatam leuitatem, præterquam oleo nimium multa agitatione valentius confuſo cum aqua, vt mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, ſimilis affundatur idque tertio & quarto, ac toties repetatur donec medicamentum in aqua illa depoſuerit omnem illam vel ſubſtantiam, vel qualitatem noſtro propoſito alienam, ſeu quoad aqua nullam ex loto medicamento talem ſubſtantiam, vel qualitatem, vt colorem, odorem, ſaporem, amplius recipiat, quàm viſu, olfactu, guſtatu deprehendas.

Effunditur autem aqua per foramen aliquod ſubiectum, quod interim dum lauas luto obturaueris, aut vaſe inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abiicitur. Alij aquam pingui miſcent in vaſe vtrinque habere foramen anguſtum, operculandum digitis inter agitandum, dum vero per horam reſederit, aqua effunditur, noua infunditur, idque fit toties donec acri & flaua olei humiditate deterſa, oleum dulcius, & album euadat.

Oleum tamen lauando minus eſt verberandum, ne adeo aquæ miſceatur, vt poſt ægre poſsit ſeparari: ſed ita verbera, vt dum quieſcere pauliſper permiſeris, ipſum totum innatans detrahere poſsis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis aliis albis, aut frigidis eſt optimum & vſurpandum.

Dura autem & lapidoſa, vt metallica, lapides, oſſa, teſtæ, ſucci ſiccati, lachrymæ ſiccatæ, antè læuiſsime ſunt terenda, deinde aqua pura ſubinde mutãda, manibus vel rudicula agitentur, quoad nihil ſordium medicamenti aquæ innatet, maneatque aqua medicaměti qualitatum, vt coloris, odoris, ſaporis omnino expers. Non ante vero aqua eſt effundenda, quam lauandum corpus quieſcendo in fundũ vaſis ſubſederit, quod metallicis, & terreis corporibus ob inſitam grauitatem facile accidit, vt prædictis innatare, ob naturalem ipſorum leuitatem. Effunditur autem aqua per os vaſis paulatim inclinati, ne motus vehemens corpus lotum aquæ iterum commiſceat, & cum ea effundatur, ſatius enim eſt aquæ prioris aliquid remanere quam lauandum corpus effundi. In his autem vas in fundo pertuſum in liquabilibus prędi-

ctis vtile, dãnatur quod ad id grauia hæc repãt. quæ ſi per foramẽ id vacuare tẽtes, aut ipſum obſtruẽt, aut aqua penetrare habilior cum ipſis vacuabitur. Poſsis & per licia, pãnea, philtra vocãt, deſtillando aquã paulatim vacuare, prẹſertim dũ corpus lauandũ eſt precioſius. Nã ſic nihil, aut minimũ eius, cũ aqua vacuatur, ſed illa vacuatur purior, & corporis lauandi ſubſtantiæ expers magis.

Sic lauantur plumbum, ceruſa, lithargyros, ſcoria plũbi, æs, ærugo, chalcitis, & congeneria, cadmia, ſpodium, pompholyx, ſtibium, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidoſa, oſſa, os ſepiæ, cornu cerui, capræ, vngula capræ, teſtæ oſtreorum, & ſimilia.

Cum vero dura illa teri antè molliſsime debeãt, quàm lauentur, teri autem non poſsint citra vſtionem ante vt prius eſt dictum, ſunt vrenda, quanquam horum multa citra vſtionem teri poſſunt, vt cadmia præſertim lapidoſa, chalcitis, chalcantum, ceruſa, pompholyx.

Adde quòd liquabilia prompte, & dura, & horum media, ſi humore medicamentoſo lauantur, etiam per noctem, in illo reſideant, vt plus virium eius in ſe trahant: interdiu enim lauanda ſunt ac potiſsimum in ſole feruidiſsimo: præſertim ſiqua ſicciora, tenuiora, albiora volumus. Lauantur enim non aqua fontana, & pura ſolùm, ſed marina, ſulfuroſa, bituminoſa, vino, aceto, lacte, mucagine, ſuccis plantarum, decocti aromatum, vel aliorum medicamentorum etiam purgantium: vt ex Meſuæ ſimplicibus patet: omni denique humore, ſed quẽ doctior medicus iuſſerit, ne ſibi hanc deligendi humoris poteſtatem pharmacopœus arroget. Eſt enim quando calida humore aliquo calidiore vult intẽdere, vel remittere frigidiore: eſt quando vires alias mutare inſtituit.

Quæ verò eſt in colore ſolo medicamenti mutatio, eſſe poſsit in pharmacopœi arbitrio, modò vires nihil mutet. Vt ſi medicus imperauit, hoc vino aliquo auſtero abluendum, pharmacopœus autem velit albius, & elegantius redere medicamentum, lauare id poteſt vino aliquo albiſsimo, modò id ſit, vt iubet medicus, auſterum. Odorem ſimiliter deligere illi non permitto, quòd ea cui odor ineſt ſubſtantia, maiorum eſt virium: ad hæc quòd odor additus vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis non conuenit. Multo

minus ſaporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias inſignes per humorem à ſe delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Metallica itaque curioſè læuigata, lauantur & ex aceto, vel marina, ſi vlcera ſunt tumida, cum oris craſsis & calloſis attenuationem multam requirentibus: aqua autem, ſi humores in vlcus affluentes ſint acres & mordaces: vino, ſi humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perſpicua.

Quæ ex metallis ad punctos, neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruoſis adhibentur, omnia eſſe elota oportet, ſi modo citra morſum ſint ſiccatura. Cera quoq; & terebinthina, ſi his medicamentis miſcenda eſt, ſit elota, & multo magis reliquæ reſinæ, ſi immittendæ ſunt. Nam medicamentis omnibus quæ laueris, acris & mordens ſanies eluitur & abſtergitur.

Hæc in vniuerſum de durorum, & mollium, & mediorum lotione ſufficiant: nunc particulatim de quibuſdam agendum, primum plantarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloe optima, trita, creta, ex aqua fontana puriſsima dupla aut circiter, agitetur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea vaſe in lato ſtanneo, vel terreo, vel alio, tecta ſinatur horæ quarta parte, aut paulo diutius ſubſidere: tunc quod clarius ſupernatat, inclinato vaſe in aliud ſimile, ſed minus per colum ſetaceum trāſuaſetur: aut ſi puriorem, ſed parciorem vis aloen lotam, licio aut filtro excoletur, aut diutius reſidere permittatur in vaſe præſertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, ſpina, aut cera obturata, per quæ quantum videris clarum ſine effluat, ne ſcilicet inclinato vaſe turbari queat: aquam nouam affunde, ſubige, ſine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenoſa, & terrea tantum fæx ſuperſit. Primam omnium præſtantiſsimam per ſe inſolatur ſicca, alias omnes ſimul. Si autem hyems eſt, aut lota aloe in rem præſentem egetur, igni lento ſiccari poteſt.

Dum autem ſiccata iam aloe eſt ex vaſe ipſo eximēda, calefiat vas parum, vt promptius ab eo aloe ſeparetur, & imam eius partem, in quam quod craſsius eſt ſubſedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri ſolet.

Quod ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterum teratur & lauetur, vt prius, idq; ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit. Nam toties lota aloe acrimoniam & vim purgatricem prope totam amittit & calorificam, licet in ea portio aloes tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni æſtimanda eſt, qualis dum fæcem vini vſtam, & calcem viuam lauas, dum ſubſedit, aqua hęc effuſa ſiccatur in cauterium omnium præſtantiſsimum.

Quæ lauandi ratio plane eſt ab aliis diuerſa, in quibus aqua ipſa abiicitur: in hac lotione ſola ſeruatur.

Aloen vero ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquã abieceris, quod relinquetur amaritudinem quidem exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fœculẽta tantum aloes pars fuerit.

Si autem aloen læuiſsime pulueratam, & cretam aqua pluuia, tanquam magis aloen permeante ob tenuitatem, vel intybi, vel roſarum, vel alia ſimplici, aut compoſita imbuas, deinde inſolatu aut igni ſicces: idem ſecundo, tertio repetas, lotio non eſt niſi abuſiue loquentibus, ſed verius, vt ſic dicam, imbutio. In quo genere præparationis eſt, quæ à Meſue in ſimplicibus ſcribitur aloes macerato ex decocto aromatum, vel ſpecierum hieræ picræ Galeni lotio enim non eſt, vt nec quæ Albucaſi in Seruitore multiplex deſcribitur, quia nullam ipſi aloe aufert aut ſubſtantiam, aut qualitatem, ſed ſuas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infuſio maceratio & (vt ſic dicam) imbutio. Quæ quibus & quando facienda ſit, medici ſolius eſt inſtituere. Ob id hoc loco de his agendum fuſiùs non putaui.

Nec ſarcocollæ, aut cancami eſt lotio, dum ea trita lacte aſinæ, vel capræ, vel potius mulieris recentiſsimo humectatur, non autem mergitur, ne lac ante aceſcat quàm ſiccetur, deinde inſolatu mox ſiccatur: idem opus quinquies repetitur: ſed infuſio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi, aut cumini in aceto maceratio recte cum Bulcaſi, & aliis lotio vocetur, niſi vt dixi abuſiue loqui ſe fateatur. Sed hæc de nominibus non de re diſceptatio finienda eſt, ad remque propoſitam nobis redeundum. Cancamum tritum aqua fontis, cui ariſtolochia, &

ſchœnanthum ana incocta fuerint, lauat piſtillo ſemper agitando Pandectarius, quoad aqua clareſcat, quod reſedit colerur, & ſiccetur. Tenuius ſic euadit, & magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollendam ipſius acrimoniam: nobis prętereunda, quia deſideratur, & eius loco ſuccus prunorum agreſtium, acrimoniæ expers ſubſtituitur, qui lauatur tamen aliorum ſuccorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, vt ſit anodyna magis. Nam valenter aſtringentia exaſperant non leniunt, vt in remediis ophthalmiæ docet Gal. lib. c. ph p.

Tragacanthum tritum aqua pura aut roſata macerant nocte vna, poſtridie muccaginem colant, & niſi mox vtenda ſit, ſiccant ac reponunt pro lotaque vſurpant practici quidam.

Lithargyros, chryſitis, aut eius deſiderio argyritis, aut alia, modis multis abluendo albatur Dioſcoridi lib. 5. Poteſt autem lauari, vt metallica cætera trita creta, ex aqua pura aliquoties mutata, tribuletur, reſideat, aqua paulatim effuſa noua indatur, vt ante dixi. *Gal. initio li. 4. c. ph. g*

Cadmia lapidoſa, vt ſiccet magis Galeno lauatur per æſtatem in ſole pluribus diebus terẽdo in aceto acri, aut vino plane fuluo, & ſubſtantia perlucido quale in Gallia Aurelianenſi & Belnenſi, quod multo maxime ſiccare natum eſt: deinde ſiccatur & reponitur, ac vlceribus malignis inſpergitur. Cadmia autem Dioſcoridi in mortario trita lauatur, effuſa ſubinde aqua dum ſordes nulla emergat: deinde coacta in paſtillos reponitur. Sunt qui lauant, vt pompholygem. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutando, die nono imponitur laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic prępatata valet compoſitioni Raſis ad omnem ſanguinis fluorem immodicum. *lib. 9. ad Almanſorem. Dioſc.*

Plumbum poſt vſtionem lauatur modo omnibus duris communi, vel etiam hoc modo.

Aquam paucam in mortario plumbeo agita piſtillo plũbeo, donec nigreſcat & craſſeſcat, tunc per linum aquam cola ter, quater, ſine ſubſidere: laua ſubſidẽtiam aqua pura, donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modice raro ligata in vaſe aqua pluuia, vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius vtilis & tenuior in aquam effluat, & omne excrementum in linteo remaneat: reſidere ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idem opus repete, idq; donec in linteolo nihil vtile maneat. Modos eius abluendæ alios lege in Dioſcoride.

Sic ſpodium lauatur, excrementoſum tamen magis eſt. Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nā fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorū metallicorum lauanda eſt, & ſcoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à ſcoria luteo colore amplius non inficitur. digeritur in paſtillos Dioſcor. Stibium, ceruſa, æs vſtum eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi ſcoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tricies, vel quadragies mutata: deinde aqua buglosſi, vel roſarum decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicę, & in catapotiis ex his lapidibus.

Gal. li. 6. method. Dioſc. Calx aqua marina bis térue lota per æſtatem ſub æſtu caniculæ puncto neruo medicamentū eſt vtile, cū oleo.

Chryſocollam tuſam infuſa aqua mortario, expanſa manu eidem vehementer affrica, & vbi conſederit cola, altera quoque affuſà aqua rurſus tere. Hæc viciſsim proſequere, donec pura ſinceraque ſpectetur, deinde ſiccatā in ſole, ad vſus reconde.

Terram Lemniam ſic lauat Dianæ ſacerdos in Epheſtiade Lemnij vrbe. Hanc aqua macerabat, & in lutum redactam valenter conturbabat, deinde paulum quieſcere ſinebat, tunc aquam ſupernatantem auferebat, & mox quod ſub ea erat lutum tollebat relinquens tanquam inutile lapidoſum & arenoſum illud, quod in imum ſubſederat, lutum illud pingue ſiccabat, dum mollis ceræ conſiſtentiam acquirebat: tunc in paruas huius portiones ſacrum Dianæ ſigillum imprimebat. Gal. lib. 9. ſimpl. & paulo poſt. Terra autem omnis lauatur eodem modo. Primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentoſam habente. Vbi lutū conſedit, effunditur quæ innatat aqua, quod lutoſum eſt ſeparatur à lapidoſis & arenoſis, quæ ad imum reſederunt. Guſtatus au-

tem tibi index eſt accuratus, quam oporteat terram lauare,& quam non.

Quædam enim non ſolum terræ,ſed alia quoque corpora lauari non poſtulant:quædam ſemel, vt terra Lemnia,quædam bis, vt quædam terra Eretrienſis.

Bolum Armeniam ſimiliter lauabis.Sunt tamen qui aqua roſarum ter lauant,totieſque ſiccant. Poteſt ſine lotione vſurpari cum nullam qualitatem manifeſtam præ ſe ferat, ſed facultate occulta valeat:& vi ſiccatrice.

DE PLVRIBVS SIMVL PRAEPARATIONVM DIFFERENTIIS.

QVanquam in prædictorum plurima multæ ſimul præparationum differentiæ cadunt, tamen viſum eſt ſeorſum de his quę multis pręparationum modis egent.Lapis,quo vitra dicta lapidea fiunt, concretus ex cineribus herbæ (quam vulgus ſodam vocat) in foſſa terrea vſtæ,tritus,cribratus,aqua tanta mergatur,vt digitis duobus aut tribus ſuperet,miſce,permitte fæces reſidêre,claram partem per filtrum,vel licium deſtilla:quod clarum eſt clibano,vel igni ſicca.Salem coagulatum, alharil Arabibus dictum,albiſsimum,inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur,in fruſta ſecatur,caryophyllis,& cynamomo farcitur,percoquitur. Sic etiã ſatyrij radix quibuſdam.

Amylum ex tritico delecto,craſsius confracto, nocte vna macerato aqua pura,quod poſtridie exprimes, cumque amylum ſubſederit, inclinato vaſe aquam clementer effunde,ſicca cito,igni,vento,ſole, goſſapio, præſertim hyeme, ne aceſcat: ſiccatum repone vaſe mundo operculato.Paulo diuerſiùs hodie fit, ſed nulla virium differentia. Ex hordeo, oriza, & aliis ſimiliter fieri poteſt. Agaricus tritus cum vino cui zinziber infuſum ſit,in trochiſcos fingitur,ſiccatur,reponitur,vtendi tempore teritur,aliis miſcetur. Sic colocynthis, ſcilla in trochiſcos formata miteſcunt.

Myrobalani multiplicẽ habent præparationẽ Meſuæ in ſimplicibus, & in E.alharil liquores, hammoniacum,

Pompholyx linteolo modice raro ligata in vaſe aqua pluuia, vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius vtilis & tenuior in aquam effluat, & omne excrementum in linteo remaneat: reſidere ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idem opus repete, idq; donec in linteolo nihil vtile maneat. Modos eius abluendæ alios lege in Dioſcoride.

Sic ſpodium lauatur, excrementoſum tamen magis eſt. Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nā fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorũ metallicorum lauanda eſt, & ſcoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à ſcoria luteo colore amplius non inficitur. digeritur in paſtillos Dioſcor. Stibium, ceruſa, æs vſtum eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi ſcoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tricies, vel quadragies mutata: deinde aqua bugloſsi, vel roſarum decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicę, & in catapotiis ex his lapidibus.

Gal. li. 6. method. Dioſc.

Calx aqua marina bis térue lota per æſtatem ſub æſtu caniculæ puncto neruo medicamentũ eſt vtile, cũ oleo.

Chryſocollam tuſam infuſa aqua mortario, expanſa manu eidem vehementer affrica, & vbi conſederit cola, altera quoque affuſa aqua rurſus tere. Hæc viciſsim proſequere, donec pura ſinceraque ſpectetur, deinde ſiccatã in ſole, ad vſus reconde.

Terram Lemniam ſic lauat Dianæ ſacerdos in Epheſtiade Lemnij vrbe. Hanc aqua macerabat, & in lutum redactam valenter conturbabat, deinde paulum quieſcere ſinebat, tunc aquam ſupernatantem auferebat, & mox quod ſub ea erat lutum tollebat relinquens tanquam inutile lapidoſum & arenoſum illud, quod in imum ſubſederat, lutum illud pingue ſiccabat, dum mollis ceræ conſiſtentiam acquirebat: tunc in paruas huius portiones ſacrum Dianæ ſigillum imprimebat. Gal. lib. 9. ſimpl. & paulo poſt. Terra autem omnis lauatur eodem modo. Primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentoſam habente. Vbi lutũ conſedit, effunditur quæ innatat aqua, quod lutoſum eſt ſeparatur à lapidoſis & arenoſis, quæ ad imum reſederunt. Guſtatus au-

Coagulum ex recens occiſo animali tenello, ſale inuoluatur, inſoletur, ſeruetur.

Hircus quadrimus, ſanus, bene habitus, canicularibus diebus ſaxifragia, apio, petroſelino, fœniculo, pulegio, hedera, ſchœnātho, geniſta, adiantis, lupulis, & cęteris calculum frangentibus nutritus, vino optimo & tenui potatus, in ſole dies 40. verſatus, donec vrina nigreſcat: tūc decolletur, & ſanguis non primus, nec poſtremus, ſed medius excipiatur olla pura, aut patina foliis prædictis inſtrata: dum concreuerit, incidatur per latum in partes duas. Siccetur ſole vel luna tectus reti aut panno raro. vitetur ros & pluuia.

Adipes recentes aqua pura aliquoties loti in vaſe ſemipleno, liquantur ſole vel aqua calida in vaſe duplici, tepore, aut cineribus: & quod liquatum erit, ſenſim effundatur in vas aliud. Vel igni liquentur & colo tenuiſſimo transfuſi ſeruentur. Sic adipes liquatos colando à mēbranis & aliis purgat Gal. in emplaſtro diachalciteos. *Dioſc.*

Cantharides vere forpiculis præhenſas, & immiſſas phialæ oleo obrue, & inſola, donec putreſcant, vel vre. Vel vaſe fictili non picato conde, linteo raro. vaſis os ſubliga, eoque deorſum verſo excipe halitū aceti quàm acerrimi feruentis, donec æſtu exanimentur, poſtea lino transfixæ reponuntur. *Dioſc.*

Transfixio hic & in ſcilla, in radicibus elignatis ſeruandis, etiam eſt præparationis ſpecies: ſed cuique perſpicua, & ſæpe ad ſiccationem & repoſitionem neceſſaria.

Carnes ericij leonis & aliorum quorundam animaliū ſeruandæ in vſus medicos, ante quater, quinquiēs, ſemper tamen per horam lauandæ vino calido dulci, in furno leuiter ſiccatæ ſeruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica ſecreta, ter lixiuio, vel aqua ſalſa lauatur, donec odor teter abierit ex aqua hordei, aut ſero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis, extrahes autem impoſitis ipſi phialis vitreis aqua prius tinctis, quibus quantum adhærebit forma ſcintillæ in ſola Iulio menſe, donec albeſcat. Vel ceram ex aqua dū nigruit mutanda, coque donec ſit alba.

Hæc de medicamentorum præparationibus ſufficiant.

DE MODO MISCENDI AD COMPOSITIONEM MEDICAMENTA,

LIBER TERTIVS.

CVm finis omnibus iis quæ ipſum præcedunt, & ipſius gratia fiunt, ſit præſtantior, hunc librum tertium medicis & pharmacopœis non vtiliorem modo, ſed etiam magis quàm prędictos duos neceſſarium facile iudicaueris. Cum neque medicamenta huic affectui idonea delegiſſe magni ſit momenti (niſi affectus ipſe ſimplex ſimplici remedio curabilis eſt: aut ſi compoſitus ſimplici quidem nobis, ſed natura compoſito) neque hęc pręparaſſe, niſi compoſitio ſuccedat, quam illa duo ſpectabant, & in quam deligebantur, & præparabantur medicamenta.

De modo igitur ſeu induſtria, & arte medicamenta componendi, & miſcendi ſumus dicturi: non tamen omnia, ſed ea præcipue quæ parrhiſiis, aut vſu, aut paratu ſunt frequentiora. Quæ vero vrbes aliæ alia in vſu compoſita habent medicamenta, ex horum imitatione paruo negotio ſubſtituent. Porro in his omnibus Meſue ordinem ſumus ſequuturi, vt ſcilicet doceamus. Primũ, quo modo condita ſint componenda, deinde ſapæ, iulepi, ſyrupi: tertio loco eclegmata: quarto decocta, & infuſa ſiqua hodie vſurpantur, quinto antidota, ſexto pilulę: ſeptimo trochiſci, octauo pulueres: nono olea: decimo vnguenta, vndecimo cerata, duodecimo emplaſtra. His tamen paſsim, ſed locis ſuis ex Nicolao, & aliis ſimilia, ſed vſitatiora nobis adſcribemus. Quæ vero vrbes aliæ vſurpant, ſi libet adſcribant, vt Lugdunenſes conſeruam menthæ, athanaſiæ vulgaris, euphragię, ſcolopędrij, oxalidys, ireos, ſtœchados, hyſſopi, ſaluiæ, ſaluiæ vitæ myrobala-

norum, limonum, primulæ veris, ſigilli beatæ Mariæ, ſummitatum arantij, cucurbitæ, cucurbitam conditam ſyrupum lupulorum, calaminthes, violatum decoctione cucurbitæ, electarium de bolo contra peſtem, E. Indum maius. E. roſatum Meſuæ loco. E. de ſucco roſarum. E. lenitiuum quoddam. E. de pſyllio. E. lætitiæ Gal. E. letificans conciliatoris, auream alexandrinam, confectionem anacardinam, hieram Rufini, Logadij, Hermetis apud Meſuem, Micletam, requiem magnam Nicolai, rubiam trochiſcatam eiuſdem, trypheram perſicam in febribus continuis vſurpatiſsimam & ſarracenicam, philonium perſicum & Romanum, & alia permulta vrbibus aliis conſueta adſcribant alij ſi volent.

DE CONDITIS SECTIO PRIMA.

ERyngij radix condienda ſit ampla, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde ſecta in fruſta pollicem æquantia, intus, vnde lignum expurgaſti, farta vno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hæc ſic præparata coquitur in ſaccharo æquali & melle duplo, vel melle ſolo triplo. Coctis additur iuſtum pondus aromatum. *Meſues.* *Humectatur, vt docet Meſues, in zingibere cōdito, & myrobal. cepulis.*

Quoniam radices hæ quantumuis teneræ etiam ſubdu ræ apparent, & coctione in ſaccharo & melle dureſcunt, non tenereſcunt, ſatius fuerit purgatas, & ſectas, aqua eas tegente ſuper cineres calidos nocte macerare, poſtridie ſemel ferueſacere, & ex aqua illa ſi pura apparet, ſin minus, alia dulci ſaccharum ad electarij ſolidi, aut penidiorum conſiſtentiam coquere, illi tum radices has ſic emollitas parumper incoquere, caryophyllorum vel cinamomi, & zingiberis ſiccorum mediocriter pulueratorum ana vnc. dimidiam in conditi libr. duas, vel miſcere vel nodulo ſuſpendere ſine aliis aromatibus. Similiter condies radices ſiſari, cari, dauci, paſtinacę, apij, raphani, & ſimilium prius ſcilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticādo, ſectas, fartas, melli, aut ſaccharo incoctas. Acorus autem noſtras non eſt cōdiēdus, niſi medicus aliquis doct⁹ iuſſerit, vt in Meſue docui. Alij bene purgatas radices, in melle deſpumato, *Mel & ſaccharū deſpumentur & cū his radicibus percoquātur cinamomi & zingiberis ana drach. duæ in lib. ſingulas.*

& ſaccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquunt, ex aqua tamen non præcoquentes ne aromaticam vim auferant: radicem tamen helenij præcoque, vt amaritudinem deponat: ari, dracontij allij, cæpæ, porri, & ſimilium, vt acrimoniam deinde vt prædictas cum melle, & ſaccharo percoque.

*Diaſatyrion alterum accipit libram vnam radicum eryngij coctarum in aqua cicerum ſecunda, radicum ſatyrij plenarum & recentium vnc. octo radicum rhaphani domeſtici vnc. tres, radicum dracontij vnc. duas, quæ omnes ſimul trita in lactis vaccini quantitate ſufficienti, & butyri vaccini olei ſeſamini ana. vnc. quatuor, igni lẽto coquantur ad iuſtam craſsitiem, * tunc adde mellis deſpumati libras * ſex, ſucci cæpæ recentis libram vnam & dimidiam, vbi omnia erunt perfecte cocta, & ab igni depoſita, adde hunc puluerem ſcinci caudarum & lumborum drachmas octo, ſeminis erucæ, naſturtij, paſtinacæ, napi, aſparagi, fraxini, piperis longi, been vtriuſque. zingiberis, cinamomi ana. drach quatuor prædictis miſce. Poſtremo adde ſtrobilorum depellatorum libram vnam & dimidiam, piſtaciorũ depellatorum vncias decem, cerebrorum paſſeris vncias duas, miſce omnia probe, aromatiza drach. vna * moſchi boni.*

** & cementur.*

**tres tantũ hodie.*

** aquæ roſarum ſemiuncia ſoluta & cum aliis miſta.*

Radices rhaphani cum etiam duriores ſint radicibus eryngij, cum his præcoquendæ videntur. radicis dracontij acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. potes coquere ex lacte ouino muliebri, caprino, & etiam aſinino pro variis medici ſcopis, quibus etiam calidiora interdum auferre cogimur. Pro oleo ſeſamino iam deſito ſumitur oleum amygdalarum dulcium: quale poſtea deſcribam, vt in diaſatyrio analeptico. Iuſta craſsities eſt cataplaſmatis, opiatæ, caſsiæ purgatæ, ſordium auris, mellis vetuſti, aut probe deſpumati. quod ſignum quoque eſt perfectæ coctionis cuius poſt meminit. Nã mel deſpumatum, & ſuccus cæpæ prædictam craſsitiem eliquabunt, & velut incrudabunt: abſumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea quæ largior eſt in ſucco cæpæ recuperatur prior conſiſtentia, tuncque perfecta eſt coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in puluere impinguante ſectione octaua. Sunt quæ in rem præſentem quo volis tempore (nam ſemper

vna radix vegeta eſt licet magis & minus) lotam radicē ex ſecundo cicerum decocto coquunt, deinde caryophyllis & cinamomi fruſtullis configunt, & cum ſaccharo clarificato, & colato parum diu percoquunt, dantque dormituris radicem vnam, aut duas nec infeliciter.

Aquam cicerum ſecundam cur capiamus in Meſue dictum. Radices plenas capit ex agro præſertim ſabuloſo, quia flaxidæ ſunt exanimatæ, & vide ne varietas ſatyriorum tibi imponat, lactis quantitas ſufficiens, vt digitis duobus ſupernatet, quo abſumpto, ſi nondum hæ ſunt percoctæ nouum lac, butyrum, oleum affunde. Pro cæpa bulbum aſcalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Meſue docui.

Been, zingiber prima terantur ſemitritis adde ſemina, deinde cinamomum, poſtremo ſcinci ſicci.

Strobilos aqua tepida per ſemihoram prius macerari volunt ad acrimoniam tollendam, quę cum tam exigua, ſit in aliis magna, fruſtra id cauſantur. Cerebella paſſerum præparata, vt lib. ſecundo docuimus. in pluribus præparationum modis.

Meſues.

Conſerua roſarum.

*Saccharum roſatum ſic fit folia roſarum rubrarum nondum omnino apertarum in vmbra * ſiccantur, donec ipſorum humiditas ſuperflua reſoluatur. teruntur tunc in mortario lapideo, additur ſacchari albi. triplum * reponuntur * vaſe vitreo aut vitrato pergamena operculato, menſibus tribus inſolantur, in dies ſæpe mouentur, ſoli auferuntur, ſeruantur.*

** Hodie exunguantur nō ſiccantur.*

** Duplū plerique*

** Non pleno, vt ſit locus feruori etiam ſine in ſola tu.*

Sic ſaccharum, & mel triplum, vt florum, parum ſiccatorum vnciis duabus mellis deſpumati, aut ſacchari puri, pulverati, vnc. ſex miſcent.

Saccharum autem roſatum aliud hodie nobis appellatur, quod aqua roſarum albarum, aut ſucco rubrarum pari ſolutum ad electarij ſolidi craſsitiem coquitur, & pulueratur, vel in marmor butyro ſuperlitum iniicitur, ibique lateſcit, dum coaluit in teſſellas ſecatur. Saccharum roſatum tabulatum vulgo dicitur.

Dies triginta quidam inſolāt, male alıj coquūt igni.

Saccharum violatum fit vt roſatum, niſi quod violæ paulo diutius, & in vmbra ſiccandæ, & cum ſaccharo inſolandæ, ſic fit ſac-

Meſues. conſeruæ violarũ. *charum * bugloſſatum & roſmarinatum.*

** Bugloſſi vtriuſque.i.vulgaris & borraginis.*

Roſmarinatum male anthoſatum vocant, cum anthos florem omnem ſignificet non ſpeciatim florem roriſmarini. Sic etiam conſeruę, vt vocant, fiant ex floribus Perſicorum, arantiorum, geniſtæ, ſparti, maluæ, althææ, & ſimilium florum.

Sunt tamen qui flores integros, & ſacchari puluerem viciſsim vaſi inſpergunt, & inſolant, aiuntque ſic ſuas qualitates prope integras flores ſeruare. Alij ſaccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccarum conſeruę, vt adiantorum omnium, quibus ad analepticum deſtillatum vtimur, & conſerua aſplenij, ſaluiæ vitæ, phyllitidis, & ſimilium. Herbæ enim hæ recentes in mortario lapideo teruntur ſaccharo duplo miſcentur, inſolantur.

Nicolaus Alexandrinus. *Mel roſatum ſic fit, ſucci roſarũ recentium libra vna cum mellis albiſsimi & puriſsimi, & deſpumati libris decem coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipient, adde roſarum viridium forficibus, vel cultello inciſarum libras quatuor, coque ad ſucci cõſumptionem continenter mouendo in fictile aliquod tranſuaſa, & diu eodem contine, nam tempore præſtãtius euadit. Eodem modo fit mel violatum.*

Mel cum libris aquæ tribus mediocriter deſpumetur: vbi deinde feruebit, ſuper ignem aut extra miſce roſas & ſuccũ, & inſola dies 40. aut circiter: coque ad ſucci conſumptionem, cola, percoque in ſyrupum.

Sunt qui mel clarificant cum mel roſatum ore excipiendum eſt, illud enim clyſteribus magis idoneum eſt.

Mel myrtinum fit ex ſucci myrtorum lib. vna, mellis lib. duabus, igne lento ſimul percoctis.

Matthæ⁹ Gradi in cõſilio de lepra. Mel vuatum paſſulatum vulgo, fit ex vuis paſsis intus purgatis aqua calida, 24. horas maceratis, probe coctis, valenter expreſsis, expreſſo tandem ad mellis craſsitiem percocto.

Mel emblicarum, ſcilicet myrobalanorum eſt quo ipſæ ſunt conditæ & ſeruatæ.

His mellis differentiis vtimur in aliis cõpoſitionibus

Anacardi triti diebus 7. aceto ſufficienti macerantur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle ſufficienti coctus ad ſpiſsitudinem mel eſt

anacardinum. Fæx vero ſiccata anarcardi ſunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alij melleum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fructus aut ſaccharo, aut melle, aut vtroque condiuntur, interdum integri & cum ſeminibus, ſed ferè imperfecti, interdum ſeminibus purgati.

Fructus noſtrates condiuntur poma, pyra moſchatella, cydonia perſica præcocia, armeniaca pruna, præſertim dactylina, nuces virides, ceraſa, corna, baccæ ribes, & oxyacanthæ omphaces, omnes integri præterquam magni, vt cydonia perſica, hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. ſecti condiuntur. Nuces verò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter quater mutata macerantur. Poſtea coquuntur aqua, donec tenereſcant, ſiccantur vento aut linteis, caryophyllis & cinamomi portiũculis configuntur. Deinde vt reliqui fructus condiũtur. Alij melius nuces immaturas ter fuſo (nam ferramentũ acutum nigrauerit magis) configuntur, aqua ſæpe mutata macerantur, coquuntur, vbi teneræ euaſerunt, mox in aquam frigidam, puram coniiciuntur, exemptę depellantur, linteo ſiccãtur, caryophyllis, cinamomo configũtur: ſaccharo clarificato & percocto tegũtur, quod ſecũdo aut tertio quoque die, quia recruduit, parũ eſt recoquendum nucibus tamen interea exemptis. Sic enim virides, & puræ magis permanent. Cydonia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenereſcant poſtea condiuntur. Modus autem condiendi omnibus eſt vnus. ſaccharo enim ad ſyrupi conſiſtentiam cocto immiſsi incoquuntur, donec ſyrupi conſiſtentiam ſaccharum recuperarit quam amiſit fructuum humore ſolutum. Quin & præcocia ſi præterea ſaccharum recrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cum ſaccharo recoquerentur dureſcerent. Aliæ cydoniorum amborum conditutæ docentur in Meſue, ſectione prima.

Dies. 4. ſufficiunt edulcare nuces ſi aqua fluuiali multa & ſæpe mutata maceres. tot autem diebus inſipidæ euadunt, & ſemiputres. Saccharum ſi purum aqua pauca, vt libra vna in lib. duas ſacchari coletur ſi impurũ & pingue clarificetur cũ æquali aqua.

Gelatinam cydoniorum ſunt qui ex ſucco cydoniorum coquunt, alij ex cydoniati parte liquidiore, affuſo vtrobique pauco ſucco ribes, aut oxyacanthæ, adruboris gratiam.

CONDITVRA SEMINVM, ET ALIORVM QVORVNDAM

Coriandrum in tabula polina decliui, crebro ſucceſſu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quę verò ſunt quaſſagrana, & cum his alienæ quædam materiæ in via fere hærent, vel in ipſis ceu carceribus pigra ceſſant. Aceto id merſum horis circiter octo ſine igni maceratur, igni frigitur ac ſiccatur, eius libra vna ſaccharo ſic tegitur ac incruſtatur. Aquæ in lebetem ſtannatum impoſitæ libris nouem albumina ouorum tria iniiciuntur, ſcopularum agitatu multo in ſpumam tolluntur. mox ſacchari, ſi impurum eſt, (purum enim parcius ſatis eſt parcioremque aquam requirit) libræ nouem miſcentur igni, omnia ſimul feruendo parum diu, & rudicula confunduntur, donec ſpuma nigreſcat, quòd aquæ ſexta parte conſumpta ferè accidit, per pannũ laneũ colatur. Eius prope dimidium in ſyrupi fere conſiſtentiam recoquitur. Interea ſemidolio focum alterum habenti ſuperpoſitum in magna pelui ęrea coriandrum manibus ad ſiccandum ducitur. Dum ſiccum eſt ſacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multum diuque manibus in ea confricatur. Id velut tectorium dum apparet ſiccatum, iniecto nouo ſaccharo, iterum vt prius confricatur, idque opus repetitur, donec totum illud ſaccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum ſacchari dimidium in ſyrupi craſsitudinem percoctum, ſimiliter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit (ſic enim vocant quando eius corpori ſaccharum accreſcit in formam paruorum vnionũ, quos vulgus perlas appellat) ſi vbi iuſtam incruſtationẽ, ſed læuem & politam eſt aſſequutum, è vaſe ſublimi inferno foramine ſaccharum ſic percoctum paulatim tanquam filo perpetuo in peluim coriandrum ſic tectum habentem continenter defluat. Peluim verò continenter in omnem partẽ dimoueas, vel anſis apprehenſam, & ſuper corpus rotundum lineo circulo interpoſito facilè mobilem, vel facilius multo mobilem ſi anſis funes ſic ex ſolarij tigillo aliquo innexi, vt vterque alter-

nis nunc tollatur, nunc deprimatur. Sic cortex cinamomi, & aranciorum conditur, ſi negligentia frictionis, aut imperitia ſaccharum fundo peluis hæſerit, ſemina exime, & vaſi aquam infunde, igni trade, donec ſaccharum remolleſcat, & rudicula ferrea deradenti cedat. Vbi terſum erit fundum vaſis, aquam illam ſaccharatam effunde in vſus aliquos ſeruituram. Vas linteo mundo, & igni ſicca, ſemina tunc illi redde, & opus perfice.

Quanto autem eſt ſemen minutius, tanto ægrius ſaccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius prope interuentu caldario occurrentium: ſed vbi iam auctius tectoriis aliquot eſt redditum, tum tutius & facilius manibus confricantibus perficitur. Talia ſunt ſemen aniſi, feniculi, apij, cari, ſeriphij, quod contra vermes vocant, papaueris albi in cerniculo rariore, aut denſiore pro ſeminis quantitate, purgatum accuratius confricandum. Strobili, piſtacia, auellanę, amygdalæ dulces, & ſi vis amarę ſimiliter ſiccatæ eodem modo, ſed citius incruſtantur. Caryophyllorum ſurculi cinamomum, cortex arancij, limonis, cucurbitæ.

Tragema, moſchatũ ex puluere ireos ſaccharo aqua roſarum, & pauco moſcho ſic fit. Puluis ireos velut compoſiti baſis, in peluim miſſa affuſo pauco ſaccharo tribulatur: vbi in granula minima partim cõcreuit, partim in maiora cribro exiguo cernitur, quod trãſit deligitur, itẽ rũ ſi opus eſt tegitur, donec ſeminis papaueris (quod etiam nõnulli loco pulueris ireos ſupponũt ad operis celeritatem) rotunditatem & magnitudinem ſit aſſequutum. Tunc moſchus aqua roſarum pauca, vt drachma vna vncia ſemiſſe ſolutus, pauco ſaccharo miſcetur, quo poſtremum ſit tectorium. ſunt qui aceruo huius conduituræ moſchi pyxidem biduo aut triduo tantum obruant, vt moſchi odorẽ trahat, ſubſtantiam nõ diſsipet manifeſte.

SECTIO SECVNDA DE SAPIS ET IVLEPIS ET SYRVPIS.

Sapa eſt ſuccus à nobis tantum purgatus, & craſſatus ſolis aut ignis calore. *Meſues.*

Sapa nobis ſola paratur ex acinis vuæ albæ maturis, in lebete ſine vllo liquore coctis, per mantile colatis &

expreſsis. Id autem expreſſum percoquitur ad mellis conſiſtentiam. Sunt qui vt felicius ſeruetur, ſaccharo pari condiunt: ſunt qui ex vuis etiam nigris ſapam coquunt.

Iulepus roſatus fit ex aqua roſarum cum pari ſaccharo cocta propè ad ſyrupi conſiſtentiam: aut multo minus ſi mox vtendus eſt, nec aer ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorum violæ nigræ, & pari ſaccharo ſimiliter coctis, ſupra apozematum cōſiſtentiam infra ſyrupi formam. Quanto enim perfectius coquitur, tanto diutius ſeruatur: ſed eſt ingratius. Parantur in rem præſentem, aut ſi non licet, eorum loco ſyrupi vſurpantur. Quia verò violas non deſtillamus ex ſiccarum infuſo coquimus. Alij magma violarum ad ſyr. violatum ex multis infuſionibus faciendum infuſarum parum expreſſum deſtillant, hacque aqua inique vtuntur ad iulepi violati compoſitionem.

Materia ſyruporum omnis eſt à plantis, radices apij, petroſelini, fœniculi, aſparagi, ruſci, cichorij, intybi, ireos, pirethri, ſpinæ albæ, & Arabicę, glycyrrhizæ, polypodium, agaricus, rhabarbarum, elleborus niger, aſarum, galanga, zingiber.

Herbæ, bugloſſus vtraque, hyſſopus, mentha, calaminthe, eupatorium, abſinthium, adiātum album, origanum, thymum, epithymum, caſſutha, oxalis, fumaria, chamædrys, chamepytis, folium. Harum item multarum ſuccus, præſertim bugloſsi, menthæ, eupatorij, oxalydis, fumariæ, intybi, portulacæ.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata, citrea, pruna, dactyli, tamar Indi, myrobalani, myxa, zizypha, ficus, vuæ paſſæ mundatæ, capita papaueris albi, nigri, rubri, folliculi ſennæ. Horum multorum ſuccus tantum, præſertim pomorum, pyrorum, cydoniorum, cucurbitæ granatorum, citreorum, & horum cortex, vuarum acerbarum & maturarum, vinum album bonum, antiquum, odorum, acetum, ſapa. Ad hæc myrtarum, prunorum, perſicorum, ribes oxyacanthæ, cannarum, ſacchari, ſaccharum, penidia: & his affinia, manna, mel crudum, & coquendo deſpumatum.

Semina, cydoniorum, melonum, papaueris albi, nigri,

rubri, lactucæ, portulacæ, apij, petroſelini, intybi, fœnicu li, aniſi, liguſtici, dauci, cari: piper omne, cardamomũ, hor deum, maluæ, lini, fœnigræci,

Flores, crocus, roſa, viola, ſtœchas, ſcœnuanthos, epithymum, caſſutha, ſpica nardi, caryophyllum, gummi Arabicum, tragacantha, maſtiche, & liquor ſcammonium. Et præter hæc aqua fere fontana puriſſimis, ac omnis alienæ qualitatis expers, interdum pluuia quæ additur, vt in eam vires medicamentorum ſimplicium macerando, & coquendo trahantur: deinde ſaccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui poſsit, & qualitates alienas exuat nouas acquirat: vt etiam promptius ſyrupi deſpumentur, clarificentur, colentur, & in corpus diſtribuantur: & ſint accipienti gratiores. Aquæ vires ſæpe ſucci ſuſtinent, ſed hi ſunt vt dicam clarificandi.

Succi, herbarum, & fructuum ad ſyrupos bis coquuntur, primo ad dimidias, vt ſyr. de pomis, & alij prope reliqui: interdum ad partis tertiæ conſumptionem, vt ſyr. acidus ex ſucco citri, & alter ex ſuccis fructuum: interdum ad lib. vnius conſumptionem ſemel ferueſiunt, vt in ſyr. bizantino: deinde colantur, poſtea quieſcendo reſidere ſinuntur, alij biduo, ali, triduo, alij minus aut magis diu, donec ſcilicet quod in eo craſſum & fœculentum eſt, ſubſederit, & reliquum tenuetur, clarumque ac purum euadat: id quod paulatim vaſe inclinato colatur, iterum & cum ſaccharo ad ſyrupi conſiſtentiam coquitur.

Subſidet verò aliis citius, aliis tardius, aliis largius, aliis parcius, vt vinis quæ ex genere ſunt ſuccorum, & vrinis. Vina enim alba, quia non ferbuerunt plurimam fœcem reddunt: nigra quia multum feruendo craſſum deponunt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorum, cydoniorum, limonum, multa parte ſubſident: ſuccus granatorum minus, vt illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, vt ex ſyr. de ſucco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo prope pari percoquuntur in ſyrupum, vt ſucci puri lib. 4. 5. ſacchari libras tres 4. recipiant, vt in Syr. ſucci pomorum, cucurbitæ, ſucci

lib.7. ſacch.lib.5. in ſyr. ex ſucco citri librę 10:humoris, lib. 8. ſacchari. in ſyr.acido ex pomis, interdum minus ſacchari miſcet,vt in ſyr.Saporis ſuccorum libræ circiter 6.in lib.tribus ſacchari ſyr. corticum citri libræ tres poſt coctionem relictæ cum ſacchari libra vna coquuntur.

Quin ſyr. acidus ex cydoniis in ſucci libris vndecim, habet tantum ſacchari libras duas. Eſt quando modus ſacchari incertus eſt, vt in ſyr. acido ex ſuccis fructuum ſucci libras tres coquit cum Iulepi lib. duabus, vel pluribus,vel paucioribus. Si mannam paucam acceperit ſyrupus, nihilo minus ſacchari poſtulat, vt ſyr. acidus ex manna eius vnc. tres capit, ſuccorum libras 4. ſacch.lib. tres, ſuccus tamē cannarum ſacchari, aut penidia ponuntur loco ſacchari in ſyr. de cannis ſacchari, niſi pro, aut, &, legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus ſacchari vice præſtantiſsimus eſt in ſyr. præſertim ex ſuccis frigidis aut aromaticis, vt fit à Meſue in ſyr. acido ex ſuccis fructuum,& in ſyr.corticum citri. Saccharum autem optimum ex aqua æquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquunt ad penidiorum,aut ſacchari roſati,aut electarij ſicci conſiſtentiam, & ſuccos mox vbi extracti ſunt, ſine vlla coctione,colatione, reſidentia colant, per ſpumam in colo relictam ex ſaccharo iam colato puriſsimique hi transfluunt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorum ſiccorum ritu paulatim miſcētur ſaccharo ſic percocto,quem Iulepum vocat Meſues, quomodo & ſyr.acetoſum ſimplicem Meſuæ,& oxyſaccharum Nicolai,& alios multos ſyrupos ex ſuccis plærique hodie componunt, vt vires eorum ſint integriores,nec ita prompte candeſcant,quod vitium pauco melle miſto quidam effugiunt.Id quod probo maxime,modo non caneſcant,& ſitum non ducant ob ſuccorum cruditatem.Quod vitium cauetur inſolatu: quæ coctio his potior eſt quàm quæ ab igne.Hoc autem modo ſyr.acidus citri, limonum, acetatus ſimplex albiſsimus fit,granatorũ autem ribes oxyacāthæ ſyr. cũ debeat eſſe ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris ſui gratiā amitatt. Eſt quando ſaccharum ſimul cum penidiis miſcetur, vt in ſyr. papauerum ad catarrhũ ſacchari & penidiorũ ana

vnciæ quatuor in decocti ſelibra: & in ſyr. papauerum ad tuſsim, ſacchari & penidiorum ana vnc. ß. in decocti lib. duabus, ſed in illo ſaccharum eſt parcius, vt in ſyr. adianti, ſacchari clarificati, & aquæ adianti ana vnc. octo cum lib. duabus decocti.

Coquuntur autem in vaſe terreo plumbato potius quàm æreo ſtannato, igni prunarum lento, aut flamma exigua, ſed ſine fumo, vt carbones ante ſint omnino accenſi quàm vas igni tradatur: qui ſe coctioni non ſufficiant, alij ex foco ſemiuſti ſubſtituantur, vt diximus in methodo medicamenta componendi lib. 3. ne carbonum nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Nicolaus Alexandrinus in ſyr. roſaceo.

Coquũtur ſyrupi ad iuſtam craſsitiem, ſeu donec portio eorum refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta marmori aut ſcutellæ ſtat & dureſcit non fluitat, ſeu donec immiſsi humoris ſeu decocti, ſeu ſucci vnciæ circiter duæ in libris ſingulis ſacchari ſuperſint. Id quod deprehendes bullarum modo & numero: nam quoad ſucci multum ſupereſt in medio bullam excitat vnam, eámque maximam in ambitu paucas & paruas: dũ verò in ſyrupi conſiſtentiam coctum propè eſt pro bulla illa maxima, plurimæ vbique mediocres tolluntur.

Qui verò ſyrupi decocto conſtant, non ſuccis: pro ſeminum aut radicum libra vna requirunt aquæ libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, ſiccarũ quidem, aquæ libras duas: viridium verò libram vnam: aliorum autem ſimplicium, quia pauca ſunt parua habetur ratio. Meſues tamen radicum ſimul & ſeminum libram vnam coquit in aquæ libris decem ad dimidias in ſyrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum eſt, aut per ſe eſt macerandum, aut tanto largior aqua eſt affundenda, quanto coctio longior eſt futura: ſic dum ſicca, rara, lenta, & glutinoſa coquis, aquam auge, vt in ſyrupo hyſſopi, zizyphorum, alioqui colari non poterit, niſi nodulum ex glutinoſis eam colato incoquis, aut muccaginem ex his cum portione decocti extractam coctioni iã ſaccharo miſces. Incocta enim hæc glutinoſa decoctum incolabile reddunt, quia ſubſtantia emplaſtica viam ſibi præcludunt, poris coli obſtructis. Idem vitium eſt ſi pe-

nidia miſcentur ex ſaccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sunt qui libræ medicamentorum multam coctionem ſuſtinentium tribuant aquæ libras ſex: paucam, ſelibram, mediocrem, tres libras aquæ.

Simplicia primum deliguntur, & in ſcriniola papyracea, vel ſimilia digerantur. Siqua ſeorſum maceräda ſunt, aut ſimul ante macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat non tamen ferueat, iniiciantur, primum coctu contumacia, ſeu quæ viribus ſuis adhuc integris longam ſuſtinent coctionem, qualia ferè ſunt radices, ſemina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quæ mediocriter: poſtremò quæ ob eſſentię tenuitatem, aut virium imbecillitatem, etiam mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, ſapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis, ruber in zizyphis magis intenditur: quia in his valenter eſt miſtus, & adianti perpetuò virent. De quibus omnibus abunde libro præcedente, de coctionis ratione diximus. hæc dum carbonibus accenſis coquuntur quę ſpuma ſupernatat, cochleari foraminulento deraditur, & ſimplicia, præſertim grauia, identidem rudicula tolluntur à fundo, ne vrantur, & leuia merguntur: vt coquantur, & vires ſuas aquæ tradant. Vbi quantum ſatis eſt cocta erunt omnia (quod ferè fit hora vna) & vim ſuam omnem in aqua iam quantum ſatis eſt conſumpta depoſuerunt (quod in multis ſimplicibus ſapor prope aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & ſi vis in ſtanneam peluim aut ſtannatam tranſuaſa: tege diſco mundo, horis quinque, ſex, noctem, diem, macerari permitte. Poſt id tempus igni parum diu redde, vt recaleſcant tantum: tūc per ſtamen cola, & exprime. Expreſſum vel procul ab igni, vel potius igni redditum, ouorum duorum iniectis albuminibus in libras 6.8.10. ſcopulis agita diu, & permiſce donec quantum poteſt ſpumeſcat. Mox ſaccharum in fruſtra comminutum, immitte, aut penidia, aut mel, & ſiqua ſunt ſeorſum infuſa, aut ſoluta, vt tamar Indi, caſſia, agaricus. Poſtea coque, donec feruendo parum abſit à ſupernatando & effluendo, efflataque modice ſpuma decoctum ſub hac clarum appareat. Tunc vt calet panno laneo puro cola, ſi eſt glutinoſum, & quod pri-

mum permearit rurſus cola, & ſi vis totum bis aut ter cola, mutato etiam colo, ſi propter prioris ſordem opus eſt. Nam quæ ita calida colantur, igni multum tenuata, permeant impuriora: ſi lentore carent, modicè refrigerata colentur. Panno etiam digitis molliter expreſſo, nequid vtilis materiæ in eo, & fœcibus maneat, ne tamen adeò exprimas, vt ſordis aliquid ſimul elicias, tunc enim iterum foret colandum. Vbi colando iam purum erit expreſſum, purgato interea & ſiccato lebeti redde, & igni lento percoque ad ſyrupi conſiſtentiam, ſeu donec decocti vnciæ duæ, aut tres in libris ſingulis ſuperſint.

Si autem muccoſa quædam ſint incoquenda, vt ſemina maluæ, cydoniorum, lini, fœnigræci, maſtiche, tragacantha, gummi Arabicum, nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sunt qui tantum ante clarificationem incoquunt, alij ante & poſt. Poſtremo cum abſoluta eſt coctio expreſſum nonnulli abiiciunt: alij nulla ratione in decocto retinent, cum vires ſuas ea iam tradiderint omnes, non etiam aliquas retinent, vt nodulus aromatum, rhabarbari, ſcammonij, ellebori nigri, & aliorum de quibus libro ſuperiore in expreſsione.

Si verò ex infuſione ſimplicium poſt coquenda fiat ſyrupus, omnia ſimul infundantur, deinde coquantur. Sic enim vis eorum humori firmius, & diutius impreſſa, coctione iuſta diſsipari non videtur. Aqua autem infunduntur largiore ſicca, rara quàm viridia denſa, vt in ſyr. ſtœchados ſimplicium, verbi gra. parum tritorum lib. vna maceretur horis 24. libris ſeptem aquæ, ſi aridiora ſint libris octo, quarum vnam vel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ conſumptionem, quod etiam citra infuſionem coquendo, faciendum eſt: poſtea exprime, & reliquum, & lib. quatuor percoque cum mellis deſpumati, aut ſacchari puri libris quinque ad ſyrupi conſiſtentiam, & ſyrupi habebis libras ſex & dimidiam aut ſi hyems eſt, ad libras ſex: ſi æſtas, ad libras quinque & dimidiam. Nam æſtate ſyrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excrementoſo feruoris & putredinis

cauſa relicto accedente externo calore hanc excitante, ſacchari aut mellis purgati pondus par ſucco aut decocto quidam miſceri volunt: alij verò etiam paulò plus ob noſtrarum plantarum cruditatem, ob quam etiam diutius ſyrupi nobis ſunt coquendi, vt prope ſolum ſacchari, aut mellis pondus maneat percocto iam ſyrupo. Diutius etiam coquendum: ſi ſucci, aut decocti plus eſt quàm ſacchari, aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnam ſucci, aut aquæ partes tres coquit ad partium duarum conſumptionem in rhodoſtacte ſucci roſarum ſextarios duos, mellis ſextarium vnũ coquit ad quartæ partis conſumptionem.

Coquuntur ſyrupi in vaſe quouis, ſed qui acetati ſunt in vaſe lapideo vel terreo, ſed plũbato, quod etiam Meſues recte monuit in ſyr. acetato ſimplici, ne acetum ex ære æruginem eliciat quæ ſyrupum vitiet, niſi vas æreum ſit ſtannatum, quale eſt quo vtuntur ferè in officinis. In quibus coctionis perfectæ ſcopus eſt ſyrupi conſiſtentia: ſi verò antequam mel recipiant, cocta erant parum, vt ad tertiæ partis conſumptionem, poſt mel acceptum magis ſunt coquenda, vt oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erant donec tantùm pars tertia remaneret, vt in oxymelite de calaminthæ mediocriter vbi ad dimidias erant cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum ſecundis, mediocriter coctum poſtremis miſcendum eſt.

Si operis ſpecimen edis, aut etiam tecum componis, aquæ libris quindecim cum Meſue, aut potius viginti, lib. ſex roſarum macera horas octo, expreſsis roſis nouas immitte, ídque opus nouies repete: aut ſi libras aquę tantum quindecim miſces, expreſſum pende, quod ſi diminutum eſt, quod deeſt ſuffice alio expreſſo trium aut 4. infuſionum.

Nicolaus. *Syrupus roſatus ſic paratur, roſas recentes aqua feruente macera vaſe operculato, vbi hæc refrixerit expreſſis roſis & abiectis, iterum ferueſiat, & eadem roſas recentes alias macera. Id opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cum pari ſacchara percoquatur in ſyrupum.*

Hic præſertim recens mediocriter purgat magis ex incar-

Parati omnino hic debet, aut iulepus roſatus Meſuæ

in ſyrupum coquendus, non autem eius loco ſemper (quod hodie fit) ſubſtitui ſyr. ex roſarum ſiccarum infuſo ſimplici vel duplici cum pari, aut paulo parciore ſaccharo cocto & colato, q̃ui ſyr. roſarum ſiccarum eſt. Alius autem ex ſucco roſarum rubrarum fiat purgato, cum pari ſaccharo. Tertius ex infuſionibus nouem roſarum, præcipuè incarnatarum purgatorius. *natis, vt in Meſue docui. Nicolaus*

Syrupus violatus, & nymphææ, & alij ex floribus eodem modo fiunt. *Meſue.*

Syrupus ex cydoniis fit ex libris decem ſucci cydoniorum coctis ad dimidias. Deinde biduo reſidere permiſſis donec clareſcant. Tunc colentur, & cum libris tribus ſacchari fiat ſyrupus.

Si ſaccharum eſt purum, eius lib. vna aquæ vnciis quatuor ſoluta tribus feruefactionibus in electarium coquitur, tunc ſuccus cydoniorum piſtillo valenter commiſcetur. ſunt qui parumper ſaccharo prope percocto incoquunt: ſi impurum eſt ſaccharum, eius libra in aquæ lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt qui ſuccos citra coctionem reſidendo, & inſolando purgant, deinde cum ſaccharo clarificant, colant, percoquunt. Alij aliter, vt ante diximus.

Syr. de granatis acidis, ſyr. de granatis dulcibus, ſyr. de omphacio, ſyr. ex ſucco oxalidis, eodẽ modo fiunt, & de ribes, & vua oxyacãthæ. *Meſue.*

Similiter ex fructuum omnium, & herbarum ſucco fieri ſyrupus poteſt ſi ad dimidias coquatur, biduo reſidere permittatur, coletur, cum ſaccharo prope æquali percoquatur in ſyrupi conſiſtentiam.

Alij in his omnibus ſaccharum aqua pari ſolutum coctum modice cum albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij, aut penidiorum conſiſtentiam. Tunc vbi frigeſcit, ſuccos ipſos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miſcent. qua componendi ratione ſuccorum vis, præſertim frigida, vel aromatica integrior manet quàm ſi ipſi coquantur. Alij ſuccos hos reſidendo, & inſolatu purgatos, ſaccharo, vt dixi, percocto comprehendunt. Quam componendi rationẽ omnino præfero ei quæ ſuccos ad dimidias coquit.

SYRVPI COMPOSITI.

Meſ. *SYrupus ſaporis de pomis recipit ſucci pomorum redolentium lib. tres, ſucci bugloſſi domeſtici & ſylueſtris ana lib. duas, folliculorum ſennæ vnc. quatuor, croci drach. duas, ſacchari albi lib. tres. Fit autem ſic, ſenna contrita horis 24. ſuccis maceratur, ſemel aut bis ferueſiat, colcetur: expreſſum poſt cum ſaccharo percoquatur in ſyrupũ: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.*

Meſ. *Syrupus portulacæ accipit ſeminum portulacæ tritorum lib. vnam horis 24. macerandam in ſucci intybi cocti & purgati lib.* quatuor: poſtea igni lento coque ad dimidias, & colatum cum ſacchari lib. duabus percoque in ſyrupum.*

** Alij ſex vel etiam octo, vt colari poßit. ſuccus enim per ſe glutinoſus lẽteſcit adhuc infuſo ſeminis.*

Syr. adiantinus recipit glycyrrhizæ vnc. duas, adianti albi vnc. quinque, tempera aquæ fontis lib. quatuor horis 24. coque ad dimidias, expreſſum percoque cum ſacchari clarificati: aquæ adianti albi ana vnc. octo.

Ex adianti albi lib. vna, & vnciis duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aquæ libris ſex ad conſumptionem tertiæ partis cum ſacchari libris tribus. Hic percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alij cum ſacch. libra, aut ſeſquilibra coquunt ſine aqua adianti. alij adiantum album recens multum, ſine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum ſaccharo clarificant, percoquunt.

Meſ. *Syr. zizyphorum fit ex zizyphis ſexaginta, violarum, ſeminis maluæ, ana vnc. quinque, adianti albi, glycyrrhizæ, hordei mundati, ana vnc. vna, ſemi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthæ ana drach. tribus, coctis cum aquæ fontanæ lib. quatuor, & lib. ſacchari duabus.*

Aqua eſt parcior quàm vt poſsit colari, ob id vel augenda eſt, vel ſemen maluæ & cydoniorum, & gummi, tragacanthæ nodulo ligata clarificato ſyrupo immittantur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato, ſi autem muccaginem ex his extractam non clarificato immiſeris egerrime ob horum lentorem colatur, ſi colato turbidus & impurus ob id ingratior fit ſyrupus.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drach. ſexaginta coctis in lib. quatuor aquæ pluuialis ad cõſumptionem lib. duarum, & dimidiæ, tunc percoquantur cum ſacchari albi, & penidiorum ana vnciis quatuor.

Ibidem.

Largiore ſaccharo ſi condias, vt lib. vna, aut etiam duabus, gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicam diutius ſeruabitur, cum pauco autẽ ſaccharo puro, ſi diu non erit ſeruandum eſt efficacius. Capita cum ſeminibus magnorum & paruorum ſiccorum & humidorum media macerentur 24. horis: & ſi ſint ſicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabeſcant: exprimantur cum ſaccharo, vel melle pro variis medici ſcopis, percoquantur in ſyrupum. Vide diacodium in Meſ.

Syr. acetatus ſimplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum ſacchari lib. quinque coquendas in vaſe lapideo, ad dimidias ſemper deſpumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas.

Ibidem.

Sunt qui ſaccharum aqua ſolutum mediocriter coquunt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij conſiſtentiam frigeſcenti, paulatim baculo miſcẽt acetum purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idque ne candeſcat. Alij Nicolaum ſequentes aceti albi partes duas cum ſaccharo puriſsimo coquunt & deſpumant, neque aliter clarificant. Hic quanquam minimum, tamen compoſitus eſt.

Syr. acetatus cum radicibus recipit radicum apij, fœniculi, intybi, ana vnc. tres, ſeminum apij, fœniculi, aniſi, ana vnc. vnam, ſem. intybi vnc. dimidiam. Hæc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. decem, tunc additis ſacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

*Syr. Bizantinus recipit ſucci intybi, & apij ana lib. duas, ſucci lupuli, bugloſsi hortenſis, vel ſylueſtris ana lib. vnam: ferueſiant ſemel & purgentur. Eius ſucci clarificati libras quatuor igni lento coque in ſyrupum cum ſacchari lib. duabus, & dimidia. interdum additur *acetum menſura ſuccorum purgatorum dimidia: interdum roſarum vnc. duæ, glycyrrhizæ, vnc. dimidia, ſpicæ nardi drach. duæ ſem. aniſi, fœniculi, apij, ana drach. tres ſuccis incoquuntur.*

Putatur inuentus, vel vſu multo celebratus bizantij, vnde illi nomen. aliis à precio denarij bizãtini qui quibuſdã hodie etiã biſantius dicitur, vnde & ſyr. quoq; hunc denarij vocãt.

**Syr. bizantinus abſolute ſine aceto eſt. Syr. byzātinus acetatus. Syr. bizātinus cum additionibus. *Incerti eſt authoris.*

** Syr. de quinque radicibus accipit radicum apij, fœniculi, petroſelini, aſparagi,ruſci, ana vnc. duas coque lib. ſex aquæ fontis, ad tertiæ partis conſumptionem, expreſſum percoquitur cum ſacchari lib. tribus addendo ſub finem aceti vnc. octo.*

Oxymeli ſimplex fit ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in ſyr. conſiſtentiam deſpumando.

Hodie ſic coquunt quod diu ſeruandum eſt. Oxymeli autem Galeni ex aceti parte vna mellis partibus duabus aquæ partibus hyeme octo æſtate etiam duodecim. Mel cum aqua primum deſpumatur, vbi ſpumare deſiit, cum aceto iterum deſpumatur, refrigeratum albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu, cum tollitur cinamomum, additur ad drach. vnam in lib. ſingulas: dum refrixit, per pannum bis ter colatur: addito ſi vis etiam tum cinamomo iucundiſsimũ. dies paucos loco frigido ſeruatur ex albo aceto, & melle pulchrius.

Meſuei.

Acetum ſcillinum ſic fit, ſcillæ laminas inter corticem & cor medias acu linea filo conſutas tanto interuallo ne ſe contingant ſiccabis in vmbra dies quadraginta, poſtea conciſam cultello ligneo lib. vnam dies alios 40. inſolabis, in aceti boni lib. octo, in vaſe vitrato, ſtricti orificij bene obſtructi, poſtea colabis, & ſeruabis.

Sunt qui inter ſcillæ laminas ne ſe tangant, & ad odoris gratiam interſuunt fœniculi viridis, aut ſicci ſtipites.

Ibidem.

Oxymeli ſcillinum fit ex aceti ſcillini lib. duabus, mellis deſpumati, lib. tribus coctis deſpumando.

Ante mel ſit deſpumatum, vt in melle roſato, ſed quã ſpumam vi aceti ſcillini expuit, eam derade.

Nicolaus ſaler. aliter ſer Nicophar.

Oxyſaccharum fit ex aceti vnc. quatuor, ſacchari lib. vna, ſucci granatorum acidorum maturorum lib. dimidia.

Saccharum ſi purum eſt aceto ſolutum, duabus aut tribus ferueſactionibus coquitur in electarium, poſtea cũ parum refrixit, piſtillo miſcetur ſuccus granatorum. Si autem ſaccharum eſt impurum, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & ſucco percoquitur.

Syr. abſinthij recipit abſinthij Romani lib. dimidiam, roſarum rubrarũ vnc. duas, ſpicæ nardi drach. tres, vini antiqui boni & odori, ſucci cydoniorũ ana. lib. vnam & dimidiam. In his macera horis 24. prædicta, coque igni lento ad dimidias cũ mellis lib. duabus. fiat ſyrupus.*

** alij, lib. duas & dimidiã, vt facil.⁹ coletur & valentius aſtringat.*

Abſinthium roſæ, ſpica minutim conciſa vino & ſucco macerantur, coquuntur, exprimũtur, expreſſum cum ſaccharo clarificatum percoquitur in ſyrupum. Satius fuerit abſinthium per ſe infundere, & roſas, & ſpicam ſimul, deinde infuſo abſinthij parum cocto addere alterum, & parum ſimul coquere, exprimere. In expreſſo lib. ſacchari diſſoluti albuminibus clarifica, cola, tunc adde lib. reliquam ſacchari, ſed puriſsimi, vel per ſe clarificati. Si enim decoctum id cum duabus ſimul libris ſacchari clarificas ob ſucci paucitatem non percolabitur niſi ſuccum, vt dixi auxeris ad lib. duas & dimidiam.

*Syr. menthæ recipit ſucci cydoniorum acidodulcium, & dulcium ſucci granatorum acidorum, dulcium, acidodulcium, ana lib. vnam, & dimidiam * foliorum roſarum vnc. duas, coque igni lento ad dimidias, * cum mellis vel ſacchari lib duabus fiat ſyrupus, aromatizetur cum gallia.*

Sunt qui pomorum acidodul: cium, vt ramburorum, & granatorum acidodulciũ, tantũ ana lib. duas & dimidiam miſcent.

** minutim conciſæ.*

** quæ ſuccos macerando opotes coquendo reddit.*

Succos potes ſole, igni quiete purgare, & his reliqua macerare, vel citra purgationem. His cætera macerabis horis 24. igni lento coque, exprime, recoque, clarifica cum ſaccharo, vel ſaccharum clarificatum miſce, * cola, exprime cum ſaccharo, expreſſum clarifica, colatur pãno ægre & lente, ſed tandem aut pannum muta, aut ſaccharum, vt prius partire.

Loco ſyruporum fumariæ maioris & minoris hodie coquimus ſyr. ex ſucco ſolius fumariæ cocto reſidendo, purgato, percocto in ſyrupum cum ſaccharo æquali.

Syr. epithymi recipit epithymi boni hortenſis drach. viginti, myrobalanorum Indarum citrearum ana drach. quindecim, caſſuthæ, fumariæ ana drach. decem, thymi, calaminthes, bugloſſi, ſtœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobal emblicarum, & belleric. ana drach. ſex, roſarum, ſem. fœniculi, aniſi ana drach. duas & dimidiã pruna viginti, vuarum paſſarum purgatarum vnc. quatuor. Tamar Indorũ vnc. duas & dimidiam, ſacchari lib. quatuor, ſapæ lib. duas, fiat ſyrupus.

Pruna, vuæ, ſemina, polypodium in aquæ libris octo coquantur, poſtea glycyrrhiza, bugloſſus, fumaria: poſt myrobalani, calamynthæ, thymus: deinde prope coctis epithymus, caſſutha, ſtœchas, roſę, agaricus, addantur, vbi aquæ dimidium erit conſumptum, aufer igni, macerari noctem vnam ſine, recalfactum exprime, expreſſum clarifica cum ſaccharo, & cola. Thamar indi cum decocti vnciis duabus creti & penſi, vt purgati pondus iuſtum expleant, ſyrupo addantur, minimum coquantur ad decocti ſcilicet cõſumptionem, & ſapa ſyrupo ſoluta miſceatur: recoqui enim non debet. Sine his duobus ſapore iucundo præditis conſiſtentia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax ſyrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui rectius agaricum, & myrobalanos ſeorſum infuſos exprimunt, & aliis miſcent, paulò ante colationem.

Meſues. *Syr. ſtœchados recipit florum ſtœchados drac. triginta, thymi, calaminthes, origani ana drach. decem, aniſi, pyrethri, ana drach. ſeptem, piperis longi drach. tres, zingiberis drach. duas, vuarum paſſarum purgatarum vnc. quatuor mellis lib. quinque condiatur cinamomi, calami aromatici, ſpicæ nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. vna & dimidia, ligata in panno raro & appenſa in ſyrupum.*

Coquitur in aquæ lib. 7. vel octo ad lib. circiter duarum conſumptionem, colatum cum ſacchari lib. quinque clarificatur, colatur, prope percocto immergitur ſępe nodulus, & rudicula comprimitur: poſtremo in percocto appenditur, Vuæ, originũ, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, ſtœchas hoc ordine coquantur.

*Syr. glycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ vnc. duas, adianti albi vnc. vnam, hyſſopi ſicci vnc. dimidiam, horis 24. macera, aquæ lib. quatuor, coque ad dimidas, expreſſum percoque cum * mellis, ſacchari, penidiorum ana vnc. octo, aquæ roſarum vnc ſex.*

** deſpumati.*

Hodie coquunt plerique ſine maceratione, quòd ex his facultas in aquam coquendo prompte trahi poſsit. Hæc roſarum aqua percocto iam ſyrupo addenda, ſed coquendo conſumenda, niſi cum quibuſdam drach. tantum ſex miſceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca ſaccharum non recrudat. Sunt qui mane macerant, poſt meridiem coquunt. penidia hæc fiant ex

ſaccharo puriſsimo (nam impurum ægre colatur) hoc eſt, ſaccharum ad conſiſtentiam penidiis debitam coctũ, & pertritum piſtillo ligneo in vaſe non autem manibus oleo, inunctis etiam cum amylo, tractum in penidia nempe illo ſaccharo impuriora.

Syr. hyſſopi recipit hyſſopi mediocriter ſicci, radicum apij, fœniculi, glycyrrhizæ, ana drach. decem, hordei mundi, vnc. dimidiam, ſemi. maluæ & cydoniorum, tragacanthæ ana drach. tres, adianti albi drach. ſex, zizypha, myxa ana triginta, vuarum paſſarum purgatarum drach. duodecim: ficus ſiccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum lib. duas: fiat ſyrupus. Meſ.

In lib. aquæ ſex calidas iniice hordeum hora poſt dimidia radices ſi dantur recentes, elignatas tamen & conciſas. horæ quarta parte poſt, fructus omnes: mox ſemina, & tragacantham linteo raro ligata, filo longo, poſtremo adiantum, penidia, vt prius.

Syr praſij recipit praſij vnc. duas, hyſſopi, adianti albi ana drach. ſex, glycyrrhizæ vnc. vnam, calaminthes, aniſi radicum apij, fœniculi ana drac. quinque, ireos, ſemi. maluæ & fœnigreci ana drac. tres ſemi. lini & cydoniorum ana drach. duas, vuarum paſſarum purgatarum vnc. quinque, ficus paſſas pingues quindecim, penidiorum mellis boni deſpumati ana lib. duas. Ibidem.

In aquę libris octo radices primum, deinde aniſum vuę, ficus, poſt praſium, hyſſopum, calaminthę, poſtremo adiantum coquantur, ad dimidias horis ſex macerentur, recalfiant, exprimantur, cum penidiis & ſaccharo clarificentur, colentur, percoquantur in ſyr. interea identidem in id colatum, & ſi vis expreſſum immerſo & confricato nodulo ſemina maluæ, lini, fœnigræci, cydoniorum continente.

Syrupus intybi recipit ſucci intybi vna feruefactione, deinde reſidentia purgati lib. octo affunde paulatim ſaccharo, ſi impurũ eſt clarificato. Si verò minus eſt purũ ſucco diſſolutum coquatur, cum albuminibus purgetur, coletur, percoquatur in ſyrupum, nam hic ſuccus prompte corrũpitur, cum ſuccus limonũ, granatorum, cydoniorũ etiam per ſe ſeruari poßint, & multo magis parum, cocti cum ſaccharo. Ibidem.

Intybum accipe cichorium ſylueſtre non lactucam ſylueſtrem vulgi endiuiam ſeu intybum. Ne ſit opus præterea ſyr. duobus de cichorio ſimplici, & de endiuia ſimplici. Quod ſi in aliquibus ſcripturis intybus & cichoriũ

requirantur, vel ipſum auge, vel ſatiuum & erraticum, anguſtifolium, aut latifolium, vel alias cichorij ſpecies miſce.

Syr. arthemiſiæ Matthæi Gradi in cap. de menſibus ciendis lib. 9 ad Almanſorem, recipit arthemiſiæ manipulos duos, pulegij, calaminthes, origani, meliſſophylli, perſicariæ, ſabinæ, ſampſuchi, chamædryos, hyperici, chamæpythios, matricariæ, cum flore centaurij parui, rutæ, betonicæ, bugloßi.

Radicũ fœniculi, apij, petroſelini, aſparagi, ruſci, ſaxifragiæ, enulæ, dictamni, cyperi, rubiæ, iridis, pæoniæ ana manipulum vnum.

Seminis iuniperi, libyſtici, petroſelini, apij, aniſi, melanthij, carpobalſami, coſti, aſari, pyrethri, caßiæ ligneæ. cardamomi, calami aromatici, phu ana vnc. ſemiſſem. Quaſſata infundantur aquæ fluuiali ſufficienti horas 24. poſt coque ad aquæ dimidiæ conſumptionem. Tunc aufer igni, dum aqua tepuerit, frica manibus omnia & cola, expreſſum percoque in ſyrupum cum mellis & ſacchari quantitate ſufficienti. Additur interdũ acetũ acerrimum, vel ſcilliteslargius, parcius pro ſcopis variis, aromatizatur cinamomo & ſpica.

Alius ſimplicior iſto eſt in vſu.

In aquæ lib. octo coque primum radices noſtrates, deinde ſemina, poſt herbas, poſtremo pyrethrum, & aromata. Coſtum, aſarum, caſiam, cardamomum, calamum aromaticum, phu vbi libræ quatuor ſupererunt, fiat vt in cæteris, & cum ſacchari & mellis ana libra vna, & dimidia percoquatur. vt ſit efficacius, quamuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & ſaccharo dulcoratur, perſicariam aſtringentem & frigidam quæ maculato eſt folio nonnulli miſcent: ego autem acrem & non maculatam vſurpandam cenſeo, vt acria & menſes mouentia ſint omnia nulla temperantia.

Syr. cichorij ex Gulielmo Placcentino, recipit cichorij manipulos duos.

Idem plærique fit ſimplex ablato rhabarbaro

Foliorũ bugloßi vtriuſque, lactucæ, cichorij hortenſis, oxalydis, violæ nigræ, ſerentos tricatiriæ ana manipulũ vnũ, rhabarbari drach. duas.

Herbæ tritæ coquantur in lib. duabus aquæ ad partis tertiæ conſumptionem, colentur. Adde expreſſo ſacchari lib. duas, clarificetur, & iterum coletur, reddatur igni, adde, rhabarbarum pulueratum pãno ligneo ligatum, & ſæpe confrica, donec ſyrupus erit percoctus.

Syr. cichorij alter ex Nicolao Florentino, recipit intybi ſatiui & erratici ana manipulos duos cucurbitæ, lichenis, lactucæ ſylueſtris, & ſatiuæ, fumariæ, lupulorum. ana manipulum vnum, hordei inte-

gri, halicacabi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ, adianti albi & nigri, & vulgaris, aſplenij caſſuthæ, ana drach. ſex, radicum feniculi apij, aſparagi, ana. vnc. duas, coque in aqua ſufficienti, cola, cum ſaccharo clarificatum & rurſus colatum percoque in ſyrupum confricando in eius libris ſingulis rha barbari, drach. quatuor, panno raro ligatas cum ſpicæ nardi ſcriptulis quatuor. Dantur vnciæ tres cum emulſione ſeminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo ſyrupi hepatis obſtructionibus, & intemperaturæ calidæ deſtinati, quia nominibus barbaris & nemini intellectis conſtant, pelagus opinionū pepererunt. Nā endiuia ſylueſtris & domeſtica, taraxacon, batiſſoſere, ſcariola, cichorium, quid apud hos ſit barbaros nunquam poſsis ex ipſorum ſcriptis didiciſſe tam ſunt ea plena, craſſa ignorantia. Propterea mihi videtur ſatius cum cichorij ſeu ſeridis genus omne eadē ſit facultate, cichorium autem quod ſylueſtre eſt ſtomacho vtilius & efficacius ſit, vt ſyrupus hic ex ſolo fiat cichorio, aut cichorij ſucco, ſed largiore, vt ſit ſimplicisſimus, cui ſi ad pompam voles alias ſeridis ſpecies miſcere, & lactucam ſatiuam & agreſtem & ſohelum vtrunque, & hieracium vtrunque, & chondrillam luteam ac ceruleam, & ſi quid aliud tam ſatiuum quàm agreſte lacteum eſt, ac cichorij generis, nihil repugno, modo tam non ſis anxius in harum vocum barbaris cum re corruptarum inquiſitione. Aſſueſce igitur vocibus Dioſcoridis, nec te afflicta deſiderio barbararū vocum, quę quid ſignificent ne ipſi quidem qui hos ſyrupos ſcripſerunt, nec ipſorū alius quiſquam vnquam pernouit, aut certo definiuit.

Endiuia (quod nomen ex intybo corruperunt) barbaris eſt quæ lactuca ſylueſtris Dioſcoridis videtur. Thuſcis autem vulgo endiuia eſt intybus, ſeu ſeris, lato folio: ſcariola verò ex ſeride deprauatum eſt, intybus eſt ſatiuus anguſtifolius.

Taraxacon ſeu altaracon, etiam Gatinariæ aut cichorium eſt, aut dens leonis ſeu cichorium erraticum, latifoliū Plinio dictū. Batiſſoſeris hermolao corruptū videtur ex baptiſecula quæ illi cyanus eſt, ruribus ſic dicta quod ſeculam, id eſt, falcem meſſoriam remoretur. alij malunt baſſoſerim .i. citichorium quoddam erraticum, in tritico frequens flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA DE ECLEGMATIBVS.

Lothor. Eclegmatum ſeu linctuum materiæ fere ſunt meſuę partes plantarum. Radices, vt glycyrrhizæ, ſcillę, iridis, bryoniæ, alij, ari, dracontij, cannę vſtæ, quod ſpodium Arabibus dicitur.

Herbæ, hyſſopus, praſium, adiantum album, calaminthe, braſsica.

Flos croci. Fructus vuæ paſſæ, ficus paſſæ, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrhizæ, ſcillæ.

Succi herbarum, braſsicę, praſij, fœniculi, cannarum ſacchari. i. ſaccharum, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorum, nucum, myrtarum, pulpa caſsiæ, ſapa.

Gummi, tragacanthi, arabicum, myrrha,

Semina, papaueris albi, & inde ſyrupus, pſyllij, cydoniorum, maluæ, melonum, cucumeris, citreoli, amygdalæ dulces, amaræ, ſtrobili, auellanę, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigreci, fœniculi, aniſi, naſturcij, amylum, farina fabarum.

Cortices cinamomum, & aliis cortices, radicis capparis, tamaricis, ellebori, petroſelini, &c. Præter hæc aqua cui multa horum infunduntur, incoquuntúrue, & ex animalibus pulmo vulpis, butyrum.

Ex his radices & herbæ teruntur ſi ſunt ſiccæ, vel aqua incoctę & tritæ, & cretæ aliis miſcentur, ſpodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur: ſed dactyli intus & foris purgati ante decocto thoracico aliquo macerantur: capita papaueris albi macerantur, coquuntur, exprimuntur, abiiciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi ſunt, & ob id promptè miſcentur: glycyrrhizæ autem ſuccus, vel diſſoluitur vel in taleolas ſectus, inter papyros ſiccatus, aut aliter calfactas, ſcilicet aliquoties piſtillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis piſtillo & mortario ſi eſt ſiccatione opus, vel in muccaginem ſoluuntur.

Semina ſi maiora ſint, depellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, ſtrobili, piſtcia, auellanæ, fabæ, melonum,

cucumeris, citreoli, ſi parua puluerantur, & ſi vis horum quædam vt papaueris poſt inciduntur, ex aliis etiã muccago extrahi, & reliquis miſceri poteſt, vt ex ſemine lini, fœnigræci, cydoniorum, pſyllij.

Huius verò tempeſtatis eclegmatum materiæ magis ſunt penidia, pilulæ albæ, bechicæ, electarium, vel pulueris E. diatragacanthi fri. diaris ſimplicis & Salomonis diacalaminthes, diahyſſopi, diapraſij, ſaccharum candefactum, ſuccus glycyrrhizæ, caſsia, cum ſyrup. adianti glycyrrhizę, zizyphorum, vel alio thoracico magis & minus calido, tergente incidente, pro medici indicationibus. Quibus miſceri poſſunt etiam alia ſimplicia prius dicta dulcia, amara, acria.

Tamen ex veterum eclegmatis hodie quidam retinẽt eclegma ſanum, ex pulmone vulpis, diacodion, diamoron, diacarion. De quibus quia eſt abunde nobis dictum ſectione tertia Meſuæ, fruſtra hic repetenda non fuerunt.

Sunt etiam qui compoſitum hoc medicamentum eclegma caſsiæ pro enematibus vocant, & ſic parant. In libra vna decocti violarum, maluæ mercurialis, betæ, parietariæ, abſynthij coquunt mellis lib. dimidiam, & ſub finem iniiciunt pulpæ caſsię fiſtulæ purgatę libram vnã.

SECTIO QVARTA.

SEctio quarta de apozematibus, & infuſis eſt: quia tamen horum nullum hodie in vſu eſt, ſatius fuerit ſi quem vtendi cupiditas cœperit, meſuem conſulere. Quæ autem infuſa & apozemata in rem præſentem hodie facimus, longe ſunt ab illis diuerſa, & tam paratu facilia, vt vel puero perſpicua ſint. Quapropter de his ſuperſedere malui quàm parum neceſſaria, etiam intelligentibus inculcare, præſertim cum ſtatuerimus aliquando dare typographis commẽtarium quendam noſtrum de remediis medicis omnibus ſumendis, & admouendis: inter quem multa congerimus exempla apozematum, & infuſorum hac ætate conſuetorum, quæ ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECTIO QVINTA.

SEctio quinta de antidotis ſeu electariis quorum materiæ ex omni medicamentorum ſimplicium genere petuntur. Hæc formis quatuor præcipue parantur, ſicca ſeu puluere, melle excepta, vel ſaccharo, vel alio humore.

Quoniam verò puluis horum eſt materia reliquarum trium formarum de puluere prius mihi fuſius dicendũ, quoniam hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi ſunt leuiter perſtringenda, ne in cõpoſitionibus ſingulis hæc ſint inculcanda.

Teruntur primum radices acori, cyperi, coſti, phu, gẽtianæ, glycyrrhizæ, mei, zingiberis, & ſimilium, & interdum coquuntur, ſi electarium præſertim molle eſt futurum, ſed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis ſemina fœniculi, apij, petroſelini, aniſi, dauci, ameos, ſeſeleos, amomi, cardamomi, & ſimilia adduntur.

Semina autem cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, vt nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per ſe, aut etiam ſaccharo pauco, ne pingueſcãt adiecto.

Poſtea herbæ ſiccæ, caſia, cinamomum, aſpalathum, calamus odoratus, caryophylla, ſpica nardi, ſchœnuãthos.

Poſtremo flores roſarum, croci, epithymi, forpicibus antè conſecti.

Vuæ, dactyli & ſimiles fructus, vel per ſe triti cernuntur impulſu manuum, aut cochlearis, vt caſsia, tamar Indi: vel ſecti cum ſiccioribus teruntur.

Bdellium, opopanax, hammoniacum, opium, myrrha, vino, melle, vel alio humore ſoluuntur, vel parua portione cũ aliis ſiccioribus multis teruntur minutim prius ſecta, ſic os còrdis cerui, raſura eboris. Turbith modice quaſſatum vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroque & ſimilibus, tunc ſicciora miſceantur zingiber, piper & ſimilia, vt puluerari poſsit. Nam per ſe lateſcit, nõ puluerati ſi ſit legitimum. Quæ induſtria ſcammonio, opio, & liquoribus, gummis, reſinis terendo lateſcentibus confert: vel piſtillo & mortario calfactis illa ſicca-

re: ſed id multum virium à medicamento digerit.

Terenda præterea tenuiſsime calida cum vrinas moue re ſtudemus, vt thymum, aſarum, cyminum, vt in aurea, athanaſia, eſdra, hæmagogo, diacurcuma, dialacca maioribus & aromatico: craſsius verò cum purgare ſtudemus, vt in antidoto hamech vtraq; in electario Indo maiore.

Per ſe teruntur rhabarbarum, ſcammonium, niſi quòd oleum amygdalarum dulcium vtrique à quibuſdam miſcetur, & poſtrema miſcentur ac è propinquo, & clemẽter ne euolent, aut exhalent. Seorſum quoque thus maſculum, myrrha, maſtiche, ſuccinum, gummi Arabicum, tragacantha, moſchus, caphura, ambra: ſed hæc tria ferè cum pauca aqua roſarum, & poſtrema miſcentur etiam è propinquo. qua ratione rha barbarum, & ſcammonium. Priora autem minutim ſecta mortarium ſiccius poſtulant, vt euphorbium, ſtyrax, calamintes, ſal gemma, ſericum, anacardi etiam per ſe terantur.

Vniones, corallium vtrunque, lapidum pretioſorum fragmenta in mortario lapideo vel æreo primum craſſius teruntur, poſtea ſuper marmor porphyrium, vel alium lapidem duriſsimum ducendo friantur, affuſa identidem pauca aqua roſarum, aut bugloſsi.

Lemnia terra, vt bolus armenia per ſe eſt friabilis, & humore aliquo ſoluta mox liqueſcit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacem ſcripto nobis lib. 4. methodi medicamenta componendi poſſunt huc trãsferri, quale eſt illud quod mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia, præſertim prætioſiora, eſt tegendum, etiam duobus operculis, ne quod eſt tenuiſsimum exhalet ac euolet. eadem ratione quod iam eſt cretum curioſe inuoluatur.

Si electarij ſucci, vel humida alia adſcribuntur, tollenda ſunt ſi hæc ſicca & puluere ſeruatur⁹ es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit: ſi verò electarium formare libet molle, ſunt vſui quæ forma veteribus magis placuit. nam quæ hodie eſt electarij ſicci, & ſolidi forma, minus eſt vſu frequens, niſi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos, vuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, ſi puluerem vis, niſi pauca cum magna ſiccorũ copia puluerari poſſe videantur, ſi autem electarium

molle conaris,purgentur,ſecentur,terantur, cernantur, & aliis miſceantur.

Si puluis ante electarij ſolidi compoſitionem amygdalas,ſtrobilos,ſemina frigida maiora, & ſimilia recipit. Hæc vtendi & electarium parandi tempore miſceantur, quia diebus paucis rancida fiunt,& compoſitum vitiant.

Pulueris vncia vna vel etiam drach. ſex vni libræ ſacchari fere miſcentur in electario ſolido:ſunt qui parcius iniiciunt,non vt gratius ſit electarium , ſed vt ipſis conſtet minoris,præſertim cum precioſa recipit, vt electarium de gemmis,diambra,exhilarans.

Pulueris vero vnciæ tres fere traduntur libræ vni mellis deſpumati:ſic tamen vt ſaccharum,penidia,dactyli,amygdalæ,ſtrobili, & ſimilia, pulueris appellatione tunc non veniant·Mel tamen crudum quadruplum omnium pulucrum miſcet Meſues in antidoto dia moſchu. Cum vero pulueres miſcentur, ſit mel tepidum adeo, vt digitos admittat mel ipſum vel fundum ſartaginis,quæ mortario vel alterius manibus firmata ſit oportet,'quãdo pulueres piſtillo ligneo ſunt commiſcendi . Id quod etiam ſeruandum eſt, ſi electarium ſolidum es facturus , quod primum in offas mazæ modo cogunt , deinde manibus & piſtillo ligneo ſuper papyrum puram complanant in flaminicæ placentæ figuram, mox cultello ſecant in bucellas,& teſſellas,nunc rhomboides,nunc quadratas,nũc triangulas(quas lozengas vocant) nunc longiores digitorum forma quas ob id manus Chriſti vulgus vocat. Quibus præterea pondus circumſcribunt, vt drach.vnius vel plurium.

Porro in antidotis mollibus , vt catholico , diapruno, antidoto,hamech cum caſsia & tamar Indi,cum humore aliquo ſoluta cernuntur,tamar Indi ante per horam ſunt macerandi quam cernantur,vtraque vero antequam ſoluatur , humor eſt pendendus , vt intelligas an cum eo pondus iuſtum tamar Indorum & caſsiæ poſtquam creuiſti,retinueris.Eodem modo in manna & aliis eiuſdem generis, quod etiam in pilulis ſeruandum audies , dum lachrymas humore ſolutas cernes,aut colabis.

Antidotus diãbra Meſuæ recipit cinamomi,doronici,caryophyllorum,macis,nucis moſchatæ,folij,galangæ ana drac.tres, ſpicæ nardi,

cardamomi maioris, & minoris ana drac. vnam. zingiberis drac. unã & ſemiſſem, ſantali flaui, ligni aloes, piperis longi ana drac. duas, ambræ aureum vnũ, moſchi drac. dimidiam. Ant. de gẽmis Meſuæ recipit fragmentorum ſaphyri, hyacinthi, ſardinis granatorum, ſmaragdi ana drac. vnam & ſemiſſem, zedoariæ, donorici, macis, corticis citri, ſem. ozimi caryophyllati, ana drac. duas, corallij rubri, ſuccini, limaturæ eboris ana ſcript. duo, been albi & rubri, cariophyllorum, zingiberis, piperis lõgi, ſpicæ, folij, croci, cardamomi minoris ana drac. vnã, trochiſcorũ, diarhodon, ligni aloes, ana drac. quinq;, cinamomi, galãge, zurumbet ana drac. vnam & ſemiſſem, foliorũ argenti & auri ana aureum dimidium, moſchi boni drac. ſemiſſem, ambræ drac. duas.

Ambra moſchus per ſe terantur, corallium & precioſi lapides, aut per ſe ſinguli, aut omnes ſimul quo dixi modo, cætera ſimul terenda, ſed ordine ſeruato.

*Ant. exhilarans Galeno adſcripta recipit apud Nicolaum, ſucci pomorum dulcium & odoriferorum, ſucci cydoniorum, ſucci florum borraginis, * florum baſilici.* *ſeminis alij.

Vini veteris	
Croci, macis, zedoariæ.	
Xylobalſami, caryophyllorum.	*ana drach. quinque.*
Corticis citri, galangæ.	
Nucis moſchatæ, ſtyracis calamitæ,	

Caphuræ, ambræ, moſchi ana drac. vnam, aniſi, thymi, epithymi, raſuræ eboris ana drac. duas, margaritarum, oſſis à corde cerui ana drac. vnam, auri & argenti puri ana ſcript. vnũ, ſacchari quantũ ſufficit.

Antidotum hanc non eſſe Galeni plane conuincunt macis, zedoaria, cariophylla, galanga, moſchocarion, caphura, ambra, moſchus, ſimplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, ſaccharum, ſumi nondum cœpta Galeni ſeculo, aut ſaltem infrequentia. Saccharum cum ſuccis coquẽdum, cui percocto & refrigerato pulueres miſcendi ſunt.

Sacch. lib. 7. in aqua diſſolutæ & coctæ, additis ad poſtremũ his ſuccis coquantur quantũ ſatis eſt ad cõprehẽdendas vncias circiter ſeptem huius pulueris. Electariũ lætificans Nicolai Alexandrini ab hoc eſt diuerſiſsimũ.

Hi pulueres tres antidotorum pręcipue nobis ſunt in vſu, quanuis Meſue & Nicolao humore aliquo excipiantur in electarium molle, vt nobis tempore vtendi. In electariũ ſolidũ ſaccharo per humorẽ idoneũ, ſed paucũ

ſoluto percocto, vt pulueris vncia vna habeat ſacch. vnc. 12. vel pul. horum iuribus & condimentis miſcetur. Pręter hos autem alij, quia vſu rari à nobis conſulto prætermittuntur, præſertim ea fuſius in Meſue & Nicolao interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, ſiquando parare imperetur. Tales ſunt antidotus diacalaminthæ, diatrion pepereon, dioſpoliticum, diahyſſopũ, diaſennæ, diacoſtum, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacanthum calidum, diamargariton calidum, alia eius generis permulta.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opiatæ vocantur, quod harum multæ opium recipiunt, quibus aliæ conſiſtentia ſimiles nomen idem vulgo ſunt ſortitæ.

Põderib9 variat Nicolaus Alexãd. ex quo ſalernitanus exſcripſit, nec Galeni meminit.

*Antidotum catholicum Nicolai, Galeno adſcriptum, recipit folliculorum ſennæ, caſsiæ fiſtulæ purgatæ, tamar Indorum ana vnc. octo, rha barbari, violarum, polypodij, aniſi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ raſæ, penidiorum, ſacchari candefacti ana drac. quatuor, ſeminum quatuor frigidorum, purgatorum ana vnc. vnam. Polypodij * alterius libr. vnam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in ſyrupum cum libris octo ſacchari. Caſsiam & Tamar Indos in colati parte diſſolue, cola, ſyrupo iam percocto adde, poſtremo pulueres adiice.*

** recẽtes, à quo tantum humiditas excrementoſa exhalarit aquæ li. 12 ad lib. 4. cõſumptionem.*

**nihil tamẽ tenuiſ. quia purgatoriũ eſt medicamẽtum non vreticum.*

Senna, polypodium, glycyrrhiza, aniſum, violæ ſimul terantur, rha barbarum per ſe, * ſemina. 4. frigida maiora excorticata ſcapello minutim concidantur cum ſaccharo & penidiis, ne pingueſcant. Caſsia & ſi recentes ſunt tamar Indi per ſe cernantur potius, quàm cum decocti portione ſoluantur, ne ſint ad accepti humoris conſumptionem coquenda. * Vbi ex decocto polypodij ſyrupus erit percoctus, & ab igne depoſitus, iam modice refrixerit, caſsia & tamar Indi creta parte ſyrupi diſſoluantur, mox ſyrupo miſceantur, poſtea puluis prędictorum, poſtremo rha barbarum & conciſa ſemina paulatim addantur piſtillo ligneo probe permiſcendo. Si verò caſſiam & tamar Indos decocti portione, vt vnc. duabus ſolueris & colaris, prope percocto ipſi ſyrupo miſceantur, vt coctione acceptum humorem deponant. Hodie ſunt qui delicatius, & efficacius componunt, ſed ſumptuoſius. ſennæ enim vnc. ſexdecim in libris quatuor, rha bar-

bari vnc.octo , in libra dimidia decocti radicis polypodij infundunt, ſennę expreſſum cum ſacch. coquũt in electarij prope conſiſtentiam, expreſſum rha barbari miſcent paulatim extra ignem, deinde caſsiam tamar Indos creta & pulueres.

*Diaprunum ſimplex Nicolai recipit pruna Damaſcena matura centum. Hæc aqua ad diſſolutionem percocta vbi modice refrixerũt, exempta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & oſſa abiiciuntur. Aqua hæc cum dimidia vncia violarum recocta * cum ſacchari libris duabus in ſyrupum percoquitur addendo pulpæ prunorum prædictæ libram vnam. Hæc vbi coquendo craſſeſcere incipient, caſsiæ recenter extractæ, tamar Indorum ana vnciam vnam in portione parua prædictæ aquæ diſſoluatur, coletur, admiſceatur ſemper ſpathula mouendo. dum perfecte omnia hæc erunt cocta, aufer igni, & adde ſpathula ſemper miſcendo puluerem ſequentem ſantali albi, & rubri ſpodij rha barbari ana drac. tres: roſarum, violarum, ſeminis portulacæ, intybi, oxyacanthæ, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthi ana drach. duas: quatuor ſeminum, frigidorum maiorum purgatorum ana drach. vnam. Si vero purgatorium vis medicamentum ab igne vbi abſtuleris, adde ſcammonij præparati vnc. dimidiam in libras ſingulas.*

** Si verò tamar Indi decocto ſoluuntur & cernũtur, id pẽdendũ, vt intelligas ſi cretorũ tamar Indorũ pondus quæſitũ habes.*

Diadamaſcenon dicitur Nicolao Alexandrino & viridia damaſcena eligit.

Sunt qui ſcammonij drach. ſex, alij vnciam vnam miſcent libris ſingulis, ſicque neſcientibus medicis imponunt. fit enim, vt medicamentum valentius purget, quod tamen clementius exiſtimabat medicus inſtituiſſe.

** & colata. Vel potius ſi potes ſine humore cernendo purgentur, vt in catholico dixi*

Ant. diaphœnicon Meſuæ recipit phœnicon cirrhon, id eſt dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorum partes centum, penidiorum cum aqua hordei coctorum partes quadraginta, turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta, ſcammonij partes duodecim: zingiberis, piperis lõgi, cinamomi, macis, galangæ, ligni aloes, foliorum rutæ ſiccorum, aniſi fœniculi, dauci ana partes duas & ſemiſſem. Probe trita hæc omnia melle deſpumato excipiantur.

Nicolaus Alexã. ſcãmonij drac. ſeptẽ in lib. ſingulas miſcet. lib. tribus.

Dactyli intus & foris purgati quo ſunt ſicciores, eò diutius & largiore aceto ſunt macerandi, quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerẽtur. Quin ſi pręhumidi ſunt, citra macerationem teri poſſunt aceto pauco interim affuſo : fere autem nobis ſunt paſsi, purgati igitur, & particulatim ſecti aceto parciore

* ſine igni macerentur, triduo in vaſe ſiliceo, vel vitrato tecto, piſtillo ligneo in mortario lapideo curioſe terantur, manu cernantur per cribrum ſetaceum, vel ſtamen, vt reliquæ pelliculæ eximantur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello, minutim concidere, vti & nucleos pineos (quos nonnulli penidiorum loco adhibent) ſed cum pulpa dactylorum ad aceti conſumptionem ſit parum coquenda amygdalę pingueſcerent, ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miſcentur. Mellis lib. ſex aqua dupla deſpumatæ dum aqua conſumpta ad libras tres * redierint, & cydoniati liquidi conſiſtentiam habeant, dactylos miſce, parũ diu coque, vt acetum exhalet. Quidam ſaccharo excipiunt in electarium ſolidum, vt & diacnicum bene tamen coquatur, & loco ſicciore reponatur, ne rancidum fiat. Nicolai Alexãdrini diaphœnicon carnium dactylorum drac. centum recipit, cætera multũ ab hoc diuerſum eſt.

** (nã largius ante triturã effundendũ facultatis dactylorũ aliquid ſecũ trahit.*

**ſunt enĩ pulueris vnciæ nouẽ ſi drac. partem accipis.*

Ant. hamech apud Meſuem, recipit myrobalanorum flauarum vnc. quatuor, celuparum Indarum, rha barbari ana drachmas duas, agarici, colocynthidos, polypodij querni ana drach. ſexdecim. abſinthij, thymi, ſennæ ana vnc. vnam. violarum drach. quindecim. epithymi vnc. duas. aniſi, roſarum, fœniculi ana drac. ſex, ſucci fumariæ lib. vnam. pruna numero ſexaginta. vuarum purgatarum vnc. ſex. macera omnia ſero lactis dies quinque in vaſe vitrato, oris anguſti, obturati. Poſt hos ſemel feruefac, cola, in colato diſſolue caſsiæ fiſtulæ purgatæ vnc. quatuor, tamar Indorum vnc. quinque, mannæ vnc. duas. frica manibus, iterum cola, colato adde ſacchari lib. vnam & dimidiam, ſcammonij vnc. vnam & dimidiam, coque ad mellis craſsitudinem, tunc paulatim puluerem hunc inſperge. Myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum ana vnc. dimidiam, bellericarum emblicarum, rha barbari, ſeminis fumariæ ana drach. tres, ſeminis aniſi, ſpica nardi, ana drach. duas.

Hodie melis expreſſum cũ ſaccharo in ſyrup. percoquitur & refrigerato miſcẽtur caſsia & tamar Indi creta cum parte decocti, poſtea pẽſi & ſcammonium coctum.

Polypodium, ſenna, myrobalani, aniſum craſsiuſcule terantur, agaricus raptim minuatur, colocynthis, roſæ, thymus, epithymus, abſinthium, minute forpicibus incidantur, rha barbarum cultello: vel forcipe in taleolas. pruna, vuæ intus purgentur: violæ integræ, agaricus, rhabarbarum, colocynthis cum cæteris: quinque dies macerentur ſucco fumariæ, reſidentia, & inſolatu etiam poſt vnam feruefactionem purgato, & ſero lactis colato quã-

tum omnia tegat, vt libris tribus: ſed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expreſsio ex materia illa macerando & coquendo velut putrefacta terreum quoque extrahet.) Colati portione idonea diſſolutam caſsiam & tamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cum ſicchari lib. vna & dimidia miſce, minimum coque: his enim coctio longior, aut vehementior vires adimit. quapropter ne omnino coquantur, quidam ſine humore purgatam caſsiam, & tamar Indos percocto & tepenti ſyrupo miſcent, quo ſcilicet tempore adduntur pulueres aliorum & ſcammonium coctum. Serum ſit lactis caprini recens mulcti, & in rem præſentem coagulati immiſſo ſemine cardui beatę Mariæ confracto. Eius ſeri lib. ſex ſemel feruefiant, albuminibus duobus purgentur: vbi refrixerint, colentur: aut ſi celerandum eſt, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ & excornis ſerum hic quidam expetunt, vt lac practici ad calculũ frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, ſacchari ana drach. decem, ſcammonij cocti, hermodactylorum roſarum ana drachmas quinque; caryophyllorũ, ſpicæ nardi, zingiberis, croci, ſaxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, ſeminis apij, ſalis gemmæ, galangæ, macis, cari, fœniculi, ſem. aſparagi, ruſci, lithoſpermi ana drachmam vnã, mellis quantum ſufficit.

Turbith, ſcammonium, hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis: reliqua tenuius, vt in corpus magis ferantur, ex trituræ diſciplina recte quidam volunt. Turbith, eſulæ, ſacchari ana drach. decem, ſcãmonij drah. quinque quædam exemplaria habent, cum eſula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem ſcribitur turbith ſacchari que ana drach. viginti ſcammonij drach. decem, ſed reliquorum omnium ana drach. duæ quæ pondera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus. ſunt qui etiam ſcammonij drach. duas, alij drach. duas & ſemiſſem miſcent.

Hiera picra, id eſt ſacra amara Galeni. recipit cinamomi, maſtiches, aſari, ſpicæ nardi, xylobalſami, croci ana drach. ſex: aloes drach. centum, mellis quantum ſufficit.

Sic Galenus Romæ componi ſolitam ſuo tempore ſcribit: & aloen, nunc lotam, nunc illotam, nunc largiorem, nunc parciorem miſcendam pro variis medicorum ſcopis: & croci ſufficere drach. quinque. Plura de hac antidoto leges in Meſue.

Ant. hiera diacolocynthidos Pactij recipit ſtœchados, marrubij, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drachmas decem: opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi ana drac. quinque, cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, ana drachmas quatuor. Opopanax & ſagapenum mortario terantur adiecto melle tenui, id eſt quàm liquidiſsimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum ſufficienti excipiantur.

Scriboni⁹ largus.

Quæ ad hanc hieram hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinent, fuſiſsimè in Meſue docuimus. Si puluerem & ſiccam hieram cupis, liquores fractos purgatos aliis particulatim iniectos, cum his pulnerantur. Si autem vis electarium molle, liquidiſsimo melle diſſoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoſcyami albi ana drac. viginti, opij drach. decem, croci drach. quinque, ſpicæ, pyrethri, caſtorij ana drachmam vnam, mellis deſpumati quadruplo omnium excipe. Addunt aliqui moſchi ſcriptulum vnum.

De philonio Romano & Perſico lege Meſuem, mihi ſatis eſt hæc veterum deſcriptio. In hac antidoto pulueris vnciæ tres mellis lib. ſingulis miſcentur, vt in aliis plurimis, à Philone Iudeo philoſopho Platonico doctiſſimo, vt ſcribit Nicolaus Alexandrinus, dicta.

Ant. de baccis lauri Raſi recipit foliorum rutæ ſiccorum drach. decem, ſeminis ameos, cumini, melanthij, liguſtici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi, menthaſtri, acori baccharum lauri, caſtorij ana drac. duas, opopanacis drac. tres, ſagapeni drac. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Hoc electarium pilularum conſiſtentiam habebit ex tam pauco melle, niſi ſagapenum & opopanax alio melle liquidiſsimo diſſoluantur & colentur, vt in hiera diacolocyntidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miſcēt, ſed puluerum nomine opopanacem & ſagapenum non cenſent, ſic eſt gratius, ſed imbecillius.

E. diacnicum

E. diacnicum Arnaldi villanouani recipit pul. E. diatragacanthi frigidi vnc. ſemiſſem, carniũ cydoniorum vnc. vnã, medullæ cnici, hermodactilorum ana drachmas quatuor, zingiberis albi drach. duas, ſcammonij cocti drachmas tres, turbith albi drach ſex, mannæ, granatæ drach. duas, mellis roſati colati vnc. vnam, ſacchari vnc. octo cum ſaccharo ſufficienti fiat electarium.

Caro cydoniorum ſiue cydonia in partes .4. plures pauciores diuiſa, & vt ſunt integra ſaccharo condita terantur, & per ſtamen colentur, cuius loco ſi cum noſtratibus cydoniatum capias in drach. eius duabus vna erit ſacchari, aut mellis drach. vel etiam largius. Tunc vero id vt manna melle roſato ſoluta colatur per ſtamen, ſemen cnici excorticatum, vel inciditur vel cum ſaccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorũ & zingib. ſimul tritorum miſcetur, ſcammonium verò per ſe. Vbi ſaccharum paulo vltra quàm electario conuenit eſt coctum, (quia liquida mox addenda ipſum vt ſic dicam recrudabunt) adde cydonium, mannam, mel roſatũ ſimul trita & colata. Sunt qui pul. diatragacanthi omittunt, & cydoniatum cum melle ſubactum immittunt in ſacchari lib. vnam percoctam cum aquæ vnciis 4. vel ſex, ſi impurius eſt ſaccharum, & ob id deſpumandum, poſtea pulueres reliquos. Alij aliter.

Elec. de ſucco roſarum Nicolai recipit ſacchari, ſucci roſarum rubrarum perfectarum ana lib. vnam vnc. quatuor ſantalorum alborum & rubrorum & citreorum ana drachmas ſex, ſpodij drach. tres, ſcammonij cocti drach. duodecim, caphuræ ſcript. vnum, ad excipiendum ſuccus cum ſaccharo in ſyrupum percoquatur.

Cui miſce ſantali & ſpodium puluerata, poſtremo ſcammonium & caphuram, vtrunque per ſe tritum.

Cum Meſue ſit ſolenne vnciis ſingulis compoſitionum ſcammoniatarum dare ſcammonij cocti circiter ſcriptulum vnum, hic Nicolaus dat propemodum ſcriptula duo, ob id recte quibuſdam videntur ſcammonij drach. octo huic compoſito ſufficere, tamẽ etiam drach. duodecim ſcribit Nicolaus Alexandrinus cap. 309. lib. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus præpoſitus ſua deſcripſerunt. Succo parciori commodius fieret. Alij etiam componunt. E. roſatum colagogum Meſuæ.

℞. diarrhodon abbatis nicolao recipit, ſantali albi & rubri ana drachmas duas, & ſemiſſem, tragacanthi, gummi arabici, ſpodij ana ſcripta duo, aſari, maſtiches, ſpicæ nardi, cardamomi, ſucci glycyrrhizæ, croci, xylaloes, caryophyllorum, galliæ moſchatæ, aniſi, marathri, cinamomi, rha barbari, ſeminis baſilici, oxyacanthæ, cichorij portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana ſcriptulum vnum, margaritarum oßis à corde cerui ana ſcriptulum dimidium, ſacchari candi facti, roſarum ana vnciam vnam, drachmas tres, caphuræ grana ſeptem, moſchi grana tria & dimidium, conſice cum ſyrupo facto ex aqua roſarum.

Puluis huius vt aliorum vitrea pyxide operculata ſeruatur, & vtendi tempore excipitur ſyrupo roſato perecocto. Vel ſacchari delecti lib. vna diſſoluitur, libra dmidia aquæ ex roſis albis recentibus deſtillatæ, vel roſarum ſiccatum decocti, vel ſucci roſarum rubrarum recentium, & coquitur ad iuſtam craſsitiem. Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. ſex iniiciuntur, raro plures, & curioſè piſtillo ligneo, vt prædixi, miſcentur: ſemina quia cito ranceſcunt & cætera corrumpunt, miſce tantum vtendi tempore. Moſchum plerisque abominabilem, & cephalagicum, ne miſce, vti neque caphuram, niſi doctus eſt medicus qui imperet.

℞. aromaticum roſatum Gabrielis apud Meſuem recipit roſarum rub. drachmas quatuordecim, glycyrrhizæ raſæ drachmas ſeptem, ligni aloes, ſantali flaui ana drach. tres, cinamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachmas duas & ſemiſſem, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ vnius, nucis moſcathæ, cardamomi maioris galangæ ana drach. vnã, ſpicæ nardi, ambræ cineritiæ ana ſcript. duo, moſchi ſcriptulum vnũ, ſyrupi roſati quantum ſufficit.

℞. Diamargariton frigidum recipit ſantalorum omnium florum violarum, ſeminis melonum excorticati, trochiſcorum diarhodon ana drachmas duas, ſerici crudi, oßis à corde cerui, ſpodij, doronici Romani. been albi & rubri, ſpicæ nardi, croci ana ſcriptula duo, margaritarum integrarum & pertuſarum, raſuræ eboris, ſaphyrorum, hyacinthorum, ſmaragdorum, iaſpidum viridium, ligni aloes, ſeminis intybi & oxalydis, ambræ cineritiæ ana drachmam ſemiſſem, auri optimi drachmam vnã, caphuræ ſcriptulum vnũ, moſchi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter aliis, ſed hoc nobis eſt in vſu frequentiore.

E. diatrionſantalun Nicolai recipit, ſantali albi, rubri, flaui, roſarum pſyllij ana ſolidos duos, rha barbari, ſpodij ſucci glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ana ſolidum vnum & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, ſeminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorij domeſtici ana ſolidum vnum, caphuræ ſcriptulum vnum, & dimidium, ſyrupi roſati quantum ſufficit, alij pondus roſarum quadruplum miſcent.

Dimidium eſt deſcriptionis Nicolai Alexandrini, niſi quod ſaccharum habet pro pſyllio, & cichorij domeſtici non meminit loco ſyrupi: fit cum ſaccharo in aqua communi aut roſata ſoluto.

E. Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi vnc. duas, gummi arabici vnc. vnam, drachmas duas, amyli vnc. vnam, penidiorum vnc. tres, glycyrrhizæ, ſeminum melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ ſcriptuli ſemiſſem, ſyrupi violati, aut iulepi violati quantum ſufficit. Siurium.

Saccharo aqua communi vel roſata ſoluto excipitur hodie.

E. Diairis ſimplex Meſuæ recipit radicis iridis vnc. ſemiſſem, ſacchari candefacti. E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua roſarum ſoluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem vni ſacchari vnc. pulueris vnam capienti dum refrigeratur, ſi albumen oui vnius vel potius ſucci limonũ vnc. duæ, fortiter & diu miſceas, vtrunque hoc electarium euadet longe albiſsimum. Sacchari vnc. vna, aqua roſarum ſoluta, cum margaritarum pul. tenuiſsimi drach. vna. fit manus Chriſti perlata vulgo dicta.

SECTIO SEXTA DE PILVLIS.

MEdicamentum cur forma pilularum fingatur interdum, abunde diximus in Meſue, initio ſectionis ſextæ: hoc autẽ loco dicenda ſunt quæ ad modũ pilulas ſeu potius pilularum offas & magdalias cõponẽdi pertinẽt. Vt electaria humore aliquo egebant comprehendi præſertim mollia, ſic & pilulæ, & trochiſcis. Is autẽ eſt magna parte mel deſpumatũ vel roſatũ, ſyrupus roſatus vel ſimilis, interdũ muccago tragacãthi, ita vt omnino ſit glutinoſum, quod pilulas debet cõprehẽdere, vt melius velut in mazã miſceãtur, & miſta cohæreant,

ac ne ſimplicium facultas prompte exhalet, ſi offa ſiccitate interhiet, ſed intus probe concluſa melius fermẽtetur. Ob eam cauſam quas pilularum ſpecies aqua, aut ſucco vult comprehendi Meſues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo ſuccus hic ad ſui conſumptionem ſit percoctus. Quod ſucco comprehenſæ non cohærent, ſed hordeacei, aut furfuracei panis modo prõpte friantur, mox ſiccantur, & caneſcunt ſitumque ducũt putredinis indicem & authorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas ſine quibus fœniculi ſucco exceptas manibus oleo roſato, aut communi iunctis formari, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluendæ debitam oleo quoque oblinimus,

Si tamen in vſum præſentem fiant pilulæ, poſſunt ſucco excipi, quod in multis videntur ſcriptores innuiſſe, dum ciceris ſcilicet orobei, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Eſt tamen quando ſucci emplaſticam efficiunt materiam, quando ſcilicet his emplaſtica alia ſoluuntur, vt aloe, ſcammonium, ſagapenum, hammoniacum, gummi arabicum, tragacantha. Tunc etiam pilularum maſſam recte comprehenderint.

Omnia in craſsius terẽda pilulis q̃ in electariis, niſi q̄ vtrobiq; lapides precioſi, & cõgeneria tenuiſsime ſunt puluerãda, & colocynthine partes quas permeat vlceret.

Quæ vero lachrymæ, ſiue liquores ſuis, ſiue gummi, ſiue reſinæ, ſi ſunt adhuc molliculæ, piſtillo calido, in mortario calido terentur & puluerabuntur, aut humore idoneo diſſoluentur, vt alia capiant. De ſuccis recentibus iam diximus, de ſiccatis ſeu ſapis idem iudiciũ quod de lachrymis, interdum tamen prædictę lachrymę, ſi puræ ſunt, piſtillo calido in mortario calido humore pauco ſuperdato ſubiguntur, fiuntque idoneæ pulueribus aliis comprehendendis, vt in pilulis fœtidis, ſagapeni & ſimilibus. Si autẽ ſint impuræ, diſſoluũtur humore quæſito, colantur, coquuntur ad humoris conſumptionem, pulueres tunc adduntur & permiſcentur.

Magdalia ſeu offa, ſeu maſſa inuoluitur vbi ſiccata eſt quantum ſatis eſt, aluta alba, potius quam rubra. vt vires illas infectricum materiarum pilulæ in ſe non trahant, aut pergamena, ſed vtraque, oleo roſato aut com-

muni eſt ante ſubigenda, vt maſſam diu mollem ſeruet & tranſpirare vires eius prohibeat, obſtructis oleo emplaſtico poris, non tamen ita quin humiditas, ſiqua adhuc ſupereſt excrementoſa digeratur. In vſum autem non veniant pilulæ ſi potes, niſi iam fermentatæ, non tamen vetuſtate exuccæ, & exanimatæ: ſed nec ita molles, vt in ore diffluant, ſed conſiſtentia mediocri fiant, aut plures pauciores, maiores minores pro eius, qui ſumit natura, & aliis medici ſcopis. Si autem deuorare nequit, minimæ fiant, & ſyrupo aliquo inuolutæ cochleari aliquo ſimul deuorentur. Alij ne ingratum earum ſaporem percipiant, ſyrupo remollitas ſaccharo tegunt. alij foliis auri æquius, quam nonnulli membrana prunorum aut vuarum, aut cerato liquido. Nam carne prunorum, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quam pane miſſali in vinum merſo. Os quoque ante & poſt ablui poteſt vino, aqua, alio, vt lingua hoc imbuta ſaporem tetrum non ſentiat: & ſi quid ei hæſerit, tergeatur. poteſt etiam vini loco pomi buccellam mandere & ſuccum deglutire, aut aliud aliquid iucundum præſertim aſtringens. Sunt quoque qui os vino vel alio implent, & pilulam ori immittunt, cum vino illo deuorandam, idque toties repetunt, donec omnes deuorarint: quod ad celeriorem pilularum actionem facit, non ad diuturniorem, & ventriculum lędi pilularum præſertim durarum contactu vetat, & quibus friget ventriculus confert, vt quibus is aut hepar inſigniter calet, cum priſſana, vel humore alio deuorari poſſunt, manus etiam ligare, & eas ac nares aceto aut frigida aut oxycrato madefacere eſt vtile. Quæ præcepta ſunt cõmunia etiam his qui medicamẽta alia quauis forma ſumpſerint, quando vomitus eorum timetur. Et præter hæc alia multa docte à Meſue deſcripta libro primo.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiunt aloes, ſcammonij cocti ana drachmas quinque, roſarum, ſeminis apij ana drachmas duas, & ſemiſſem, aniſi, fœniculi, maſtiches ana drachmam vnam, & ſemiſſem, croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam vnam, cum aqua infuſionis tragacanthi fac maſſam.

Tragacanthi drach. vna aquæ vnc. duabus maceretur ad diſſolutionem ſuper cineres calidos coletur panno

raro:hac muccagine paulatim affuſa comprehende pulueres.hodie tamen ſyrupo vel melle roſato comprehendunt omiſſa tragacantha,neque mea ſententia infeliciter Aloe,ſcammonium,colocynthis,maſtiche ſeorſum quo ſæpe dixi modo terantur,ſimul autem ſemina:roſæ,crocus,ambo hæc prius minutim cōciſa dimidium eſt compoſitionis Nicolai Alexandrini, in quo etiam maſtiche non ſcribitur.

Pilulæ cocciæ Raſis & Meſuæ recipiunt pulueris hieræ picræ Galeni drachmas decem,colocynthidis drachmas tres,& ſcriptulum vnum,ſcammonij drach.duas & ſemiſſem, turbith, ſtœchados ana drachmas quinque

Syrupo vel melle roſato excipe, turbith,& ſtœchas ſimul teruntur,cernuntur.Nam ſtœchas egræ teritur licet florulenta ſit,niſi inter papyros ſiccetur, ante quo modo etiam vis eius facile exalat.

Pil.Gal. ex aloe li. 1.c.ph.p.

Alij ex Nicolao Galeni coccia ſic parant,aloes, abſinthij, colocynthidos, ſcammonij ana partem vnam, maſtiches partem dimidiam cum ſucco fœniculi vel abſinthij vel ſolani,forma maſſam.

In Nicolao Alexandrino non inuenio.

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit,& vocat pilulas diacolocynthidos,hiſque miſcet aloes,ſcammonij cocti ana drach.quatuor,colocynthidos,maſtiches ana drachmas duas,bdellij drach. vnam cum ſucco abſinthij fac orobea catapotia.

Pilulæ ſine quibus eſſe nolo apud Nicolaum recipiunt , aloes lotæ drachmas quatuordecim , myrobalanorum flauarum , cæpularum, bellericarum,emblicarum, Indarum,rha barbari, maſtiches , abſinthij,roſarum,violarum,ſennæ , agarici,caſſuthæ ana drachmam vnam. Temperentur ſcammonij bene tritæ & pulueratæ drachmæ ſex & dimidia ſucco fœniculi , quantus ſcammonio per pannum colando,& pulueribus aliis ad pilulas comprehendendis ſufficere videbitur,quæ manibus vnctis oleo violato vel communi,ſed arte dicta loto formentur.

Senna,myrobalani,abſinthium, roſæ,violæ,caſſutha ſimul:rha barbarum,aloe, ſcammonium, maſtiche per ſe puluerentur, licet autem ſucco fœniculi purgato parua coctione & reſidentia, in quo diſſolutum ſit ſcammonium comprehendi poſsint, tamen fere ſcammonium per ſe tritum & cretum aliis pulueribus miſcent,omneſque ſimul miſtos excipiunt melle, cum quo ſuccus fœniculi

coquendo ſit conſumptus.

Pilulæ rhabarbari Meſuæ, recipiunt rhabarbari drachmas tres, ſucci glycyrrhizæ, ſucci abſinthij, maſtiches ana drachmam vnam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & ſemiſſem, ſeminis apij, fœniculi ana drachmam ſemiſſem, trochiſcorum diarhodum drachmas tres & ſemiſſem, hieræ picræ drac. decem, forma cum aqua fœniculi.

Succus abſinthij ſiccatus hodie non ſeruatur, igne tamē in rē præſentem ſiccetur.

Succus fœniculi, hic vt in aliis cum melle coquendo eſt conſumēdus, myrobalani, ſucci cōciſi ſimul terenda, rha barbarum, maſtiche, trochiſci per ſe.

Pilulæ aromaticæ Meſuæ, recipiunt cinamomi, cubebæ, ligni aloes, calami aromatici, macis, nucis moſchatæ, cardamomi, caryophyllorum, aſari, maſtiches, ſchœnanthi, ſpicæ, carpobalſami ana vnciam vnam, abſinthij ſicci, roſarum ana drachmas quinque, trita craſſius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum conſumptionem, frica, cola, exprime. Expreſſi huius libris duabus macera libram vnam aloes, prius aqua pluuia ſæpe lotam & ſiccatam tribula, ſicca. Illi miſce myrrhæ, maſtiches ana drachmas quinque, croci drach. tres, omnia macera, reliquo expreſſo, tribula, ſicca.*

Hi trochiſci ex Meſue ſectione. 7. repetendi.

elephangina.

Siccatur aloe primum in vmbra, poſt in ſole Meſuæ cap. de aloe. Hæc vero omnia, vel ſeorſum quaſſanda, vel dura craſſa cum duris craſsis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, poſtea in aquam mittenda omnia hæc tantum confracta, vt promptius aqua permeet, & vires ipſorum in ſe trahat, macerantur, igni lento coquuntur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longam poſtulat coctionem, quæ his aromatibus vires aut minuit aut adimit) reliquarum quatuor librarum dimidium aloe primum per ſe ebibet, prius tamen aqua fontana lota & ſiccata, reliquum dimidium cum puluere tenuiſsimo myrrhę, maſtices, croci ſemel aut potius paulatim combibet eadem aloe, & priuſquam ſiccetur, maſſa fingatur. æſtate potius fiant, quàm parte anni alia, vt promptius ſiccetur aloe.

aqua ſextupla. Meſ. in aloe.

** Aloes vnc. ſex ſeu ſelibra dat ibidem expreſſi lib. vnā, ergo aloes vnc. 12. ſeu libræ recte dat expreſſi lib. 2. vnc. ſemiſſem Meſ. ibidem.*

Pilulæ lucis maiores Meſuæ, recipiunt roſarum, violarum, abſinthij, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moſchatæ, ſpicæ, epithymi, carpobalſami, xylobalſami, ſchœnanthi, maſtiches, aſari, caryophyllorum, cinamomi, caſſiæ, croci, ſeminis rutæ, aniſi, apij, fœniculi ana drachmas duas, myrobalanorum quinque, rhabarbari ana dachmas quatuor, agarici, ſen-

*na ana drachmas quinque, * euphraſiæ drac. ſeptem, aloes bonæ pondus omnium. excipe ſucco fœniculi.*

* *Surculi ſummi cum floribus ſiccati.*

Colocynthis, agaricus, aloe, maſtiche per ſe terantur: cætera ſimul miſce omnia & comprehende melle cocto, cum ſucco fœniculi ad ipſius conſumptionem, ſeu donec mel valde glutinoſum euaſerit.

*Pilulæ fœtidæ maiores Meſuæ recipiunt ſagapeni, hammoniaci, opopanacis, bdellij, colocynthidos * rutæ agreſtis, aloes, epithymi ana drachmas quinque, hermodactylorum, eſulæ ana drachmas duas, ſcammonij drachmas tres, cinamomi, ſpicæ, croci, caſtorij ana drachmam vnam, turbith drac. quatuor, zingiberis drachmam vnam & ſemiſſem, euphorbij drac. vnius partes duas, diſſolue lachrymas ſucco porri, & colato comprehende omnia.*

* *Eius pænuria hortenſem ſubſtituimus ſiccã.*

Liquores quatuor primi ſucco porri calfacto diſſoluti & colati, coquuntur ad conſumptionem multi ſucci, deinde cætera miſta comprehendunt. Scammonium tamen & euphorbium liquores per ſe puluerantur, niſi recentia ſunt, & mollia: talia enim etiam diſſolui poſſunt.

Meſues.

Pilulæ de hermodactilis maiores, recipiunt hermodactilorum, aloes, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarum, bdellij mollis, ſagapeni ana drachmas ſex, opopanacis, euphorbij, ſarcocollæ, caſtorij, rutæ agreſtis, apij ana drac. tres, croci drachmas duas & ſemiſſem, comprehende ſucco braſſicæ.

Melle cui incoctus ſit hic ſuccus excipiuntur omnia hæc puluerata: nam etiã puluerari poſſunt hi liquores pauci & ſicciores cum multis ſiccis: vel potius vt prius liquores hi ſucco braſsicæ calfacto ſoluti, colati, recocti omnia alia comprehendant.

*Pilulæ arthriticæ Nicolao recipiunt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachmas quatuor, * caſsiæ ligneæ, ſpicæ, caryophyllorum, xylobalſami, carpobalſami, zingiberis, maſtiches, fœniculi, ſeminis lithoſpermi, ſeminis aſparagi, ruſci, roſarum, ſalis gemmæ ana drachmam ſemiſſem, aloes pondus omnium, comprehende ſucco fœniculi.*

* *Vulgaris cinamomi.*

ſeminis in bacca eius rubra conditi.

Succus in melle coquendo conſumitur, quo melle vires ſucci adepto cætera excipiuntur. pilulas ex ſemine cucumeris agreſtis & Alexandrinas podagricis & arthriticis vtiles ſcribit Nicolaus Alexandrinus. hanc vero deſcriptionem non habet.

Pilulæ fumariæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum cepularum, nigrarum ſcammonij ana drach. quinque, aloes drach. ſeptem, omnia ter imbuantur ſucco fumariæ, & toties ſiccentur, & poſtremo fac maſſam.

Imbui debent ſucco fumariæ non excipi, ſed melle cui ſuccus hic incoctus fuerit, multo facilius ob myrobalanorum ſiccitatem, ſole ſiccantur quàm aromaticæ.

Pilulæ aſſeieret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ vnc. vnam, maſtiches, myrobalanorum citrearum ana vnc. ſemiſſem, aloes vnc. duas, cum ſyrupo ſtœchados. forma offam.

Hic ſyrupus vt cæteri ob lentorē idoneus eſt his pulueribus comprehendendis, & ſeruandis à ſitu ac putredine.

Pilulæ ex agarico Meſuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, praſij, myrrhæ ana drachmam vnam, turbith drachmas quinque, hieræ picræ drac. quatuor, colocynthidos, ſarcocollæ ana drac. duas excipe ſapa. **Iris Illyrica aut florentina.**

Vinum ad dimidias aut tertias coctum. i. ſapa craſsitie & lentore eſt idoneum his comprehendendis, & à putredine ac tranſpiratione in aerem vindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam, cum melle roſato, fac maſſam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis aliis fieri poſſunt maſſæ pilularum, ſed melle opus eſt tanto parciore ad pilulas quàm ad electaria, quanto pilulas electariis eſſe oportet duriores.

Pilulæ maſtichinæ conciliatoris recipiunt maſtiches drac. quatuor, aloes drac. decē, agarici drach. tres, cum ſucco artemiſiæ, finge maſſam.

Hæc tria ſeorſum trita maſtichæ, ſi vis cum pauca aqua dulci, melle excipiuntur, cui ſuccum arthemiſiæ incoxeris.

Pilulæ ſtomachicæ Meſuæ recipiunt aloes drach. ſex, maſtiches roſarum ana drach. duas, ſyrupo roſato excipe. **Pil. ante cibum.**

Pilulæ rufæ, ſeu communes recipiunt croci, myrrhæ ana vnc. vnam, aloes vnc. duas, comprehende vino aromatico. **Aloe æſtate, & ſtatu peſti lenti lauanda.**

Nunc melle roſato comprehenduntur.

Pilulæ bechicæ Meſuæ recipiunt ſucci glycyrrhizæ, ſacchari ana aureos ſex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulciū ana aureos quatuor, comprehende muccagine ſeminis pſyllij, aut cydoniorum.

Poſſunt comprehendi muccagine tragacanthi, vt ſequentes.

Pilulæ albæ fiunt ex ſacchari libra vna, in vncia muccaginis tragacanthi ſoluta, & diu tribulata.

SECTIO SEPTIMA DE TROCHISCIS.

QVid trochiſcus & cur hoc nomine, & aliis appellatus, abundè nobis dictum eſt ſectione ſeptima Meſuæ. Horum autem vel compoſitio hic fieri nõ poteſt, vt trochiſcorum theriacorum, vel vſus intercidit, vt iam paucisſimi ſint in officinis compoſiti. Quia verò componendi rationem habent pilulis finitimam (in ambobus enim pulueres humore aliquo excipiuntur) longo ſermone mihi egere non videntur. Ob id paucis eos perſtringam, quòd adhuc ſunt vſui quotidiano, qui vero aliorum erit neceſsitas, Meſuen & Nicolaum Alexandrinum conſulas.

De ben & muſte linũ vocãt

Trochiſci de gallia moſchata Meſuæ recipiunt ligni aloes crudi partes quinque, ambræ partes tres, moſchi partem vnam, glutinis, tragacanthi, cum aqua roſata extracti, quantitatem illa comprehendere ſufficientem: fiant trochiſci magnitudine foliorum myrti, ſigillentur, reponantur in vaſe vitreo. alij ambram oleo balanino in vaſe vitreo ſoluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

Nicolai Alexandrini.

Trochiſci de gallia moſchata Nicolai Alexandrini, recipiunt maſtiches vnc. duas, gummi vnc. vnam, caphuræ ſcriptulum vnum, trita molliſsime, cum aqua roſarum formentur in trochiſcos, in vmbra ſiccentur, terantur ſubtiliſsime oleo iaſmino, ſambuceum vocant, incoquantur, adde cinamomi, caryophyllorum, nucis moſcatæ, ana ſemunciam, fac trochiſcos, illine moſcho aqua roſarum ſoluto.

Male in Nicolao, olei ſambucini vnciæ quatuor & male coquit ad dimidias, hodie maſtiche trita ſuper cineres calidos ex olei drach. vna ſoluitur, pul. gummi & caphuræ additur affuſa pauca aqua roſarum.

Trochiſci aliptæ moſchatæ, recipiunt ladani puriſsimi, vnc. tres, ſtyracis, calaminthæ vnc. vnam & ſemiſſem, ſtyracis rubri vnciam vnam, ligni aloes drachmas duas, ambræ drachmam vnam, caphuræ ſcript. vnum & dimidium, moſchi ſcript. dimidium, aquæ roſarum quantum ſufficit.

Ladanum per ſe negligenter & craſsius teratur, ſtyrax vterque ſimul parum teratur, & per cribrum rarum cernendo purgetur: deinde tria hæc catino impoſita ſole æſtiuo, vel ſine hoc vaſe duplici liquentur potius, quàm mortarij, aut piſtilli caliditate vehementi, mox, vt liquata ſunt, piſtillo in mortario, ſole vel igni probe ſiccatis, diu tundantur addendo paulatim puluerem ligni aloes. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleoſas, easq; vbi mortarium, & piſtillum illeuerint, abiice: ibi tere primum ambram, deinde caphuram, & moſchum aqua roſarum pauca affuſa, miſce reliquis & forma trochiſcos. Hæc parandi ratio prope tota ex eodem Nicolao eſt ſumpta.

*Trochiſci de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorum rutæ, mentaſtri, pulegij ceruini, rubiæ, * opi Parthici, ſagapeni, opopanacis, ana drach. tres, lupinorum pertritorum drac. quinque, fiant trochiſci cum ſucco rutæ ponderis drac. duarum.* ***aſſa fœtida.**

Trochiſci de agarico Meſuæ recipiunt agaricum electum pulueratum, qui cum vino cui infuſum ſit zingiber, formatur in trochiſcos.

Trochiſci de ſpodio recipiunt ſpodij drac. quatuor, roſarum rubrarum drac. ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ, ana drac. duas muccagine ſeminis pſyllij comprehende in trochiſcos drac. vnius.

Spodium arabum ſit verum non ebur vſtum, ne autem accipe ſpodium Græcorum rem fornacariam pompholygi affinem nunquam ſumendam, ſed ſolum admouendam.

*Troſchiſci de terra ſigillata Meſuæ recipiunt ſanguinis draconis, gummi Arabici, aſsi, * ramich, roſarum, ſeminis roſarum, amyli aſſi, ſpodij, acaciæ, hypociſthidos, balauſtij, boli armeniæ, terræ ſigillatæ id eſt, ſigilli Lemnij, corallij, vnionum, ſuccini, tragacanthe, papaueris nigri ana drac. tres, & ſemiſſem, ſem. portulacæ aſsi, cornu cerui vſti, thuris, nucum cypreſsi, ana drac. duas, cum aqua arnogloſsi fac trochiſcos.* ***in troch. Meſ.**

Trochiſci de ſuccino Meſuæ recipiunt ſuccini aureos ſex, cornu cerui vſti gummi Arabici aſsi, corallij vſti, tragacanthæ, acaciæ, hypociſthidos, balauſtij, maſtiches, cancami loti, papaueris nigri aſsi ana aureos duos, thuris, croci, opij ana aureum vnum & ſemiſſem, fac trochiſcos cum muccagine ſeminis pſyllij. **Dia electra, ſeu de carabe**

SECTIO OCTAVA DE PVLVERIBVS.

PVlueres initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horum pulueres pyxidibus vitreis fere ſeruari diximus, & interdum præſertim vtendi tempore in electario ſolida formari. Sæpe etiam initio melle, vel alio excipi, ſeruari, coqui, ea ſuo calore natiuo ſeu (vt cum vulgo dicam) fermentari. De pulueribus aliis ſiquid es ſolicitus: ex Meſue ſectione octaua repete, tantum addam pulueres condimentis deſtinatos.

Puluis minutarum ſpecierum recipit zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor, nucis moſchatę vnc. duas, caryophyllorum, granorum paradiſi ana vnc. vnã, cinamomi electi ſemiunciam fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati libr. vnam fiat puluis. Puluis eximius finis vulgo dictus, recipit zingiberis albi ſelibram, granorum paradiſi vnc. duas tritis his ſimul miſce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, vt croci colorem induat, diu & multum tunde ſimul omnia.

Libræ vni ſacchari miſce cinamomi vnciam vnam. habes puluerem ducis.

SECTIO NONA DE OLEIS.

OLei genera quatuor demonſtrauimus in Meſue, quorum primum eſt oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expreſſum, quod oleum abſolute dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum eſt quod ex ſeminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut deſcendit. Quartum quod oleo conſtat, ſed cui plantarum partes ac animalium ſunt incoctæ.

Primum genus tanquam cuiuis perſpicuum ſciens omitto, reliqua tria perſequar.

Secundũ genus. Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ vapore, in quo diu ſubiguntur manibus vbi calent calato ſpartaceo, aut ſacco cannabino calenti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in

oleum clariſsimum & dulciſsimum. Aliter quoque fieri in Meſue docuimus.

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, piſtaciis, ſtrobilis, nucibus auellanis, Indicis, balano myrepſica, nucleis per ſicorum, ceraſorum, ſeminibus cucurbitę, cucumeris, melonum, ricini, ſtaphidos agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoſciami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi poſſunt.

Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis recentibus, tritis in pila, incoctis aqua, & torculari expreſsis.

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentiſci fieri poteſt oleum ſimplex. In vſu autem frequentiore eſt compoſitum, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonenſi vbi magnus eſt harum baccarum recentium prouentus, ad nos mittitur. *Meſ.*

Oleum ouorum fit ex vitellis ouorū elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in ſartagine plumbata frigantur igni mediocri, mouendo cochleari donec rubeſcant, & oleum ab his reſoluatur & profluat. *Tertium genus. Meſues.*

Alios huius olei modos lege in Meſue. alij ſacculo & torculari exprimunt.

Oleum iuniperi fit ſegmentis ligni iuniperi, vaſe ſolido concluſis, incenſo circa id igni luculento, vt in vas ſubiectum deſcendat oleum. *Meſ.*

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo ex Meſue repete, item qua ratione fiat oleum philoſophorum tartari, & alia eius generis permulta, quæ, quia ibi fuſius ſunt explicata, neque multo vſu non celebrata, nunc putaui pluribus verbis explicanda.

Olea quarti generis ex plantarum, & animalium quorundam partibus, vbi harū vires macerando, & coquendo traxerunt, colantur, exprimūturque, & humor ſiquis in oleum largior tranſiit, coctione abſumitur. Et quæ olea cum ſuccis liquidis fiunt, aut ſiccis quidem vel liquoribus, ſed humore, vt vino ſolutis ad humoris conſumptionem percoquuntur, ne humor ille excrementoſus oleo putrendi & ſitum ducendi occaſionem afferat. ſucci conſumptionem indicat oleum ſpathula iniectum igni. nam ſi ardet, purum eſt: ſi crepitat ſuccum habet adhuc reliquum. Adhæc feruendo in lebete crepitat cum *Quartum genus.*

ſucco, & bullas egerit:vbi abſumptus, tranquillum eſt, & gutta in manu ſuccum ſubiectum oſtendit oleum ſupernatans.

Olea quibus flores miſcentur æſtiuo inſolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vtroque.

Olea ex animalibus facienda, viua ipſa recipiunt, vt in his moriantur ſcorpiones, ſerpentes, ranæ, formicæ, vulpes.

Quartum genus olei per impreſſionem factum.

Oleum roſatum Nicolao ſic fit, Roſarum tritarum ſeſquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus vaſe duplici, tela alba exprimatur & torculari.

Hodie roſas recentes, etiam non exunguatas oleo omphacino, aut loto, dies, aut etiam menſes aliquot in ſole macerant vaſe vitreo, aut ſiliceo. Poſtea hyeme, aut vtendi tempore, pauco ſucco roſarum aut vino adiecto coquunt in vaſe duplici ne vrendo graueolentiam acquirat, ſicque reponunt. Similiter ex floribus violarum chamæmeli fit Meſuæ chamæmelinum cum oleo dulci, etiam in vaſe duplici coquendum, & ex floribus meliloti, aneti, liliorum, iridis, leucoij lutei, nymphææ: ſed à liliis apices crocati tollendi.

Oleum cidoniorũ. Meſ.

Oleum melinum fit ex cydoniis acerbis tritis, in oleo omphacino ſufficienti inſolatus dies quindecim, dein cum ſucco cydoniorum coctis in vaſe duplici ad horas circiter quatuor. Carnem & ſuccum muta, rurſus inſola, & coque vt dixi, idq; bis aut ter repete, cola, repone.

Cydonia ſunt qui cortice & ſemine purgent, purgatione tamen nihil opus eſt, niſi impura ſint aut ſemiputria.

Meſ.

Oleum maſtichinum recipit olei roſati vnc. duodecim, maſtiches vnc. tres, vini boni vnc. octo, coque ad vini conſumptionem.

Fit hodie ex oleo vulgari cum tamen aut roſato, aut omphacino, aut ſaltem loto confici debeat in vaſe duplici. Conſumptoque propemodum vino maſtiche pertrita paulatim affunditur continenter mouendo, donec erit liquata & permiſta. Coctione longiore exanimatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium ſelibram, olei omphacini, aut loti ſeſquilibram: inſola, aut coque cum vini albi auſteri vnciis quatuor ad vini conſumptionem. Fit etiam per expreſſionem, & per decoctionem in aqua, donec oleum ſupernatet quod concha ſeparandum eſt.

Oleum nardinum Meſuæ recipit ſpicæ nardi vnc. tres, vini & aquæ ana vnc. duas & dimidiam, olei ſeſamini ſelibram, coque in vaſe duplici lento igne horis circiter quatuor, ſæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini conſumptionem, ſed prius infundatur ſpica aquæ & vino. Fit etiam ſæpe oleum nardinũ deſcriptione Nicolai Alexandrini efficax, ſed ſumptuoſum magis, à quo etiam componendi modus abunde explicatur.

*Oleum coſtinum recipit coſti amari vnc. duas, caſiæ vnc. vnam, extremitatum ſampſuchi vnc. octo, vini odori quantum * ſufficit infunde hoc biduo, olei ſeſamini lib. duas, coque horis ſeptẽ, ſeu ad vini conſumptionem, exprime, repone.* **Meſues.** ***vnc. octo aut circiter.**

Aut coſtum verum, galanga maior hodie dictum, ſumẽdum, aut eius loco radix enulæ campanæ, aut ſilphij, aut ſimilis potius quàm quæ vulgo eſt in officinis qualitatum inſignium expers.

Oleum rutaceum fit ex foliis rutæ recentibus, oleo maceratis, & æſtate tota inſolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur, ſic fit oleum menthæ, abſinthij.

Oleum euphorbij fit vt oleum maſtichinum. Euphorbium enim tritum, aut ſi recens & molle eſt, minutim confectum oleo cum vino feruenti paulatim immittatur, & ad vini conſumptionẽ ſemper mouendo coquatur.

Oleum caſtorij Nicolai fit ex caſtorij vnc. vna, cocta in olei lib. vna, ad conſumptionem tertiæ partis caſtorem retinenda.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus. Nam ſi per ſe coquatur, & oleum vrendo nigreſcit, & caſtorium vaneſcit. Poteſt tamen ſine vino in ſole coqui ſæpe mouendo.

Oleum vulpinum Meſuæ ſic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aquæ fluuialis & marinæ aut ſalſæ, ana ſextario vno, olei antiqui clari ſextariis duobus & dimidio, coque ad aquæ conſumptionem, & vulpis carnium diſſolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in vino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco vini rubri incoctis ad vini conſumptionem, deinde cõlatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sunt qui tritos deinde lumbricos eidem oleo permiſcent in vnguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SECTIO DECIMA.

Paulus cap.20. lib.7.

VNguentum, quia partibus inungitur, dictum, craſſius eſt oleo, liquidius cerato, vt ex vnguentis Galeni, & aliorum conſtat. huius materiæ ſunt plantarum partes, & multæ animalium, metallica etiam & terrea quędam. In his ſucci recentes, & fluidi coquendo abſumuntur, vt in oleis, iidem ſi ſunt ſicci, aliquo ſunt humore diſſoluendi.

Si herbæ in vnguenta recipiantur, vel pulverantur ſi ſunt ſiccæ & aliis miſcentur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiam virides coquuntur, exprimuntur: deinde reliquis vinum id vel aliud incoquitur, ad ſui conſumptionem. Liquores ſicci & gummi, & reſinæ, vel teruntur quando ſunt ſicciora: vel piſtillo calido ſoluūtur, vel humore idoneo, quando præſertim ſunt humidiora.

Fiunt autem vnguenta nunc igni, nunc ſola ſubactione, ſed longa, vt vnguentum ex lithargyro nutritum cū oleo, aceto & aliis, quæ alia ſimiliter nutriri diximus lib. 2. Sic argentum viuum citra ignem aliis miſcetur, quod in vaporem prompte totum abeat.

Vnguentis, ceratis, emplaſtris, æſtate minus olei, ceræ, & ſimilium corpus dantiū miſcemus: hyeme plus quod huius frigiditate etiam liquidiora cogantur, & duriora appareant, æſtate contrà etiam ſicciora per colliquationem molleſcant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, & refrigerando continenter mouetur, vbi iam modice coiuit pulueres paulatim permiſcentur, ídque ne fiat grumoſum vnguētum. Alij vbi refrigerando coiuit, in ſartagine cochleari, aut ſpatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponunt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulāt. Quod præceptum plurimis his vnguētis eſt commune.

Vng. regis

Vnguentum aureum Meſuæ recipit ceræ flauæ vnc. ſex, olei boni lib. duas & ſemiſſem, terebinthinæ vnc. duas, reſinæ pineæ & colophoniæ ana vnc. vnam & ſemiſſem, thuris, maſtiches ana vnc. vnā, croci drach. vnam.

Cera ex oleo liquata pulueratæ reſinæ affunduntur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, vbi refrixit, puluis reliquorum adiicitur.

Vnguentum

Vnguentum pompholygos ſpurium recipit olei roſati vnc. decem, ceræ albæ vnc. quinque, ceruſæ lotæ vnc. quatuor, plumbi vſti, pompholygos ana vnc. duas, thuris vnc. vnam. Coque oleum roſatum cum ſucco ſolani ad ipſius conſumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquorum puluerem tenuiſſimum miſc: in mortario, vbi refrixit, quod dixi modo.

Ceræ vnc. vna, aut vnc. duæ, & dimidia ſatis ſunt vnguento. Hæc enim quantitas Emplaſtrum fecerit, pompholyx vera miſceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum baſilicum minus Meſuæ recipit reſinæ, picis, ceræ, ana olei quantum ſufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Meſue. Cera in oleo liquata, pix & reſina puluerata iniiciũtur quibus liquatis igni aufer. Si verò craſſius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignem tolerat, & velut vritur, nigrumque facit tunc vnguentum. Ceræ & reſinæ vnc. dimidia olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguentum Aegyptiacum Meſuæ recipit æruginis aureos quinque mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos ſeptem coquenda igni ad iuſtam craſſitiem.

Mel cum aceto primum aliquandiu coquitur, deinde additur ærugo & percoquitur. Iuſta autem craſsities ex notis prius dictis intelligitur, hoc eſt, ſi eius portio vaſi ſtanneo, aut marmori impoſita & refrigerata coeat, nec adhæreat. Aerugo coctione tranſmutatur in rubrum, ſicque minus terret vnguentum ægros quàm viride.

Gal. lib. c. ph. p.

*Vnguentum album raſis recipit ceræ albæ vnc. vnam, ceruſæ in aqua roſarũ lotæ vnc. duas *, olei roſati vnc. quatuor. Sunt qui addunt paucum aceti, alij etiam vnc. vnã lithargyri, alij caphuræ drac. duas, alij duo albumina ouorum, omnes rectè pro vario medici ſcopo.*

** vnc. vnam.*

Hodie plærique addunt omnia hæc præter lithargyrum. Alij olei vnc. 12. ceruſæ, ceræ albæ ana vnc. quatuor.

Vnguentum deſiccatiuum rubrum nothum recipit cadmiæ lapidoſæ, terræ ſigillatæ, ana vnc. quatuor, lithargyri, auri, ceruſæ, ana vnc. tres, caphuræ drach. vnam, ceræ vnc. quinque, olei roſati & violati ana vnc. ſex.

Præſtantius eſſet cum ſolooleo roſato & eo facto ex oleo omphacino, quia magis ſtringeret & ſiccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur ſuper

ignem, cera deinde liquatur in his reliquorum puluis tenuiſs paulatim adiicitur.

Vnguentum enulatum ſpurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ lib. vnam, axungiæ, porci olei communis, ana vnc. tres, ceræ nouæ, argenti viui, ſaliua hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ ana vnc. duas, ſalis communis puluerati vnc. ſemiſſem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde. poſt additur enulæ pulpa, deinde argentum viuum & ſal, poſt id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco ſalubrius miſcent ſulfur, alij vtrunque omittunt.

A *multis huic dupla, aut tripla cōponitur.*

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam, foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoſcyami, ſolani, ſemperuiui parui & magni, lactucæ, perſonatæ cotyledonis, violæ nigræ, ſummitatū rubi tenerrimarum, ana vnc. tres, axungiæ porci ſine ſale lib. tres.

In hac regione populi flores & herbæ in idem tempus non incidunt. Nam oculi populi martio erumpunt, herbæ iunio vigent: ob id oculos ipſos in mortario per ſe terimus, deinde cum dimidio axungiæ porci purgatæ (ſeuum dulce vocamus) multū diuque tundimus, in vaſe operculato recondimus hebdomadas 5. 6. menſes duos, dum herbæ vigeant. Hæ inciſæ & per ſe piſtillo ligneo tritæ, quia ſimul ob lentorem, & multitudinem non poſſunt cum oculis populi, & ſepo coquuntur, cernuntur omnia, & ſi opus eſt parum recoquuntur, reponuntur: vt tamen vireat magis, ſuperadde coctioni ſolani triti manipulos duos, non maleficorum more æruginem.

Vng. de lithargyro nutrito.

Vnguentum tripharmacum Meſuæ recipit lithargyrum læuiſſime tritum in mortario ad iuſtam craſſitiem, tribulandum cum aceto & oleo viciſſim & paulatim affuſis: ſi verò coquis ad aceti conſumptionē, & lithargyri fuſionē, vt craſſeſcat magis, fiet emplaſtrū.

**dictum, quia ſimpliciter 12 conſtat quot fuerunt apoſtoli.*

*Vnguentum * apoſtolorū Auicennæ. 5. can. recipit terebinthinæ, ceræ albæ, reſinæ, hammoniaci ana drach. quatuordecim, æruginis, opopanacis ana drac. duas, ariſtolochiæ longæ, thuris maſculi, bdellij ana drach ſex, myrrhæ, galbani ana drac. quatuor, lithargyri drach. nouem, bdellium ſi molle eſt, hammoniacum, opopanacem cum aceto macerabis nocte vna, poſtridie calefac, cola iterum pende: & ponderi horum legitimo, terebinthinam permiſce, quæ tam belle hæc ac cætera*

comprehendet, vt vix ſis erraturus: lithargyrum autem in oleo nutries aliquandiu ſine igni friatum. Poſt igni trade: vbi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, vt dixi, paratos miſce: vbi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adiice, & bdellij ſi eſt ſiccius, quale nobis eſt adulterinum.

Olei libræ ſint æſtate duæ hyeme, tres.

Rarum vſu, tamen ob componendi & miſcendi magnam difficultatem ſæpe ad operis ſpecimen probandis ſeplaciariis parari imperatur.

Emplaſtrum apoſtolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuerſiſsimum eſt, & conſtat ſimp. viginti & vno.

Vnguentum martiatum cum Hermolao, vel Marcianum cum aliis, & de althæa, & Arragon, & Agrippę (quę quatuor vulgus olea, 4. calida vocat) quia rarò componuntur, omiſi, ex Nicolao petenda ſi componēdi neceſſitas inciderit, & vnguentum in gratiam comitis cuiuſdam ad menſes cohibendos ſcriptum, quia omnibus & ſolis aſtringentibus conſtat, vt emplaſtrum contra rupturam. ſi tamen componendi cupiditas tibi inceſſerit, aut etiam neceſsitas, nobis ſcribitur in fine vnguentorum Meſuæ cum vnguento citreo, & aliis non paucis hodie obſoletis, quanquam & vnguentum citreum, etiam hodie quidam componunt, incerti tamen quid amentum dulce ſit. Nam ſunt qui lapidem vitri (quem axungiam vitri vulgo vocant) alij gypſum lucidum, alij aliud. Forte autem corrupta vox ex amianto lapide quo adulterant hodie alumen ſciſsile illi aſpectu ſimillimum, ſed alumen vrit, amiantus eſt dulcis. Eadem ambiguitate tenentur in antalli lapide, & in gerſa ſerpentaria quam vocem ex ceruſa, ſyncope, u, vim corruptam eſſe eſt perſpicuum. Eſt enim velut aut ceruſa, aut amylum (ſic enim etiam quidam vocant) ex radice ari vel dracunculi depellata, trita, ſiccata citra lotionem his aliis poſt lotionem cum aqua roſarum.

Cerote & ſcrelæon Græcis, nobis ceratum à cera dictum, medicamentum conſiſtentia quodammodo medium inter vnguenta & emplaſtra.

Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem vnciam vnam, olei roſati ex omphacyno facti vncias quatuor, fiat ceratum in vaſe duplici, quod dum eſt refrigeratum, multum

diúque ex aqua frigidiſsima, & poſtremo pauco aceto albo puro ſubigatur.

Non eſſe autem ceratum hoc aqua & aceto imbuendum, niſi tempore vtendi, abunde ex Galeno in Meſue ſectione vndecima docuimus. Poſtremo aqua roſarum imbuunt hodie quod probo, ſed diu ſeruari nolo, præſertim aere calido, quia vires ſuas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratum ſantalatum Meſuæ recipit ceræ albæ, drac. triginta, olei roſati libram vnam, roſarum drac. duodecim, ſantali rubri drac. decem, ſantali albi & flaui ana drac ſex, boli armenicæ drac. ſeptem ſpodij drac. quatuor, caphuræ drac. duas.

Spodium Arabũ non Græcorum.

Refrigerato iam cerato & raſo puluerem in mortario miſcent, paulatim potius quàm inter refrigerandum, vt ante vnguenta dixi.

Calidum.

Ceratum Galeni ſtomachicum recipit vnguenti nardini optimi ceræ odoræ & pinguis, & lotæ ana vnc. vnam, ſi hyems eſt: ſi verò æſtas ceræ drac. ſeptem, liqua in vaſe duplici, refrigerato deinde & raſo adde pulueris molliſsimi aloes, & maſtiches ana drac. vnam.

Refrigerans.

Succus omphacij aut abſinthij quando addenda, in Meſue dixi. Hoc aliter Meſues componit ex Galeno, ſed mutatis aliquot ſimplicibus & ipſorum pondere.

Ceratum Galeni ſtomachicum alterum recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana vnciã vnam, hypociſthidos vnc. ſ. miſſem fiat ceratum.

Hæc duo cerata ſtomachica ex Galeno vſurpanda potius ſuaſerim, quàm quę hodie fiunt ex Nicolao & Meſue, quanquam & id clemens, & efficax fuerit. Illud calidiſsimũ quod non eſſe Galeni caryophylla, nux moſchata, macis, cubebæ, galanga planè indicant.

Ceratum ſtomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthæ, abſinthij maioranæ, ſtœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, roſarum, ana manip. vnum, cinamomi, ſpicæ nardi, nucis moſchatæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galangæ ana vnc. dimidiam, thuris, maſtiches ana vnc. vnam, puluerata excipe ladani, ceræ ana vnc. octo, olei chamæmeli, laurini, ſpicini, maſtichini, roſati, ana vnc. vna & dimidia.

Oleum laurinum, roſatum, chamæmeli, cum cæra & ladano liquantur, mox igni aufer & trade mortario, cætera miſce multum, & diu tundendo, donec erit glutino

ſum,cum ſpicino oleo & maſtichino.

Ceratum aliud Meſuæ recipit roſarum, maſtiches ana drac. viginti, foliorum abſinthij ſiccorum drac. quindecim, ſpicæ Indæ drac. decem, excipe ceræ puræ vnc. quatuor, olei roſati lib. vna, & ſemiſſe ſimul igni liquatis mox aqua roſarum aliquoties lotis, deinde vino veteri, ſucco cydoniorum, & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HAec emplaſtrus cũ r, & adiectiue medicamentum emplaſtum ſine r, Galeno dicitur, latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplaſtrum, quos hic ſequemur. Emplaſtrum autem eſt medicamentum corpori admouendum, durum valde & ſolidum ex omnibus prope medicamentis, præſertim pinguibus & ſiccis coactum.

In emplaſtra enim recipiuntur omnes plantarum partes, metallica item & terrea omnia multæ etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autem quædam vires ſolas emplaſtro diſtribuunt, vt vinum, acetum, aqua, ſucci liquidi, hęc enim ad ſui conſumptionem coquuntur. Alia corpus tantum, & materiam emplaſtro conferunt, nullam verò aut minimam virtutem largiuntur, vt lithargyrus, cera, oleum commune, recens, & frequenter reſinæ. Reliqua prope omnia & corpus & facultatem aliquã emplaſtro impartiuntur. Ex quibus patet ſcopos componendorum emplaſtroruum præcipuos eſſe duos facultatem, & conſiſtentiam craſſam, duram, glutinoſam. Duos verò alios odorum & colorum minus eſſe præcipuos, & magis in ægrorum gratiam quam medicamenti naturam, recipit tamen ob apprehenſionem, magni quoque ſunt momenti, præcipue odor. Is enim bonus cerebro cordi vtero commodare poſsit malus nocere, in ſumendis verò coloris, & præter hos ſaporis magni quoque ratio eſt habenda, vt in methodo cõponendi medicamenta oſtendimus.

Ex his radices, cortices, ligna, folia, ſurculi, flores, fructus, ſemina ſicca, & ſimul puluerata, vel cũ aliis, ferè poſtrema miſcentur cocto emplaſtro cũ ariſtolochia gen-

tiana chamæleon remoto ab igni emplaſtro à Galeno miſcentur. ſiqua verò ex his recentia & viridia ſumantur, vel ex humore aliquo coquuntur, cernuntur, miſcentur: vel ſuccus ex his ſi ſucculeta ſint tritis expreſſus incoquendis aliis ſeruit, & in vaporem exhalat, viribus tamen relictis, vt in emplaſtro de genua. Id quod etiam muccaginibus commune eſt, ſed minus hę ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum abſolutis emplaſtris ſupereſt.

Qui verò ſucci conſtantes & corpulenti (vt aloe, hypociſthis, glycyrrhizæ ſuccus, acacia, glaucium, lycium, elaterium, meconium) in emplaſtra veniunt ſi recentes ſunt, aliquo rei propoſitæ idoneo humore ſoluuntur, qui coctione prius eſt conſumendus quàm illi compoſito miſceantur, aut ſaltem ſimul incoquendo conſumetur. Si autem ſicciores ſunt, tamen adhuc teri contumaces, piſtillo calido, & ob calorem ſiccante terantur, niſi ſiqui ſint friabiles, vt aloe ſcammonium, tam ſuccus quàm liquor. Dicti verò ſucci omnes refrigerari iam incipienti emplaſtro miſcendi ſunt, vel dum cerati conſiſtentiam habet emplaſtrum, ſi illorum ſuccorum ſubſtantiam & facultatem manere volumus in emplaſtro.

Sed ſucci ſicciores, vt rarius in emplaſtra recipiuntur: ſic liquores, gummi, reſinæ, metallica omnino frequentiſsime.

Liquores autem vt galbanum, opopanax, ſagapenum, hammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati diſſoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius conſumptionem, in emplaſtrique conſiſtentiam coguntur, tuncque pondus illorum quæſitum in ſcriptura ſumitur. Si verò horum duo, tres, quatuor in idem emplaſtrum recipiuntur, ſed pondere diuerſo, vt in emplaſtro diuino, ſeparatim liquores ſinguli ſunt macerandi, diſſoluendi, colandi, coquendi, vt cuiuſque per ſe pondus legitimum accipiatur id quod ante hanc per colum purgationem fieri probe non poteſt ob ramentorum, ſeminum, ſordium, & aliorum largam in multis horum miſtionem. Si verò

puri ſint aut cultello purgati, potes initio ſtatim pendere, & mox ſimul diſſoluere, colare, & emplaſtro propemodum cocto incoquere ad humoris accititij conſumptionem. Quod ſi iam diſſoluti, colati, appenſi, & per ſe cocti ad emplaſtri craſsitudinem, vt dictum eſt venerint, percocto iam emplaſtro iniiciuntur. Sunt qui terebinthina pauca, ſi hanc recipit emplaſtrum, percoctos prius reſoluant quàm iniiciant.

Galbanum ligneo piſtillo tuſum aliquando cæteris ab igne depoſitis iniicitur, aliquando parum incoquitur, raro multum: hammoniacum ſæpe multum coquitur, aut ſeparatum, aut cum emplaſtro, interdum minus eſt quando digitis ad ignẽ, vel ſolem dilatatum mox vbi alia, ſed remota ſunt ab igne ſublata iniicitur, donec liqueſcat.

Hammoniacum ſolum impoſitum ſqualida & arida reddit emplaſtra, niſi cera & reſina, vel alia ad emplaſticam confectionem idonea miſceantur.

Vinum verò, acetum & alia id genus coquendo tota conſumuntur, viribus tamen (vt dixi) in medicamento relictis pro varia aceti & vini natura. Neque enim idem poteſt acetum ex vino auſtero, & acetum ex vino valenti. adhæc tenue, purum album valentius eſt, in tenuando & penetrando quàm contrarium: ſic vina medicamentis varia expetuntur, nunc auſtera in emplaſtris epuloticis: nunc generoſa quale falernum, ſi digerendum valentius eſt. Ob id à medico ſunt hæc diſtinguenda in ſuis ſcripturis.

Oleum emplaſtris prima ratione miſcetur ad coctionem, deinde vt emplaſtrum fiat anodynum, reſoluens, molliens, vtque medicamenti vis acris, vel auſtera obtundatur.

Oleum commune emplaſtris miſcetur, vt materiam præſtet: ſitque cum cera liquatum, & miſtum emplaſtrorum corpus, cui euphorbium vel alia miſceantur. Sæpe autem ad metallicorum coctionem adhibetur, vel ſolum, vel cum aqua, vel aceto, vel vino. Solum cum axungia in emplaſtro diachalciteos ad lythargyri, & chalciteos coctionem: ſolo item vel cum dictis humoribus lithargyros læuiſsima fere veteribus coquitur ad ſordiũ conſiſtentiam, metallicis quibuſdam, vt ſquamma æris,

ceruſſa,nunc initio adiectis, nunc poſtea, pro variis medici ſcopis.

Oleum verò vetus quanquam & materiam præbeat, tamen ad digerendum miſcetur: id quod quanto vetuſtius eſt, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleum, vel ſimile ad aſtringendum & refrigerandum miſcetur: lotum ad refrigerandum, & dealbandum. Compoſita quoque olea omnia, & vnguenta in emplaſtra immitti poſſunt, vt præter materiam, facultatem quoque ſuam immittant.

Additur etiam oleum, vt reſinarum ſicciorum, & ceræ vetuſtioris ſiccitatem corrigat: id quod reſinæ recentiores quoque præſtant.

Oleum hyeme vnguentis quibuſdam ceratis emplaſtris largius miſcendum quàm æſtate, à cuius calore ſemifuſum, mollius reddit vnguentum ceratum, emplaſtrum, vt durius idem oleum ab hyemis frigore concretum. Eadem ratio reſinarum liquidarum, & ſiccarum minus & ceræ, vt olei partem cotyle quartam hyeme, æſtate octauam: miſcet Galenus, interdum cotylas olei quatuor hyeme, tres æſtate idem miſcuit. Reſina tamen & cera quanto pinguior, humidior, recentior tanto parcior tam hyeme quàm æſtate miſcenda eſt, ſed tamen parcior adhuc æſtate quàm hyeme.

Mel panaciæ & aliis quibuſdam emplaſtris miſcetur, vt corpus præbeat emplaſticum, & præterea ſiccet, tergeat, digerat, à putredine vindicet.

Quamuis enim emolliendi vis exigua ceræ, adſit tamen illius cauſa non inicitur.

Cera in emplaſtris ſolum materiæ locum habet non efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum reſina, non tamen omnibus, vt pote materiam aliunde ſortitis cera miſcetur, aut reſina. Nam emplaſtrum diachalciteos neutram recipit, quòd conſiſtentiam emplaſtri iuſtam ſuppeditent lithargyros, chalcitis & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Adhæc quibus ladanum miſcetur, ſi largum eſt ceræ vicem ſuſtinet, vt ea non ſit addenda.

Porrò cera vel eſt recens, & ob id pinguis & glutinoſa magis. Hæcque æſtate parcior eſt miſcenda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunque, & ratione eadem pices,

& reſinæ. Quæ verò cera eſt ſiccior, vel natura, vel tempore, hæc minus diu coquenda, & ſæpe oleo aliquo vel reſina liquidiore humectanda. Adde, quod cera alba ſeu natura, ſeu lotione ad candorem quoque interdum additur. Propoleos ferè eadem quæ ceræ conſiſtentia & ratio, ſed facultate trahendi vehementi eſt prædita, quàm cera vel nullam vel minimam obtinet, quanuis nonnihil digerit, ſed inter digerens & tractorium aliquid intereſt Galeno initio li. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè ſemper remoto ab igni emplaſtro miſcetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gummi thuris omnium frequentiſsimè in emplaſtra Græcis veteribus recipitur, myrrha & ſarcocolla non rarò, bdellium & ſtyrax interdum, cætera rariſsime, niſi quòd caphuram, & alia quædam arabes ac neoterici frequenter hodie ſuis emplaſtris commiſcent. *Gummi.*

Thus autem perſæpe miſcetur emplaſtris ad obtundendam aliorum valentiorum violentiam, nonnunquam vt materiam præbeat emplaſticã, præſertim quod recentiſsimũ eſt ac pinguiſsimũ, nonnunquã vt affect' cauſam coquat, & modice digerat. Rationibus iiſdem manna ipſis miſcetur, ac præter eas vt modice aſtringat. Gummi alia ferè miſcentur quo emplaſtris facultatem aliquam ſuam largiantur, an non multo ante reſinas iniiciuntur, idque quia ſubſtantia ſint aquea & caſsiore cũ reſinæ ſint aereæ magis & tenuiores, vt in ſimplicibus diximus. Si verò gummi ſint liquida & recentia eorúmque humiditatem multam, & virtutem in emplaſtro manere velimus, parum diu incoquantur. Quod præceptum ſuccis, liquoribus, reſinis, & aliis permultis eſt commune: quia coquendo ſicciora euadunt, & viribus velut exanimantur. *Vt lib. 5. meth.* *Manna Græcorũ.*

Gummi liquores ſemper in fine miſceantur, & ſucci ſicci quæ ſi humore aliquo fuerunt ſoluenda, ad illius conſumptionem prius coquantur, poſt miſceantur, quãdo emplaſtrum incipit refrigerari. Succi liquidi in emplaſtro de ianua coquendi cum oleo. Herbæ virides in emplaſtro gratia dei cum vino coquuntur ad eius conſumptionem. Ex oleo coquuntur emplaſtra, vt apoſtolicum, ceroneum, oxycroceum, diuinum ex contra ruptu-

ram,diachylō,vel ex ſuccis,vt emplaſtrum de ianua: vel emplaſtrum gratia dei.

Chalcanthum aceto ſolutum depoſitis ab igne paulatim miſcetur Galeno cauenti ne efferueſcat. Aes vſtum, ærugo,chalcitis, magnes,bolus armenica, terra lemnia ſulfur,auri pigmentum,&cętera puluerabilia in fine depoſitis ab igne miſcentur. Adeps ſuper ignem miſcetur ſemper agitando,crocus humore ſolutus dū fiunt magdaliæ & moſchus miſcentur.

Reſina lentiſcina,terebinthina, laricea, pithyinia ſeu pinea,picea, abietina, cupreſsina emplaſtris miſcentur ſæpe ad conſiſtentiam ipſorum conſtituendam tantum, ſeu vt materiam & corpus emplaſtro cum aliis præbeant,interdum vt lentorem & glutinoſam qualitatem impartiantur,cum per alia emplaſtrum pinguis expers, nec adhærens per ſe partibus eſt, at per ſe promptè excidens.

Eſt quando vt virtutem aliquam emplaſtro afferant digerendi,tergendi,ſiccandi,vel aliam cuique ſeorſum reſinæ peculiarem, vt in ipſarum hiſtoria docui in ſimplicibus.

Quantum autem vniuſcuiuſque ſit miſcendum, & quando coctioni ſit vnaquæuis miſcenda,poſtea ſuis locis audies.

Terebinthina quanuis valentius quàm cera emollit, ac prætera calfacit,& digerit:ſæpe tamen emplaſtris iniicitur, vt ea tantum reddat glutinoſa non vt facultatem aliquam,vel nouam tribuat,vel augeat. Aliæ item reſinæ ſimiliter pingues eadem ratione.

Quando autem ea miſcetur,& ſimul liquores,aut ſucci ſicci. His humore idoneo ſolutis, colatis, ad humoris conſumptionem coctis, rectè commiſcetur terebinthina,deinde ambo percocto emplaſtro, & ab igni depoſito permiſcentur,vt ignem nullum, vel minimum ſentiat terebinthina. Siue per ſe ſiue cum aliis in emplaſtrum veniat,vt in emplaſtris diachylo maiore de meliloto, de muccaginibus.

METALLICA.

Metallica ſunt ante admodum curioſe terenda, & cribro tenui cernenda, vt promptius liquentur ſi liquabilia ſunt, vel ne contactu nos offendant ſi non liquantur, etiam ſi liquabilia ſint.

Ex his verò quæ liquantur libro ſuperiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cum aqua, vel oleo, vel vino, vel aceto, vel oleo iunctis horum aliquibus, quæ tamen coquendo abſumentur, & liquandi celeritatem lithargyro afferunt, vt pòſt audies.

Lithargyri & ceruſſæ ana lib. 1. ſi cum olei & aquæ ana lib. vna, parùm diu aere puro igni ſplendente coquantur, album fiet emplaſtrum : ſed vt adhæreat parum terebinthinæ, vel reſinæ ſimilis addendum, ſi molybdęna addatur fiet cineritium, ſi lithargyros & oleum ſint lota, albius fiet emplaſtrum. albedinem præter dicta emplaſtro conciliat cera alba, oleum lotione albatum, pompholyx, ſpodium, calx, oſſa vſta, & piſcium teſtæ vſtæ, farinæ. ſi plus ceruſæ accipiat quàm lithargyri albius fiet : ſed minus tenax.

Aerugo citra coctionem cerato miſta emplaſtrum facit viride: melius fiet ſi ærugo in ſole ex aceto acri pluribus diebus læuigetur, quod enim eſt in ea mordax, ſic miteſcit. Si verò æruginem cum aliis initio mediocriter coxeris, emplaſtrum facies melinum. i. coloris mali cydonij: ſi liberalius, rufum fiet. Rufa item & fuſca efficiunt chalcitis vſta, auripigmentum, ſandaracha, pix nigra, bitumen, gagates lapis, & alia ante miſtionem nigricantia, quæ ſi largiora miſcentur, nigrum faciunt emplaſtrum. Melinum etiam fiet ſi ærugo lithargyro ad ſpiſsitudinem cocto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufeſcat.

Cadmia fornacaria, vt etiam lapidoſa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fuſionem aptior.

Ceruſa interdum additur emplaſtris, vt refrigeret, ſiccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tantum conficiendo emplaſtro materia, vt in empla ſtro heræ ex duabus ariſtolochiis.

Si candidum vis emplaſtrum lithargyri loti & ceruſæ ana lib.1.cum olei vnciis nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coctio enim longa nigredinem affert) ſed medicamentum tunc minus eſt glutinoſum, & adhærens: quale vt fiat quidam terebinthinam, vel colophoniam maximè perlucentem miſcent, ne colorem vitient, aut medicamenti virtutem. Alij eadem ratione ceram albam adiiciunt, vt ceruſſa emplaſtris multis ad albedinem conciliandam miſcetur: ſic ad ruborem mynium ſinopicum. veteres miſcuiſſe docet Gal. lib. 6. c. ph. g. vt autem ſit fuſcum emplaſtrum, ſquamma æris additur, & ignis fit ex tæda loco lignorum, ibidem.

Interdum per ſe ex oleo coquitur lithargyros ad ſpiſſitudinem, tuncque puluerata ceruſſa ſpergitur, vt fiat emplaſtrum album. Ceruſſa poteſt initio miſceri, vt ſal, & alia metallica, & terrea, & cum lithargyro coqui quando nihil ad albedinem cōferet, ſed neque ad aliud quàm materiam, niſi quod valentius ſiccat quo diutius coquitur: ſic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vſus in emplaſtris duplex, ſi enim nō liquetur, materiæ ſolum habet rationem: ſi liquetur pręterquam quod corpus glutinoſum emplaſtro præbet, etiam ſiccat, idque magis quo diutius cocta erit, fitque ſic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda ſit, & ei emplaſtro addantur muccagines, lithargyron prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginem paucam, vt vnc. duas affunde, prohibebit oleum & lithargyron vri: ſi non requiritur muccago, igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta: ſatis glutinoſum facit emplaſtrum ſine reſinoſo, aut ceroſo corpore, multo magis ſi triplo.

Si emplaſtrum recipit lithargyrum, ceruſam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel ſucco alio fluxili, prius ſine igni illis nutriantur in mortario cum piſtillo: deinde coquantur igni lento, donec corpus (vt dicunt) ſumat, & craſſum

glutinoſumque euadat. Lithargyros enim coquenda diu ex humore aliquo, vt ſiccans magis, & glutinoſum reddat emplaſtrum. Eadem ratione metallici reliqua, & terrea coctione longa ſicciora euadunt, non tamen glutinoſa, niſi quæ liquantur. Nam quæ glutinoſa prius erant cum his cocta, liquores, gummi, reſinæ, cera, mel, ſiccata magis lentorem glutinumque amittunt. Oleum verò lentum ſed minus ob iunctam humiditatem multã glutinoſius euadit, vt vetuſtate ſic coctione. Adde quòd fuſe coquendo lithargyros, & oleo vnita probe, olei glutinoſitatem auget, tum quòd in priſtinam duritiem non redit, tum quòd ſiccando liquiditatem olei conſumit. Vnde etiam citra fuſionem lithargyros læuiſsime trita, diu cum oleo mediocri ſubacta, in emplaſtri formam perducitur, præſertim ſi id in ſole, vel aere aliter calido fiat.

Contra, ærugo, chalcitis, ſquamma æris, & ſimilia diu coquuntur, vt vires eorum vehementes coctione longa obtundantur.

Ladanum autem & galbanum, & propolis, & plurima alia vires tantas non habent, quæ obtundendo veniant ob id nihil, aut minimum coquuntur. *Quãtitas*

Lithargyri lib. tres, chalciteos vnc. 4. cum olei lib. tribus, & axungiæ lib. duabus coquantur: præſtat tamen prius in mortario miſcere illa omnia, quàm in cacabo coquantur. Lithargyrus & ceruſſa ex pari ſibi oleo & aqua ſi coquantur, medicamentum fiet fragile, cuti non hærens, ſi maiorem liquidorum menſuram acceperint, & ob id diutius coquantur, glutinoſum euadet medicamentum. Lythargyros fuſa cum aqua & oleo largo blandum, & glutinoſum, & album facit emplaſtrum.

Lithargyri libr. vna ex aceti & olei ana lib. duabus, cocta ad liquationem, glutinoſum admodum facit emplaſtrum, magis ſi ex vtriuſq; ana lib. tribus coquatur: quòd ſi vno die toto coquatur, nigrum fiet ac ſplendens.

Eadem ratione ſi cum largo vino & oleo liquetur. Viribus tamen maxime variat pro coctionis menſura, & aceti, vini, aquæ, olei varia in differentiis ſuis natura: quas differentias medicus Pharmacopeo in ſcripturis ſuis explicare debet. Præſtantius autem fiet horum quodque, ſi

lithargyros ex his liquoribus, vel ſingulis, vel coniugatis æſtate ſole calido multum teratur ſingulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplaſtris miſcetur quàm æſtate, à cuius calore ſemifuſum fit mollius emplaſtrum, vt à frigore concretum durius eadem ratio eſt reſinarum liquidarum, aut minus ſiccarum & ceræ.

Reſina aut cera quanto pinguior, humidior, & recentior, tanto parcior tam hyeme, quàm æſtate miſcenda eſt.

Si medicamentum facturus es ſimile acopis vnguentis, & ceratis liquidis, oleum ſit quadruplum ceræ. Si ad emplaſtri ſpeciem durum, ceram oleo æqualem miſce, maximè ſi cera ſit vetuſta & ſicca: ſi verò recens eſt ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus eſt, vt ceratum emplaſtri conſiſtentia fiat, maxime per æſtatem: vt ſi facis ceratum diaeuphorbij, accipe ceræ drach. ſex, olei drac. ſex, vel drac. quinque, euphorbij drach. vnam. Quòd ſi reſinam miſcebis, vt glutinoſius ſit medicamentum, oleum minue. Cera enim ad liquiditatem multo pingui eget: reſinæ verò ſi ſint aridæ, pauco: ſi liquidę, ſiccam aliquam ſubſtantiam ad emplaſtri conſiſtentiam poſtulant. Quantum autem reſinæ cerato miſceas, coniectabis experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ miſta, vide an emplaſtri habet ſpiſsitudinem, ſi erit ſiccius, auge reſinam: ſi mollius minue, vel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio. ſi enim pinguis & recens eſt, parcior miſcenda eſt ad emplaſtri formam. ſi vetus & ſicca, largior poteſt miſceri.

Si medicamentum iam cerati habet conſiſtentiam, vt emplaſtrum fiat, ceræ tantum tertia pars vel quarta miſceatur: ſi adeps miſcenda eſt, & ea humidior, ceræ dimidium addendum eſt.

Si ceram parem miſcebis oleo, emplaſton medicamentum fiat aere temperato. Si verò cera vetus eſt, & arida, & aer frigidus, paulo plus olei: ſi autem cera pinguis, & aer calidus, paulo minus olei quàm ceræ, vt ceræ pinguis lib. vni, olei vnc. duodecim, ceræ verò ſiccæ vnc. tredecim, pro cerę conſiſtentia, quantitate, & aeris in calido & frigido temperatura. Vt autem pinguedine lęta cuti adhærere poſsit, reſina additur præcipue terebinthina li-

quida parte ad ceram tertia, vel quarta.

Quando ceræ miſcentur liquabilia, quæ frigida vbi concreuerint ſolida ſunt, pauca cera opus eſt, vt in baſilico tetrapharmaco recipienti ceræ, reſinæ ſem. colophoniæ, picis, ſeui taurini pares portiones.

Quando præterea ceræ miſta ſicca ſunt, vt metallicorum pulueres, farinæ, pauca miſcetur, vt emp. ex ſe. lini. Olei veteris libr. duæ, ceræ vnc. 20. reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli ana lib. 1. & dimid. lithargyri lib. 1. ceruſæ, & muccaginis ſem. lini ana vnc. ſex, thuris vnc. 4. farinæ tenuiſsi. vnc. vna. Muccaginis, ſem. fœni. lini, rad. althææ, & oleum incoquit Paulus in diaphilo, dum bullire deſierint. i. ad muccaginis conſumptionem.

Ex metallicis præſertim ſi pauca liquida addantur, ſtatim duriſsima euadunt emplaſtra, ob id parua quantitate paranda, præſertim ſi hyeme paranda ſunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, reſinarum, butyri, liquorum recentium, & ſuccorum glutinoſorum miſturam cũ ſiccis. primam coniectura quadam artificioſa ex ſingulorum quantitate & conſiſtentia præſumimus: non planè ſcientes quale craſsitudine tandem medicamentum ſit futurum. Sed cum miſta ſint omnia, clarum ſit an tenerius, vel durius æquo ſit redditum: quare in ſecunda compoſitione diligentius à nobis coniectanda eſt legitima cuiuſque quantitas.

Olei menſura eſt coniectanda ex his quibus miſcetur, & coctionis quantitate, & aeris temperie: nam metallica ſunt coquenda diutius quæ ſiccare ſine morſu volumus, ac glutinoſiora eſſe, ob id largius oleum requirũt: quod ſi paucum habent, & minus diu coquenda & friabilia ſunt, niſi reſina aliqua coeant. Quod ſi cum oleo & aceto vel vino coquitur, quo plus aceti vel olei accipit, eo magis ſiccabit emplaſtrum.

Quæ ladanum accipiunt, nõ egent cera & contra, quia ladanum ceræ loco ad ſiccorum medicamentorum vnitatem faciendam vſurpatur. Multę ceræ miſtura medicamenti vim aufert cera recentiſsima, molliſsima, pinguiſſima, pauco humore oleoſo eget.

Vnus coquendi modus in omnibus emplaſtris nõ eſt ſimiliter vtilis, ſed colorem, & ſępe facultatem immutat. *Coquendi modus & ordo.*

Poſsis enim ceruſſam ab initio cum lithargyro coquere, ſed candorem ex longiore coctione perdet, & aſtrictionem, & refrigerationem: magis tamen ſiccabit, ſi cruda iniicitur, contrà, ſi cocto iam lithargyro ad mellis cõſiſtentiam, omnia hæc mediocriter.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, ſpatha ferrea moue ne vrantur, quod fundum ob inſitam grauitatem promptè petunt.

Lithargyro ad conſiſtentiam cocta adduntur adipes, reſinæ, gummi, manna, cera, dum cocta adeò ſunt omnia vt digitos non inquinent, galbanum, & ærugo, & opopanax, ariſtolochia, panacis radix, chamæleontis, radix gentiana, myrrha.

Lithargyros ex oleo liquata cera, & terebinthina adduntur, vbi cocta ſunt adeò, vt manus non inquinent, hammoniacum manibus dilatatum additur deinde lana ſuccida, vſta.

Quod ſi ſepum & mannam thuris accipiant illa, ante ceram miſcentur, & aſsidue mouentur: poſt vbi mutata erunt & liquata, ceram, & picem aridam, & terebinthinam, donec amplius manus non inquinent: tunc adde galbanum, pòſt æruginem, & opopanacem aceto diſſoluta.

Lithargyro ex oleo cocta ſquamma læuiſsima miſcetur ſemper mouendo, deinde chalcites ex vino calido acrimoniam exuta, vel aceto trita, paulatim miſcetur.

Si bitumen, pix, cera, reſina, propolis ſpiſſato illi addantur, quibus liquatis ærugo, & pyritis lapis ab igni ſublato, & modice refrigerato alumen, galbanum ſubactum manna iniicitur.

Myrrha, bdellium, thus, opopanax ex aceto teruntur, interdum & ichthiocolla minutim conciſa prius. puluis lanæ ſuccidę, manna, galbanum, extra ignem iniiciuntur.

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad conſiſtentiam cocto, deinde hammoniacum digitis dilatatum tunc & ærugo & ſquamma æris: poſt hæc ipſum æs vſtũ, pityinam, & ceram: poſt hęc, metallica.

Coquendi finis. Finis coctionis emplaſtrorum eſt, cum ſcopos prius dictos attigit: conſiſtentiam ſcilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quæſitum ac odorem.

Conſiſtentia

Conſiſtentia autem iuſta,hoc eſt craſſa,dura,glutinoſa,& adhærens cognoſcitur, quando emplaſtri portio exempta,&refrigerata in aere,marmore,metallo,vel aqua,vel alio,digitos non inficit, & omnia in vnum probe coierunt:nec fragile,ſed tenax,ductile,rumpi contumax,duritiæ ceræ igni,vel alio calore mollitæ.

Vires autem emplaſtri expetitas cognoſces ſi quas frangi noluit medicus, integræ ſunt,nec igni diſſolutæ: quas auctas voluit, vel fractas,coctione longa, vel aliorum miſtione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quæ an certa fuerit experientia & vſu emplaſtri probabit medicus, & tibi poſtea inſinuabit. Ignis ipſe non modò vehemens aut clemens, ſed ſubiectorum ratione,& diuturnitate emplaſtri, vim aliam alia mutat:nã vehementior vrit,& denigrat,vti & diuturnior & fumoſus, & qui ex tedis fit, vel aliis fumum multum & craſſũ ob reſinoſam ſubſtantiã edentibus,&in aere craſſo,& nebuloſo factus.Contrà verò clementior coquit, & qui ex lignis fit ſiccis, ac ſine fumo, ſinceram & ſplendidam flammam edentibus in aere puro.

Lythargyros flamma acri & continua interdum coquitur, interdum igni lento. Probe coctum eſt emplaſtrum diachylon Nicolai Alexandrini, quando in veſiculas ebullare & ſubſiſtere videris,cap.eiuſdem.104.

Pyxide rubra quædam alia lignea, alia pelle excepta reponuntur, fere tamen hodie Damocratis exemplo lib. 5. ca. ph. g. μαγδαλιας manibus facimus,quas papyro circundamus. *Repoſitio.*

Emplaſtr. diachylon commune Meſuæ ſic fit, litargyri tenuiſſime triti, & à plũbo, & ſcoria purgati vnc. vna & dimidia, cum olei antiqui clari vnc. tribus in mortario lapideo piſtillo ferreo diu conquaſſetur & agitetur, poſt igni lento coque, rudicula ſemper mouendo, donec lithargyrum craſſeſcat: tunc igni aufer, vt paulatim frigeſcat, ſine. Interim vncias tres muccaginis ex ſemine lini, & fœnigræci & radice maluæ, extractæ parum ferueſac, deinde illam paulatim lithargyro & oleo probe piſtillo ligneo permiſce: poſtremo percoque omnia ſimul ad iuſtam ſpiſſitudinem. Si vis ireatum facere, miſce, aut oleum irinum pro communi, aut pulueris ireos vnciam vnam in lib. ſingulas: ſi addatur muccago, ſe. meliloti, anodynum magis euadet.*

Diachylon albũ.

** æreo hodie.*

Si puluerem ireos meſceas oleum aliquod etiã tum miſcendum.

Hodie ſic paramus. ſunt qui ſemina lini & fœnigreci purgata ſordibus, & radicem maluæ mundam & contuſam, nonnulli triduo aqua macerant, ſuper prunas clementes, deinde ſemper mouendo coquunt ad dimidias, & colant. Eius colati libram vnam cum oleo aliquantiſper coquunt, poſtea puluerem lithargyri miſcent, & cõtinenter rudicula mouentes coquunt, donec bullas & ſtridorem edere deſinat, ſeu donec marmori vel aquę frigidæ infuſa portiuncula & refrigerata idoneam habere conſiſtentiam videatur.

Si lithargyros & oleum diligenter ſint abluta, multo albius erit emplaſtrum. Nicolao Alexandrino recipit olei veteris vnc. 42. lithargyri vnc. 36. radicis maluæ agreſtis, & ibiſci, fœnigręci, ſeminis lini ana vnc. 12. radices & ſemina in aquæ phialis tribus triduo infuſas, igni lento coque ad dimidias, cola: expreſsi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein puluerem lithargyri quantum ſatis eſt incoque ſemper mouendo: dum percoctum erit, hoc eſt, dum veſiculas bullare & ſubſidere videris aufer igni: dum refrixerit, conde. Lithargyrum cum oleo vidi diu agitari in mortario metallico piſtillo ferreo, albuit: ſed dum ignem attigit, nigruit, maxime vt diachylo ineptiſsimum videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impoſitum miſeris, oleum paulatim affundatur, ſemper miſcẽdo piſtillo ligneo vbi probe erunt miſta, partem meliorem muccaginis affunde & coque, dum ea videbitur conſumpta: reliquum paulatim adiice ſemper mouendo.

Cum autem lithargyrum prõpte vratur motu per ſpatham ligneam latam aſsiduo eſt opus, qui eam à fundo vaſis ſeparet: ignis prætereą ſit blandus, & affundatur vt dictum eſt, muccago.

Album autem fiet vt vulgo expetitur, ſi muccago parum habeat ſe. fœnig. id enim largius flauum facit emplaſtrũ. addunt nonnulli ſalem paucum initio extrahendę muccaginis, vt clarior & albior ſit. Lithargyros item bene lota aqua communi vel ſalſa, albedinem addit, & coctio mediocris. Nam multa & vſtioni propinqua flauitiem & ruborem & nigrorem impartit. Si vero violenta eſt flamma, etiam mox nigredinem dat lythargyro.

Empl. diachylon magnum Meſuæ recipit lithargyri puri, triti & creti vnc. 12. olei irini, anethini, chamæmelini ana vnc. octo, muccaginis, ſeminis lini & fœnigraci, & radicis althææ, & ficuum pinguium & vuarum paſſarum, ſucci ireos, & ſcillæ, œſypi, ichthiocollæ ana drach. duodecim & ſemiſſem, terebinthinæ vnc. tres, reſinæ, pini, ceræ flauæ ana vnc. duas, componet vt diachylon commune.

Proportio lithargyri ad oleũ hic eadẽ quæ prius.

Muccagines vt prius emulgeantur, oleoque lithargyros in mortario vel vaſe in quo coquenda eſt diu ante coctionem nutriatur ſemper mouendo, deinde igni lento coquatur, dum craſſeſcere incipit, muccago paulatim affundatur, hac prope conſumpta igni auferatur emplaſtrum, affundatur ſuccus ireos & ſcillæ, & ichthiocollæ glutinis muccago, cum vino & aqua ſimul miſtis & coctis extracta. His conſumptis coctum eſt emplaſtrum, & cera minutim ſecta & pini reſina miſcendę his liquatis, terebinthina & œſypus extra ignem miſcenda, quia coctionem non ſuſtinent.

Ichthiocolla etiam piſcis eſt.

Empl. de muccaginibus ſpuriũ recipit muccaginẽ, ſem. lini & fœnigræci, & althææ, & mediani corticis vlmi ana vnc. quatuor & ſemiſſem, olei liliorum, anethi, chamæmeli ana vnc. vnam, hammoniaci, galbani, opopanacis, ſagapeni ana vnc. ſemiſſem, ceræ nouæ vnc. viginti, terebinthinæ vnc. duas, croci drac. duas. fac emplaſtrum.

Muccagines vt dictum eſt extrahantur cortice vlmi medio bene prius contuſo, eædem oleis incoquendo conſumantur, olea reſidendo purgentur, vel linteo ſine expreſsione colentur: his calentibus cera particulatim ſecta liquefiat, & liquores iſti quatuor aceto * ſoluti, & linteo colati cerelæo calido miſceantur: poſtremo extra ignem terebinthina probeque omnia commiſceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmori inſpergitur & manibus fingẽdo magdalias immiſcetur.

vel camæmeli & meliloti decocto.

Empla. de meliloto Meſue recip it meliloti vnc. ſex, florum chamæmeli, ſe. fœnigræci, rad. althææ, abſinthij, ſampſuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos caſiæ ſpicæ nardi, ſeminis apij, ameos, aniſi ana drach. duas & ſemiſſem, hammoniaci drach. decem, ſtyracis, bdellij ana drac. quinque, terebinthinæ vnc. vnam & dimid. ficus pingues duodecim, ſepi hircini, reſinæ ana vnc. duas & ſemiſſem, ceræ vnc. ſex, olei ſampſuchini & de ſpica ana. q. ſufficit infundendis & extendendis omnibus.

Vt ana vnciam vnam.

Sepum hirci colatum reſina, cera in oleis liquentur, ficus pingues aut parum humectatæ probe tritę per mantile, aut ſtamen, aut cribrum ſetaceum cernantur, prædictis miſceantur, deinde hammoniacum & bdellium in aceto ſoluta & colata, poſtea terebinthina, poſtremo vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarum, florum, aromatum, & ſimul cum his ſtyrax per ſe diligenter tritus. Si vero ficus eſſent pauciores, & puluis largior, nec is cernendus, poſſent hæ minutim conciſæ cum aliis teri, baccæ lauri excorticandæ. Sunt qui Hammoniacum & bdellium aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnum græcum ſint incocta) diſſolui malunt, vt emplaſtrum fiat emolliens magis: ſed aqua illa ægrius ſoluuntur: quàm aceto eſſentiæ tenuitate promptius ipſa tota penetrante & diſſoluente.

Emplaſtrum ceroma Nicolaus Alexand. & primæ claſsis drac. 7. 2. drac. 6. tertiæ. 4. quartæ. 3 quintæ duas & galbanum, ex qua bdellium & conſiſtentē .i. ſtyriacē rubram in ſextam ſeparet dra. vna vtriuſque conſiſtentis, vt lithargyri drac. dimidia.

Empl. ceroneum Nicolai recipit picis naualis colatæ, ceræ ana vnc. duas, & drach. tres, ſagapeni vnc. duas, hammoniaci, terebinthinæ, colophoniæ, croci, ana vnc. vnam, & drach. tres, aloes, thuris, myrrhæ ana vnc. vnam, opopanacis. ſtyracis, galbani, maſtiches. aluminis. fœnigræci, ſtyracis rubri, bdellij ana drac. tres, lithargyri drac. vnam & dimidiam, ſagapenum, galbanum, opopanax, hammoniacum fracta vel potius inciſa vino tecta nocte macerentur: coquantur ad vini dimidij conſumptionem, colentur, tunc picem colatam miſce, ſpathula, moue, hac liquata ceram: qua fuſa colophoniam colatam, poſtea ſtyracem piſtillo calido tritum fruſtatim adde: hinc maſtichen, thus, myrrham, bdellium, trita, creta aliquandiu poſt iniice, terebinthinam. alumen, lithargyrum, fœnumgræcum percoctum effunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere, aloes ſuper marmor oleo laurino vnctum ſubige, cum puluerato croco finge offis manibus eodem oleo vnctis.

Sed Nicolaus Alexādrinus lithargyrum tenuiſsime tritum, cum oleo quantum ſatis eſt, percoquit, deinde picem addit: hac liquata, ceramq́, aqua fuſa lachrymas colatas, hammoniacum, ſagapenum, opopanacem, galbanum ſtyracem vtrunque, terebinthinam, & ſpathula probe miſcet. Hinc colophoniæ, thuris, maſtiches, bdellij, aluminis, myrrhę, fœnigræci, puluerē paulatim miſce: vbi percoctum eſt, in aquam iniicit. Ceroma autem proprie oleum quo luctaturi ſe perfundunt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatam colãt, ceram in ea liquant, ſagapenum, hammoniacum, galbanum, opopanacem, bdellium, vino ſoluta & colata coctaque ad vini prope totius conſumptionem, paulatim miſcent, deinde terebinthinam, poſtremò puluerem reliquorum tenuiſsimè tritorum, & cretorum, crocum verò inter ſubigendum ſuper marmor & oleo manus vngunt, ne his emplaſtrum adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miſcetur cera, reſina, colophonia liquata, vel cera particulatim iiſdem miſcetur: & hac fuſa, reliqua duo liquata paulatim miſcentur: ſic enim citius & perfectius in corpus vnum coeunt. Si verò ſimul vel liquores ceræ, pici, colophoniæ, vel contra liquoribus, ceram, picem colophoniam affatim iniicis, liquores fundum ob grauitatem petentes vrentur: & cum aquoſi ſint ęgrius, aliis pinguibus ſummum leuitate ſua petentibus miſcebuntur: niſi forte tandem iam vel vſti vel ſemiuſti. Vide diligenter, ne aloe & myrrha vrantur, & grumoſum reddant emplaſtrum.

Alij ſecreto quodam modo hammoniacum, ſagapenũ, opopanacem, galbanum, bdellium vino ſoluta, colata, cocta ad emplaſtri conſiſtentiam, terebinthina paulatim miſta ſine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, ſed etiam emplaſtro præcedenti de meliloto & aliis, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miſcent, poſtremò reliqua.

Empl. oxycroceum Nicolai recipit picis naualis, croci, colophoniæ, ceræ ana vn. quatuor, terebinthinæ, galbani, hammoniaci, myrrhæ, maſtiches, turis ana vnc. vnam, & drac. tres: Galbanum & hammoniacum aceto nocte vna macerãtur poſtridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti conſumptionem: addit tunc picem naualem colatam, hac fuſa, ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam aliquandiu poſt maſtichen, thus, myrrham, ſemper ſpathula mouendo. Cocta in aquam frigidam immitte, manibus hanc totam exprime, ſuper marmor oleo inunctum cum puluere croci molli, & offas finge.

Nicolao Alexã. in prima claſſe vnc. duodecim, in ſecũda. 4. aceti philaã vnã miſcet.

Alij picem naualem colatam, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanum & hammoniacum in aceto diſſoluta & colata miſcent. His coctis maſtichen, thus, myrrham, poſtremò terebinthinam, & vbi iam re-

frixit manibus molliendo & ſubigendo ſuper marmor, puluerem croci confundunt: hyeme verò addi poteſt olei vnc. vna ob emplaſtri ſiccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti in olla noua coquit ad aceti conſumptionē, cum reliqua hāmoniacū. thus, in mortario terit & ſoluit, & coquit ſemper mouendo, cauens ne acetū exiliat. Cum acetū eſt cōſumptum, galbanum, myrrhā, maſtichē addit, his ferueſactis crocum pulueratū miſcet, deinde in mortarium fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alij placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerante, galbanum & hammoniacum & croco largiore. Nam eius vncias quatuor recipit, ceroneum verò tantum vnciam vnam & drach. tres, In ceroneo prȩterea liquores vino macerantur, cætera multum conueniunt: ſed illud valentius, hoc propter crocum largiorem ſumptuoſius, quem varie minuunt. Ob id vt vilius ſit croci vnc. tantum duas hodie miſcent, dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, vt cauſa ſit nulla, cur hic adeo augeatur ſumptu parum neceſſario, nec viribus adeo æſtimandis.

Empla. de Ianua Nicolai recipit ſuccorum apij, plantaginis, bethonicæ, ana lib. vnam: ceræ, picis, reſinæ, terebinthinæ ana lib. ſemiſſem, forma emplaſtrum.

In ſuccis his reliqua tria ſunt igni lento coquenda, & continenter mouenda ad ſuccorum conſumptionem, poſtremò terebinthina miſta ſemel, aut bis ferueſacienda. Alij terebinthinȩ partem dictis ſimul incoquunt, reliquam extra ignem miſcent, vt ſiccitatem aliorū emendent, ſicque formam emplaſtro meliorem impertiunt. Succos per ſe in ſapas coquerem potius, deinde liquatis aliis miſcerem. In neutro Nicolao inuenio hoc emplaſtrum, vt neque tria ſequentia, ſed tantum ex his ceroneum, oxycroceum, apoſtolicum.

E. gratia dei Nicolao recipit, terebinthinæ lib. ſemiſſem reſinæ, lib. vnā, ceræ vnc. quatuor, maſtiches vnc. vnā, verbenæ, bipinnellæ, bethonicæ ana manip. vnū herbæ hæ tuſæ ex vino albo valēti coquātur ad vini tertiæ partis cōſumptionē, cola, herbarū ſubſtantiā abiice, in colato cera, reſina, maſtiche coquātur, ad corporis idonei conſtitutionē aufer igni, terebinthinā adde, ſpathula moue, fac emplaſtrum.

Herbæ hæ recentes inciſæ, tuſæ in vino albo potenti ad ſui diſſolutionem percoquantur, colentur, in colato vini reliquo cera & reſina ad colati prope conſumptionem coquantur: tunc maſtichen adde, poſtremo terebinthinam, ſemel feruefac, aufer igni, vbi refrixit finge in offas cylindrales.

Alij in colato reſinam ſolam coquunt: hoc prope cõſumpto ceram addunt, poſtremo terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit maſtichen puluer atam permiſcent. Vterque hic modus, quam Nicolai eſt præſtantior, quod maſtiche coctionem non ſuſtineat ob eſſentiæ tenuitatem.

Hodie vt ſit albius, addita paulo largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empla. ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloes ana vnc. tres lithargyri, ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, hãmoniaci ana vnc. duas, viſci à quercu vnc ſex Boli armeniæ, vtriuſque ſimphyti, gypſi, vtriuſque ariſtolochiæ, lumbricorum terræ, gallarum ana vnc. quatuor, myrrhæ, thuris ana. vnc ſex, terebinthinæ vnc. duas, ſanguinis humani lib. vnam. Pellis à veruece mox vbi ablata eſt, horis. 24. coquatur, deinde expreſſa pelle & abiecta viſcum quernum in hoc iure diu coctum vbi fuerit, igni auferatur, addaturq; terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc maſtiche, thus, myrrha, galbanum, hammoniacũ, lumbrici terræ, paulopoſt ſymphytum maius & minus, gypſum bolus armenia: igni tunc redde, & adde ſanguinem humanum, ariſtolochiam longam & rotundam, poſtremo aloen, ſemper ſpatha agitando impone marmori quod oleo violato inunxeris & manibus ſubige. Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teratur. *Aliud eſt Arnoldi villanoua.*

In decocto prædicto pellis arietinæ recentis viſci baccæ ad ſui diſſolutionem percoctæ, colando expreſſæ abiiciuntur, additur lithargyros, aliquanto poſt cera, pix, colophonia, coquendo ſemper mouenda ne vrantur: coctis his, & aqua prope conſumpta, galbanum hammoniacum vino ſoluta & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depoſitis, ſed adhuc calentibus, thus maſtiche, lumbrici in vino purgati & vino alio probe ſeorſum cocti. Tempore nimis dureſcit, niſi addatur oleum. Alij poſt colatum viſcum extra ignem addunt ceram colophoniam, terebinthinã, aliquãto poſt iniiciunt liquores diſſolutos, colatos, coctos, vt ſepe dictũ eſt. Lithargyros,

gypſum,thus,myrrha,bolus armenia,ſanguis humanus, &c.teri habilia.

Emp.diuinum Nicolao recipit galbani,myrrhæ ana vnc. unua & drac.duas,hammoniaci vnc.tres & drac.tres, opopanacis,maſtiches,ariſtoloch.longæ , æruginis ana vnc. vnam , lithargyri & olei communis ana lib. vnam & ſemiſſem , ceræ nouæ vnc. octo , thuris vnc.vnam & drac.vnam,bdellij vnc.duas,Magnetis vnc.tres, miſce omnia vt decet.

Lithargyrum cum oleo diu ante coctionem nutriatur, poſtea ad ſpiſsitudinem vſque * coquatur:tunc adde ceram minutim conciſam:qua liquata aufer igni , & adde galbanum,hammoniacum,opopanax,bdellium, ſi molle eſt in aceto vel vino diſſoluta & colata & cocta: deinde puluis myrrhæ,bdellij,ſi eſt ſiccum,maſtiches,thuris, ariſtolochiæ,magnetis:poſtremo ærugo ne ſi diu coquatur empl.fiat rubrum , ſit tamen medicamentum adhuc valde calidum,alioqui,ob ipſius ſolidam duritiem ægre permiſcerentur omnia. Si vero flauum vis ſemiuſtam æruginem impone,vel coquendo talem redde: ſi rubrum (quale Narbonenſis Gallia præfert)eius ęruginis drach. duas , vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte,reliquas eius drach. in fine , ſi non vis ita coloratum, totam miſce poſtremum.

* *(id q̃ ei cito, quia paucum eſt oleum,accidit.*

Emplaſtri forma per coctionem fiunt hodie vnguentum tripharmacum,& vnguentum de ceruſa,

*Empl.apoſtolicum Nicolai recipit,lithargyri vnc.ſex, ceræ mauricæ,colophoniæ ana vnc.duas,propoleos,viſci querni ana vnc.vnam hammoniaci,cadmiæ lapidis ana drac.ſex.maſtiches,thuris ana vnc. ſemiſ. terebinthinæ , bdellij,opopanacis.galbani, myrrhæ,ſarcocollæ, æris vſti,ſquammæ æris,æruginis,dictamni, ariſtolochiæ rotundæ, * mumiæ ana drachmas tres.*

* *praſij viridis Nicol. Alexan.cæte. conſentit, niſi ponderibus omnibus variaret.*

Lithargyrum & oleum diu ſimul nutrita, coquantur, ſemper mouendo ad emplaſtri cõſiſtentiã,ſeu donec ſcutellæ impoſita, ceræ , aut mellis modo coacta ſint : tunc cera,colophonia,maſtiche,thus,myrrha, bdellium, propolis,viſcum quernum,terebinthina in his quo ſcribuntur ordine liquentur.His fuſis igni auferatur, adde paulatim:ne efferueant liquores hammoniacum, opopanacem galbanũ diſſolutos aceto aut vino, colatos , coctos ad aceti aut vini conſumptionem,vt dictum eſt,recoqi ,

deinde pulueres ſarcocollæ,cadmiæ lapidoſæ, æruginis, ſquammæ æris,æris vſti,dictamni,ariſtolochiæ,dum erit percoctum,hoc eſt aquæ frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu non inquinat glutinoſo adhæſu, tunc totum aquæ frigidæ iniiciatur dum refrixit, exemptum manibus,oleo laurino inunctis,fac magdalias. Nicolaus Alexandrinus lithargyro,cum oleo ad emplaſtri conſiſtentiam percocto,ceram, galbanum, terebinthinam,propolim,colophoniam ſeorſum & modico interuallo addit: poſtea, æs vſtum, cadmiam commiſcet, probe ſemper feruefaciendo,deinde opopanacem,hammoniacum,bdellium,viſcum,myrrham,thus, maſtichen, ſarcocollam, ſquammam æris cum pauco aceto trita in mortario, & in lactis formam deducta miſcet,& coquit ſpathula certatim mouendo.

Empl.de vigo recipit olei chamæmeli,anethi, de ſpica, de lilio ana vnc.duas,adipis porci vitul.ana lib. vnam.euphorbij drac. quinque, thuris drac.decem,olei laurini ſeſcunciam,adipis viperæ vnc.duas & ſemiſſem,ranas viuentes ſex, lumbricorum in vino lotorum vnc. tres & ſemiſſem:ſucci radicum,ebuli & enulæ ana vnc.duas, ſchœnanthi,ſtœchadis,matricariæ ana manip.vnum,vini odoriferi lib. duas, coque omnia ſimul ad vini conſumptionem:coletur, colato adde lithargyri auri lib.vnam,terebinthinæ claræ vnc.duas,cum cera alba, fiat ceratum aut vnguentum,addendo in fine,ſtyracis calamitæ ſeſcunciam,& igni ablatum piſtillo tribuletur,donec tepidum erit,tunc adde argenti viui ſaliua extincti vnc.quatuor,miſce diu piſtillo.

Hoc emplaſtrum adſcripturus non eram,quod argentum habeat viuum à cuius vſu omnium maxime abhorreo,propter noxas à prioribus deſignatas, à recentioribus experientia quotidiana pluſquam vellent cognitas. Sed publica vtendi eius conſuetudo,ne omitterem effecit. acceſsit ad id Petri Gruſelij olim mihi in re medica cõdiſcipuli, nũc vero medici lõge præſtantiſsimi elogiũ de hoc emplaſtro à ſe nõ ſemel magnis ſucceſsibus vſurpato in articulorũ & reliquarũ partiũ neruoſarũ doloribus etiã hereditariis,nõ ſolis hiſpanã luem cõcomitantibus in corporibus carnoſis.Plura cõpoſita medicamenta deſcribere,mihi viſum nõ eſt, quod etiã in his multa idẽ promittunt,& præſtant, ob idque ocioſa videri poſsint. Integrum autem cuiuis docto,vel noua adiicere, vel ex

his quædam expungere, aut ſaltem mutare, vt ſimplicibus conſtent, vel pluribus, vel paucioribus, vel nō idem pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis poteſt ex Meſue, & Nicolao Alexandrino potius quam ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore ſuffecit experiri quid hac in re aliquando pręſtare poterimus. Quapropter paucis ſingula tantumque leuiter perſtrinximus, cum plurima ſuperaddere nobis licuiſſet, niſi noluiſſemus prolixitate auditorem deterrere nouitium, vel obruere. Eſt autem id totum velut imago quædam rudis tantum eorum quæ poſt ſcribemus: ſed paulatim mihi pharmacopœi ſunt melioribus aſſuefaciendi, vt poſtea non fugiant maiora. Cum non ignorem in horum fæce plurimos omnino & indoctos, & rerum omnium imperitos, & ſtolidos, dicam audacius, & maleficos, & haud dubie veneficos, qui hunc laborem noſtrum accuſabunt tanquam parum vtilem: immo noxium, ſcio, calumniabuntur, quod hactenus miſeris mortalibus ægris recte eſſe conſultum per Arabicæ familiæ placita planè mentientur. Sed hi non ita multo poſt etiam inuiti intelligent, quàm fuerit in hunc diem iniqua ipſorum conditio: & volent non volent, ſub noſtra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Interea vero quia nihil ſuibus his cum amaracino vnguento eſt, muſis & purioris pharmacopœetices ſtudioſis ſcribo id quantulum quantulum eſt: quod oro manu grata accipiant, & ſecum repetent, quàm non fuerit facile rem hactenus intentatam excitaſſe. Id quod indicare facillimum his eſt, qui ſcripta ſua aliquando publicarūt multo ſtudio, cura, induſtria, vigiliis, ingenij ſummis viribus comparata. Qui verò nihil adhuc ediderunt, ignari noſtrorum laborum, ad calumnias ſunt propenſiſsimi, ſed hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hiſque ingratis ſeruire nephas eſt, vt eſt apud poetas. Boni igitur conſule: & fronte non ingrata ſume lector candide noſtrū hoc tirocinium, interea dum huius medicinę partis ſpecimen apparamus, longe pulcherrimum, fœcundiſsimum, poſteritatis memoria digniſsimum.

FINIS.

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA